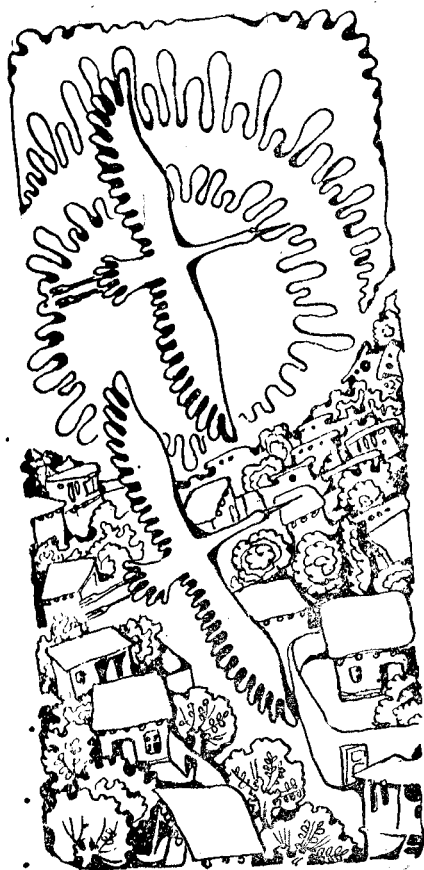

ЎЗБЕК ХАЛҚ ИЖОДИ

КЎП ТОМЛИК

БОЙЧЕЧАК

БОЛАЛАР ФОЛЬКЛОРИ
МЕҲНАТ ҚУШИҚЛАРИ

Тошкент
Ғафур Ғуллом номидаги
Адабиёт ва санъат вазири
1984

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
А. С. ПУШКИН НОМИДАГИ ТИЛ ВА АДАБИЁТ
ИНСТИТУТИ

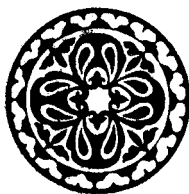
РЕДКОЛЛЕГИЯ:

САРВАР АЗИМОВ, МУЗАЙЯНА АЛАВИЯ, ЖУМАНИЕЗ
ЖАББОРОВ, ТУРА МИРЗАЕВ, МУҲАММАД АЛИ, МА-
РАТ НУРМУҲАМЕДОВ, БАҲОДИР САРИМСОҚОВ,
ЮСУФ СУЛТОНОВ, ШОНАЗАР ШОАБДУРАҲМОНОВ,
КОМИЛ ЯШИН, СОЛИҲ ҚОСИМОВ, МАТЕҚУБ ҚУШ-
ЖОНОВ

Тузувчи ва нашрга тайёрловчилар:
ОХУНЖОН САФАРОВ ва КАМОЛ ОЧИЛОВ

С 4702570200—115 165—84
М352(01)—84

© Гафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1984 й.

БОЛАЛАР ФОЛЬКЛОРИ

БЕШИК ҚУШИҚЛАРИ

Аллалар

Айланайин ойдиним,
Эл ичида сойдиним.
Қўлимдаги туйғуним,
Гапга тушган қузғуним.
 Алла, болам, алла-яй,
 Жоним, болам, алла-яй.

Айланайин, оппоғим,
Мислингни излаб топмоғим.
Тўй-йиғинлар бўлганда
Отин аяб чопмоғим.
 Алла, болам, алла-яй,
 Жоним, болам, алла-яй.

Айланайин, болам-ай,
Айлансин сендан энанг-ай,
Яхши-ёмон кунингда
Худойинг бўлсин панонг-ай
 Алла, болам, алла-яй,
 Жоним, болам, алла-яй.

Синли, синли, синбатлим,
Наъра шердай ҳайбатлим.
Қушдай шунқор келбатлим,
Улуғ шоҳдай савлатлим.
 Алла, болам, алла-яй,
 Жоним, болам, алла-яй.

Айланайин, ойдайн,
Қоши сари ёйдайн
Талинганнинг қўлимда
Тарлон қарчиғайдайн.
Алла, болам, алла-яй,
Жоним, болам, алла-яй.

Қўли арслон билаклим,
Ботир, қоплон юраклим
Яхши-ёмон кунимда
Менга жуда кераклим.
Алла, болам, алла-яй,
Жоним, болам, алла-яй.

Айланайин, қароғим,
Уйда ёнган чароғим.
Дўстим кўрса ярашиб,
Душманимга яроғим.
Алла, болам, алла-яй,
Жоним, болам, алла-яй.

Қора қоши қундузим,
Кўзи тонгда юлдузим.
Тўй-ҳайитлар бўлганда,
Кийган тўни қирмизим.
Алла, болам, алла-яй,
Жоним, болам, алла-яй.

Ўзинг гавҳар донадай,
Туртиб эмган танадай.
Қўлимда чўрчиб ўйнасанг,
Кўлда суқсур-сўнадай.
Алла, болам, алла-яй,
Жоним, болам, алла-яй.

Чопинганнинг бўридай,
Бўриларнинг зўридай.
Йигит бўлар чироғим,
Ўзи эрининг эридай.
Алла, болам, алла-яй,
Жоним, болам, алла-яй.

Суйли, сиили, сиеқлим,
Олгир бургут қобоқлим.
Чангалнинг ёзгани —

Қирғий¹, баҳрий тирноқлим,
Алла, болам, алла-яй,
Жоним, болам, алла-яй

Қараганни қўрқитар,
Қарамаганни беркитар.
Тўйда тўпга қараса,
Қўйда қилиб ҳуркитар.
Алла, болам, алла-яй,
Жоним, болам, алла-яй

* * *

Булбул қушнинг боласи,
Алла, қўзим, алла.
Дарахта бўлар уяси,
Алла, болам, алла.
Дарахт бошнини сел олса,
Шайдолар бўлар онаси,
Алла, болам, алла.

Тоғда кийикнинг боласи,
Алла, болам, алла.
Боғда узумнинг ғўраси,
Алла, болам, алла.
Тўпписида уккипар —
Бу кимнинг невараси?!
Алла, болам, алла.

Енаману куяман,
Алла, болам, алла.
Учоққа тушган чаладек,
Алла, болам, алла.
Заъфарондек сарғайибман
Бандида қолган олмадек,
Алла, болам, алла.

* * *

Алла, болам, жоним болам,
Қўзичоқларим, алла, алла-ё, алла,
Овунчоқларим, алла,
Қараб турган қароғларим,
Ёниб турган чироғларим, алла-ё, алла.

¹ Ов қуши

Тол ишдан танлаб олган
Тол чанқонларим, алла.
Гул ишдан искаб олган
Гул райҳонларим, алла, алла-ё, алла.

Биринг ўғил, биринг қиз —
Қўшалоқларим, алла.
Усиб-ушинг, олай баҳра,
Чақалоқларим, алла, алла-ё, алла.

Оналарнинг меҳри билан
Кенг жаҳонлар бўлар равшан.
Сизлар мактабга боргунча
Чўл-биёбон бўлар гулшан, алла, алла-ё, алла.

Эркалайман мен ҳар маҳал,
Аллалайман саҳар вақти.
Биринг қандим, биринг асал,
Она бахти — бола бахти, алла, алла-ё, алла.

Дилдагини айтиб берсам,
Тилим етишмас, алла.
Шодлигимни айтиб берсам,
Умрим етишмас, алла, алла-ё, алла.

* * *

Икки булбул сайрашодур,*
Тоғу тошларда юрибон, алла.
Чанқаса сувлар ичодур
Боғу бўстонда юрибон, алла.
Алла-ё, алла,
Маърифатхон, бувинг айлансин, болам-о, алла.

Сув тиниғи бунда қолди,
Бориб ичди лойини-ё, алла.
Суйгани бул ерда қолди,
Бориб олди ўзгани-ё, алла,
Алла-ё, алла,
Маърифатхон, бувинг айлансин, болам-о, алла.

Токчадаги қатиқни
Айрон қилган Тошхон, алла.

* Норозилик оҳиниға эга бўлган бандлар инқилобдан илгари тўқилган аллалардир.

Кимёхоннинг уйини
Вайрон қилган Тошхон, алла,
Алла-ё, алла,
Маърифатхон, буving айлансин, болам-о, алла.

Зарга тўлди билагим,
Зардобга тўлди юрагим-о, алла.
Қора лосдир кўйлагим,
Қонларга тўлди юрагим-о, алла.
Алла-ё, алла,
Маърифатхон, буving айлансин, болам-о, алла.

* * *

Алла айтиб ухлатсам-эй, жон алла,
Боллар бериб ухлатсам-эй жон алла.
Алла, алла, ошиғим-эй,
Кимга етгай нолишим-эй,
Узингдан бошқа йўқдир кишим-эй, алла.

Алла айтарман отинга-ей, жон алла,
Уймали тўнлар бўйинга-ей, жон алла.
Қўзи-қўчқор сўйилгай
Шу болажонимнинг тўйина-ей, алла.

Хуй алла, хуй раззоқ-эй, жон алла,
Умри-кунинг бўлсин узоқ-эй, жон алла.

* * *

Алла, алла айтаман,
Устингга тўним ёпаман.
Камбағаллик дардини
Кимларга бориб айтаман?!

Сени аллалаб боқаман,
Устингга кўрпа ёпаман.
Эрта билан турганингда,
Қай кўчадан топаман?!

Юм кўзингни, юлдузим,
Юмгин кўзингни, юлдузим.
Алла-алла деганда,
Йиғлаб ўтар кундузим.

Алла, алла-ё, ойдин яхши,
Қайгу-гамдан шодлик яхши.
Қадри бўлмаган қариндошдан
Қадр билган ёт яхши,
Алла-ё, алла.

Алла, алла, тонглар отар,
Алласида болам ётар.
Саҳар вақти булбул ўтар,
Менинг ҳолим булбулдан баттар,
Алла, болам, алла.

Шу ердан ёрим ўтдими,
Нолам фалакка етдими?
Қўз ёшим дарё бўлиб,
Ёрим йўлини тутдими?!
Алла-ё, алла.

Боғимнинг гули учгина,
Учаласи ҳам кичкина.
Кичкина сиз, лоласиз,
Ҳеч ким ўтмас боласиз,
Алла, жоним, алла.

Дарё тўлиб лойланди,
Битта балиқ айланди.
Балиқми деб қарасам,
Илон бўлиб товланди,
Алла-ё, алла.

Қўзи боққан қўй этсин,
Топганига тўй этсин,
Тўй-тўйларга улансин,
Давлат бошингга ўрнашсин.
Алла, жоним, алла.

Гул бўлдим, булбул бўлдим,
Бели боғли қул бўлдим,
Ёмон ёрнинг дастидан
Ёна-ёна қул бўлдим.
Алла-ё, алла.

* * *

Алла айтиб ухлатаман,
Алла, қўзим, алла.
Қандай сени юпатаман,
Алла, болам, алла.

Кичкинасан, лоласан,
Алла, болам, алла.
Қачон катта бўласан,
Алла, болам, алла.

Алла, алла, орастасан,
Алла, қўзим, алла.
Гуноҳи йўқ норастасан,
Алла, қўзим, алла.

Боғ ичида чаман гуллар,
Алла, қўзим, алла.
Сайрайди шайдо булбуллар,
Алла, қўзим, алла.

Сендан келар гул иси,
Алла, болам, алла.
Ота-онамнинг бириси,
Алла, болам, алла.

Сенга аллалар айтаман,
Алла, қўзим, алла.
Сояларингда ётаман,
Алла, болам, алла.

* * *

Алла, болам, ётарсиз,
Ястуғларга ботарсиз.
Бу ястуғни кўтарсам,
Гулдан тоза ётарсиз...

Кунлардан ҳам кун ошган,
Олдин-кейин йўл ошган.
Шу дунёда бормикин,
Ўз боласидан адашган?

Алла, болам, шер экан,
Уруш қурсин дер экан.
Уруш бўлган жойларда
Полвонлардан зўр экан.

Алла қилсин болам-а,
Уйқусида ором олсин-а.
Алла, алла деганда,
Жимгина ухлаб қолсин-а.
Алла, болам, алла-ё,
Икки кўзим, алла-ё.

* * *

Мен сенга алла дейин,
Аллангда ором олиб,
Ухлаб катта бўлгин сен,
Шавкатжоним, алла.

Бетимнинг қизили, болам,
Тилимнинг узунни, болам.
Алла, болам, алла.

* * *

Алла, алла, аҳди бор, алла,
Уйқунинг ҳам вақти бор, алла.
Алла айтган онангни, алла,
Қоп-қорайган бахти бор, алла.

Кундошимнинг йўғида, алла,
Қалайи эрди ковушим, алла.
Кундошлиги қурисин, алла,
Балоларга қолди бошим, алла.

Лола гуллар бор эди, алла,
Сувларга солсам сўлимас, алла.
Кундошликнинг дардидан, алла,
Кўзларда ёшим қуримас, алла.

Юрагимнинг дардлари, алла,
Қизил гулдай қатма-қат, алла.
Юраккинамнинг ўтига, алла,
Дўзах ўти мос фақат, алла.

* * *

Мен сени алла қилай, алла,
Кўтариб катта қилай, алла.
Алла — жоннинг роҳати, алла,
Уйқу -- кўзнинг қуввати, алла.

Ўрик ёғоч бешигинг, алла,
Ўргилиб кетсин онанг, алла.
Тут ёғочдан бешигинг, алла,
Термулиб ўтсин онанг, алла,
Аллангда олгин ором, алла,
Улғайиб ўс субҳу шом, алла.
Яхшилиқ билан мудом, алла,
Дунёда тарқатгил ном, алла.
Эл севарим, алла,
Бўл чеварим, алла!

* * *

Қизил гулнинг шохида, алла,
Ғунчамисан, нормисан, алла.
Мунглиғ онанг бахтига, алла,
Қўзичоғим, бормисан, алла?

Мен сени алла қилай, алла,
Кўтариб катта қилай, алла.
Кўтариб катта қилиб, алла,
Ўқитиб мулла қилай, алла.

Тонг саҳар уйқум бузиб, алла,
Оқ сут бериб боқай сени, алла.
Катта бўлган чоғларингда, алла,
Лоқал эсла мени, алла.

Эсласанг, эсламасанг, алла,
Юксалиб ўс, шодман, алла.
Юрт писанд этса сени, алла,
Қайғудан озодман, алла.

Дашту саҳрода ўтин, алла,
Терганларимни ким билур, алла.
Ҳасрату армон билан, алла,
Жон берганимни ким билур, алла.
Алла-ё, алла.

* * *

Қора кўзим, алла,
Ширин сўзим, алла.
Ҳавода учган турналар, алла,
Бошгинамдан ўтсалар, алла.
Қанотига хат ёзсам, алла,
Дадажонига элтсалар, алла.

Сүйсәнг, сўрилар бўлай, алла,
Ут ёқсанг мўрилар бўлай, алла.
Бошигда нарвоалар бўлиб, алла,
Уйишда чўрилар бўлай, алла.

* * *

Мен бораман элимга, алла, болам,
Белбоғлар бергин белимга, алла.
Олти ойда келмасам, алла, болам,
Қараб қўйгин йўлимга, алла.

Хор болам, хормонда болам, алла,
Зор болам, зормонда болам алла, алла.

Мен боламни боқаман, алла-ё, алла,
Устига бахмал ёпаман, алла-ё, алла.
Отанг қургур келмайди, алла-ё, алла,
Қайси гузардан топаман, алла-ё, алла?!

Этак чўлдан келганман, алла,
Бедов отни олганман, алла.
Болам, отанг зулмига-ё, алла,
Бир сани деб кўнганман, алла!

* * *

Алла, алла, лойишим,
Кимларга етгай нолишим?!
Алла айтай ҳоригунча,
Танда жоним қаригунча.
Сени менга беклаб бергай,
Ризқу рўзинг кўплаб бергай,
Алла, қўзим, алла.

Алла айтиб ором берай,
Қўзичоғимга дармон берай.
Озиқи йўқдир, йўл йироқ,
Йўл чироғим, билмадим.
Озиқ олиб келмадим,
Йўл гамини емадим,
Алла, қўзим, алла!

Қизил гуллардан хирмоним,
Дардимга керак дармоним.
Дармонлар бергай, дорлагай,

Қўзижоним ҳеч ўлмагай.
Алла демак — ҳақ демак,
Ҳақдан сени тиларман,
Алла, қўзим, алла.

Қўзижоним қўйлар бўлгай,
Йиғнаганим тўйлар бўлгай.
Енган чироғим сўнмагай.
Еққан чироғим сўнса-сўнсин,
Қўзижоним ўлмасин,
Алла, жоним, алла,
Алла, қўзим, алла.

* * *

Алла айтай тонг отгунча,
Уйқум келмас кун ботгунча.
Қўзичоғим, алла,
Нури дийдам, алла.

Алла, алла, алладан-ай,
Кокиллари тилладан-ай.
Уқиб келгай мулладан-ай,
Алла, қўзим, алла.

Қарчиғай қушнинг боласидай,
Дарахт боши уясидай.
Дарахт бошин ел олса,
Шайдуллодир онаси-ей,
Алла, болам, алла.

* * *

Гулим-а, она гулим,
Боғимда булбулимсан,
Беш инимнинг ичинда
Ёлғизгина синглимсан,
Алла-ё, алла.

Опасининг эркаси,
Ухлаб қолсин, алла-ё.
Бўлсин инсон сараси,
Обрў олсин, алла-ё, алла.

* * *

Алла дей-дей, хуй дейман.
Шу ўғлимга тўй дейман.
Тўйларини беклар есин,
Дуоси бунга тексин.

Алла десам бўларми,
Мўмин кўнгли тўларми.
Мўмин кўнгли тўлганда,
Эгам раҳми келарми?!

Шу ўғлим бир қизил гулдир,
Гулга қўнган булбулдир.
Қизил гулим сўлмасин,
Шугинагинам ўлмасин.

Фарзанд деган бир гул бўлар,
Шому саҳар булбул бўлар.
Ота-онага қул бўлар, алла,
Ота-она шунга пайваст, алла.

Ўғилгинам бор бўлсин, алла,
Қўйни тўла нор бўлсин, алла.
Нори тушиб қолганда, алла,
Баҳовиддин ёр бўлсин, алла.

Ўғилгинам ёшинда, алла,
Тулки телпак бошинда, алла.
Худо умр берганда, алла,
Давлат шунинг бошинда, алла.

* * *

Алланинг оти ҳақдир,
Ҳақдан тилаклар кўпдир.
Етирса тилагимни, алла,
Ўлса армоним йўқдир.

Алла дейин ман санга,
Ўйқу келсин кўзингга.
Алла дейман ҳар замон,
Ухлаб тургин, Ойжаҳон.
Ухлаб турсанг бу замон,
Кулгингдан тўлар жаҳон.

Алла, алла, алтироқ,
Озиқим йўқ, йўл йироқ.
Озиқ берсанг, қайтали,
Авлиёга жуп¹ чироқ айтали.
Алла дейин ман санга,
Уйқу келсин кўзингга.

Манинг жоним ётибди,
Гул ёстиғига ботибди.
Гул ёстиғин тебратманг,
Ўйнаб-кулиб ётибди.

Алла айтайин санга,
Қулоқлар солгин манга.
Қулоқлар солсанг манга,
Иқбол тилайман санга.

Алла, алла, одингданай²,
Алвонжийнинг³ бодинданай⁴.
Онагинанг айлансин-о,
Кўзгинангнинг ёшинданай.
Алла дейин ман санга,
Уйқу келсин кўзингга.

* * *

Алла, болам, алла-ё,
Жоним болам, алла-ё.
Кўрар кўзим, алла-ё,
Сўзлар сўзим, алла-ё.

Гулим алла, гулим алла,
Гули муғжагинам⁵ алла.
Гулим катта бўлсин, алла,
Ажаб муждагинам, алла.

Кўчаларда ўйнаб юрсин,
Мактабларда ўқиб келсин,

¹ Жуфт.

² Отингдан.

³ Ҳайинчак.

⁴ Шамоли, ели, ҳавоси.

⁵ Ғунча.

Муълло мударрис бўлсин,
Мартабаси улуғ бўлсин.

Юзгинамнинг қизилсан, алла,
Тилгинамнинг узунсан, алла,
Армонимнинг пўстагида умр бўйи
Урвоғимсан, туз-унимсан, алла.

* * *

Саҳар вақти бўлибди, алла-ё, алла,
Ичим ғамга тўлибди, алла-ё, алла.
Қаддим гулдай сўлибди, алла-ё, алла,
Болагинам, алла.

Сувсиз майдон элларинг, алла-ё, алла,
Сувсираган чўлларинг, алла-ё, алла.
Нега етар қўлларинг, алла-ё, алла,
Болагинам, алла.

Мен кетарман элима, алла-ё, алла,
Боғланг рўмол белима, алла-ё, алла.
Рўмолни боғлай десам-о, алла-ё, алла,
Урди пичоқ қўлима-ё, алла,
Болагинам, алла.

* * *

Тўти қушнинг боласи,
Қамишдандир қалъаси.
Учиб кетса онаси,
Жавлон урар боласи,
Алла, жоним, алла.

Кичкинасан, лоласан,
Қачон дастёр бўласан?!
Сенсан манинг санойим,
Сенсиз йўқдир панойим,
Алла, жоним, алла.

Оқ уйимнинг ойнаси,
Қора уйимнинг бўйраси.

Ҳаёт юкин кўтарганда,
Қадоқ қўлимнинг майнаси¹,
Алла, жоним, алла.

Ота-онам атагани,
Соянгдан жой бер, ётгани.
Соянгдан жой бермасанг,
Яхши бош олиб кетганим,
Алла, жоним, алла.

* * *

Булбул сайрар ёзина, алла-ё, алла,
Қуллуқ қуш овозина, алла-ё, алла.
Берманг булбула озор, алла-ё, алла,
Булбул беозор қушдир, алла-ё алла.

Булбул сайрар чаманда, алла-ё, алла,
Шу бағри кенг ватанда, алла-ё, алла.
Уни асло чўчитманг, алла-ё, алла,
Сайрасин шу чаманда, алла-ё, алла.

Булбул учар қўлимдан, алла-ё, алла,
Ҳар ким қўрқар ўлимдан, алла-ё, алла.
Шу булбулим сайраса, алла-ё, алла,
Ўлим қочар йўлимдан, алла-ё, алла.

Қизил гулнинг хирмонисан, алла-ё, алла,
Жонгинамнинг дармонисан, алла-ё, алла.
Булбулгинам, алла қилгин, алла-ё, алла.
Гул умримнинг дармонисан, алла-ё, алла.

* * *

Сан-ку манинг биргинам, алла-ё, алла,
Бошимдаги гулгинам, алла-ё, алла.
Гулгинамни йитирдим, алла-ё, алла,
Йиғлаб куним ўтқирдим, алла-ё, алла.

Менинг бачам, ёшгинам, алла-ё, алла,
Ёнимда йўлдошгинам, алла-ё, алла.
Аллажонимнинг учи, алла-ё, алла,
Санинг тилларинг чучу, алла-ё, алла.

¹ Қуш.

Сангинанинг ҳар сўзинг, алла-ё, алла,
Мангинага боллардан чучу, алла-ё, алла.
Қаршидан келибди совчи, алла-ё, алла,
Белларига босдим қамчи, алла-ё, алла.

* * *

Алла қилсин, алла,
Ширин сўзим, алла.
Икки кўзим, алла,
Қулун тойим, алла.

Дардинг далага, алла,
Қатор туяга, алла.
Туя йиқилсин, алла,
Дардинг тўкилсин, алла.

Алла, алла, алла-ё,
Жоним болам, алла-ё,
Кўзим нури, алла,
Дилим ҳузури, алла.

Алла, қулуним, алла,
Мангу ўланим, алла.
Қулунтойгинам, алла,
Кенжатайгинам, алла.

Дўндигим жоним, алла,
Бир қошиқ қоним, алла.
Меҳри баҳорим, алла,
Кенжа шунқорим, алла.

* * *

Умримнинг ширин они,
Оқ буғдойнинг нони.
Ҳамма ёмон кўрсаям,
Онажонининг жони, алла-ё, алла.

Қизил гулнинг жони,
Дилимнинг меҳмони.
Дардинг олай ўзим,
Онажонининг жони, алла-ё, алла.

Сен боғимнинг баҳори,
Сен умримнинг наҳори.
Сен қалбимнинг оҳори,
Онажонини шунқори, алла-ё, алла.

Алла-ё, алла,
Оппоқ қизим, алла,
Қаймоқ қизим, алла.
Гўзал қизим, алла.
Асал қизим, алла.
Оқча қизим, алла,
Зоғча қизим, алла.
Санам қизим, алла,
Тамтам қизим, алла.
Эрка қизим, алла,
Серка қизим, алла.
Чаман қизим, алла,
Саман қизим, алла.
Шакар қизим, алла,
Дакар қизим, алла.
Ботмон қизим, алла,
Шодмон қизим, алла.

Алла-ё, алла,
Ётсин қизим, алла.
Ширин ухлаб, алла,
Қотсин қизим, алла.

* * *

Алла, болам, алла-ё,
Қўрар кўзим, алла.
Йиғиларинг бор бўлсин,
Шу ўғлим шунқор бўлсин.
Яхши-ёмон кунларда
Билгинг¹ номус-ор бўлсин.
Алла, болам, алла-ё, алла!

* * *

Ухла, кўзим, алла-ё,
Шакар сўзим, алла.
Укам йиғлар тунда ҳам,
Алла айтади ойим,
Қўшиқлари мулойим.
Оббо қилсин, алла-яй,
Ухлаб берсин, алла-яй!

¹ Билганинг.

* * *

Дарахтларга солдим алвонж¹, айлана-ё, алла,
Келган-кетган учсин деб, айлана-ё, алла.
У томонда ўрик бор, айлана-ё, алла,
Бу кеча уйда ёрим бор, айланай-ё, алла.

Иўқламас ўғлимни отаси, айланай-ё, алла,
Ухлаб шу донг қотса-чи, айланай-ё, алла.
Ўғлим олса бир пари-ей, айланай-ё, алла.
Ҳали замон тонг отса-чи, айланай-ё, алла.

* * *

Алла, болам, бахти бор,
Ҳар ниманинг вақти бор.
Отанга лаънат тош отган,
Ҳайвонмидур бу ётган?!
Алла, болам, алла.

* * *

Алла, алла, алламга,
Тегилманглар баррамга.
Барражоним, ёт, алла,
Гул ёстиққа бот, алла.
Гул ёстиқни кўтарманг,
Шойимардон кеталар!
Шойимардон йўл бўлсин,
Тиканлари гул бўлсин,
Ҳар тиканнинг бошида
Шу бачам булбул бўлсин.

Жоним-жоним жонона,
Қушларга сепдим дона.
Кўк отимни миниб чиқсам,
Ҳамма унга девона.
Дардинг урсин жонимга,
Ўғил-қизинг ёнимда.
Дардинг урсин дардаққа,
Кўчадаги мардакка.
Сан-ку манинг ҳабибим,
Ҳар дардимга табибим.

¹ Арғумчоқ.

* * *

Алла манинг бир гулим-о,
Гулга қўнган булбулим-о,
Алла-ё, алла.

Алла айтарман, ўзингга-ё,
Уйқулар келсин кўзингга-ё,
Алла-ё, алла.

Алла, жоним, отингдан-эй,
Нур ёғилсин муртингдан-эй,
Алла-ё, алла.

Алла, жоним, ором ол-эй,
Кўзинг юмиб, ухлаб қол-э,
Алла-ё, алла.

Алла, сени ялқасин-о,
Паноҳида сақласин-о,
Алла-ё, алла.

Алла деган, отингдан-эй,
Зурёд берган эгангдан-эй,
Алла-ё, алла.

Қайноқ қоним сан мани-ей,
Отам-онам сан мани-ей,
Алла-ё, алла.

* * *

Алла дейман, жон, болам,
Аллалар оринг бўлсин-о, алла,
Қўйнингда норинг бўлсин-о, алла,
Норларинг йиқилганда-ё, алла,
Дадажонинг ёринг бўлсин-о, алла,
Алла-ё, алла.

Қизил гулдай очилгин-о, алла,
Писта-бодомлар чаққин-о, алла,
Даданг ишдан келганда-ё, алла,
Олдидан чопиб чиққин-о, алла.
Алла дейман, жон болам-о,
Алла-ё, алла.

* * *

Саҳарлар уйғонарман,
Туриб санга суянарман.
Суянганим сан ўзинг,
Раҳм қил манга, қўзим,
Алло-о, ҳуй-е.
Алло, алло, одингнан.
Авлонжийнинг бодинан,
Онажонинг ўргилсин,
Кокилингни торинан,
Алло-о, ҳуй-е.
Алло дедим, ҳуй дедим,
Ҳўйдан сани тиладим.
Сани манга бергандан,
Узун ёшинг тиладим,
Алло-о, ҳуй-е.
Алло десам, ҳуй десам
Шунга ўзим қул бўлсам.
Алла деган қулларнинг
Ёнинда ман юрисам,
Алло-о, ҳуй-е.
Саҳарларнинг салқини
Сўлдирди гул баргини.
Кима айтиб йиғлайин,
Юрагимни дардини,
Алло-о, ҳуй-е.

Алло дерман азонда,
Қўзим сенда ҳар онда.
Раҳм этмасанг ҳам, қўзим
Сени сақлагум жонда,
Алло-о, ҳуй-е.

* * *

Нидо қилдим, нидо қилдим, алла,
Сени йўқдан бино қилдим, алла.
Бу йўлда дўсту душманга, алла,
Ўзимни ошино қилдим, алла.

Ўзинг гулзор боғимсан, алла,
Умрлик соғинч тоғимсан, алла.
Зил қоронғу кечаларда, алла,
Ёндирган чироғимсан, алла.

Даста гулни даст кўтардим, алла.
Куч-мадорим борича, алла.
Сақладим гулларни сенга, алла.
Сабру қарорим борича, алла.

* * *

Алла, қўзим, алла,
Қўзичоғим, алла.
Қўзичоғим қўй бўлсин-э, алла,
Қўйлар тўйга буюрсин-э, алла,
Алла, болам, алла-ё.
Алла, қўзим, алла,
Қўзичоғим, алла.
Йўрғала, той, от миндирай, алла.
Сан билан ишқим тиндирай, алла.
Алла, болам, алла-ё.
Алла, қўзим, алла,
Қўзичоғим, алла.
Тўйларингда қўй сўяйин, алла,
Қўй эмас, қўчқор сўяйин, алла.
Алла, болам, алла-ё.

* * *

Паст-пастгина тепадан,
Тойдим-тушдим-о, алла.
Қўлимга қайчи олиб-о,
Сенга қўзичоғим-о,
Чопон бичдим-о, алла,
Жоним, болам-о алла.

Енглари тор келмасин деб,
Қўлингга қараб-о, алла.
Чопон бичган қўлимни-ё,
Менинг тайлоғим-о, алла,
Ойи бордир-о, алла,
Жоним болам-о, алла.

* * *

Булбул қушимнинг боласи,
Олтиндандир қалъаси,
Алла-ё, алла.
Сутдан оппоқ, гулдан ислим,

Ширинликда йўқдир мисли,
Алла-ё, алла.
Олти ўғлоннинг султони,
Сенга қоқиндиқ шу жоним,
Алла-ё, алла.
Орзуларим олтин тожи,
Менинг жоним шунинг божи,
Алла-ё, алла.

* * *

Алла, алласи галар,
Ётса уйқуси галар,
Узоқ йўлдан қир ошиб,
Амма, холаси галар,
Алла-ё, алла.
Алла, алла отали,
Соясинда ётали,
Соясинда ётмаса,
Сотиб олиб ётали,
Алла-ё, алла.
Алла, алла армоним,
Шугинадир дармоним,
Хизматингда бўлай маң,
Бош устига фармонинг,
Алла-ё, алла.

* * *

Алла дерман ўзинга-ё, алла,
Уйқу келгай кўзинга-ё, алла.
Уйқу келса кўзинга-ё, алла,
Қулоқ бергин сўзимга-ё, алла.
Алла, жоним, айтайин-о, алла,
Изгинамга қайтайин-о, алла.
Алланди-ё, алланди-ё, алла,
Сувга қараб солланди-ё, алла.
Шугина жоним ёшинда-ё, алла,
Қалпоғи бор бошинда-ё, алла.
Ёлғиз эмас шу жоним-о, алла,
Ўзим турай қошинда-ё, алла.
Алла тутди уними-ё, алла,
Кўрсатгайсиз йўлими-ё, алла.
Кўрсатмасанг йўлими-ё, алла,
Солмагайсиз ўлимми-ё, алла.

* * *

Алла, жоним, оппоғим,
Гул ичинда япроғим.
Суймадиклар суймасин,
Ўзим суйган оппоғим.
Алла деб аллаламан¹,
Сени деб ёлвораман.
Ўлим тушса ёдимга,
Илондек тўлғонаман.
Алла, алла, алтироғ-э,
Ўлимдан сен тур йироғ-э.
Сен учун жоним фидо-е,
Сен уйимда бўл чироғ-э,
Алла-ё, алла!

* * *

Кечалари уйғонадурман, алла,
Илон каби тўлғонадурман, алла,
Жоним болам, алла-ё, алла.
Гули чорбоғимдурсан, алла,
Суянган тоғимдурсан, алла,
Жоним болам, алла-ё, алла.
Бунда сира йўқ тургим, алла,
Аммо келмас ҳеч ўлгим-о, алла,
Жоним болам, алла-ё, алла.
Не учун бойга тушдим-о, алла,
Қоп-қора лойга тушдим-о, алла,
Жоним болам, алла-ё, алла.
Бой уйи зиндон экан-о, алла,
Тақдирим хазон экан-о, алла,
Жоним болам, алла-ё, алла.

* * *

Алла, болам, алла-ё,
Ухла, болам, алла-ё.
Подшо замони қурсин,
Бойлар имони қурсин,
Ширин сўзим, алла-ё.
Қатта бўлгин, алла-ё,
Кучга тўлгин, алла-ё.
Отанг ўчини олгин-о,

¹Аллалайман

Отанг ўрнида қолгин-о,
Жоним жигарим, алла-ё.

Жонкуярим, алла-ё.
Эл суярим, алла-ё,
Золимлар додини бер,
Мазлумларга мадад бер,
Жажжигинам, алла-ё.

* * *

Кела қолсин алласи-ё, алла,
Дадажонининг боласи-ё, алла,
Дадажони қайга кетди-ё, алла,
Онажонисин лоласи-ё, алла.
Кечалари қўрқиб чиқаман-о, алла,
Дадажонини ўйлаб-о, алла.
Ваҳимадан димиқаман-о, алла,
Даҳшатидан қақшайди лаб-о, алла.
Қуриб кетсин подшолар-о, алла,
Қаҳри қаттиқ ошнолар-о, алла.
Ўзинг тезроқ улғайиб-о, алла,
Қирон келтир уларга-ё, алла!
Даданг қасос деб кетди-ё, алла,
Даданг аламда кетди-ё, алла,
Ухлаб-ухлаб улғайгин-о, алла,
Ўч вақти келиб етди-ё, алла.
Подшо тахти қулайдиган кун келар,
Яйраб-ўйнаб куладиган кун келар!
Ўйимиз ҳам шунда қувончга тўлар,
Алла, ўғлим, сенинг ҳам бахтинг кулар!
Алла-ё, алла.

* * *

Ўзимнинг ёруғи, кўзимнинг нури,
Белимнинг қуввати, дилим сурури.
Элимнинг қувончи, тоғдек ғурури,
Эрка болам, оппоғим, алла,
Севган болам, тойчоғим, алла.
Ўргилай кўзингдан, эрка фарзандим,
Новвотим, асалим, шақарим, қандим.
Умрингни тилайман, кўнгил хурсандим,
Қўзичоғим, оппоғим, алла,
Ёниб турган чироғим, алла.

Дилимдаги ҳимматим, алла,
 Оғзимдаги новвотим, алла.
 Дарё сувга тўлаётир, алла,
 Уғлим менга кулаётир, алла,
 Уғлим менга қараб кулса, алла,
 Кўнглим нурга тўлаётир, алла.

Дилимдаги ҳимматим, алла,
 Оғзимдаги новвотим, алла.
 Ширин узумнинг шираси, алла,
 Балхи тутнинг оқ меваси, алла,
 Сўлим баҳорнинг ҳавоси, алла,
 Болам бағримнинг севаси¹, алла.

Дилимдаги ҳимматим, алла,
 Оғзимдаги новвотим, алла.
 Боғимнинг гули сўлмасин, алла,
 Кичкина жоним ўлмасин, алла.
 Душманлари бир кулмасин, алла,
 Шу гулим ҳеч юлмасин, алла.

Дилимдаги ҳимматим, алла,
 Оғзимдаги новвотим, алла,
 Бошим паноси, болам-о, алла,
 Кўзим қароси, болам-о, алла.
 Алла айтай, ухлагин-о, алла,
 Бахтим сароси², болам-о, алла.

Тингла, алла айтайин, алла,
 Сени овутмоқ учун, алла.
 Уйинчоқни ўйнатдим, алла,
 Сени овутмоқ учун, алла.
 Кўзинг юмгин, алла-ё,
 Даминг олгин, алла-ё.

Баланд-баланд тоғлар узра, алла,
 Кишнашади қулун тойлар, алла,
 Парваришга олсин сени, алла,
 Мен йўқ бўлсам, йиллар, ойлар, алла.

¹ Севганш.

² Сараси, яхшиси.

Алла, ботирим, алла-ё,
Умрим-тожирим, алла-ё.

* * *

Алла, болам, алла-ё,
Тоғ юраклим, алла-ё,
Арслон билаклим, алла-ё,
Холис тилаклим, алла-ё.

Алла, болам, алла-ё,
Қўриқловчи онанг бор.
Аллаловчи моманг бор,
Шукроналар, бобонг бор.

Алла, болам, алла-ё,
Эрка, болам, алла-ё.
Онаси паноҳида,
Серка болам, алла-ё.

Алла, болам, алла-ё,
Умрлик бўлсин, алла-ё.
Шарофатли замонда
Иқболи кулсин, алла-ё.

* * *

Алла, болам, алласи,
Қамишдандир қалъаси.
Қамиш боши қайрилса,
Жавлон урар онаси.

Алла, алла, оппоғим,
Гуллар ичин япроғи.
Қизил гулни булоғи,
Она — шунинг адоғи.

Алла, алла, тўхтасин,
Қизил гулим сўлмасин.
Душманларим кулмасин,
Шугина ўғлим ўлмасин.

Алла, алла, армоним,
Қизил гулим, хирмоним,
Алла қилсин шу жоним,
Жонимнинг шу дармони.

* * *

Алла-алла, ошногим,
Гул нчида япрогим.
Япроқлари сўлмагай,
Паймонаси тўлмагай.

Алла-алла, омон бўл,
Дардли қулга дармон бўл.
Алла-алла, ораста,
Гуноҳи йўқ нораства.

Алла-алла, отингдан,
Отанг кетмас ёдимдан.
Алла-алла, ҳорибман,
Раҳминг келгай, ғарибман.

* * *

Боғдаги гулим, алла,
Уйдаги булбулим, алла.
Онаси япрогим, алла,
Боласи юмшоғим, алла.

* * *

Қўкда ой ярқирайди, алла,
Деразадан қарайди, алла.
Кўзларинг юмгин, қўзим,
Ет, қувончим, қундузим.

Алла, алла, алванди, алла,
Сочларим дарё банди, алла.
Мен бу ерда туrolмасман,
Сен-ку оёғим банди, алла.

* * *

Бу дунёда сени севдим, алла,
Бошқа тилак йўқ менда-ё, алла.
Сендан ўзга ёр бўйнига, алла,
Тушар билак йўқ менда-ё, алла.

Баҳор келиб қор кетмаса, алла,
Гул очилиб яшнамас, алла.
Ҳеч ким мендек дардинг билан, алла,
Ғамларингга ошнамас-о, алла.

* * *

Ишонмасдан еру кўкка
Оғушимда аллалай,
Юзларимга тиниқ кўзгу,
Кўзларингдан айланай,
Алла, болам, алла-ё.
Соф осмонда маъсум боққан
Тўлин ойдир йўлдошим.
Меҳринг билан ловиллаган,
Кўксимда сен қуёшим.
Алла, болам, алла-ё.
Нафасингга қалбим тўйиб,
Майин-майин куйлайман,
Дилбар тунда кўриб ёрқин
Тонгларингни ўйлайман.
Алла, болам, алла-ё.
Ой ҳам сенга термулади,
Бошинг узра мен онанг.
Ер сени деб айланади,
Олам сенинг парвонанг.
Алла, болам, алла-ё.

* * *

Алла, болам, алла-ё,
Алла, эркам, қулунтой.
Алла қилсин полвоним,
Беланчагинг тебратай.
Алла, болам, алла-ё.
Тилабгина олганим,
Дўмбоқ ўғлим, Умидбой,
Беланчагинг устига
Оймомани қаратай.
Алла, болам, алла-ё,
Сен ухласанг пишиллаб,
Онаг ҳам олар ором.
Отанг ҳам келар ишлаб,
Дам олгин, юрак порам,
Алла, болам, алла-ё.

* * *

Ариқ бўйи лолазор, алла-ё, алла,
Чор атрофи мевазор, алла-ё, алла,
Жингалак соч ўғилчам, алла-ё, алла,
Доим бўлсин беозор, алла-ё, алла,

Бахмал пўстини киясан, алла-ё, алла,
Зўр паҳлавон бўласан, алла-ё, алла.
Тезроқ вояга етгин, алла-ё, алла,
Онажонинг, меҳрибонинг боқасан, алла-ё, алла.

Кўзлари худди отажони кўзи, алла-ё, алла,
Юзлари худди отажони юзи, алла-ё, алла.
Тилларинг чиқса, азиз эркатой, алла-ё, алла,
Сўзлаган сўзингнинг бўларми тузи, алла-ё, алла.

Кечалари мишжа қоқмай чиқаман, алла-ё, алла,
Кўкрак сутим билан сени боқаман, алла-ё, алла.
Қатта бўлиб зўр паҳлавон бўларсан, алла-ё, алла,
Сен туфайли ишқимга ўт ёқарман, алла-ё, алла.

* * *

Алла, алла, алла жон,
Алла жоним, меҳрибон.
Ҳозир ишга қарай-о, алла,
Ишларни тамом қилай-о, алла,
Кейин қиламиз-о, ялла,
Алла-ё, алла.
Алла, алла, алла жон,
Алла жоним, меҳрибоним.
Сабр қил, жоним қурбон,
Тугайди ишим шу он,
Ўзим сенга гиргиттон,
Ҳа, алла-ё, алла.
Алла, алла, алла жон,
Алла жоним, меҳрибон.
Борганинг бозор бўлгай,
Йўлларинг гулзор бўлгай,
Иқболнинг мудом кулгай,
Алла-ё, жоним, алла.

* * *

Соч ўрнига сумбулим, алла,
Боғимдаги булбулим, алла.
Ичим ғашга тўлганда, алла,
Очувчи қулфи дилим, алла.

Алла, алла ярашсин, алла,
Бўйинига гул ўрашсин, алла,
Атласлардан тўнлар тиксам, алла,
Чин бўйинга ярашсин, алла.

Қизил гул новдасидан, алла,
Камар қилай белингга, алла.
Сочларим толасидан, алла,
Боғич қилай тўнингга, алла.

* * *

Алла қилсин, овунчоғим, алла,
Алла қилсин, севинч чоғим, алла.
Кўзmunчоғим, алла,
Кўзичоғим, алла.
Алла деб тебратай ойимчани,
Алла деб ухлатай бегимчани.
Ухласа — уйқум, алла,
Лабдаги кулгум, алла,
Кўзгинам нури, юрагим қони,
Вужудим қуввати, танам дармони.
Ўтирсам — ўрним, алла,
Қулоғим, бурним, алла.
Алласи келсин, ухласин, алла,
Жонгинам шунга михлансин, алла.
Барра тойим, алла,
Юлдуз, ойим, алла.

* * *

Ширин болам, алла,
Жону дилим, алла.
Тахти равони бўлсин,
Ота-онаси кулсин,
Мавлудажоним, алла.
Ширин болам, алла,
Жону дилим, алла.
Қизил гулим сўлмасин,
Келин бўлиб сузилсин,
Мавлудажоним, алла.

* * *

Ухла эркин, ол ором,
Алла, алла, жон болам.
Мендан зурёд, мендан ном,
Боғда очилган лолам, алла.
Деразадан ой боқади,
Уйга сочиб кумуш нур,
Алла сенга хуш ёқади,

Дилинг тонади хузур.
Бошгинангда ўлтираман
Алла айтиб тун бўйи.
Юрагимни пайванд қилай
Сенга жоним шу кўйи.
Қора кўзим, алла,
Ширин сўзим, алла.

* * *

Ширин эркам, оппоғим, алла,
Жон дилим, кўз қароғим, алла.
Ой ҳам ботди, чироғим, алла,
Кўзичоғим, алла.
Кундуз роса ўйнадинг, алла,
Шод қўшиқлар куйладинг, алла.
Ярашибди кўйлагинг, алла.
Овунчоғим, алла.
Кўлдаги ўрдаккинам, алла,
Чўлдаги чурраккинам, алла.
Булбулим, ғурраккинам, алла,
Шўх тойчоғим, алла,
Алла-ё, алла!

* * *

Алла, болам-эй,
Гули лолам-эй.
Тезроқ катта бўл,
Муштоқ олам-эй,
Алла, алла-ей,
Ёрқин келажак,
Сени кутажак,
Тоза қалбингга
Севинч тўлажак,
Алла, алла-ей.
Алла, эркатой,
Оғзинг тўла мой,
Бахтинг мунаввар,
Шарофатга бой,
Алла, алла-ей.
Алла, эркатой,
Муштоқ сенга ой,
Ухласанг, қалбинг
Очади чирой,
Алла, алла-ей.

* * *

Жон болам, эркатойим,
Булбулгинам, алла.
Ухлаб қолсин шу ойим,
Сумбулгинам, алла.

Жон болам, дўмбоққинам,
Меҳри ёргинам, алла.
Ухласин оппоққинам,
Шунқоргинам, алла.

Онажониси гулбоғи, алла,
Эркатойгинам, алла.
Отажониси зўр тоғи, алла,
Еп-ёруғ ойгинам, алла.

* * *

Ухла, ухла, Ҳилола,
Ухлади қирда лола, алла-ё, алла.
Бас қил энди, йиғлама,
Қочиб кетар оймома, алла-ё, алла.
Ухла, қизим Ҳилола,
Ухлаган барча бола, алла-ё, алла.
Ухлади қирда лола,
Сен ҳам ухла, Ҳилола, алла-ё, алла.

* * *

Осмондаги ойим, алла,
Менинг қора чойим, алла,
Алла, болам, алла,
Жоним болам, алла.

Саҳар чоғи бўлибди,
Ичим нурга тўлибди.
Алла, болам, алла,
Жоним, болам, алла.

Жигаримнинг пораси, алла,
Кўзгинамнинг қораси, алла.
Алла, болам, алла,
Жоним, болам, алла.

Ёт болам, ухла, қўзим,
 Уйларда ўчди чироқ,
 Ухлар асаларилар,
 Ухлар балиқлар тинчроқ.
 Кўкда ой ярқирайди,
 Деразадан қарайди.
 Кўзларинг юмгин, қўзим,
 Ёт, қувончим, қундузим,
 Алла-ё, алла.

Сув сепгандек уйлар тинч,
 Қоронғи ҳужралар тинч,
 Ҳеч дарвоза тиқ этмас,
 Сичқон ухлар, миқ этмас.
 Кимдир оҳ тортса унда,
 Не ишимиз бор унга.
 Кўзларинг юмгин, қўзим.
 Овунчоғим, қундузим,
 Алла-ё, алла!

Қушчам ғамсиз яшайди,
 Унинг ҳар дам вақти чоғ.
 Ширинликлар мўлу кўл,
 Кўпдир қизик ўйинчоқ.

Бари сенгадир, қўзим,
 Инглама ҳеч, юлдузим.
 Бахтиёр ўтсин умринг,
 Ёт, қувончим, қундузим,
 Алла-ё, алла.

Алла, болам Бахтиёр,
 Ҳар нарсанинг вақти бор,
 Қўзимнинг нури ўзинг,
 Келажагим бахтиёр,
 Алла, болам, алла-ё,
 Гулу лолам, алла-ё.

Ўзини менга қанот бўл,
 Юрагимга мадад бўл,
 Тогни талқон қилгудек,

Полвону боодоб бўл.
Суяр тоғим, алла-ё,
Севар боғим, алла-ё.

Тезроқ катта бўлгин сен,
Тезроқ кучга тўлгин сен.
Соғлом бўлиб доимо
Ёнгинамда юргин сен.
Пилдироғим, алла-ё,
Умр арқоғим, алла-ё,
Алла-ё, алла!

* * *

Онаману онаман, алла,
Болам учун ёнаман, алла,
Болам тинчликда ўсса, алла,
Орзуларга қонаман, алла.
Тоғда нуқул ўсибди, алла,
Қарағай билан арча, алла.
Ёмон ният душманни, алла,
Қиламиз парча-парча, алла.
Болажоним бағримда, алла,
Эркалайман, ўйнатиб, алла.
Ватан — тинчлик боғимда, алла.
Булбул қушдек сайратиб, алла.
Партия ҳурлик берди, алла,
Дўстлик ҳам бирлик берди, алла.
Ёшу қари — ҳаммага, алла,
Бахтни умрлик берди, алла.

* * *

Улғай, болам, гул Ватанда, алла,
Ботир бўлиб ўсгил, қўзим, алла.
Сени кўриб бу чаманда, алла,
Яйрай-қувонай, юлдузим, алла.

Роҳатингга — улуғ Ватан, алла,
Тинчлигингга хадқ посбон, алла.
Сенинг учун ҳамма бир тан, алла,
Сеники еру осмон, алла.

Қўз тутар халқ, бутун ўлка, алла,
Келажагим, орзуим деб, алла.
Ўсиб, бурка уни гулга, алла,
Катта бўлгач, шу қарзим деб, алла.

Алла айтиб, жон болам, ардоглайман, алла,
Ҳеч қачон мен ёнингдан айрилмайман, алла.
Ором олиб ухлагин, жоним болам, алла,
Сени боқиб ҳеч қачон қайгурмайман, алла.

Отанг билан онангининг қора кўзи, алла,
Сайраб турган булбулдай ширин сўзи, алла.
Тез ўсиб катта бўлгин, жоним, болам, алла,
Менинг тилак-мақсадим, шунинг ўзи, алла.

Қошгинангининг қийғочи қаламмиди, алла,
Кўзгинангининг қораси гавҳармиди, алла,
Бошингдаги байроғинг аламмиди¹, алла,
Радиолар сайрайди сен учундир, алла,

Ёки у тожи давлат сарвармиди, алла?!
Яшнаган гул хирмони сен учундир, алла,
Қоинотнинг қучоғи сен учундир, алла,
Ҳамма илм ўчоғи сен учундир, алла.

Халқимизнинг меҳнати сен учундир, алла,
Москванинг шуҳрати сен учундир, алла.
Гагариндек Ер йўлдошида учиб юргин, алла,
Кўксинг билан фазоларни қучиб юргин, алла.

* * *

Ухла, қўзим, юлдузим, алла,
Қора кўзим — қундузим, алла.
Оппоғимсан, жонимсан, алла,
Дилимда оромимсан, алла.

Ўзинг гулзор боғимсан, алла,
Суянишга тоғимсан, алла.
Қоронғи кечаларда, алла,
Ёндирган чироғимсан, алла.

Йўлбарслардай юраклим, алла,
Қоплонлардай билаклим, алла.
Яхши-ёмон кунимда, алла,
Менга жуда кераклим, алла.

¹ Қизилмиди.

* * *

Болам, қувнаб ўсасан, алла,
Доим сенга бахтинг ёр, алла.
Ғам-кулфатни билмайсан, алла,
Ватанингдир ҳур диёр, алла.

Алла десам, бор бўлгил, алла,
Менга номус-ор бўлгил, алла.
Қатта бўлган чоғингда, алла.
Халққа вафодор бўлгил, алла.

Бахтиёрим, кичкинтойим, алла,
Қатта бўлсанг, чевар бўлгин, алла,
Улуғ Ленин суратини, алла,
Ҳавас билан чизар бўлгин, алла.

* * *

Тоғдан ўйнаб оққан дарё, алла,
Ариқдан шудгорга оқсин, алла.
Сувдек саховатли бўлиб, ўғлим, алла,
Кўкрагига юлдуз тақсин, алла.

* * *

Айланайин алласи, алла,
Қачон тегар фойдаси, алла.
Қароғим катта бўлса, алла,
Шунда тегар фойдаси, алла.

* * *

Осмонда учган қушлар, алла,
Секин чиқар товушлар, алла.
Мани солма қайғуга, алла,
Болам тўйсин уйқуга, алла.

* * *

Алла, оппоқ гавҳар қизим, алла,
Овунчоғим, ой, юлдузим, алла.
Мен сенинг онанг муштипар, алла,
Сенсан менинг икки кўзим, алла.

* * *

Етдик яна бардамликка, алла,
Онанг келур ҳамдамликка, алла,
Е бутунлай қолур бунда, алла,
Еки келган бир дамликка, алла,
Қўл узатиб олса, шу чоғ, алла,
Эркаланиб юзига боқ, алла.

* * *

Алла, алла алдона,
Бешикларинг туғдона,
Алла-ё, алла.

* * *

Суқсур деган қуш бўлар, алла,
Тортсам пати бўш бўлар, алла.
Отангдан гар хат келса, алла,
Менинг кўнглим хуш бўлар, алла.

* * *

Алла айтсам, юрагинг, алла,
Тўйиб-тўйиб қонарми, алла.
Юракдаги аламлар, алла.
Олов бўлиб ёнарми, алла?!

* * *

Ургиламан ўзингдан, алла,
Шамчироғдек кўзингдан, алла
Қўғирчоғим, алла
Қўзичоғим, алла.

* * *

Эркин-эркин юргин, алла,
Давр-даврон сургин, алла.
Узоқ яшаб чироғим, алла,
Қўрмаганимни кўргин, алла.

* * *

Қиз — дунёнинг зеб-зийнати,
Ўғил — хонадон давлати, алла.

**Дилимдаги ҳимматим,
Оғзимдаги новвотим, алла.**

* * *

Эй ёронлар, ҳеч кимнинг
Боғда гули сўлмасин, алла.
Боғда гули сўлса ҳам, алла,
Ҳаргиз боласи ўлмасин, алла.

* * *

Суйса суйсин, деб берган,
Меҳри қонсин, деб берган,
Араби хуржунни олиб,
Майизу кишмишни солиб,
Шаҳарлар борсин, деб берган,
Алла, болам, алла-ё,
Кўзи қорам, алла-ё.

* * *

Айлансиннинг айвони бор,
Томга чиқса, нарвони бор.
Уйқуси келса, алласи бор,
Эмгиси келса, маммаси бор,
Алла, жоним, алла-ё.

* * *

Алла, алла, оппоғим.
Гул ичида япроғим.
Япроқлари сармагай¹,
Паймонаси тўлмагай.

* * *

Алла, алла, омон бер,
Дардли қулга дармон бер.
Алла, алла, ораста,
Гуноҳи кам нораства.

¹ Саргаймагай.

* * *

Алла, болам, бахти бор,
Ҳар нарсанинг вақти бор.
Жоним болам, алла,
Ширин болам, алла,
Икки кўзим, алла.

* * *

Алла қилсин болам-о,
Уйқудан ором олсин-о.
Алла, алла, деганда,
Жимгина ухлаб қолсин-о.
Алла, болам, алла,
Икки кўзим, алла.

* * *

Алла, кўзим, ол кўзим,
Олмалари нор, кўзим.
Анжирлари бол, кўзим,
Алла, болам, алла.

* * *

Алла десам, ёд этсам,
Ғамгин кўнглим шод этсам.
Фалак дардидан дод этсам,
Алла, кўзим, алла.

* * *

Аллани айтсам, алданармикин-э?
Қулоқ солиб тинглармикин-э?
Алла, кўзим-э, алла.

Алла айтиб ухлатсам-эй, алла,
Боллар бериб ухлатсам-эй, алла,
Алла, ошиғим-эй, алла.

* * *

Фарзандлик уйга ёғар раҳмат, алла,
Фарзандсизлар чекар заҳмат, алла.
Фарзандлиkning уйин кўрсанг — гулистон, алла,
Бефарзанднинг уйин кўрсанг — чўлистон, алла.

* * *

Мамаюсуф, жоним болам-о, алла,
Келгин ёнимга-ё, алла-ё, алла.
Тутга чиқиб тут еган болам-о, алла,
Келгин ёнимга-ё, алла-ё, алла.
Унг кўзини қурт еган болам-о, алла,
Келгин ёнимга-ё, алла-ё, алла.

* * *

Алла айтиб ухлатайин, ман сани,
Қўшиқ айтиб қувнатайин ман сани.
Қўлларимда ўйнатайин ман сани,
Алла, қулуним-о, алла.

* * *

Алла, болам, алла-ё,
Кўрар кўзим, алла-ё,
Суяр кўзим, алла-ё.

Алла болам, алла-ё,
Ширин жоним, алла-ё,
Иссиқ ноним, алла-ё.

* * *

Алла, болам, алла-ё, алла,
Дўмбоққинам, алла-ё, алла,
Урвоққинам алла-ё, алла.

* * *

Музни тешдим, сувни ичдим,
Лой эканин билмадим, алла.
Бошида чақмоқи телпак,
Қал эканин билмадим, алла.

Қал эканин билганимда,
Ошна бўлмас эдим-о, алла,
Дада-дада гул юборса,
Қайрилиб боқмас эдим-о, алла.

**Чақалоқ бешикка беланмасдан
қазо қилганда...**

Болам кўйлаги кўкмиди, алла-ё, алла,
Камарча боғи йўқмиди, алла-ё, алла?
Азроиллар келганда-ё, алла,
Шеру мардлар йўқмиди, алла?

Узатарлар элу хешим, алла-ё алла,
Устимда йўқдир бир кишим, алла-ё, алла.
Бу ватанда ёлғиз бошим, алла-ё, алла,
Орқамда қолмас бир кишим, алла-ё, алла.

Сочин ёзиб онам йиғлар, алла-ё, алла,
Бели боғлиқ отам йиғлар, алла-ё, алла.
Лаҳад оғзи сувалганда-ё, алла,
Менинг васфим адо бўлмас-о, алла.

Булбулигўё бўлсам, алла-ё, бир алла,
Ғам-қайғуни хатга олсам, алла-ё, алла.
Азроиллар келганда-ё, алла,
Шу хатни тутсам-о, алла,
Раҳми келмасмикин-о, алла-ё, бир алла.

Адо бўлдим, адо бўлдим, алла,
Адо бўлганга йиғларман, алла.
Қариндош ёру дўстимдан, алла,
Жудо бўлганга йиғларман, алла.

Ғамлар бошимдан ошади, алла,
Юрагим тўлиб-тошади, алла.
Ғамнинг бири кетмай туриб, алла,
Бошқаси келишга шошади, алла.

АЙТИМ-ОЛҚИШЛАР

**Чақалоқни биринчи бор
бешикка солаётганда...**

— Шугина жоним, бир жоним,
Бўйнимдаги маржоним.
Худо берди севсин деб,
Олтин бешикка кирсин деб.

Бундай боғлаймизми?
— Йўқ, йўқ.
— Бундай боғлаймизми?
— Ҳа, ҳа.
— Қоч, қоч бабаси,
Келди эгаси.
Ота-онанг гапиришса,
Қичқиришса, яна қўрқма,
Опаларинг, акаларинг
Бақиришса, яна қўрқма!
Олапар ит акилласа,
Қўрқиб қолма!
Моши мушук ҳурилласа,
Қўрқиб қолма!
Ҳангшер¹ хангилласа,
Яна қўрқма!
Биров баланд овоз солса,
Чақириб қолса,
Яна қўрқма!

* * *

Қоч, қоч, бабаси,
Келди эгаси.
Онанг додласа,
Отанг ичиб келса,
Қўрқма, садқаси.

* * *

Ой келади-ё ботгани,
Ўғлим келади ётгани,
Тонг-саҳарда шабада
Хизмат қилсин уйғотгани.

* * *

— Қоч, қоч, бабаси,
Келди эгаси.
Бу ёнда ётасанми?
— Йўқ.
— У ёнда ётасанми?
— Ҳа, ҳа, бибижониси,
Бўлди, ётади, бибижониси.

¹ Эшак.

* * *

Кет, кет, бабаси,
Келди эгаси.
Тилла қалъаси,
Гулдай боласи,
Тақ-тақи гавора¹,
Душманлари овора.

* * *

Кет-кет, бабаси
Келди эгаси.
Ухлаб дам олсин,
Қувнаб уйғонсин.

* * *

Кетсин бабаси,
Келди алласи.
Тошдай қотсин,
Қушдай турсин.

* * *

Эгалари келди,
Бобовлари кетсин.
Хоби² фароғатда бўлсин,
Ҳузур-ҳаловатда бўлсин.

* * *

Қоч, қоч, қоч, бўжилар,
Келди бешикнинг эгалари,
Боламнинг ўзи келди,
Алла қилади,
Мазза қилади.

* * *

Бөлам кирсин бешикка,
Бабаси чиқсин эшикка.

¹ Бешик.

² Уйқуси.

* * *

Оладур, балодур,
Бало-қазо, нарроқ тур.
Эгаси келди,
Кучуги қоч!

* * *

Бешиги тахта,
Орқаси пахта
Эгаси келди,
Кучуги қоч.
Ичида ётганни
Баҳрини оч.

* * *

Ота касбинг, эна касбинг,
Эгалари келди, бобовлари кетсин.
Ухлаб қолгин, жоним болам.
Уйқунг келса, мана ҳуянг,
Ухлаб қолгин, жоним болам.

Чақалоқни бешикдан олаётганда...

Тақар-туқур гавораси,

Дарди дили овораси.

Сўнгра уч марта:

— Ус, ўс, ўс! — дейлиб, ўнг қўл билан чақалоқ ётган
ўрни сийпаланиб, бола орқа-бели уқаланади.

* * *

Тақ-туқи гавора бўлсин,
Душмани овора бўлсин.
Уйқуси бешикда қолсин,
Душмани эшикда қолсин.

* * *

Болам орқаси пахта,
Болам бешиги тахта.
Тахтаси юмшоққина,
Шу болам ушоққина.

* * *

Чақалоққа чопонча
Олиб келинг, дадаси,
Еқасига кўзmunчоқ
Тақиб келинг, дадаси.
Еқаси мойли бўлсин,
Этаги лойли бўлсин.

* * *

Болам бешикдан чиқсин,
Уйқуси бешикда қолсин.

Чақалоққа исириқ тутатилганда...

Ҳазориспанднинг¹ донаси,
Шу бегуноҳнинг шонаси,
Чашми² эш, чашми хеш,
Ҳамсояхон³ гирду пеш.
Ҳазориспанд ҳазор⁴ дони,
Ҳазор дардга давойи.
Онасининг кўзи,
Дадасининг кўзи.
Емон кўзлар йўқолсин,
Бало-қазо йўқолсин,
Шу болам омон қолсин.

* * *

Исириқ, исириқ,
Чатнасин исириқ,
Патласин исириқ.
Бачага кўз тегмасин,
Қим бачамга кўз қилса,
Кўзлари оқиб тушсин.

¹ Исириқ.

² Кўз.

³ Қўшни.

⁴ Минг.

* * *

Исириқ, исириқ,
Тоғлара кет,
Тошлара кет.

* * *

Исириқ донаю дона,
Тутунидан тўлсин хона.
Куя қолсин ҳасадли кўз,
Кўча қолсин ғаразли кўз.
Кўчсин, кўчсин, чўлга кетсин,
Оқсин, оқсин, кўлга оқсин.
Бачагинам яшнаб боқсин.

Чақалоқни илк бор чўмилтирганда

Сув пок,¹ сан нопок,
Пок сув санга бўлсин,
Сани нопоклигинг
Амиру хонларга бўлсин.

* * *

Сув — лоғар², бача — фарбеҳ³,
Боланинг танига малҳам бўлсин сув.
Боланинг танидан нопокликни юв.
Ҳаммавақт роҳатда бўлсин шу болам,
Кўрмасин сираям ҳеч дарду алам.

* * *

Якшанба — бир ман гўшт,
Душанба — икки ман гўшт,
Сешанба — уч ман гўшт,
Чоршанба — тўрт ман гўшт,
Пайшанба — беш ман гўшт,
Сув — лоғар, бача — фарбеҳ.

¹ Тоза.

² Озғин, ориқ.

³ Семиз.

* * *

Оллоҳу,
Талқону ту¹
Лолахонни
Юзларини
Сувда юв.

* * *

Терла, терла, қўзим,
Терламасанг ўтга туш.
Чап қулоғим,
Ўнг қулоғим, ҳу... у... уш...

Чақалоқ беш кунлик бўлганда...

Бешдан ўтди, тошдан ўтди,
Эски тегирмондан ўтди.
Чориқ кечиб, чўлдан ўтди.
Онасининг кўз мунчоғи,
Отасининг овунчоғи.

* * *

Бешдан ўтди бу бача,
Тошдан ўтди бу бача,
Энди ўлмайди бача.
Онасининг ош пичоғи,
Отасининг қўш пичоғи,

* * *

Бешдан ўтди, тошдан ўтди,
Отасининг гўшт пичоғи,
Онасининг ош пичоғи,
Бешдан ўтди, чўлдан ўтди,
Чориғини судраб кўлдан ўтди.

* * *

Бешдан ўтди, тошдан ўтди,
Чордевор ҳовлидан ўтди,

¹ Сен.

Чоли бор ҳовлидан ўтди,
Отасининг қўш пичоғи,
Онасининг ош пичоғи,
Опасининг овунчоғи.

* * *

Бу кеча беш кечаси,
Бу отасининг бачаси,
Онасининг кўзмунчоғи,
Акасининг овунчоғи.

Чақалоқ тўққиз кунлик бўлганда

Тўққиздан ўтди бу бача,
Эндики ўлмас бу бача,
Боғларнинг ғўраси бача,
Болалар жўраси бача,
Шу уйнинг тўраси бача,
Шамсу қамару ситора
Ҳамроҳи шу бача.

Чақалоқни биринчи марта таништирганда...

Ҳой-ҳояси бордир шунинг,
Зап дояси бордир шунинг,
Мард отаси бордир шунинг,
Бек буваси бордир шунинг,
Жон бувиси бордир шунинг,
Зўр акаси бордир шунинг,
Жўр опаси бордир шунинг,
Узоқ-узоқ жойларда
Бахшидаси¹ бордир шунинг.

* * *

Отаси айтадики:
«Белгинамнинг қуввати».
Онаси айтадики:
«Уйгинамнинг сараси».

¹ Бешиккертги қилинган.

Акаси айтадики:
«Тилла пичоғим дастаси»,
Тоғаси айтадики:
«Адрас тўнимнинг киссаси»,
Опаси айтадики:
«Юраккинамнинг қуввати»,
Аммаси айтадики:
«Эшиккинамнинг тамбаси»,
Холаси айтадики:
«Рўмолгинамнинг нухаси»,
Амакиси айтадики:
«Жигаргинамнинг боласи».

* * *

Бабалаки бўпписи бор,
Бошчасида дўпписи бор.
Кайвони бувиси бор,
Саркарда буваси бор.

* * *

Қаролидандир бешиги,
Қайрилиб олсин онаси.
Тилла қамишдан бешиги,
Товланиб олсин отаси.
Олма дарахтдан бешиги,
Айланиб олсин бувиси,
Шафтолидандир бешиги,
Шапиллаб ўпсин бувиси.
Зардолидандир бешиги,
Зейралиб¹ олсин опаси,
Жийда дарахтдан бешиги,
Кўтара қолсин акаси.

Боланинг илк бор тиши кўринганда...

Баҳор келди, қиш чиқди,
Чақалоққа тиш чиқди.
Кичкинтой деб ўйламанг,

¹ Жавраб.

Унга ҳам юмуш чиқди,
Овқатини чайнашга
Ҳар куни бир иш чиқди.

* * *

Икки тишингга дур бўлай,
Этган ишингга қул бўлай,
Халойиқнинг кўзи бўлиб,
Жонажонинг ўзим бўлай.

* * *

Икки тишингдан айланай,
Қилган ишингдан айланай.
Мадрасанинг қуббасидай
Лўнда бошингдан айланай.

Бола биринчи марта ўтирганда...

Ўтирсин-о ўтирсин,
Бошини гулдан тўлдирсин.
Шугинани кўрган қизлар,
Ўзини осиб ўлдирсин!

Бола оёқ чиқарганда...

Адоқ-адоқ юрисин,
Тикан шунга кирмасин.
Кўзи қаттиқ бандалар
Кўзи шунга тегмасин.

* * *

Югурса, онаси кўрса,
Югурса, отаси кўрса,
Югуриб бозорга борса,
Гўшту биринж¹ кетирса,
Онаси пазанда бўлса,
Боласи хўранда бўлса.

¹ Гуруч

* * *

Кел-а, кела, келади
Онасининг боласи,
Ена-ёна келади
Энасининг боласи,
Ўзим ўргулай шуннан.

* * *

Чопиб-чопиб юрганда,
Чақир ҳам шунга урмасин,
Югуриб-югуриб юрганда
Тикан ҳам шунга кирмасин;
Ийик билан мийикка,
Тоғда юрган кийикка.

Болани той-тойлаганда...

Той-той болам, той болам,
Ширин эркатой, болам,
Юмшоқ саримой болам,
Ўзимнинггина ой болам.

Болага янги кийим кийдирилганда...

Сан кўнаю¹ ман янги
Сан ўлгину ман қолай.
Мани умрим минг йиллик,
Сани умринг бир йиллик.

* * *

Сан — бир йиллик,
Ман — минг йиллик.
Кия-кия тўздирайлик,
Дугоналаримдан ўздирайлик.

* * *

Тепа-тепа тўздирай,
Минган отим ўздирай.
Сан — бир йиллик,
Ман — минг йиллик.

¹ Эски.

* * *

Еқаси мойли бўлсин,
Этаги лойли бўлсин.
Майли, бир йилда тўзсин,
Узи-чи, минг йил кулсин.

* * *

Қимхоб чопон айлансин,
Пар гиламлар айлансин,
Сандан дунё айлансин.

***Қизалоқнинг сочини илк бор
ювиб-тараганда...***

Ойда — қулоч
Кунда — тутам.
Сенга — куёв,
Менга — палов.

Болани овқатлантирганда...

Десам-чи, ҳа десам-чи,
Чорвоққа гул эксам-чи.
Седонали нонини
Қаймоқ билан есам-чи.

СУЙИШ ҚУШИҚЛАРИ

Эркаламалар

Бугинагина кимнинг қизи,
Юрий Гагариннинг қизи.
Қўлларида олтин соат,
Чақир, чуқур, чиқ!

* * *

Шугина жоним нор туядай,
Нор туяга юклагудай.
Нор туялар кўтаролмаса,
Яхши қизларга юклагудай.

* * *

Шугина жоним Ҳадия,
Сув келтирсин кадида¹,
Кадининг боғи узилса,
Келин бўлиб сузилса,
Ўша куни ўзим бўлсам,
Сузилганини кўрсам.

* * *

О, шугина, шугинагина,
Мунчагина, тунчагина,
Кунчагина, шунчагина,
Яшнаб турган ғунчагина.

* * *

Шугинагина ким экан ўзи,
Шугинагина — пучуқчами,
Шугинагина — кучукчами,
Шугинагина — мушукчами,
Шугина ширин пучуқчами,
Ёки шумшук шумшукчами?!

* * *

Менинг ўғлим ўлмасин,
Боғнинг гули сўлмасин,
Боғнинг гули сўлгандаям,
Менинг ўғлим ўлмасин.

* * *

Анти бору анти бор,
Лабида шакар, қанти бор,
Томоқчаси тагида,
Яна ширин қанти бор.

* * *

Анти бору анти бор,
Лабида шакар, қанти бор,
Гарданида осиқлик
Тилла ғафабанди² бор.

¹ Қовоқ идиш.

² Тақинчоқ.

* * *

Қоражон, қоп-қоражон,
Тўни ипакли, олажон,
Не дудоқ, писта қовоқ,
Беҳишту жаннат Қоражон.

* * *

Менинг ўғлим отланадур,
Қушлари қанотланадур,
Оқ юзи сўлмасин,
Ҳаволар булутланадур.

* * *

Менинг ўғлим ҳекери¹,
Чаккасида якка пари.
Отасининг бир иўқари,
Онасининг қанд-шақари.

* * *

-- Аминжоним қайда эди,
— Олма саноғида эди,
Қизлар билан боғда эди,
Қизлар қучоғида эди.

* * *

Тасма тасаддуқ бўйига,
Ўйинчи келсин тўйига,
Ўйинчилар ўйнамаса,
Ўзим ўйнайман тўйида!

* * *

Айланайин оқчамдан,
Лаблари қаймоқчамдан,
Искасам зомичадек,
Чўмилса, гул-ғунчадек.

¹ Султон.

* * *

Киштала бобом, қарсаки,
Бувасиникига борсаки,
Ола саркасини сўйсаки,
Кавобчасидан тўйсаки.

* * *

Сув келади муқом билан,
Боғладилар тикан билан.
Эрка қизимга тўй келар
Хўрозу мокиён билан.

* * *

Сув келади Маридан,
Мариданмас, наридан.
Менинг қизим чиройли,
Маридаги паридан.

* * *

Байбай экан кўйлакчаси,
Кўйлакчаси, мўйлакчаси,
Чиқа қолсин мўйлабчаси!

* * *

Қаттиқ ернинг сапчасидай
Бошинан айлансин шунинг.
Чага ернинг салқинидай
Сочиндан айлансин шунинг.

* * *

Думала қизимга
Тўй келар, о ҳой, ҳой,
Думбаси катта
Қўй келар, о ҳой, ҳой.

* * *

Ҳайдан ҳаёси келди,
Чўлдан гиёси келди,
Шугинани кўргани
Катта бобоси келди.

* * *

Мишиқчам-о, мишиқчам,
Мишиқчамдан айланай,
Мишиқчам-о, пучуқчам,
Пучуқчамдан айланай,
Мишиқчам-о, мушукчам,
Мушукчамдан айланай.

* * *

Шугина жоним ҳув, деди,
Жом косада сув, деди.
Жом коса жоним, деди,
Бир қошиқ қоним, деди.
Қўтонда қўйим, деди.
Тирамада¹ тўйим деди.

* * *

Садқа сариф ёққа,
Бир коса қаймоққа,
Жон садқа, дил садқа
Садоғалар сайрасин,
Бийиси шундан айлансин.

* * *

Ҳа дўрса, дўрса, дўрса,
Қамиш боғи узилса,
Домод² бўлса, сузилса,
Рост кафтингга самбуса³,
Қайнонаси чалласа,
Ноз қилсаю бормаса.

* * *

Ҳа дўрси, дўрси, дўрси,
Ҳа дўрси, дўрси, дўрси,
Чиқа қол, мана курси.
Гулим эрур жамолинг,

¹ Куз.

² Куёв.

³ Сомса.

Жамолингда камолинг,
Кам бўлмасин висолинг.
Ҳа дўрси, дўрси, дўрси
Чиқа қол, мана курси!

Юзларинг бўлсин порлоқ,
Ғам сендан бўлсин узоқ,
Душманинг ўлсин шу чоқ.
Ҳа дўрси, дўрси, дўрси,
Чиқа қол, мана курси.

* * *

Ҳа дўрса, дўрса, дўрса,
Оғаси бозорга борса,
Қанду набот кетирса¹,
Онаси пазанда бўлса,
Боласи хўранда бўлса.

* * *

Ило-илолик,
Ун беш килолик.
Ана бу опамга қаранг,
Бунча чиройлик!

* * *

Дили дилидан,
Сочи белидан.
Бир қизни кўрдим
Арман элидан.

* * *

— Нигорахон ким боласи,
— Тоққа товушқон² боласи.
Яхши қовун хумбаласи³,
Яхши узум шингаласи.

¹ Бу сатр «гўшту биринж келтирса» тарзида ҳам учрайди.

² Қуён.

³ Ҳандалак.

* * *

Дилфузахон дейла уни,
Қандга қўшиб ейла уни.
Бухородан совчи кеса,
Қимматбаҳо дейла уни.

* * *

Мани қизим опоққина,
Бошида зар қалпоққина.
Қимлар шуни кўролмаса,
Кўзига шўр тупроққина.

* * *

Ҳайё-ҳуйлар бўлсин-э,
Шугина тўйлар бўсин-э.
Шугинанинг тўйларида
Жумла-жаҳон ўйнасин-э.
Аммалари танга сепиб,
Ҳой баракалла, десин-э!

* * *

Умматвой утталага,
От боғласин бутталага.
Шойи кўйлак энларида,
Жўралари ёнларида,
Уттала, ҳой, уттала.

* * *

Дарду балонг олай десам,
Қошки қўлим бўш бўлса,
Тушбералар¹ букай десам,
Қошки уйда гўш бўлса.

* * *

Қишталакидан дегай десам,
Қошки қўлим бўш бўлса,
Чучваралар букай десам,
Қошки уйда гўш бўлса,

¹ Чучваралар.

Билагим чизгаб егай десам,
Кошки бунга тиш бўлса.

* * *

Ҳайё-ҳойлардан экан,
Ашрафу бойлардан экан.
Қўшки-абри баҳор,
Ўзи ҳумойлардан экан.

* * *

Ман айланай Анорадан,
Дўпписи зар канорадан.
Ман айланай мергандан,
Шуни манга бергандан.

* * *

Ваҳо-ваҳо, ваҳоси,
Қизил гулни шохаси.
Ўғил бола улғайса,
Йигитларнинг сараси.

* * *

Қизим, қизим, қиз киши,
Қизимга келар минг киши.
Олиб кетар бир йигит,
Қараб қолар минг киши.

* * *

Эртанг бозор, айланай,
Маҳмуд қарздор, айланай
Телпагини рошда¹ қўйиб,
Ўбба кезар² айланай.

* * *

Ол-а, олма олгони
Йигитларнинг султони.

¹ Марза.

² Кўтариб кезар.

Хайит-байрам келганда,
Отлар есин култони!

* * *

Айланаман ойдан,
Сув оламан сойдан.
Гўжа туйдим буғдойдан,
Шуни беран худойдан!

* * *

Яхши болам, яхши,
Тўйига келар баҳши.
Бахшилардан қолишмас,
Комилжоним яхши!

* * *

Бир нозанини кўрдим,
Ақли зиёда бўлсин.
Ун тўрт кечалик ойда
Хусни зиёда бўлсин.
Кўлидан чой ичганда,
Олтин пиёла бўлсин.
Кетидан душманлари
Доим пиёда бўлсин.

* * *

Ха лўтти, лўтти, лўтти,
Дарвозадан ким ўтди.
Бойларнинг² ўғли ўтди.
Ўғлимнинг ўғли ўтди.

* * *

Осмондаги ойларни
Ойна билан тўхтатдим.
Яхши кийган йигитларни
Шу ўғлимга ўхшатдим.

¹ Қирқма, майда қирқилган беда.

² Сараларнинг сараси маъносига.

* * *

Аминжоним қўқонлик,
Қошу кўзи муқомлик.
Билакларинг оқмиди,
Тилакларинг йўқмиди!

* * *

Хайрижоним — наҳори,
Бугдой экин — баҳори,
Чумчуқ есин донини,
Дуо қилсин жонини.

* * *

Қоп-қорағай кўзингга
Қоровулбек тасаддуқ,
Бурнингнинг пардасига
Парвоначи тасаддуқ.
Юзингнинг туллуғига¹
Избосганлар тасаддуқ.

* * *

Гулижон, ўзи чаққон,
Қоқи гулини таққан,
Бир кулиши бор учун
Ойижонига ёққан.

* * *

Гулижон ўзи-ўзи,
Дўпписи йўрмадўзи.
Йўрмадўзи ярашган,
Ота-онасидан адашган,
Бувисига қарашган.

* * *

Садаға, сотингнинг бўлай,
Ошингга қатингнинг бўлай,
Уйингга меҳмон келганда,
Қаштали қошингнинг бўлай.

¹ Чўлчиқоқлигига.

* * *

Ҳойи, ҳой, ҳой сараси,
Қоши қундуз қораси.
Отаси борса бозор,
Кетирса абри баҳор,
Уни кийиб юрса,
Яна бориб кетирса.

* * *

Ола туя бақалоқ,
Онанг туғди чақалоқ.
Чақалоққа чакмонча
Олиб келинг, дадаси.
Қизга қизил паранжи
Олиб келинг, дадаси,
Тум-тумадан тувакча
Олиб келинг, дадаси,
Шум-шумадан шумакча¹
Олиб келинг, дадаси.

* * *

Айланаман шу Ойимдан,
Сув оламан, ҳув сойимдан,
Ҳамиша мен хурсандман
Шуни берган худойимдан.

* * *

Бозордан олдим ғўза,
Бу бола мунча тоза,
Бачани тоза тутган
Ота-онаси озода.

* * *

Айлансин-о, айлансин,
Епда² сувлар лойлансин.
Қумда салин³ айлансин,

¹ Сумак.

² Ариқ, анҳор.

³ Усимлик номи.

Оводон келин айлансин.
Уйда мушук айлансин,
Тандирда тушук¹ айлансин.
Самовар, танча айлансин,
Оташкур-белча айлансин.
Холаси Дуржон айлансин,
Айлансин-о, айлансин,
Амма-холаси айлансин,
Кичик боласи айлансин,
Яна бир бор айлансин.
Шундан қўчқор айлансин,
Айлансин-о, айлансин.

* * *

Шарифахон — ой,
Яхшиликка — бой.
Яхшиликдан
Осмондаги ой.
Қўлларига — гул,
Оғзида-чи, мой!

* * *

Симтепада бир қуш бор,
Қанотида кумуш бор.
Уйнаб турган укамнинг
Кулишида бир иш бор.

* * *

Қизил гулинг бўлайми,
Ховучингга тўлайми.
Ховучингга тўлмасам,
Гуноҳкоринг бўлайми?!

* * *

Сув келади ғози билан,
Тилда қувноқ сози билан.
Уғлим овга кетади
Асил овчи този блан.

¹ Нон тури.

* * *

Оппоқ упадай укам,
Майдон-супадай укам.
Шуъласи Самарқандда,
Кўнглим тоғидай укам.

* * *

Томда қўйдим тараша
Қишларда ёқаман деб,
Укамни асраб юрдим,
Шу қизга сотаман деб.

* * *

Дардингни олай ўзим,
Тўрвага солай ўзим.
Тўрва тешилиб кетсин,
Дардинг тўкилиб кетсин.

* * *

Юлдузим, қундузим,
Кўрар кўзларим,
Ҳаётим давоми
Қолар сўзларим.
Жонимнинг учи, болам,
Меҳримнинг кучи, болам.

* * *

Ҳо ўйна, ўйна, ўйна-е,
Осмонга қараб ўйна-е.
Оёқларинг букилмасин,
Қоматгинанг ҳеч сўлмасин,
Сени ёмон деганлар
Тоғлар устидан йиқилсин.

* * *

Айланайин бойимдан,
Кишноқи шу тойимдан,
Бахтгинамнинг кўкида
Порлоқи шу ойимдан.

* * *

Онажониси жонига,
Юраккинаси қонига,
Уртоғининг бошига,
Тарозининг тошига,
Шугина ўғлим,
Жон ўғлим!

* * *

Самарқанднинг таррагидай
Бўйнидан ўпсин момоси,
Самарқанднинг кулчасидай
Юзидан ўпсин момоси,
Қалдирғочнинг қанотидай
Қошидан ўпсин момоси.

* * *

Муҳаррамхон — подшо қиз,
Ошга қошиқ, нонга туз.
Муҳаррамхоним — жоним,
Асалли ноним.

* * *

Қизим, қизим, қизомиди,
Сочлари бир узомади,
Онажони ёмон хотин,
Ювомади, таромади.

* * *

Ҳая-ҳой, оқча болам,
Лаблари қаймоқча болам,
Ширин узум шингилида,
Ҳандалагим-зомча болам.

* * *

Ҳая-ҳойнинг боласи
Нелар кетирди онаси.
Бир қошиқ ловла оши,
Ул ҳам шунинг садағаси.

* * *

Шафтолизорда бешиги,
Зейралиб олсин онаси.
Олмазорда бешиги,
Айланиб олсин энаси.
Жийдазорда бешиги,
Жиккиллаб олсин энаси.
Хаё-хуйлар бўсин-э,
Тўйинда қўйлар сўйсин-э.
Тўйини беклар есин-э,
Дуёси шунга қосин-э!

* * *

Шим-шим этар,
Шумаги бор шу жониминг¹.
Лочин бадал,
Димёғи бор шу жониминг,
Гўзал жувон,
Онаси бор шу жониминг,
Мирзо йигит,
Отаси бор шу жониминг.

* * *

Оймома кўчай дейди,
Оқ уйни тутай дейди.
Оқ уйнинг канораси²,
Минг тилло садағаси.

* * *

Оппоқ упадаккинам,
Майдон супадаккинам.
Шода маржондайин тўқ,
Мағзи сўтадаккинам.

* * *

Акбаржоним отлидир,
Салласи гул хатлидир.
Улуғлар назар солса,
Қўли баракатлидир.

¹ Жониминг.
² Қяроқ.

* * *

Қорамуғнинг донасидай
Кўзидан айланай шуни.
Камон-ёйнинг қиличидай,
Қошидан айланай шуни.

* * *

Акбаржоним шу жойи,
Бозорда холли тойи.
Кокиллари тиллоийи,
Ўзим айланай, илоийи.

* * *

Зафар бозорга борса,
Гўшту биринж келтирса,
Онаси пазанда бўлсин,
Дадаси хўранда бўлсин.
Онаси пазанда бўлса,
Кулча тилар боласи,
Дадаси хўранда бўлса,
Хучча¹ тилар боласи.
Чапак-чапак, ҳой чапак,
Онасининг нони кепак,
Бувасининг соқоли ипак.

* * *

Дилрабо дилим, дедилар,
Сайроқи тилим, дедилар.
Онажониси қуввати,
Шугина белим, дедилар.

* * *

Дилрабо дилим, дедилар,
Май тўла жомим, дедилар.
Шугинанинг яхтисидан²
Яшнасин томим³, дедилар.

¹ Хучча қилмоқ — болани опичлаб кўтармоқ.

² Еруғидан.

³ Уйим.

* * *

Ферузахон ой қиз,
Кулгига кўп бой қиз.
Кулча юзи ширмой қиз,
Жўшқинлиги шўх сой қиз.

* * *

Қизим, қизим, дегайин,
Ирис бериб севайин.
Хоразмдан совчи келса,
Иўли узоқ дегайин.

* * *

Араби қўйнинг думмаси¹
Айланиб юрсин аммаси.
Қирмизи чойнак шаммаси,
Ургилиб юрсин холаси.

* * *

Онасининг кўзмунчоғи,
Отасининг ўйинчоғи.
Бувисининг қўзичоғи,
Опасининг қўғирчоғи.

* * *

Отам, отам, отам, дедим,
Қошгинасин қалам дедим.
Шошмай туринг, эрка ўғлим,
Ўзим сизга салом, дедим.

* * *

Дардингни олай, дедим,
Бировга сотай, дедим.
Пулинггни олай, дедим,
Чодиршаб тикай, дедим.
Рахтинггни² урай, дедим,

¹ Қуйруғи.

² Никоҳ тўйида келин-куёвга аталган кўрпа-ёстиқни сандиқ устига тахлаш. Бу ўзига хос маросим рахтанон дейилади.

Зумраджоннинг тўйини
Бошлаб юборай, дедим.
Тожихонни ўйнатиб,
Томоша қилай, дедим.

* * *

А, ҳайла, ҳайла, ҳайла,
Кокилни белга тайла,
А, ҳайла, ҳайла, ҳайла,
Сочини белга тайла.

* * *

О ҳайло, ҳайло, ҳайло,
Жоним қизим, о ҳайло,
Эрка қизим, о ҳайло,
Қора кўзим, о ҳайло.

* * *

Қалдирғочнинг гажагидай
Қошингдан айланий сани.
Миёнколни таррагидай,
Бўйингдан айланий сани.
Қаттиқ ернинг шалғамидай
Бошингдан айланий сани.
Балхи тутнинг япроғидай
Юзингдан айланий сани.
Оқ теракнинг гулларидай
Тишингдан айланий сани,
Қалдирғочнинг қорасидай.
Сочингдан айланий сани.

* * *

Ҳая-ҳай деса бўлар,
Қандга қўшиб еса бўлар,
Бахородан элчи келса,
Қимматбаҳо деса бўлар.

* * *

Дардинг урсин дафтарга,
Учиб юрган кафтарга,

Эйик билан бейикка,
Сакраб юрган кийикка.

* * *

Айланиб озиқ бўламан,
Отингга қозиқ бўламан.
Отинг тепиб юборса,
Юмалаблар ётаман.

* * *

Куррачага тўқимча
Солиб келинг, дадаси.
Қизга қизил паранжи
Олиб келинг, дадаси.

* * *

Калапўш қўйганинг
Жонимга урсин,
Табассум қилганингга
Душман ўлсин.

* * *

Қора қиз — жон қиз,
Бўйнида маржон қиз.

* * *

Оппоқ-оппоқ, оппоғим,
Қўзилар жуни—қалпоғим,
Ҳаммаларни ёмони,
Ўзгинамнинг оппоғим.

* * *

Игнанинг учгинаси,
Пистанинг пучгинаси.
Бунча ширин бўларми
Қизларнинг кичкинаси!

* * *

— Ҳой, қизим қаердадир?
— Қизлар билан боғдадир.

— Боғда нима қиладир?
— Олма-анор терадир.
Анорининг мағзи йўқ,
Қайнонасининг тоби йўқ.

* * *

Қизим, қизим, қизим-а,
Қизим келсин ўзима.
Ўзумини осиб ей,
Майизини босиб ей.

* * *

Қизим, қизим хамир қорсин,
Қизим, қизим бозор борсин.
Бувисига майиз келтирсин,
Буваси хизматида турсин.

* * *

Жоним, манинг жоним,
Иккала бозор ноним,
Қиличу қалқоним.
Тилла сўзандоним,
Нуқра намакдоним.

* * *

Ҳа дўрса, дўрса, дўрса,
Еққа пишган самбўса,
Қизлар уни чалласа,
Ноз қилсаю бормаса.

* * *

— Бўталоғим қайда эди,
— Қизлар билан тоғда эди.
Тоғда бодом терайди,
Уйда чироқ ёқайди.
Чироғининг ёғи йўқ,
Қаллиғининг тоби йўқ.

* * *

Оқила қиз, оқила қиз,
Кичкина бачани турғиз.

Эшик олди мошпоя,
Барги бошингга соя.

* * *

О-ҳойки, дўрса ўйнасин,
Сочлари белда чўлғансин.
Сочлари белда чўлғаниб,
Шугина қизим ўйнасин.

* * *

Ҳамма гулни гул десам,
Қизил гулга ўхшамас.
Ҳамма қизни қиз десам,
Раънохонга ўхшамас.

* * *

Бахи, бахи, бахишка,
Отини боғлай қамишга.
Қамиш боғи узилсин,
Бахтижоним сузилсин.

* * *

Мирзажоним шўх жуда,
Илойим ўлмасин шу.
Жаннатда икки ҳур бор,
Бириси бўлмасин шу!

* * *

Бувак-бувак, жонн бувак,
Эгасининг яратгани, бувак.
Онасининг жони, бувак,
Отасининг моли, бувак.

* * *

Боғда узумнинг ғўраси,
Қумда кийикнинг боласи.
Талпиниб учиб турган.
Бу кимнинг невараси?!

* * *

Қизим, қизим, қиз баҳоси,
Қизлар бўлсин садағаси.
Ҳар ким шу қизни олмаса,
Қўлида жангал шохаси.

* * *

Ичикчасининг енги бор,
Енги учида хати бор.
Хатини олиб ўқисам,
Акажонисин оти бор.

* * *

Шер бўлади ўғлимиз,
Эр бўлади ўғлимиз.
Кўп бўлади ўғлимиз,
Хўп бўлади ўғлимиз.
Дехқон бўлсин ўғлимиз,
Полвон бўлсин ўғлимиз.

* * *

Ҳамма бачалар улли-улли,
Ўзимнинг бачам — боғнинг гули.
Ҳамма бачалар ит узуми,
Ўзимнинг бачам — узум сузуми.

* * *

Қизил гулинг ҳовлингда,
Тақиб қолай даврингда.
Оҳ дўккаю, оҳ дўкка¹,
Садқачанг бўлай, дўкка.

* * *

Ҳалқадор қозон уйингга,
Маст бўлай ўзим бўйингга.
Чарх урсину айлансин,
Ишвакор жонон тўйингга.

¹ Бола тетапоя бўлиб юра бошлаганида унга шундай мурожаат қилинади.

* * *

Ҳо ўғлиму ҳо ўғлим,
Ҳо маним шакар ўғлим.
Тоғлардан ошар ўғлим,
Амудай тошар ўғлим,
Ҳам бахти башар ўғлим,
Бўйинини қашар ўғлим.

* * *

Садқаману садқаман,
Шу қизчага садқаман,
Қирмизчага садқаман,
Кўзчаси оғриб қопти.
Энди борай қатга¹ ман?

* * *

Ҳой-ҳой, чапак-чапак,
Чапакиси кимга керак.
Отажони бозор борса,
Телпаги сувсари керак.

* * *

Жонимга ур, илойим,
Кокиллари мулойим,
Агар шуни ким ўрса,
Дард кўрмасин, илойим.

* * *

Шудгөр ернинг лоласи,
Садқа бўлсин холаси.

* * *

Тўлаган, Тўлаган,
Еғ билан силаган,
Ип билан улаган.
Ойинг айлансин-о.
Жон-жаҳоним Тўлаган.

• Қаерга?

* * *

Оқ олмалар қўлида,
Онаси бунинг йўлида.
Қизил олма қўлида,
Қизлар бунинг йўлида.

* * *

Худо берди севсин деб,
Бекнинг ўғли бўлсин деб.
Бек нонини есин деб,
Бек тўнини кийсин деб.

* * *

Ҳа кишта, кишта, кишта,
Тўйлари бўлсин қишда.
Асадда гулнинг жамоли,
Бошида ипак рўмоли.
Узоқлардан кўринсин,
Шу қизимнинг жамоли.
Ҳа кишта, кишта, кишта,
Тўйлари бўлсин қишда.
Боғда гуллар сўлмасин,
Шугина болам ўлмасин.
Кўзилари қўй бўлсин,
Қўй, қизима тўй бўлсин.
Ҳа кишта, кишта, кишта,
Тўйлари бўлсин қишда.

О в у т м а ч о қ л а р

Чақалоқ кўп йиғлоқи,
Йиғлоқи деб ким айтди?
Йиғлоқи деганларнинг
Ўзлари кўп йиғлоқи.

* * *

Йиғлама-ей, йиғлама,
Илик чақиб бераман.
Қурвақанинг оёғига
Мунчоқ тақиб бераман.
Қурвақа туяга минди,
Туя қулоғим деди.

Болажоним баттар йиғлаб
Унга қалпоғим, деди.
Йиғлама-ей, йиғлама.

* * *

Юмалоқ қозон,
Ошга пичоқ.
Боласи йиғлайди,
Онаси қарамайди.

* * *

Қурвақа чақа-чаноқ,
Бу бачча мунча йиғлоқ.
Йиғлама, жоним, урвоқ,
Йиғлама, қоқиндиқ.

* * *

Дарахта олча унсин
Палакда зомча унсин.
Искаса ислари келар,
Ислик зомичам урсин.

* * *

Сой бўйида саксон тош,
Саксон тошнинг сири бор.
Сирини билиб кўрсак,
Шу чақалоқнинг ризқи бор.

* * *

Бейиш, бейиш, бейнаво,
Бешлик дардингга даво,
Бир фасл ором олгин,
Ухла, қиласан сафо.

* * *

Болажоним, жоним болам,
Йиғламагин, жоним болам.
Тўйга онанг қўймадими?
Аталасидан бермадими?

Қорингинанг тўймадими?
Ҳа бале, бале, ҳа бале!

* * *

Вўй-вўй, шугинани ким урди?
Вўй-вўй, шунга ким лаб бурди?
Йиғлама, оппоққинам,
Бошимдаги қалпоққинам!

* * *

Ҳо... ҳо... нима бўлди?
Упкагинанг нимага тўлди?
Ҳеч ким сенга қарамадими?
Сочларингни тарамадими?
Сочларингни тарайман ўзим,
Садқангман ўзим, садқангман ўзим!

* * *

Вой-вой жоним, шу жоним,
Бўйнимдаги маржоним.
Нима бўлди ўзингга,
Ёш олибсан кўзингга.
Садқаи ёшинг кетсин,
Оғир-оғир дамларда
Доим бардошинг етсин!

* * *

Хў-ба, хў-ба, нега йиғлайсан?
Хў-ба, хў-ба, нега биғлайсан?
Хў-ба, хў-ба, биғ-биғлама,
Хў-ба, хў-ба, сен йиғлама,
Йиғлаб бағримни тиғлама,
Хў... ба, хў... ба... жо..он,
Садқа сенга ширин жон!

* * *

Шу ўғлимга не бўлибди?
Кўзларига ёш тўлибди.
Вой, кўзларинг қизармасин,
Дудоқларинг бўзармасин.

Йиғлама, бас, дардинг олай,
Киссачангга кишмиш солай.

* * *

Вуй-вуй улим¹, жон улим,
Йиғлама, кўзларинг юм.
Бунча йиғлаб нетасан,
Онангни қон этасан!

* * *

Қуй, йиғлама, жон ўғлим,
Оппоғим, бағри тўғлим.
Ўғил бола йиғламас,
Жигар-бағрин тиғламас.
Ўғил бола йиғласа,
Увол бўлади, ўғлим,
Жигар-бағрин тиғласа,
Душман кулади, ўғлим.

* * *

Обов-обов, қизгинагинам,
Мендан қолар, изгинагинам,
Обов-обов, шугина обов,
Жоним обов, қизгинам обов!

* * *

Йиғлоқ қизгинам урсин,
Биғлоқ қизгинам урсин.
Йиғласа — йиғлагудай,
Биғласа — биғлагудай.
Йиғисида офтоб бор,
Биғ-биғида ҳаёт бор.

* * *

Чақалоғим йиғлоқи,
Вой йиғлоқи, йиғлоқи,
Йиғлоқимас, сиғлоқи,
Вой сиғлоқи, сиғлоқи.

¹ Уғлим.

Бас қил, кўзимнинг оқи,
Вўй... вўй...

* * *

Наной-нанойчи келди,
Кўчага мойчи келди.
Чўнтагини жингирлатиб,
Бурхон бобоси келди.
Жингир-жингир... бовв...

* * *

Йиғиларинг бор бўлсин-эй,
Шу ўғлим шунқор бўлсин-эй.
Яхши-ёмон кунларда
Бардошли баор бўлсин-эй.

* * *

Ким урдию ким урди,
Бухоронинг оқ кўкати (п),
Унда-ку кўйлак йўқ эди,
Кўйлагини ким тўқиди?

* * *

Сув келади бошидан,
Ҳазратимнинг қошидан.
Онагинанг айлансин,
Кўзгинангнинг ёшидан.

* * *

Ана, ана онаси,
Қизил гулнинг донаси.
Отасию онасининг
Эркагина боласи.

* * *

Йиғлама, жоним, йиғлама,
Чаққа чақиб бераман.
Қурбақанинг оёғига
Попук тақиб бераман.

* * *

Ана, бобонг келяпти,
Оқ тўнини кияяпти.
Оқ тўнининг орасидан
Оқ каптар учаяпти.

* * *

Тақир-тақир от келди,
Чиқиб қаранг, ким келди.
Оёғи қора этикчали,
Менинг укачам келди.

* * *

Чапак-чапак, ҳой чапак,
Акасининг жойи катак,
Онасининг нони кепак,
Бувасининг соқоли нпак.

* * *

Ёз ойида ёвоқ бўлсин,
Қиш ойида товоқ бўлсин.
Барги оқча бувак бўлсин,
Онаси шуни олмасмикин?

* * *

Ҳой-ҳой, ўсмалижа¹
Қучоқлара қисмалижа².
Осмонда бир қуш учар,
Оёқлари тасмалижа³.

* * *

Ҳа диға, диға, диғажон,
Қурбонинг жоним, Санамжон.
Тошкентга борганмисиз,
Вокзалини кўрганмисиз?

¹ Уса қолсин.

² Қиса қолсин.

³ Камарли.

* * *

Инга-инга,
Ийҗлади бола,
Қўлчаларига
Тутқаздим лола.

* * *

Хувва-хув,
Ариқда сув.
Бетингни юв!
Хувва-хув,
Мушук нарвонда,
Товуқ айвонда.
Хувва-хув,
Хувва-хув!
Бешиктерватти,
Терватиб кетди,
Хувва-хув,
Бетингни юв!

* * *

Хувва-хув, ҳой келин,
Молга хашак сол, келин,
Қозонингни тушириб,
Қўзичоғинг ол, келин.

Ҳавзак-ҳавзаклар

Бола кафти қитиқлана туриб:

Ҳавзак-ҳавзак, Атрофи савзак,— дейилади.
Сўнг бош бармоқ букила туриб:— Бу ҳўкиз сўйди.
Қўрсатғич бармоқ букила туриб:— Бу терисини шилди.
Урта бармоқ букила туриб:— Бу пишириб созлади.
4-бармоқ букила туриб:— Бу едию нозлади.
Жимчилоқ бармоқ букила туриб:— Бу калчага ош етмади!
— дейилади¹ ва бола кўкси қитиқланади.

¹ «Бу олиб қочди!» «Бу айёрга тайёр қаерда эдики, унга ош етмади!» тарзида ҳам учрайди.

* * *

Бола кифти қўлга олиниб, бармоқлари санала бошланади:

- Бош бармоқ.
- Бодом бармоқ.
- Ўрта зийрак,
- Ҳожи мийрак.
- Кўршапалак.

Ана шу саноқ жараёнида бармоқчалар букилади, кейин улар яна бошдан тиккайтириб борилади:

Бош бармоқ айтаркан:— Бозор бораман.
Қорамалдоқ айтаркан:— Бирга бораман.
Ўрта терак айтаркан:— Том тешаман.
Ҳожимирак айтаркан:— Худодан қўрқмайсанми.
Кичкина бўбак айтаркан:— Оламан-да қочаман!

Жимчилоқ бармоқ секин силкитиб қўйилади.

* * *

Бошмалдоқ,
Қорамалдоқ,
Ўрта терак,
Ҳожимирак,
Кичкина бўбак.

Бошмалдоқ:— бозор бораман,— дейди.
Қорамалдоқ:— Билла бораман,— дейди.
Ўрта терак:— Том тешаман,— дейди.
Ҳожимерак:— Бўғча ўғирлайман,— дейди.
Кичкина бўбак:— Худодан қўрқаман,— дейди.

Шунчаки бола бармоқларини санаш билан кифояланилади!

Бош бармоқ.
Бодом бармоқ.
Ўрта терак.
Ҳожи калак (Ҳожи биби).
Гулбибишак.
Жикир-жикир.

Охирги сатр айтилаётганда бола кўкси қитиқланади.

* * *

Тўғридан-тўғри бармоқларни букишдан бошланади.

- Юринг, юринг!
- Нера¹, нера?
- Уғрилиға.
- На деб қочамиз?
- Илдираб қочамиз.

Боланинг кўкси қитиқланади.

* * *

— *Ғалвир, ғалвир!.. дейилиб, бола кафти қитиқланади. Сўнг бармоқлар букила туриб айтилади:*

Отаси бозорга кетди,
Онаси пазанда бўлди,
Дилором тозалади.
Чарос еди.
Рашида кетди¹.

* * *

Бош бармоқ бош келтирар,
Бодом бармоқ бол келтирар.
Урта терак ўтин терар,
Ҳожи хўжам сут пиширар,
Гулбишак гул терар.

* * *

Бош бармоқ,
Қорамалдоқ,
Урта терак,
Ҳожи мирак,
Қичкина бўбак.

Қизиқмачоқлар

Кун чиқди, кунон чиқди,
Куннинг кўпаги чиқди,

¹ Қаерга?

² Дилором, Чарос, Рашида номларини истаганча алмаштириш мумкин.

Деҳқон бобомнинг қизи
Хўп ҳайдамоға чиқди.
Хўп ишди-ю, хўп ишди¹,
Холамини (нг) оши пишди.
Бир қошиқ ичай десам,
Ичига чичқон² тушди.

* * *

Айланайин ўзим, ўзим,
Бордир маним хўкизим.
Хўкизгинам-чамбаршоҳ,
Оғилга киролмайди,
Дандонлари³ фит бўлган⁴,
Кунжола⁵ еёлмайди.
Заҳқаш⁶ бўйига элтдим,
Ҳам судрабу ҳам мудраб.
Қурвақасидан қўрқиб,
Сувини ичолмади.

* * *

Ана ўша тоғмиди,
Тоғ ёқаси боғмиди,
Боғ ёнида уймиди,
Уй атрофи гулмиди,
Ўша гуллар ичида,
Сайёрахон бормиди?!

* * *

Ҳа лўтти, лўтти, лўтти,
Дўстинг кўчадан ўтди.
Дўстингни кимга сотай,
Гангур-гунгурга сотай.
Гангур-гунгур на бўлди,
Хотин олмоқчи бўлди.
Хотинининг кучи йўқ,
Бармоғининг учи йўқ,

¹ Ишдир.

² Сичқон.

³ Тишлари.

⁴ Ейилган.

⁵ Кунжара.

⁶ Зовур, коллектор.

Кашта тикар қизи йўқ,
Ошиқ ўйнар ўғли йўқ.
Ўғли Бобожонмикан,
Бўйнида маржонмикан.
Тоққа қараб қочайлик,
Тоққа чиқайлик-э,
Тоққа чиқайлик
Чодир қурайлик-э,
Чодир қурайлик,
Чодирларнинг ичида
Шарбат ичайлик-э,
Шарбат ичайлик!

* * *

Олатой, булатой,
Ман сани йўрғалатай.
Йўрға отим ўлибди,
Гўштини кимга сотай.
Банги кетармон бўпти,
Хотин олармон бўпти.
Хотинининг кучи йўқ,
Чочвоғининг учи йўқ,
Кашта тикар қизи йўқ,
Ошиқ ўйнар ўғли йўқ.
Ҳа-ю, кучи йўқ,
Ҳа-ю, кучи йўқ!

* * *

Олатой, йўрғала той,
Йўрға тойни ман миниб,
Хуросонга боратой.
Хуросоннинг йўлида
Банги-бангига сотай.
Бангининг отаси йўқ,
Белида пўтаси йўқ.

* * *

Олатой, булатой,
Ман сани йўрғалатай.
Йўрғалама, чопа қол,
Шамолдан ўзиб кетай,

Тезроқ шамолга етай.
Онам дили қон бўпти,
Ешлари маржон бўпти.
Маржонининг ипи йўқ,
Ипи эмас сепи йўқ.

* * *

— Туя-туя, туз қайда?
— Болдир, қўйнинг бошида.
Эшиб келди эмишга,
Қўйним тўлди емишга.
Емишим ерга тўкилди,
Явшонни берди.
Явшонни қора сигирга бердим,
Қора сигир сутин берди.
Сутини кубаликка¹ бердим,
Қўпигини ичиб кетди.
Қарға келиб қинг этди.
Қолганини ичиб ул кетди.
Савуқон² келиб сарқ этди,
Сарқитин ичиб ул кетди.
Қир акам қола берди,
Қирмочини ея берди.

* * *

Икки ғоз-а, икки ғоз,
Бири саман, бири бўз.
Миндим бўзнинг устига,
Тушдим тарвуз устига.

Тарвуз йўли оқ назар,
Ичида маймун кезар.
Маймунчани қўрқиздим,
Қуёнчани ҳурқиздим.

Мен кетаман элимга,
Пўта беринг белимга.
Дўғайчага³ келмасам,
Тузоқ қуринг йўлимга.

Капалакка.
Товушқон, қуён.
Дўғайчага.

* * *

Ғоз-ғозим бор, ғоз-ғоз,
Бири чаман, бири бұз.
Миндим бұзнинг белига,
Тушдим ғор-ғор йўлига.
Ғор-ғор йўли оқ бозор,
Оқ бозорда ким кезар,
Битта маймунча кезар.
Маймунчани ҳуркитдим,
Қулоқ-бурним турғиздим.
Маҳ-маҳ, десам келмади,
Чигит берсам емади.
Чигит қозонда қайнар,
Булбул қафасда сайрар.
Булбул уйи қамишдан,
Уни бармоғи кумушдан.
Ҳофиз оғам уйдади,
Бедов отда тўйдади?
Бедов отти минмакка
Ҳофиз оғам ярашар,
Ҳофиз оғам қўлига
Кесар қилич ярашар.
Кесар қилич кесмакка
Фашист калла ярашар,
Фашист калла кўммакка
Суюқ чага¹ ярашар.
Суюқ чага устига
Кўрпа ўтлар ярашар
Кўрпа ўтлар смакка,
Уғлоқ-қўзи ярашар.
Уғлоқ-қўзи соғмоққа
Оқча келин ярашар,
Оқча келин қўлига
Чинни коса ярашар,
Чинни коса ичига
Еғу патир ярашар.
Еғу патир емакка
Лўппи бола ярашар.

* * *

- Ола тоғнинг бошида не кўрдинг?
— Оқ бешикни мен кўрдим.

¹ Қум.

Оқ бешикни ичида
Оқ болани мен кўрдим.
Оқ болани қўлида
Оқ пиёла мен кўрдим.
Оқ пиёла ичида
Қизил олма мен кўрдим.
Қизил олма тишладим,
Самарқандда қишладим.
Қўзивой тоғам хотини
Қиздай бўлиб ўтирибди.
Икки юзи қип-қизил,
Бийдай бўлиб ўтирибди.
Бетинг қургур бешқалдақ
Бешик йўниб ўтирибди.
Қошинг қургур қашғалдақ
Қошиқ йўниб ўтирибди.
Катта-катта балиқлар
Бола босиб ётибди.
Кичик-кичик балиқлар
Киндик кесиб ётибди.
Зочак деган ер ютгур
Юпқа ёзиб юрибди...

* * *

Ҳақингдан-о, ҳақингдан,
Ола сақар отингдан.
Этиги кетир кияйлик,
Чин гумбазга етайлик.
Чин гумбазни чўлиниди,
Янгам сувни ялийди.
Янгам — ямоқ, мен — чапоқ,
Уртамизда ошпичоқ.
Ошпичоқнинг кири йўқ,
Гапимизнинг сири йўқ.
Акамда жон қолмабди,
Янгамда сон қолмабди.
Жон акамни ўқитдик,
Янгам зулфин тўқитдик.
Бобом келди, ҳув деди,
Бир пиёла сув деди.

* * *

Бургам-бургамдан ботир,
Бургам чопонда ётир.

Чопонни сувга боссам,
Кўзи милтираб ёгир.
Бургам тепди тизимга,
Олти ойда келдим ўзимга.
Учрамай кетсин уч хотин,
Учови уч мушт урди,
Тўрамай турсин тўрт хотин,
Тўрттаси тўрт мушт урди.
Тўрт ой ётдим тўшакда,
Беш ой ётдим тешикда.
Секин тузалиб чиқдим,
Бургамни эгарладим.
Астагина судралиб
Қўлимдан қоча қолди.
Бургамни кўрган борми,
Бургамни билган борми?
— Амударё қаршисида,
Сурхондарё берисида
Ўгини ўтлаб юрибди,
Сувини сувлаб юрибди...
Бориб аста ушладим,
Чаккасига муш (т) ладим.
Етмиш ботмон туз ортдим,
Олтмиш ботмон муз ортдим.
Тузини тузчига бердим,
Музини музчига бердим.
Бургамга харидор келди,
Тўққиз тангага сота қолдим.

* * *

Жон бургам, азамат бургам,
Мен бургамни йўқотдим,
Эски чопондан топдим.
Бургам бургонда ётур,
Эски чопонда ётур,
Чопонни сувга ботирсам,
Кўзи милтираб ётур.
Бургамни тутай десам,
Қўлимдан қочиб кетди:
Амударёдан берига,
Сирдарёдан нарига.
Бургамни тутиб олдим,
Қассобни айтиб келдим
Бургагинамни сўйдирамиз

Кўзгинасини ўйдирамиз.
Олтмиш ботмон ёғ қилди,
Етмиш ботмон гўшт қилди.
Ёгини ёғчига бердим,
Гўштини гўштчига бердим,
Терисини чармгарга бердим,
Чармгар бичиб берди,
Чоракор тикиб берди.
Элликта мардона¹ бўлди,
Қирқта зайфона² бўлди,
Ун бешта бачкона³ бўлди.
Жон бургам, азамат бургам,
Бургагинамни сўйдилар.

* * *

Жон бургам, азамат бургам,,
Мен бургамни йўқотдим,
Эски чопондан топдим.
Бургам бургонда ётур,
Эски чопонда ётур.
Чопонни сувга солсам,
Кўзи милтиллаб ётур.
Бургамни бу ёққа олдим,
Қассобни айтиб келдим,
Бургамни сўйиб қўйдим,
Олтмиш чорак ёғ қилди,
Етмиш чорак гўшт қилди,
Хотинларни айтиб келдим,
Ёгини эритиб олдим.
Эпчил-эпчил хотинлар
Ун қадоқдан ёғ олди,
Шалтоқ-шалтоқ хотинлар,
Ёғидан қуруқ қолди.
Хафа бўлмаг, Мадмуса,
Қулоқчаси сизга!
Хафа бўлмаг, Жўрака,
Упка, қорини сизга!
Яхши қолинг, Нур ака,
Тери, ичаги сизга!
Ишонмасангиз келинг,

¹ Эркак оёқ кийими.

² Аёл оёқ кийими.

³ Бола оёқ кийими.

Ҳаммаси қолди бизга.
Қулоқ солингиз айтай,
Тонг отгунча ҳам сизга.
Энди лекин эшитинг,
Адо бўлмайди бизга.

* * *

Гул тердим даста- даста,
Этаккинамга солдим.
Этаккинам гули бор,
Учар-учар қуши бор.
Учар-учар қушлари
Учиб кетди ҳавога,
Қайтиб тушди дарёга.
Дарё суви қуриди,
Балиқлари чуриди.
— Дарё сувин ким қуритди?
— Оқсоқол бува қуритди.
— Балиқларни ким чурилади?
— Оқсоқол бува чурилади.
Оқсоқол бува ичидан
Бир лаган тилла тушди.

* * *

Гирдон-гирдон този,
Булбулларнинг ёзи.
— Булар кимди қизи?
— Шокирбойди қизи.
— Шокирбойда нима бор.
— Учар-учар қуши бор.
Учиб кетди ҳавога,
Қайтиб тушди дарёга.
Дарё суви қуриди,
Балиқлари чуриди.
— Балиқларни ким ювди?
— Фотма деган қиз ювди.
— Дарё сувин ким ичди?
— Оққина кучукча ичди.
— Оққина кучукча ўлсин,
Боласи бизга қолсин.
Боласини сотайлик,
Сабзи-пиёз олайлик,
Шўрва қилиб ичайлик.

Туялар-а, туялар,
 Уйинг қайда, туялар?
 Бувам айтди:— Хуй, — деди,
 Домич¹ тўним қўй,— деди.
 Оқсаройга бор,— деди.
 Оқсаройнинг неси бор?
 Учар-учар қуши бор.
 Учди-кетди ҳавога,
 Борди-тушди дарёга.
 Дарё сувин қуритди,
 Балиқларни чуритди.
 Ҳасан-Ҳусан уришди,
 Қора қонга ботишди.
 Қора қонни ким ювар?
 Оқсоқол деган пир ювар.
 Перинг келтир, кўрайини.
 Олтин сочин ювайин,
 Олтин сочин ювмаса,
 Хонга жавоб берайини.
 Хоннинг қизи турмади,
 Қўл-юзини ювмади,
 Хонга салом бермади,
 Салом бердик, хон ога!

* * *

Дўмбирам боши қалайи,
 Сартнинг қизи салойи.
 Салойининг ичинда
 Нурнинг қизи чиройли.
 Бора кўрдим уйингга,
 Тунонги² айтган сўзингга.
 Итинг чиқди ҳабалаб³,
 Қоптирмадинг сабалаб⁴,
 Отанг чиқди барқираб⁵,
 Онанг чиқди шарқираб,
 Қувиб кетдинг тумпанглаб,
 Ура бердинг бошимга.

¹ Мато хили.

² Утган кунги.

³ Акиллаб.

⁴ Савалаб, ҳайдаб, қувиб.

⁵ Бақириб.

Вой-вой менинг бошим-ай,
Ун бешдаги ёшим-ай!

* * *

— Тулкича-я, тулкича,
Тунда қайга борасан?
— Момо уйига бораман.
— Момонг санга не деди?
— Утин териб ке, деди.
Утин тердим ўн қучоқ,
Қирдан тердим қирқ қучоқ.
— Момонг уни не қилар?
— Нон ёпди ўчоқ-ўчоқ.
Элга берди элакдай,
Келинга берди келидай,
Менга берди тирноқдай.
Отиб урдим эшикка,
Манглайим тегди тешикка.
— Уни нима қилади?
— Оққина гуржи олди.
Бутага бориб тўнди...

* * *

Тарвуз ема, тўясан,
Лақашиқалдоқ,
Меҳнатингга куясан,
Лақашиқалдоқ.
Янтоғингнинг ёғи йўқ,
Лақашиқалдоқ,
Одамингнинг соғи йўқ,
Лақашиқалдоқ.
Шавла емай ўлайин,
Лақашиқалдоқ,
Чолга тегмай ўлайин,
Лақашиқалдоқ.
Чолдан қолган болани,
Лақашиқалдоқ,
Кўтаролмай ўлайин,
Лақашиқалдоқ.
Деппамми, жон деппамми,
Лақашиқалдоқ,
Чолга тегай деппамми,
Лақашиқалдоқ.

Чол опкеган шўлага,
Лақашиқалдоқ,
Битимми қоқай деппамми,
Лақашиқалдоқ.
Чол кетади-боради,
Лақашиқалдоқ,
Ери, суви қолади,
Лақашиқалдоқ.

* * *

Ку-ку-ку, бойда чим,
Амаким сойда, жим.
Амаким бўзчи — тўқир,
Ичида қуръон ўқир.

Энг кичик момо қизи
Эчки соғиб сут беради.
Эчкисининг сути йўқ,
Улоғининг бути йўқ.

* * *

Ойи-ойи, барот ой
Бери келди билдингизми,
Идиш-оёқ ювдингизми?¹

Оқ танга, кўк танга,
Менинг кўнглим Зулайҳо.
Бир туп олича,
Зинғир-зинғирча.
Зинғирчанинг оёғи
Бўғим-бўғимча.
Акам манга юборибди.
Тилла туморча.
Акамни қайдан топай,
Ойдин оғача?

* * *

Ойи-ойи, барот ойи,
барот келди, билдингизми?

¹ Бу қўшиқларнинг дастлабки мисралари эски календарь бўйича барот ойида ўтказиладиган «Барот келди» маросими билан боғлиқ.

Барот ойи келди, деб
Идиш-оёқ ювдингизми?
Ювган жойингизда,
Дуо-такбир қилдингизми?
Мунди-мунди, қора мунди
Қора сувга думаланди.
Бизни кўрди қоча берди,
Қора сочин оча берди.

* * *

Қайчи-қайчи, пўлат қайчи,
Кичкина қайчи қўлим кесди.
Катта қайчи қаёқда?
Борсанглар, тоққа бораман.
Тоғда нима бор?
Олча кесаман,
Айрон ичаман.
Айронининг тулупи¹,
У кишимнинг зулупи².
Бор бўлса — савоб,
Йўқ бўлса — жавоб.

* * *

- Кун, сан нимадан кучлисан?
- Ман кучли бўлсам, булут босармиди?
- Булут, сан нимадан кучлисан?
- Ман кучли бўлсам, ёмғир ёғармиди?!
- Ёмғир, сан нимадан кучлисан?
- Ман кучли бўлсам, ерга тушармидим?!
- Ер, сан нимадан кучлисан?
- Ман кучли бўлсам, ўт кўкарармиди?!
- Ўт, сан нимадан кучлисан?
- Ман кучли бўлсам, қўй-қўзи ермиди?!
- Қўй-қўзи, сан нимадан кучлисан?
- Ман кучли бўлсам, бўри ермиди?!
- Бўри, сан нимадан кучлисан?
- Ман кучли бўлсам, овчи отармиди?!
- Овчи, сан нимадан кучлисан?
- Ман кучли бўлсам, милтигимни сичқон кемирармиди?!
- Сичқон, сан нимадан кучлисан?
- Ман кучли бўлсам, қулоғимни қумурсқа босармиди?
- Қумурсқа, сан нимадан кучлисан?

¹ Айрон сақланадиган идиш, меш.

² Зулф.

— Кучлиман, кучлиман,
Олтмиш ботмон тариқни,
Орқам билан кўтараман,
Етмиш ботмон тариқни
Елкам билан кўтараман,
Кучлиман, кучлиман!..

* * *

Оқбўтанинг бўз оти
Тошкан¹ қараб кишнади,
Олҳа, унинг душмани
Жиловидан ушлади.
Оқбўтабек ҳув деди,
Бир жом коса сув деди,
Азалдан тақдир шул деди.
Оқ бўтадан не қолди?
Қил ҳуржунда қил қолди,
Найманди тўқол шул қолди.

МАВСУМ ВА МАРОСИМ ТАРОНАЛАРИ

Қ и ш т а ғ р и ф и д а

Қор ёғди гупиллатиб,
Қор бобо тўқирлатиб,
Кириб келди мактабга
Соқолин селкиллатиб.

* * *

Қирлар усти сирпанчиқ,
Яйраб конки учамиз.
Жаҳл қилса қиш бобо
Уйимизга қочамиз.

* * *

Лайлак қор-а, лайлак қор,
Лайлак қорга ман хуштор.
Кийдиран кенг даламга

¹ Тошкент.

Оқ ипакдек кўйлак қор.
Деҳқонларга тилак қор,
Гоҳо мени қувалаб,
Уйга киритар тентак қор.

* * *

Қорбобо келди
Югуриб, елиб,
Оқ кўрпасини
Оламга ёйиб.
Болалар ўйнар
Қорбобо қилиб,
Югурар чоллар
Қоқилиб-суқулиб.
Кампирлар бақирар:
— Нега чопасан?
— Бобони кўргани!..

Баҳор таърифида

Чаман-чаман очилар
Баҳор чоғи гуллола,
Гулни яхши кўради,
Қатта-кичик — ҳар бола.

* * *

**Ана, ана гуллола-е, гуллола,
Очилибди гуллола-е, гуллола,
Келинг, теринг, гуллола-е, гуллола!**

* * *

Ҳилолажон, Ҳилола,
Тоғ боши тўла лола.
Қани, чиқиб бир дона
Териб олинг-чи, бола.

* * *

Келди баҳорнинг ёмғири
Нағмаю шарру шур қилиб.
Шуъласини ярақлатиб,

Чақмоғини чақирлатиб,
Келди баҳорнинг ёмғири
Нағмаю шарру шур қилиб.

* * *

Кетган қушлар узоқдан
Яна бизга қайтади,
Қуртак очган шохларда
Сайраб қўшиқ айтади.

* * *

Отқулоғу отқулоқ,
Тагида ўйнар булоқ.

Бойчечак

Бойчечагим бойланди,
Қозон тўла айронди.
Айронингдан бермасанг,
Қозонларинг вайронди.

Қаттиқ ердан қазилиб чиққан бойчечак,
Юмшоқ ердан югуриб чиққан бойчечак!

Бойчечакни тутдилар,
Тут ёғочга осдилар.
Қилич билан чопдилар,
Бахмал билан ёпдилар.

Қаттиқ ердан қазилиб чиққан бойчечак,
Юмшоқ ердан югуриб чиққан бойчечак!

Оғритманг-о, оғритманг,
Болаларни жавратманг.

Бойчечагим боласи,
Қулоғимда донаси,
Донасин олай десам,
Чиқиб қолди онаси.

Қаттиқ ердан қазилиб чиққан бойчечак,
Юмшоқ ердан югуриб чиққан бойчечак!

Бойчечагим бойланди,
Кўчама-кўча айланди.
Бойчечагим кўк сомса
Чўнтакларга жойланди

Қаттиқ ердан қазилиб чиққан бойчечак,
Юмшоқ ердан югуриб чиққан бойчечак!

Бойчечагим бойланди,
Қозон тўла айронди.
Айронингдан бермасанг,
Қозонларинг вайронди.

Қаттиқ ердан таталаб чиққан бойчечак,
Юмшоқ ердан юмалаб чиққан бойчечак!
Сен бизларнинг тўнғич гўзал қизимиз,
Бизга қараб жилмайсанг-чи, ҳой, чечак!

* * *

Яккаҳон:— Қаттиқ ердан қатраб чиққан бойчечак!
Хор:— Бойчечак!
Бойчечак!

Яккаҳон:— Юмшоқ ердан югуриб чиққан бойчечак!

Хор:— Бойчечак!
Бойчечак!

Яккаҳон:— Бойчечагим ҳиллодир,
Ҳамён тўла тиллодир.

Хор:— Бойчечак!
Бойчечак!

Яккаҳон:— Ақира-ақир,
Ҳамён тўла пақир!

Хор:— Бойчечак!
Бойчечак!

Яккаҳон:— Бойчечагим бойланди,
Қозон тўла айронди,
Айронингдан бермасанг,
Қозонларинг вайронди.

Хор:— Бойчечак!
Бойчечак!

Яккаҳон:— Бойчечакни тутдилар,
Тут ёғочга осдилар,
Бахмал билан ёпдилар

Қилич билан чопдилар.
Хор: — Бойчечак!
Бойчечак!

* * *

Бойчечагим боласи,
Қулоғида донаси.
Донасини олайлик,
Югуриб чиқсин онаси.
Бойчечагим, бойчечак,
Қўлимда кўп бойчечак.
Бойчечагим, бойчечак,
Тердим тўла бир этак.
Бойчечагим аслидир,
Баҳор фаслин васфидир.
Бойчечагим, бойчечак,
Қўлимда кўп бойчечак.

* * *

Бойчечагим ҳиллолик,
Ҳамён-ҳамён тиллолик.
Ҳамма бозор — бир бозор,
Теварак чети лолазор.

Лолазор хазон бўлибди,
Олимқул жувон ўлибди.
Бала-бала-бум, бойчечак,
Бала-бала-бум, бойчечак.

* * *

Бака-бака-бум, бойчечак,
Бака-бака, бой тилла.
Боряптилар бой билан,
Қуён қочди той билан.
Қозонга ёғ солдингизми?
Уйма чўзма қилдингизми?
Уймангиздан уйиб олдик,
Чўзмангиздан чўзиб олдик.

* * *

Бойчечагим ҳиллодир,
Ҳамён-ҳамён тиллодир,

У бозору бу бозор,
Уртасида лолазор.
Лолазор хазон бўпти,
Имомқул имом бўпти,
Бака-булдур-банг, бойчечак.

О п п о қ ж о н

Оппоқжон дастидан
Қизил гул¹ очилди.
Қизил гулнинг хумчаси²
Оппоқжоннинг бачаси.
Оппоқжон ўлибди,
Кўк кўйнакни кийипти,
Оқ кўйнакни ёпипти,
Олма минан отипти,
Юмалата ётипти.

Г у н а ф ш а

Гунафша очилди.
Тўрга бодом сочилди.
Гул бодомни тергунча,
Қанотларим қайрилди,
Қанот берган худойим,
Остонанга чиқойим,
Остонагни оқ тоши —
Янгамнинг қалам қоши.
— Янгам сану янгам сан,
Иштон бичиб билмайсан.
Иштонингни кўтариб,
Хон олдида борарсан.
Хон олдида ниманг бөр?
— Хон олдида отам бор.
— Отангни оти нима?
— Отамни оти Али.
— Жингир тепадан нари!
Жингир тепа қизлари,
Оппоқ-оппоқ юзлари.
Писта чақар билмайди,
Қарсиллатиб емайди.

¹ Лола маъносида.

² Гунчаси маъносида.

Чучвара қайнайдир-о

(Читти гул)

Чучвара қайнайдир-о,
Очам менга бермайдир-о.
Бермаса бермасин,
Уйимга кирмасин,
Элагим олмасин,
Нонимни емасин,
Ариқнинг бўйи терганчук¹
Терганиб кетманг, жон келин.
Қайнанангиз уришқоқ,
Уриша кетманг, жон келин.
Читти гул, читти гул,
Этагингга гул босдим.
Қўлиг қўлбоғда² бўсун,
Белинг белбоғда бўсун.
Ҳа-ю, читти гул.
Ҳа-ю!

* * *

Чучвара қайнайди-я,
Очам менга бермайди-я.
Бермаса бермасин-а,
Бизнинг уйга кирмасин-а.
Ошимиздан ичмасин-а,
Бизни уришмасин-а.

* * *

Тушбера қайнайди-ё,
Қозонда ўйнайди-ё,
Уйнаса ўйнасин-эй,
Қайнаса қайнасин-эй,
Дўстлар меҳмон бўлсин-эй,
Қувончларга тўлсин-эй!

* * *

Читти гул-э, читти гул,
Этагингга гул босай.

¹ Тойгончиқ.

² Бешикда бола қўлларини боғлайдиган мато-камар.

Ҳа-ю, читти гул,
Ҳа-ю, читти гул.
Қўлинг қўлбоғда бўлсин,
Белинг белбоғда бўлсин.
Ҳа-ю, читти гул,
Ҳа-ю, читти гул.
Тапир-тупур от келди,
Чиқиб қаранг, ким келди?
Ҳа-ю, читти гул,
Ҳа-ю, читти гул.
Аравада ун келди,
Чилдирмада гул келди.
Ҳа-ю, читти гул,
Ҳа-ю, читти гул.
Гул яхши-ю, гул яхши,
Гулнинг попуғи яхши.
Ҳа-ю, читти гул,
Ҳа-ю, читти гул.
Уртада ўйнаган қизнинг
Ҳайдар кокили яхши.
Ҳа-ю, читти гул,
Ҳа-ю, читти гул.

* * *

Ҳа қўзи, қўзи, қўзи,
Енглари йўрмадўзи.
Енгларини олдилар,
Сандиқчага солдилар.
Сандиқчани бир тепдим,
Нуқра бодом тўкилди.
Нуқра бодом тергунча,
Қанотларим қайрилди.
Қанот беринг, учайлик,
Қарминага тушайлик.
Қарминанинг қизлари,
Қизил-қизил юзлари.
Олма берсам, олмайди,
Сақич берсам, олади,
Қарс-қурс қилиб чайнайди.
Ҳа-ю, читти гул,
Ҳа-ю, читти гул.

* * *

— Дугон-дугон този,
Бугина кимнинг қизи?

— Шакарбойнинг қизи.
— Шакарбойда нима бор?
Учар-учар қуш бор.
Учиб кетди ҳавога,
Қайтиб тушди дарёга.
Дарё суви қуриди,
Балиқлари чуриди.
Балиқларни олгани,
Тўрвачага солгани.
«Победа» минори келди,
Бўйи чинори келди,
Ҳожияхонга бир қаранг,
Эғнида кўйлак пар-паранг!
 Ҳа-ю, читти гул,
 Ҳа-ю, читти гул.

* * *

Читти гул-а, читти гул,
Ҳа-ю, читти гул.
Читти гулга гул босай,
Бир ёнида ён босай.
Ҳа-ю, читти гул,
Ҳа-ю, читти гул.

Қўлинг қўлвоқдан бўлсин,
Белинг белвоқдан бўлсин.
Ҳа-ю, читти гул,
Ҳа-ю, читти гул.

Дукур-дукур от келди,
Чиқиб қаранг ким келди?
Аравада ун келди,
Чилдирмада гул келди.
Ҳа-ю, читти гул,
Ҳа-ю, читти гул.

Оқ шоли-ю, кўк шоли,
Оқ шolini оқлайлик,
Кўк шolini кўклайлик,
Яхши кунга сақлайлик.
Ҳа-ю, читти гул,
Ҳа-ю, читти гул.

Ариқ бўйи тийфончиқ,
Тийғона кетманг, жон келин,

Қайнонағиз уришқоқ,
Уриша кетманг, жон келин
Ҳа-ю, читти гул,
Ҳа-ю, читти гул.

Ёз таърифид а

Ҳа майли-ё, ҳа майли,
Тоғда ўсар гулхайри.
Боғда яна нима бор?
Ширин-шакар мева бор.
—Унда нима қиласиз?
—Кира қолинг, биласиз.
Ҳа майли-ё, ҳа майли,
Қилай боғу гул сайли.

* * *

Олма, анор, шафтоли,
Писта, бодом, қароли,
Олхўрию олчалар,
Чиллакию болчалар:
Бизни тўйиб енг, дейди,
Бизда кўп даво, дейди,
Дардга биз шифо, дейди.

* * *

Шафтоли пишди,
Тагига тушди.
Хомини уздим,
Дадам уришди.

* * *

Ишкомда узум пишди,
Узумга кўзим тушди.
Чопиб бордим бирпаста,
Ея бошладим аста.

**Қуёш порлаб туриб,
ёмғир ёққанда**

Бўри бола тугди,
Овчи уни қувди.
Ушлолмай югурди,
Ёмғир уни ювди.

Пода ҳайдалганда...

Пода келар бош-бош,
Оёқлари нуқра тош.
Нуқра тошни олайлик,
Сандиқчага солайлик.

* * *

Қўйим келди, қўйим келди,
Қўзиси билан қўйим келди.
Отим келди, отим келди,
Тойчаси билан отим келди.

* * *

Сойнинг суви чуқурдир,
Подачи бобом йўқдир.
— Молларни ким боқади?
— Подачи ўғли боқади.

* * *

Пода келди бош-бош,
Оёғида нуқра тош.
Эчки келар ча-ча,
Оёғида бодомча.
Бодомчанинг изиман,
Отамнинг бой қизиман.
Отам мени ўқитди,
Орқа сочим тўқитди.
Отам шаҳар кетганда,
Чойнинг хумори тутди.

Ялинчоқлар

(Офтоб чиқди)

Офтоб чиқди оламга,
Югуриб бордим дадамга.
Дадам чаккамга урди:
— Онангга боргин,— деди.
— Она, она, қорним оч.
— Қорнинг очса, чўпчак тер.
Чўпчак¹ тердим бир қучоқ,
Нон ёпди ўчоқ-ўчоқ.
Ўғлига берди ўроғдек,
Менга берди тирноқдек.
Отиб урдим-да, кетдим.
Бориб бувимга этдим².

* * *

Офтоб чиқди оламга,
Югуриб бордим бувамга.
Бувам бир танга берди,
Бувим чаккамга урди.
Чаккамнинг қони чиқди,
Янгамнинг жони чиқди.

* * *

Офтоб чиқди оламга,
Югуриб бордим холамга:
— Хола, хола, қорним оч,
— Қорнинг очса, ўтин тер.
Ўтин тердим бир қучоқ,
Нон ёпди ўчоқ-ўчоқ.
Ўғлига берди элакча,
Менга берди тирноқча.
Тирноқчани отиб урдим,
Тилла бешикка тегди.
Тилла бешик тешилди,
Ҳали дадам келмасми,
Ўлдирхонга бормасми?
Ўлдирхонда нелар бор?

¹ Утин
² Айтдим.

Оқ-оққина қушлар бор.
Қушлари учиб кетди,
Кучуги чўчиб кетди.
Оққина кучук ҳов-ҳов этар,
Қорни тўйса, юмалаб ётар.

* * *

Офтоб чиқди оламга,
Югуриб бордим холамга:
— Хола, хола, кулча бер!
Холам деди: — Ўтин тер.
Кейин югурдим қирга,
Ўртоғим билан бирга.
Ўтин тердик бир қучоқ,
Билмадик сира чарчоқ.
Холам қордилар хамир,
Кулча ёпди бир тандир.
Бизга кулча бердилар,
Пешонамиздан ўпдилар.
Офтоб чиқди оламга-е,
Югуриб бордим холамга-е!..

Ш а м о л г а

Шамол, шамол,
Бағринг камол.
Онангни сув олиб кетди,
Отангни сув олиб кетди,
Эса қолсанг-чи?!

* * *

Шамол, шамол,
Бағринг камол.
Кетмонингни ерга қўй,
Болангни сув оқизди,
Эса қолсанг-чи?!

* * *

Шамол, бағринг камол,
Чўлоқ кетмонингни олиб қоч!

Кулмакка

Дарёсан, дарёсан,
Сувинг шўр экан.
Айланиб оқмайсан,
Умринг хор экан,
Кўзинг кўр экан.

Ойга

Оймома ой,
Зигир мой,
Кулчатой,
Ҳали-ҳали.

* * *

Ойни кўрдик,
Омон кўрдик.
Охиратда
Имон кўрдик.
Ойни кўрдик,
Ой бўлдик.
Бу йилгача
Бой бўлдик.
Оғирим ерга,
Енгилим ўзимга.
Мен тинч,
Ой нотинч.

* * *

Оймомахон ҳулла,
Қанотлари тилла.
Субҳонолло сизга,
Умр бергин бизга...

* * *

Оймомажон, оймома,
Бизларга кулча ташла,
Янгамга бача ташла.

* * *

Оймома айёр,
Чилиминг тайёр.
Уйингга борсам,
Итинг қопади.
Яшириниб турсам,
Искаб топади.

* * *

Оймома илла,
Қаноти тилла.
Дилшодажон юзини
Совуқ сувга ювма.

Камалакка

Камалакжон, камадак,
Раънога бўлгин жамалак!

Тандирга

Тандир пиш, пиш, пиш,
Пишмасанг қозоққа сотаман.
Тандир пиш, пиш, пиш,
Пишмасанг узоққа отаман.

Сувдаги пуфакка¹

Пуфагим, семир,
Ҳавони шимир.
Майли, кўп, ошма,
Ерилма, шошма.

Ёмғир ёққанда

Ёмғир ёға бер,
Эчки бачангни боқа бер.
Ёмғир ёғибди...

¹ Қўпикка.

* * *

Ёмғир ёғади,
Эски тўним ҳўл бўлади.
Момом кўчади,
Уйнинг ичи чўл бўлади!

Қўзиқорин терганда

Узингни топдим,
Ёрингни топмадим.

* * *

Замбуруғ,
Бағринг ёруғ,
Ҳамройингни топсайдим.
Жизза кабоб этсайдим.

ҲУКМЛАГИЧЛАР

Хонқизига айтилади

Хол, хол,
Отанг ўлди,
Онанг ўлди,
Бориб хабар олмайсанми?

Хол, хол,
Уйингга ўт кетди,
Бориб ўчирмайсанми?

Отанг дарёга оқди,
Онанг дарёга оқди.
Кетмон олиб чоп-чоп,
Кетмон олиб чоп-чоп.

Хоннинг қизи,
Уйингга меҳмон келди,
Боланг қудуққа тушди.

Бешиктерватга айтилади

Бешиктерват, бешиктерват!
Болагинанг йиғлаяпти?
Болангни тебрат... тебрат... тебрат...

Бешиктерват, бешиктерват,
Салима холам нима туғад?
Бешиктерват ўнг оёғини кўтарса: «Ўғил»
Чап оёғини кўтарса: «Қиз»,— дегани.

Турналарга айтилади

— Ғалвир, ғалвир!...
— Арғамчи, арғамчи!...

*Шундай даъватдан сўнг турналар гўё мақсадга мувофиқ
ҳолда учинчи давом эттиришди.*

— Турна... арқон сол!
Чўнтагингга талқон сол.
Талқонингни еяйлик,
Тегаверсин деяйлик.

Чиллакимомога айтилади

Лу-лу-лу,
Лу-лу-лу,
Шулум,
Булум...
Уйингга меҳмон келди,
Калтагингни олиб чиқ!

Тилла қўнғизга айтилади

Тилла қўнғиз,
Тилла қўнғиз,
Нон бераман,
Сут бераман,
Оқ бераман.

Калтакесакка айтилади

(Калтакесак бошини кўтариб тиккайганда)

Оғзингни юм,
Оғзингни юм,
Тишингни санашса,
Тишларинг тўкилади.

Зағизғонга айтилади

(У шақиллаганда)

Хуш хабар,
Тўй бўлса,
Тўпиғи саники!

Капалакка айтилади

Чир-чир капалак,
Урта қўлим тиканак.

Қалдирғочга айтилади

Қалдирғоч, ғоч-ғоч,
Эшигингни тезроқ оч.
Эшигингни очмасанг,
Менга ёрдам бермасанг,
Дўстлашмайман сан минан¹,
Гаплашмайман сан минан.
Ашулалар айтмайман,
Учиб келсанг қўймайман.
Қалдирғоч, ғоч-ғоч,
Эшигингни оч-оч.
Эшигингни очмасанг,
Туйнугингдан кираман.
Сўк ошингни ичаман,
Кафан тўнинг бичаман².

¹ Билан.

² Бу қўшиқнинг кейинги икки сатри тубандаги вариантда ҳам учрайди:

Нон-чоингни ичаман,
Кафанингни бичаман.

Қалдирғоч, ғоч-ғоч,
Чийилламай бола оч.
Менинг сочим жингалак,
Писта билан бодом соч!

* * *

Қалдирғоч, ғоч-ғоч,
Эшигингни оч-оч.
Эшигингни очмасанг,
Писта-бодом сочмасанг,
Ош-қатинг ичаман,
Чўлга қараб қочаман,
Чўлнинг йўли ингичка,
Энди кирдим ўн учра.

* * *

Қалдирғоч уясига кирар-чиқар,
Оғачам нон бергунча кунам чиқар.

Лайлакка айтилади

Лайлак опа,
Бошингга капа.
Тақиям¹ сувга тушди,
Олиб беринг, жон опа.

* * *

Минади аспи саманни,
Кезади чўли Яманни.
Уради қамчини товлаб,
Келади оҳуни овлаб.
Тешик-тумлук ковлайди,
Ўзи қурвақа овлайди.
Унинг отасини, бобосини,
Жами пушту паносини²
Сўраб келсанг —
Экан лайлакнамо лайлак.

¹ Дўппи.

² Авлод-аждоди маъносига.

Лайлак келди таърифиди

Лайлак келди, ёз бўлди,
Қаноти қоғоз бўлди.
Лайлак боради тоққа,
Қулоқларида ҳалқа.
Ҳалқаси тушиб қолди,*
Ўтирди йиғламоққа:
— Ман биби ҳожи эдим,
Қизларга бошчи эдим.
Қизлар ўйин тушганда
Ман ноғорачи эдим.
Бир кун ноғорам бузилди,
Таноблари узилди.
Қорбуванинг дастидан
Қанотларим сузилди.

* * *

Лайлак келди, ёз келди,
Қаноти қоғоз бўлди.
Дала-даштлар қулф уриб,
Дарё бўйи соз бўлди.
Лайлак келадур тоққа,
Қулоқларида ҳалқа.
Ҳалқаси тушиб қопти,
Топиб берсангиз, олқар:
Ман биби ҳожи эдим,
Қизларнинг тожи эдим.
Қизлар ўйин тушганда,
Ман ноғорачи эдим.
Ноғораси бузилди,
Занжирлари узилди.
Ноғорачи ўрнига
Лайлак бўйим чўзилди!

* * *

Лайлак келди, ёз келди,
Қаноти қоғоз бўлди.
Бизнинг уйни танимаган
Ашуржон бўғоз бўлди!
Лайлак келади тоққа,
Қулоқларида ҳалқа.
Ҳалқасини бермаган,
Ашуржонга тегмаган.

Сумалакни қилибсиз,
Қиз-жувонни йиғибсиз.
Тўхатқага¹ ўт ёқиб,
Катта базм қилибсиз.

• * * *

Лайлак келса, ёз бўлур,
Қаноти қоғоз бўлур.
Лайлак боради тоққа,
Қулоқларида ҳалқа,
Ҳалқаси тушиб қопти,
Ўртоқжон, уни топ-чи?
Лайлак, ногорангни чал!
Қизлар ўйинга тушсин,
Укамнинг сўзлари бол:
— Лайлак баландроқ учсин!

* * *

Лайлак келди, ёз бўлди,
Қаноти қоғоз бўлди.
Лайлак боради тоққа,
Қулоқларида ҳалқа,
Ҳалқани опқочайлик,
Эл бошига сочайлик.
Элнинг муроди кулсин,
Лайлак баландроқ учсин!

* * *

Лайлаклар учиб келди,
Жанубдан кўчиб келди.
Лал-ла-ла-ла!
Тол бошига ин солди,
Шу ерлик бўлиб қолди!
Лал-ла-ла-ла!
Келганлари саз бўлди,
Биз ёқда ҳам ёз бўлди!
Лал-ла-ла-ла!

¹ Учоқнинг ўт ёқадиган жойи.

* * *

Такир-такир, такир-так,
Қўшиқ айтади лайлак,
Қайрағочда уйи бор,
Қумтепада тўйи бор.
Тўпланишиб ҳар куни
Тилга оламинз уни.

ҚУШЛАРГА ҚАРАБ...

Ғоз

Ғақ, ғақ, ғақ,
Димоғим кўп чоқ.
Сувда сузиб юраман,
Мазза қилиб сузаман.

* * *

Ғоз қилади:— Ғоқ-Ғоқ,
Мен чақирдим:— Пағ-пағ.
Ғоз келмади:— Ғақ-Ғақ,
Кел бу ёққа:— Ғақ-Ғақ!

Хўрозим

Қу-қу, қу-қу хўрозим,
Тожи тилла хўрозим.
Юзинг қизил олмадек,
Ота-бобо хўрозим.
Деразадан қарай қол,
Мендан нўхат ола қол!

Товуқ ва хўроз айтишуви

Товуқ:— Пок-пок-пок-пок-пок, пок ўлудим,
Бир бача туғдим, кўзи йўқ.
Қарасам, оёқ-қўли йўқ,
Пок-пок-пок, пок ўлудим.

Хўроз:— Қуд-қуд-қуд, худо сақласин,
Қуд-қуд-қуд, худо сақласин.
Эсон-омон қутулдинг-ку, қу,
Қутулдинг-ку, қу-қу-қуқ-қу!..

* * *

Эрталаб тураркан
Мақтанчоқ товуқ.
Гердайиб туради,
Қилиғи совуқ.
Бугун кутдик,
Тухум қилди.
Шуни катта
Иш деб билди.
Тухум қилса бақиради,
Қўн-қўшнини чақиради!

Жўжагинам

Жўжагинамнинг бўйни нозик,
Устага йўндирди қозиқ.
Борибди эшон уйига,
Тушибди палов тайига,
Энди тушарман кўйига.
Жўжагинам емади кепак,
Устида қоқилди чапак,
Жўжагинамни кўрган борми?

* * *

Хулкар билан тарози,
Бир-биридан норози.
Қу-қу, деб қичқирар,
Ўрис бобом хўрози.

Тўрғай

Сўфитўрғай, отим бўлғай,
Менинг гўштимни еганлар
Етти эшикка етим бўлғай.

Беданам

Бедонам учди: пит-пилдиқ,
Сабзига тушди: пит-пилдиқ.
Сабзи сиёқли, дўст, бедонам,
Думбаси ёғли, дўст, бедонам.
Қассобга лойиқ, дўст, бедонам,
Қассоб балони есин, дўст бедонам,
Ўзимга лойиқ, дўст бедонам.

* * *

Унданам учди беданам,
Бунданам учди беданам.
Абдурахмон савдогарнинг
Боғига тушди беданам.
Абдурахмон савдогарнинг
Икки қизи бор, беданам,
Яхшисига узум бериб,
Юзидан ўпсанг, беданам,
Ёмонига атала бериб,
Қорнига тепсанг, беданам.

Каклик

Отанг чақирдим, каклик,
Онани чақирдим, каклик?
Қафаснинг қадрини билмай,
Учиб кетган нодон каклик!

* * *

Какар, какар... Каклик эдим,
Гулбутага боғлиқ эдим.
Золим қизлар тутди мани,
Қабоб қилиб ютди мани.

Мусича

Мусича пат-пат этади,
Элакча тап-тап этади.
Мусича пат-пат этса,
Қампир чакич отади!

Кампир отган чакичи
Мусичага тегибди.
Жон-жонидан ўтибди.
Патларини тўкибди.

Чумчуқ

Чумчуқ чурқ-чурқ этади,
Тутни тўкиб кетади.
Чўқигани майли-я,
Нега тўкиб кетади?!

* * *

Чумчуқ, чумчуқ, чумчуқ, денг,
Лабингда учуқ, учуқ, денг.
Чириллаб учса томлардан,
Бурнинг пучуқ, пучуқ, денг.
Хай-ҳай, чумчуқ, жажжи қуш,
Шохда турмай, пастга туш!

* * *

Чумчуқ донини еб кетди,
Эртага бераман, деб кетди,
Поезд йўлдан ўтганда,
Бермайман, деб учиб кетди!

* * *

Томга чиқдим тош учун,
Чумчуқ бола бор учун.
Чумчуқ бола жиш экап,
Бизнинг ука ёш экап.

Қарға

Қарға сайраб:— Қар,— дейди,
Менинг вақтим чоғ,— дейди.
Сайрар жойим сўрасанг,
Қор қоплаган тоғ,— дейди.
Қарға сайраб:— Қоғ,— дейди,
Доим вақтим чоғ,— дейди,

Меҳмон келар уйингга,
Қўрпачангни қоқ!— дейди.

Қирғий

Қирда қирғий қиёлар,
Қиёда қирғий уёлар.
Қирғий қаноти қийиқ,
Болалари кўк мийиқ.
Кўккина қуш боласи,
Кўкда бўлар уёси.
Сойлар тўлиб сел келса,
Сарғайиб йиғлар онаси.

ҚУРИҚЧИЛИК ДАЪВАТЛАРИ

Чумчуқ қувиш

Эй, ҳой, гала, эй, ҳой, гала,
Чумчуқ келади бир гала.
Менинг боғим кичкина,
Ҳу катта боғларни тала!

* * *

Ҳала-ё, ҳала-ё,
Катта полни тала-ё,
Катта полга тўймасанг,
Кичик полни тала-ё!

* * *

Уйинг куйгур чумчуқлар,
Жўхоримни еб кетди!
Яна тўймай у суқлар,
Эрта келаман, деб кетди
Ҳо-ҳув, гала-гала!
Ҳо-ҳув, гала!..

Вой гала, вой гала, вой кетди,
Донларни чумчуқ еб кетди!

Келмай кетсин кўр чумчуқ,
Яна келаман, деб кетди!

Қарға қувиш

Жўхорилар оқ бўлди,
Қўнма, шум қораялоқ!
Агар қўнсанг, урайин,
Бўлар оёғинг чўлоқ,
Ҳа-ю, ҳув!..

МОЛ-ҲОЛ ТАЪРИФИДА

Ҳўкиз

Ҳўкиз айтар:— Қораман,
Ем емаган бечораман,
Мен қайданам илдам босай?
Қовурғаларим вассадек,
Ҳар бир кўзим шокосадек,
Мен қайданам илдам босай?

* * *

Шохларим қулоч-қулоч,
Шохимга қўнди қалдирғоч.
Юрай десам қорним оч,
Мен қандай илдам бўлай?

Беришинг бир боғ буруғ¹,
Ҳайдашинг ботмон қўриқ.
Ман қайдан илдам бўлай,
Санга ишламай ўлай!

Саман тойчоқ

Саман тойчоқ,
Ўйна ҳар чоқ,
Пешонагинанг

¹ Маккажўхори пояси.

Қордай оппоқ,
Саман тойчоқ.

Отим

Бир отим бор ажабгина,
Думчаси бор гажаккина,
Ҳали келса — кўрасиз,
Кула-кула ўласиз!

Эчким

Шалпанг қулоқ, шол эчким.
Ўтлаб келаман, дейди.
Сувлик-сувлик жойлардан
Сувлаб келаман, дейди.
Олтибойнинг боласи
Отиб кетди эчкимни,
Еттибойнинг боласи
Етаклаб кетди эчкимни.
Қўли синган қассобларга
Сўйдирдилар эчкимни.
Лаби синган қозонларда
Пиширдилар эчкимни.
Жигари куйган кампирларга
Едирдилар эчкимни!

* * *

Менинг бир эчким бор эди:
— Минг бўламан, — дер эди,
Баланд-баланд тоғлардан
Сув ичаман дер, — эди.
Етмишбойнинг етти ўғли
Етаклаб кетди эчкимни,
Олтмишбойнинг олти ўғли
Отиб кетди эчкимни.
Қўли чўлтоқ қассобга
Сўйдирдилар эчкимни!
Таги тешик қозонда
Пиширдилар эчкимни,
Энгаги йўқ момога
Едирдилар эчкимни!

Менинг бир эчким бор эди:
— Минг бўламан,— дер эди.
Воҳ-эй жоним, воҳ-эй жоним,
Бир умр армон эчким!

* * *

Ҳайло ман, ҳайло ман,
Эчки боқиб келопман.
Шердан¹ шағол ўтдими,
Думи лойга ботдими?
Гулбутанинг тагига
Мавлон пишак ётибди.
Оёқлари темирдан
Жавлон уриб ётибди.

Қўзи

Уйимизда икки қўзим,
Уйноқлайди, диркиллар,
Қулоқлари узун-узун,
Жунлари бор, серкиллар.
Ҳар кун эрталаб туриб,
Ем бераман қўзимга.
Қўзичам жуда ювош,
Қулоқ солар сўзимга.

Қуён

Ағам-бағам тишини кўрдим,
Югурганда тилини кўрдим.
У чопарди дукур-дукур,
Қуён экан ҳаром ўлгур!

Ит

Акиллама, ит,
Дукиллама, ит.
Бизнинг супада
Юмалама, кет!

¹ Шу ердан.

Қора букур

Қора¹ букур,
Томда ўтир!
Суяк берай,
Чайнаб ўтир!
Сичқон берай,
Ўйнаб ўтир!

Кучугим

Кучугим бор — Олапар,
Ўйимизни пойлайди,
Нон беради Қобилжон,
Орқасидан қолмайди,
Каравотнинг тагидан
Содиқжонга ҳуради,
Содиқнинг жаҳли чиқиб,
Уни тез-тез уради.

Қурбақа

Қурбақа чатаноқ,
Болаиғ йиғлайди.
Ур чаккасига,
Нимага чиғлайди?

Қурбақа чатаноқ, бачанг йиғлайди,
Ур чаккасига, нимага чиғлайди?
Супани супур, лўли ўйнайди,
Сарпўшни кўтар, гўжа қайнайди.

* * *

— Қурбақажон, қурбақа,
Афтинг нега бундақа?
— Сувнинг ичида юганда
Афтим бўлди шундақа.

— Қурбақажон, қурбақа,
Оёғинг нега бундақа?

¹ Ит номи.

— Ковуш-маҳси киймайман,
Шунга бўлди шундақа.

— Қурбақажон, қурбақа,
Қўзинг нега бундақа?

— Қўзойнак ман тақмайман,
Шунинг учун шундақа¹.

* * *

— Қурбақажон, қурбақа,
Қўзинг нега бундақа?

— Қўзимга сурма қўймадим,
Ушанинг учун шундақа.

— Қурбақажон, қурбақа,
Бошинг нега бундақа?

— Зар калапўш киймабман,
Ушанинг учун шундақа.

— Қурбақажон, қурбақа,
Бурнинг нега бундақа?

— Тилла зирак² тақмабман,
Ушанинг учун шундақа.

— Қурбақажон, қурбақа,
Белинг нега бундақа?

— Белимга камар тақмабман,
Ушанинг учун шундақа.

Эшаккинамни сўйдилар

Эшаккинам тоғ бошида,
Жулдур тўқим ёнбошида,
Шундай эшакни сўйдилар,
Отангга лаънат ўғрилар,
Падарингга лаънат ўғрилар!

¹ Мазкур тўртлик мустақил ҳолда қуйидаги шаклда ҳам учрайди:
Қурбақа, бақа-бақа,
Қўзинг нега бундақа?
Бугун ўсма қўймадим,
Шунинг учун шундақа.

² Бурундиқсимон сирға.

Эшаккинам қулоқчаси
Қизларга сурмадон эди.
Шундай эшакни сўйдилар,
Отангга лаънат ўғрилар,
Падарингга лаънат ўғрилар!
Эшаккинам тишчалари
Қизларга дур маржон эди.
Шундай эшакни сўйдилар,
Отангга лаънат ўғрилар,
Падарингга лаънат ўғрилар!
Эшаккинамнинг думчаси
Қизларга супурги эди.
Шундай эшакни сўйдилар,
Отангга лаънат ўғрилар,
Падарингга лаънат ўғрилар!
Эшагимнинг териси
Қизларга зўр сурги¹ эди.
Шундай эшакни сўйдилар,
Отангга лаънат ўғрилар,
Падарингга лаънат ўғрилар!

* * *

Жувонмарги бўрилар,
Эшаккинамни сўйдилар,
Қалласин олиб қўйдилар,
Қалласин олиб қўйдилар.
Жувонмарги бўрилар,
Эшаккинамни сўйдилар
Қулоғин олиб қўйдилар,
Қулоғин олиб қўйдилар.
Жувонмарги бўрилар,
Эшаккинамни сўйдилар,
Думини олиб қўйдилар,
Думини олиб қўйдилар.

* * *

Эшаккинамни сўйдилар,
Думини олиб қўйдилар.
Этиб келинга бердилар:
— Жўробга² лозим, дедилар!

¹ Сочик.

² Супурги.

Эшаккинамни сўйдилар,
Қулоғин олиб қўйдилар.
Этиб нонвойга бердилар:
— Енгчага лозим, дедилар!
Эшаккинамни сўйдилар,
Терисини олиб қўйдилар.
Этиб холамга бердилар:
— Пўстакка лозим, дедилар!
Эшаккинамни сўйдилар,
Оёғин олиб қўйдилар.
Этиб жўрамга бердилар:
— Курсига лозим, дедилар!

* * *

Эшаккинамни сўйдилар,
Ичагини олиб қўйдилар.
Уни кўрган эшон бобом:
— Саллага лойиқ, дедилар!
Эшаккинамни сўйдилар,
Оёғин олиб қўйдилар.
Уни кўрган эшон бобом:
— Ҳассага лойиқ, дедилар!

Эшаккинамни сўйдилар,
Терисини олиб қўйдилар.
Уни кўрган эшон бобом:
— Жойнамозга лойиқ, дедилар!

* * *

Эшаккинам қози бўлибди,
Қийгиз китоб олсам керак.
Муфти, аъламлар учун
Бир маҳкама солсам керак.
Қўп билағоним, эшаккинам,
Жаннат маконим эшаккинам!

* * *

Эшаккинамни сўйдилар,
Ел-думин олиб қўйдилар.
Бегим назар солдилар,
Буни кўриб эшон бобом:
— Туғимизга лойиқ,— дедилар!
Шаҳид ўлган эшаккинам!

Эшаккинамни сўйдилар,
Безларини териб олдилар.
Бегим назар солдилар,
Буни кўриб эшон бобом:
— Тасбеҳимга лойиқ,— дедилар!
Шаҳид ўлган эшаккинам!
Эшаккинамни сўйдилар,
Қорнини олиб қўйдилар.
Бегим назар солдилар,
Буни кўриб эшон бобом:
— Чирмандага лойиқ,— дедилар!
Шаҳид ўлган эшаккинам!
Эшаккинамни сўйдилар,
Қалласини олиб қўйдилар,
Бегим назар солдилар,
Буни кўриб эшон бобом:
— Қачқўлимга лойиқ,— дедилар!
Шаҳид ўлган эшаккинам!
Эшаккинамни сўйдилар,
Қулоғини олиб қўйдилар.
Бегим назар солдилар,
Буни кўриб эшон бобом:
— Елпуғичга лойиқ,— дедилар!
Шаҳид ўлган эшаккинам!
Эшаккинамни сўйдилар,
Оёғини олиб қўйдилар.
Бегим назар солдилар,
Буни кўриб эшон бобом:
— Вассага лойиқ,— дедилар!
Шаҳид ўлган эшаккинам!
Эшаккинамни сўйдилар,
Халақўпин олиб қўйдилар.
Бегим назар солдилар,
Буни кўриб эшон бобом:
— Мусвагимга лойиқ,— дедилар!
Шаҳид ўлган эшаккинам!
Эшагимни урдилар,
Тумшуғини бурдилар,
Ҳа, дулдулим, хих, хих!..

Пашша ғинг-ғинг этади

Пашша ғинг-ғинг этади,
Марғилонга этади.

Марғилоннинг қизлари,
Аччиқ олма экади.
Аччиқ олма пишибди,
Тол кўчага тушибди.
Тол кўчаси тор экан,
Йўлда баззоз бор экан,
Баззознинг қизлари
Дока шолга зор экан.
Пашша ғув-ғув этади,
Самарқандга етади.
Самарқанднинг қизлари
Олтин олма экади.
Олтин олма сандиқда,
Қизлар мудом чандиқда.
Чандиқни очиб кўрсин,
Бурга юрар киндикда.
Бургани уринг, ўлсин,
Самарқанд қизлари кулсин!

* * *

Пашша ғинг-ғинг этади,
Товуши Қўқонга етади.
Қўқонликнинг қизлари
Аччиқ олма сотади.
Аччиқ олма пишибди,
Тор кўчага тушибди.
Тор кўчангиз тор экан,
Йўлда бозор бор экан.
Бозорчининг хотини
Шол кўйлакка зор экан.

Терак учида қарға,
Учиргани келганмиз.
Бозорчининг қизини
Қиздиргани келганмиз.

Қизим ўса бўй етди.
Узун текка¹ қўл етди.
Бани, бани, ҳой бани
Берган у молинг қани?

¹ Теракка.

* * *

Ана, чичқон, мушуквой,
Ана, хўроз, кучуквой.
Ана, ўрдак билан ғоз,
Ана маймун — шўх дарвоз.

Ўзимиз билан маймунжон,
Ундан сўнг айиқ полвон.
Сўнгра эшак хушовоз,
Ундан сўнг эчки дарвоз.

ҚУШИҚ УЙИНГА ЧОРЛАЙДИ

Чорламалар

Баче, баче, бози,
Ким қора қози,
Ким ўйинга чиқмаса,
Бўйнига тош-тарози.

* * *

Токчага бугдой сепувдим,
Ундимикан-о, ундимикан.
Машраббой уйдан чиқмайди,
Ётдимикан-о, ётдимикан?

* * *

Томда товуқ ётарми,
Оёғингдан тортарми?
Ўйин ёқмас болалар
Намозшомдан қотарми?
Кел-ҳо!

* * *

Томда товуқ ётарми,
Оёқлари қотарми?
Кичиккина бачалар
Намозшомдан ётарми?

* * *

Керагада пахта бор,
Уйқунг келса, ётавор.
Онанг қурғур қўймайди,
Муштдай қорнинг тўймайми?
Кел-ҳо!

* * *

Ойлар ойдин бўлибди, дугона,
Уйнагингиз келибди, дугона.
Еки онангиз қўймайдими, дугона,
Муштак қорнингиз тўймайдими, дугона?

* * *

Бизлар ўйнаепмиз,
Давра қуряпмиз.
Даврага келинглар,
Сизлар ҳам қўшилинглар!
Бу даврани қурган
Гулнорни кўринглар¹.

* * *

Бача, бача, бози,
Думи хари қози.
Бача бўлсанг, келавер,
Ўйнаб-ўйнаб кетавер.
Онанг, қурғур қўймайдими?
Муштак қорнинг тўймайдими?
Кел-ҳо, кел!
Кел-ҳо, кел!

* * *

Ҳой болалар, болалар,
Бекинмачоқ ўйнаймиз,
Тарқалишманг ҳар томон,
Қочиб нима қиласиз?

¹ Уйинбошин номи ўзгариб туради.

* * *

Кун ботти-ю, кун ботти,
Раҳима хола ётди,
Ёттию қотди.

* * *

Кун ботти, Ойжон момо ётди,
Ётиши билан уйғонмай қотди.

* * *

Бача бўлсанг, келавер,
Уйнаб-уйнаб кетавер.
Тўйга онанг қўймадими,
Аталасидан бермадими,
Қорнигинанг тўймадими?
Ҳо бале-бале, ҳо бале!

* * *

Саримсоқ, думоқ чоқ,
Уйинга кел, кел, ўртоқ.

* * *

Дўст, оталар қўйди мани,
Дўст, болалар қўйди мани.
Уйнамоққа, кулмоққа
Хумор-хумор қилди мани.

* * *

Малакча боғи-ё,
Тўкилди ёғи-ё,
Чўлга чиқоли-ё,
Чодир қуроли-ё,
Эчки соғоли-ё,
Тулум¹ чололи-ё.

¹ Гуппи, куви.

* * *

Узбаргани суви бор,
Дарахтлари худди дор,
Онабоши, қани чиқ,
Бачаларинг санга зор.

* * *

Чумчуқча чириллайди,
Қаноти пириллайди.
Сидиқахон уйдан чиқса,
Отаси ғуриллайди.

* * *

У буржи-бу буржи,
Уйдан чиқмаган гуржи.

* * *

Оқ қоғоз, кўк қоғоз,
Уйдан чиқмаган бўғоз.

* * *

Ҳой болалар, болалар,
Келингиз ўйнашайлик.
Қўшиқ айтиб баралла,
Дўстлигимиз куйлайлик!

Чеклашмачоқлар

Ол тиёқ,
Олмон тиёқ.
Бургут тиёқ,
Жаранг-журунг.

* * *

- Она, она, ким она?
- Мен она. (Биз она.)
- Сизга осмондаги ой керакми,
Қишнаб турган той керак?

- Бизга кишнаб турган той керак.
- Кишнаб турган той менман.
- Ут, биздан экансан!

* * *

- Биз икки гулу лола,
Кимга гул, кимга лола?

* * *

- Мати, мати,
Кимнинг навбати?
- Меники. (Онабошилардан бири.)
- Тарвузни оласанми,
Еки қовунни?

* * *

- Қуриллоқ қурбақани оласанми,
Тариллоқ тошбақани?

* * *

- Тожи тилла хўрозни оласанми,
Е чала мулла товўқни?

* * *

- Онабоши, онабоши,
Йигитларнинг қалам қоши.
Кимни оласан,
Товуқними, хўрозними?

* * *

- Кимга олма, кимга нок?

* * *

- Кимга от, кимга ароба?

* * *

- Тоғми, дарё?

* * *

— Офтобми, юлдуз?

* * *

— Дарахтми, гул?

* * *

— Олчими, товва?

Гулдур-гуплар

Дим-дим,
Ура кўмдим.
Гапирганнинг оғзига
Бир шапалоқ урдим.

* * *

Жилдир-жип,
Қаро ип.
Ким гапирса,
Оғзига...¹

* * *

Гулдур-гуп,
Урага сичқон тушди,
Гулдур-гуп!

* * *

Чумчуқ учди,
Саъдини қучди,
Гум!

* * *

Жилдир-жип,
Жилдир-жип,

¹ Бирор ҳақоратли сўз айтилади.

Гапирганнинг
Оғзига чўп.

* * *

Жилдир-жип,
Оғзингни йиғ,
Ким мендан олдин гапирса,
Оғзига минг қоп бит.

* * *

Аттоқ-баттоқ,
Чумчуқ, катак,
Жилдирим-жип.

* * *

Жилдир-жип,
Оғзим қулп,
Ким гапирса,
Яшамасин, қаримасин!

* * *

Мушук ўлди, думи қолди,
Ким гапирса, уни ейди.

* * *

Жим-жим, жимма-жим,
Оғзингни дарров юм.
Николайни поездидай,
Қилма тақа-туқ, бум-бум.

* * *

Гапирган бит тишласин,
Тишлаб ерга ташласин.
Йиғласа ҳам ҳеч ким
Унга назар солмасин.

* * *

Жилдирим-жуфт,
Оғзимга солиқ қудф,
Мендан олдин ким гапирса,
Оғзига бир арава чивин, ҳип!

* * *

— Отини-е отини,
Қўя тургин шотини,
Мандин олдин ким гапирса,
Қўр гадойнинг хотини.

* * *

— Чумчуқ учди,
Саъдига тушди,
Саъди салонча,
Духтари Фалонча,
Жим, бача!

* * *

— Жинни Турсин,
Гапирмасин,
Жим ўтирсин.

* * *

Гулдур, гулдур, гулдур-гур,
Гапирганни оғзига ур!

* * *

Кумуш болта,
Онабош-ёнбош,
Гулдур-гуп!

* * *

Юқоридан ит келади,
Бўйни тўла қурт келади,
Ким гапирса ейди.
Жулдир-жуп,
Оғзим қулп.
Дам... Жим!..

* * *

Ҳапини, ҳапини, ҳапини,
Томга қўйдим шотини.
Шалдиरोқдан сув ичган
Шалдир бувам хотини.
Гулдиракдан сув ичган
Гулдир бувам хотини.
Мендан бурун гапирган
Ўсмаатқарнинг хотини.
Ҳап, оғзингни ёп,
Қулфи сизларда,
Қалити манда!

* * *

Бирон-калон,
Қаттуз-ўттиз,
Алами-талали,
Шалдир-шулдир,
Ўрага сичқон тушди,
Гулдур-гуп!

Онабоши сўнгги сўзини айтибоқ, дарҳол кафти билан оғзини ёпади. Кимнинг бардоши етмай, гапириб юборса, бошқалар: «Ана очилди, қурт еди, қурт еди!..» дея шовқин солиб, шартни бузганни калака қиладилар.

Санамалар

Бир, икки,
Олма дикки.
Сафар ойи
Сариқ чумчуқ,
Боғда турмай,
Тез учиб чиқ!

* * *

Бир, икки,
Олма дикки.
Сариқ чумчуқ
Уйга кирди,
Сан тезроқ чиқ!

* * *

Йиғлама қизим, йиғлама,
Сани ҳеч ким олмайди,
«Победа»га солмайди:
Бир, икки, уч, тўрт,
Беш, олти, етти,
Олиб кетди!

* * *

Азиз кўчага чиқди,
Аробаси бузилди,
Унга нечта миҳ керак?
Бир, икки, уч, тўрт,
Беш, олти, етти— кетди!

* * *

Ғужум-ғужум помидор,
Ойим берган помидор,
Қани санаб кўрай-чи!
Бир, икки, уч, тўрт,
Беш, олти, етти, кетди!

* * *

Бир, икки, уч... ўн икки,
Ўн икки деб ким айтди?
Бабала кучукча айтди.
Бабала кучукча ўлсин,
Боласи бизга қолсин!

* * *

Бир, икки, уч, тўрт,
Беш, олти... ўн олти.
Ўн олти деб ким айтди?
Оппоқ кучукча айтди.
Оппа-оппа,
Ҳалима-ҳоппа.
Тилло-милла,
Тилла-пилла... Ҳой!
Тилла поезд ўтдими,
Ҳалима холам ўтдими?
Ҳалима холам келибди,

Муродига етибди,
Бир, икки... бир, икки...
Уч, тўрт... уч, тўрт...
Беш олти... беш, олти...
Етти... етти...
Етаклаб кетди!

* * *

Ун, йигирма,
Ўттиз, қирқ,
Эллик, олтмиш,
Етмиш, саксон,
Тўқсон, юз.
Юзга киргин
Оппоқ қиз!

* * *

Бир, икки... айлана,
Айланага кир яна.
Анқов бўлма, эй ўртоқ,
Довинг келади яна.

* * *

Бир, икки, уч, тўрт,
Беш, олти, етти, саккиз,
Тўққиз, ўн... ўну. Ўн,
Тулкига тўн,
Тулки тўннинг баҳоси
Бир-икки сўм!

* * *

Биру бир, қўйинг қисир,
Икки-икков, келди биров,
Учу уч, қоринчанг пуч,
Тўрту тўрт, калланг мўрт.
Бешу беш, мен сенга эш.

* * *

Биру бир, ергинага кир,
Икки-икков, чоптир бедов,
Учу уч, қоринчанг пуч,

Тўрту тўрт, калланг мўрт.
Бешу беш, тугмангни еч!

* * *

Бир буғдой,
Икки буғдой,
Уч буғдой,
Пуч буғдой.

* * *

Бир ҳаллам,
Икки ҳаллам,
Уч ҳаллам,
Тўрт ҳаллам,
Беш ҳаллам.
Мушкул жўйман!

* * *

Бир, икки, ўн олти...
Ўн олти деб ким айтди?
Ўн олти деб мен айтдим.
Ишонмасанг, санаб боқ:
Биров,
Икков,
Учов,
Қочов.

* * *

— Якшанба, дедим, ётдим,
Душанба, дедим, ётдим,
Сешанба, дедим, ётдим,
Чоршанба, дедим, ётдим,
Пайшанба, дедим, ётдим,
Ва жума, дедим, ётдим.
Ҳамма ясаниб чиқди,
Мен хумга кириб ётдим.

* * *

Эллигу эллик бўлар юз,
Юздан чиққан оппоқ қиз.
Ошга ташла озроқ туз,
Тез бўл, дамла, тезроқ суз!

* * *

Кал бир — калнинг қўл-бети кир,
Кал икки — калнинг бошида йўқ туки.
Кал уч — калнинг боши пуч.
Кал тўрт — кални чақириб турт.

* * *

Бир, икки, уч,
Учдан қолган пуч.
Агар билағон бўлсанг,
Сен жойингдан кўч!

* * *

Бир, икки... ўн олти...
Ўн олти деб ким айтди.
Ўн олтини санагунча,
Тишим бир тушиб чиқди.
Ёшим саккизга етди.
Энди мактаб бораман,
Беш баҳони оламан.
Онамни қувонтириб,
Шакалодни оламан.

* * *

Одина-бадина, ягона.
Мисли Вали жаҳона.
Жаҳон-жаҳон қизининг
Отини қўйдим Фазила.
Фазиланинг отини
Дарвозага қоқибди,
Бўри келиб ўқибди,
Чумчуқ келиб чўқибди.
Бир, икки, уч, тўрт,
Беш, олти, етти,
Етаклаб кетди!

* * *

Бир, икки...
Олма текки,
Сафар ойи,

Сариқ чумчуқ,
Тез учиб чиқ!

* * *

Бир қоп, икки қоп,
Уч қоп, тўрт қоп,
Беш қоп, олти қоп,
Етти қоп, саккиз қоп,
Тўққиз қоп, ўн қоп,
Гўнг қоп!

* * *

Битта, битмонта¹,
Калонта, қапуста,
Уттизта!

* * *

Бир, икки... ўн, ўн икки,
Ўн икки деб ким айтди?
Ўн икки деб мен айтдим,
Ишонмасанг, санаб боқ:
Бирим — билак,
Икким — элак.
Учим — ичак,
Тўртим — тўлак,
Бешим — эшак.
Олтим — олганим.
Еттим — етганим,
Саккизим — жонон қизим,
Тўққизим — юзим қизили,
Ўним — ишимдаги унум.
Ўн бирим — айтилмаган сирим,
Ўн икким — чиқатур, укким!

* * *

Бирим — билак,
Икким — элак,
Учим — учак,

¹ Болалар нутқида маъносиз, аммо оҳангдош сўзлар кенг қўлланилади.

Тўртим — тўшак,
Бешим — бешик,
Олтим — ошиқ,
Еттим — елканг,
Саккизим — сармоғинг,
Тўққизим — тўқмоғинг,
Уним — ўймоғинг,
Ун бирим — ўн боғим!

* * *

Бир қай, икки қай,
Уч қай, тўрт қай,
Беш қай, олти қай,
Етти қай, саккиз қай,
Тўққиз қай, ўн қай,
Ўнғай!

* * *

Ун билан ўн
Йигирма.
Йигирмата
Чилдирма.

* * *

Бир, икки, уч,
Дарахтнинг
Томири пуч.

* * *

Бир, икки, уч...
Ундан кейин пуч.

* * *

Бир, икки, уч...
Пионерлар — куч!

* * *

Бир, икки, уч,
Бирликдадир куч.
Дамбир-дўмбир,
Дамбир-дўмбир,
Бирликдадир куч.

* * *

Чумчуқча уйга кирди,
Очилча уни қувди,
Чумчуқча, эшик очиқ,
Эҳ, пок уни тутувди!
Ҳой чумчуқ, мана эшик,
Қани, тезроқ учиб чиқ,
Бир, икки, уч, тўрт,
Беш, олти, етти...
Чумчуқча учиб кетди!

* * *

Бир анор, икки анор,
Уч анор — учгинаси,
Тўрт анор — тўртгинаси,
Беш анор — чамбарда,
Олтиси — омборда...
Алағай-палағай,
Учди-ю, кетди!

* * *

Саккиз, саккиз — ўн олти!
Ўн олти деб ким айтди?
Оққина кучукча айтди?
Оққина кучукча қани?
Оққина кучукча ўлди.
Бачаси кимга қолди?
Бачаси манда қолди?
Бачасини беринг-чи?
Қани олиб кўринг-чи?
Салим қочди,
Ҳалим тутди!

* * *

Ўну ўн — тулкига тўн,
Тулки тўннинг баҳоси
Бир-икки сўм.

* * *

Пароход қатнайди, қатнайди,
Ҳафтани санайди, санайди.

Душанба, сешанба,
Чоршанба, пайшанба,
Жума, шанба, якшанба,
Қочсанг-чи, анқаймай!

* * *

Один, два, три..
Пиёланинг гули.
Бу гулни ким чизган?
Лолахоннинг қўли.

* * *

Бир, икки... ўн олти,
Ўн олти деб ким айтди?
Тишим бир тушиб чиқди.
Ёшим саккизга етди.
Ўлмас, Нодим, Нурзода,
Китобимиз озода.
Аъло ўқувчиларнинг
Ахлоқи ҳам зиёда.

Атола-батол

Атола-батол,
Нони қиштала.
Ўсма экар жонона.
Қувнаб ўйнар ҳар ёна,
Ленин қизи — Нигора,
Ўйнаб қочгин у ёна!

* * *

Атола-батол, китона,
Ўсма экар жанона.
Ленин қизи — Назира,
Чандир палак чарс!

Чумчуқ учди

Чумчуқ учди,
Саҳнага тушди,
Саҳна салом берди,

Баррага тушди,
Барра салом берди,
Арманга тушди.

Чумчуқ учди,
Зумда тушди.
Саъди, салом, дўст!
Духтар калон, дўст!
А, б, в, г, д — город Душанбе,
А, б, в, г, д — бугун душанбе!

Андиру мандир

Андиру мандир,
Бу гули чандир,
Сағиру пағир,
Будир памадур,
Лачайлик,
Гул қанидур?
Қани, чиқу сур!

Чори чамбар

Акалакам, дуккалакам,
Баври чаман, бувра амал,
Бовда эди, қайда эди,
Бовламадик, зувламадик,
Пилтир пис, бирпас пис,
Сен тур, сен чиқ!

* * *

Чори чамбар,
Бири анбар.
Она қиз қайда?
Ола-була тоғда.
Тоғман, зувман,
Пилкаш тўти қиз,
Сан тур, сан чиқ!

* * *

Чори чамбар,
Бири анбар.

Она қиз қайда?
Ола-була тоғда.
Тоғман, зувман,
Кумуш болға.
Онабош, ёнбош,
Гулдур гуп!

* * *

Чори чамбар,
Бири анбар.
Олақуш қайда?
Ола-була тоғда.
Тоғман, зувман,
Пилтакач, пис,
Сан чиқдинг,
Сан ётдинг.

* * *

Аппонакан, дуппонакан,
Чори чаман, мези камон,
Қачон келар?
Ёза келар.
Игна-игна,
Таги тугма,
Самарқанднинг оққина қуши
Чиқсин гулим, туз!

* * *

Абўлакам, дубўлакам,
Чавир чаман.
Бу йил омон,
Пилдир порт,
Оёғингни торт!

Авак-авак

Авак-авак,
Турсун чавак
Чори гижо,
Чаман гижо,
Итбалиғи

Сувда гезар.
Момош ўғли
Туза гитди.
Тилингни қис,
Кўзингни қис,
Йўла туш...

* * *

Авак-авак,
Турсун тувак.
Итбалиғи
Сувда гезар.
Сувин чиқар,
Булбул акар.
Момом ўғли
Нера кетди?
Туза кетди.
Қачон келар?
Ёза келар.
Йўлга чиқ!
Сан юмалаб
Етавер!

Оёқ тортиш

Бу оёқ — ботмон оёқ,
Бу оёқ — кетмон оёқ.
Қовун экканда, бормидинг,
Жўяк тортганда, бормидинг?
Келма энди қовунимга. Торт!

* * *

Мен ўтирдим,
Кашта тикдим.
Вой, қўлчамга
Суқилди игна,
Ла-ла-ла,
Чиқсин шу бола.

* * *

Девор кетди,
Барра ўтди.

Жиблажибон,
Ёқутхон,
Сан тур, сан чиқ!

* * *

Қайчи-қайчи,
Пўлат қайчи.
Пўлат қайчи
Қўлим кесди,
Муллабаччалар
Йўлим тўсди.
Қаёққа борасан?
Тоққа бораман.
Нима қиласан?
Писта чақаман.
Пиستانнинг мағзи —
Қўқоннинг қанти!

* * *

Қабан, барабан,
Немецкий чамадан.
Тапир-тапир,
Қора қуш,
Тополмасанг,
Ўчоққа туш!

* * *

Қовун палак
Гувак отди,
Гувак эмас,
Чувак отди.
Чувак қовун
Ширин экан,
Сафдан чиқсин
Қўлим теккан.

* * *

Авак-авак, дўстим тавак,
Шоҳ ҳўкизи, шоҳ капалак,
Турна қора, тур кучуги,
Бой талоғи, бой кучуги,
Қачон келар?

Еза келар
Сан тур, сан чиқ!

* * *

Ла-ла-ла, ла-ла-ла,
Чиқа қолсин шу бола.

* * *

Игна-игна,
Учи тилла.
Суви чиқса
Акмал,
Мўмин
Жақ, жуқ, чиқ!

* * *

«А» бача
«Ду» бача
Тол химча,
Чиқ, бача!

* * *

Атола-батала,
Нони қиштала қоқ.
Саримсоқ — таним соқ,
Бўғирсоқ — думоқ чоқ,
Ҳой, сен бола, жуфтақ қоқ!

* * *

Нима ухлади?
Той ухлади.
Тойнинг қорни
Ерга тегди.
Олатой, бола той,
Темир туёқ,
Сан чиқ у ёқ!

* * *

Гулдон-гулдон този,
Мишка-мишка ўзи.

Тилла-пилла кўк,
Чиқ, гапирма кўп!

* * *

Абўк-дубўк, ошадук,
Камол бошин қашадук,
Шимар-шакар, булбулакан,
Турна қатор тур,
Сан чиқ!

* * *

Бўм-бўм-бўм,
Игна-игна.
Учи тилла,
Бал-бали, бал,
Сан чиқа қол!

* * *

Тири-тири, трактор,
Ишни бузма, қараб тур.
Бир чеккада чиқиб тур.

* * *

Утабегу Утабек,
Утабекда учта бек:
Начальниги — Жумабек,
Бухгалтери Аҳмадбек,
Секретари — Тўрабек.
Ўйлаб кўр-чи, Бахтиёр,
Энг кучлиси қайси бек?
Сан чиқ, турма энди тек!

* * *

Лаган-лаган,
Ҳайфи лаган,
Узум қора,
Сан чиқ!

* * *

Алўлаким, дулўлаким,
Сум-сума той бой кучуги.

Бой кучуги қайга кетди?
Бой кучуги тузга кетди.
Қачон келар?
Ез келар.
Турна қора, Турсун чиқ,
Сан юмалаб ётавер!

* * *

Чуғурчуқ, чумчуқ,
Сан тур, сан чиқ!

* * *

Атола-батола,
Ноини қиштала қоқ.
Ғарч-ғурч амиркон,
Чиқ, сенга бир стакан лимон!

* * *

Усталчага ўтирдим,
Карзинкамни синдирдим.
Алола-балоло,
Чиқиб кетсин шум бола!

* * *

Лаган-лаган,
Ҳилпиллаган,
Кўзи қора, чиқ!

* * *

Адина-бадина, какона,
Исми Али жонона.
Ит, бит,
Қора ит,
Сен кет.

* * *

Адин-бадин,
Губин надин.
Шапка пули ана-я.
Хум-хум

Ҳазрат хум.
Ҳазрат хумнинг замонида
Тракторлар айлансин,
Айлансин-о айлансин,
Шу бола чопиб чиқсин!

* * *

Эрта туриб, кеч келди,
Саломини еб келди.
Азза-бизза
Бир қошиқ жизза!

* * *

Оқ тош,
Қора тош.
Така-тум,
Биром пум!

* * *

Аттум-баттум,
Тугдум латтум.
Куф, суф,
Чарчадим уф.

* * *

Каччи-каччи дона,
Думалама, қоч, дугона.

* * *

Бом-бом,
Чала том.
Бал-бал чеччи,
Қочоқ, кел-чи!

* * *

Типи-тапи, типн-тон,
Типн-тапи, запи-зон,
Запа-теро, ремин-дон,
Чиқа тургин сен, дугон!

* * *

Аттим-баттим,
Говмиш сотдим.
Аст-паст,
Говмиш сот,
Сан чиқавер!

* * *

Авак-дувак,
Чилдир-чувак.
Ҳожи-бужи
Тамара гужи,
Пуф,
Сан чиқ!

* * *

Атала-патала,
Машина катила,
Теп-теп, бош,
Қоч!

* * *

Хўппон акам,
Дўппон акам.
Шохи тагал¹,
Байтал акам.
Омон ўғли.
Қайга кетди,
Тоққа кетди,
Қачон келар,
Ёзда келар,
Сан ётавер.

* * *

Авва-аввам,
Дости давам.
Итбалиғи,
Сувда Ҳоди.
Сувда шакар,

¹ Бурама.

Булбул этар.
Чиқди кўзим,
Чиққоси.
Абдуқодир
Қози билан,
Ўғил жугон
Нози билан.
Жупалакидан,
Сен тур, сан чиқ!

* * *

Авак-бувак,
Чодир чувак.
Ушпулагим
Сувга тушиди,
Ҳасан қара, олиб чиқ!

АЙТИШМА УЙИНЛАР

Оқ теракми, кўк терак?

— Қамар, қамар қамчини,
Қовурғанинг янчини.
Оқ теракми, кўк терак?
Биздан сизга ким керак?
— Кичкина Салим¹ керак.

* * *

— Биз бояги ҳовлида
Бўлиб тарафма-тарарф,
Навбат билан айтишдик,
Тараф-тарарфга қараб.
Оқ теракми, кўк терак?
Биздан сизга ким керак?
— Бизга керак мактабда
Энг аълочи Алишер,
Оқ теракми, кўк терак,
Бизга Алишер керак!

¹ Уйинга иштирок этувчи болаларнинг номига қараб, ўзгартиб айтилаверади.

* * *

- Оқ теракми, кўк терак,
Биздан сизга ким керак?
- Сайраб турган дил керак!
- Дилларнинг қайси бири?
- Гуландомдир ўткири.

* * *

Соҳибжамол уйдан чиқса,
Хаммани қаратади.
Оқ теракми, кўк терак,
Биздан сизга ким керак?
— Жилмайибгина турган,
Бўтакўз Зумрад керак.

* * *

— Уйнаб-ўйнаб куйлаймиз,
Куйлаб-куйлаб ўйнаймиз.
Оқ теракми, кўк терак,
Биздан сизга ким керак?
— Эркин қўзичоқ керак!

* * *

— Ола-була капалак,
Орқа сочим жамалак.
Оқ теракми, кўк терак,
Биздан сизга ким керак?
— Хайри қизалоқ керак!

* * *

— Оппоқ-оппоқ, оқ кўрак,
Кўм-кўк, кўм-кўк, кўк кўрак,
Биздан сизга ким керак?
— Ўзи аъло ўқийди,
Тартибли ҳам одобли,
Хаммани севар,
Тикишда чевар,
Барчадан чаққон,
Ҳаммага ёққан,
Гўзал Озода керак!

Булулум-булулум

- Булулум-булулум, бози
- Бизлар кимнинг қизи?
- Шакарбекнинг қизи
- Шакарбекнинг неси бор?
- Учар-учар қуши бор.
- Биргинасини берсанг-чи?
- Ўзинг тутиб қўрсанг-чи?
- Тутганинг сеники,
- Қочгани¹ меники.

* * *

- Булулим-булулим, бир танга,
- Бориб олинг қирқ танга,
- Қани бизни топиб кўринг-чи?
- Қани энди тутиб олинг-чи?

Олмача дўм-дўм

- Олмача дўм-дўм,
- Қилоси бир сўм.
- Олмангиздан битта беринг.
- Бобом уришадилар.
- Бобонгиз ўлсин!
- Худо сақласин.
- Рубобни чалинг,
- Қизлар ўйнасин!

Осмондаги ой

- Осмонда ой,
- Лопа сумбой.
- Нима евотсан?²
- Олма евотман.
- Олмангдан пича бер.
- Ачам уришади.
- Ачанг ўлсин.
- Худо сақласин.
- Ўвлингни шипир,

¹ Гоҳо «қолгани» сўзи билан ҳам айтилади.

² Еяёпсан.

* * *

Ана ман, ана ман,
Эчки боқиб келаман.
Шу ердан тулки ўтдими?
Думи лойга ботдими?
Гулбутанинг тагига
Ғазал айтиб ётдими?

* * *

Менинг отим Раъно,
Сенинг отинг Барно,
Шуни айтиб беринг-чи,
Қайда беркинди Маъно?

* * *

Иби-ибича,
Ола зомуча¹.
Юринг, кетайлик,
Тоққа чиқайлик.
Тўғнинг устида
Чодир қоқайлик.
Чодир ичида
Писта чақайлик.

Яширганимни топ

Рў-рў-рў,
Уйнаймиз бирга,
Ман яширай,
Сан тополмайсан сира.

* * *

Топган топалоқ,
Эски чақалоқ.

* * *

Топил, топил, қайрағоч,
Топилмасанг, ўтга қоч!

¹ Ҳандалак.

Мушук-сичқон

Пишак-мушук,
Мушук-сичқон.
Сичқон қочди,
Мушук тутилди.

* * *

Сичқон-мушук ўйнаймиз,
Қўлимизни ушлашиб.
Сичқон бўлса, йўл беринг,
Мушуквойдан қутулсин.

* * *

Мушук борди далага,
Сичқон қочди этикка.
Онаси очди дарвозани,
Емиш бўлди мушукка.

Пишаквой

Пишаквойжон, пишаквой,
Думи узун пишаквой.
Келгин, сичқон тутамиз,
Тутамизу бутамиз!

Чопа туриб ўтирмақ

Шукур, ҳо, Шукур,
Тўпингга югур.
Тутолмасанг,
Югур-да, ўтир!

Хурмача боғи

Хурмача боғи,
Тўкилди ёғи. 17
Ёғи миж-миж этади
Ёғ паловга кетади.
Мен паловни биламан.

Кичик ошпаз
Бўламан!
Хурмача, боғи,
Тўкилди ёғи,
Тўкилса, майли.
Холамнинг ити бор,
Қулоғида бити бор.
Хола, хола,
Хаш ту-ту.

* * *

Хурмача боғи,
Тўкилди ёғи.
Тўкилса майли,
Қўшнининг ити бор,
Қулоғида бити бор,
Хола-лай
Хаш-ту!

Олтин дарвоза

Олтин дарвозадан
Болалар ўтсинлар.
Ҳаммасини қўямиз,
Биттасини қўймаймиз.

* * *

Дарвоза, дарвоза,
Олтин қулфли дарвозадан
Ҳаммани ўтказамиз.
Фақат, фақат бир кишини
Ўтказмаймиз, ўтказмаймиз!

Ёш лам - ёш лам

Ёш лам, ёш лам, ёш лам,
Ташлаб ўтдим рўмолчам.
Билдирмасдан ташладим,
Бир ўргоғим шотида.

* * *

Атгум-баттум,
Гүгирт-латтум.
Рўмолчамни
Ташлаб кетдим
Бир ўртоғим ёнига!

Мой кулча

Тўлқинжоннинг тўйи бу!
Биз тахладик мой кулча.
Мой кулчаки худди бол,
Хоҳлаганинг сайлаб ол!

* * *

Рухсор туғилган куни
Биз пиширдик мой кулча.
Мой кулчанинг мойи бор,
Хоҳлаганинг танлаб ол.

Қуёним-қуёним

Қуёним, қуёним,
Урнингдан турсанг-чи?
Қуёним, қуёним,
Ойнага қара!
Қуёним, қуёним,
Сочингни тара!
Қуёним, қуёним,
Юзларингни юв!
Қуёним, қуёним,
Қўлларингни юв!
Айт энди, шартинг ким?

* * *

Қуёнжон, қуёнжон
Нега бунча йиғлайсан?
Урнингдан туриб кўр-чи,
Қўл-юзинг ювиб кўр-чи.
Ойнага қара-чи,

Сочингни тара-чи.
Хоҳлаганинг ўзингдан.

* * *

Қўшим, қўшим нима бўлди?
Касалга ўхшаб ўтирибан.
Қошингга ўсма қўймабсан,
Кўзингга сурма қўймабсан?
Битта ўйнаб бер,
Битта ўйнаб бер!

А с и р о л и ш

Есть товарищ генерал!
Один фашист умирал,
Три солдат ярадор,
Қолганларин санаб ол.

Ч а н б е р и ш

Тутма, тутма, тутма,
Сан мани тутма, тутма.
Орқангдан бўри келса,
Нонни чайнамай ютма.

Б е ш т о ш

Беш тош отдим узоққа,
Бориб тушди тузоққа.
Беш тошимни ололмай,
Энди жоним қийноқда.

С а к р а - с а к р а

Какра, какра, какра, дедим,
Ариқчадан сакра, дедим.
Гулбутага боғлар эдим,
Думоқчамни чоғлар эдим.
Зебихоним тутди мани,
Кабоб қилиб ютди мани.

Вой дод,
Эчкингни сот.
Сотолмасанг,
Думидан торт!

Т у й - т у й

Хурмача билқиллайди,
Сарпўшини олиб қўй.
Дўмбирани чал,
Қизлар ўйнасин тўй-тўй,
Ўйнасин-о, ўйнасин!

О т и ш - о т и ш

— Аттум-баттум,
Лойга ботдим.
Лойдан чиқиб,
Сени отдим.

Ў й ў й л а ш

Ўй ўйламасанг,
Ўйинг ўнггисин.
Тор бағрида ётиб олса,
Қўйчи ўнггисин.
Қўйчи бўлсанг,
Қўйларингни бирга боқайлик.
Душманларинг кўкрагига
Ўтлар ёқайлик!

Ж и к - ж и к

Эрта дадам шаҳар боради,
Жик-жик-жик!
Манга ковуш келтиради,
Жик-жик-жик!
Ман кийиб тўй бораман,
Жик-жик-жик!
Дадам томоша қилади,
Жик-жик-жик!

Уй пойлаш

Лола-чаман гул,
Агир-уша сур (т).
Ойим келгунча,
Уйда пойлаб тур.

Дор уйна

Умбул бака-бам,
Дор уйна.
Дордан йиқилиб,
Йиғлаб юрма!

Бозор-бозор

Утоптилар, кетоптилар,
Сабзи, пиёз олоптилар,
Қаттасини сотоптилар,
Майдасини еёптилар.

Қиз олиб қочиш

— Анов қапа кимники?
— Мамадилла бойники.
— Юринг, қизлар борайлик,
Бахмалидан бичайлик,
Бахмалидан бермаса,
Қизини олиб қочайлик,
Оқ қизим, оппоқ қизим.
Кўк қизим, кўм-кўк қизим.
Оппоқ қизим йитибди,
Кўм-кўк қизим йитибди.
Жаҳиди-ҳиди, истанса,
Жаҳиди-ҳиди, истанса.

Овқат пишди

— Бойираман, чойираман.
Чилдир чаман қайда эди?
— Тоғда эди.

— Товламоқ, зовламоқ
Гов пиш, гов пиш,
Пишибди, пишибди!

Ҳо, кишма

Ҳо, кишма, кишма, кишма,
Кўйлақларида кашта.
Йиртилса, йиртилаверсин,
Яна тикаман қишда.

Ушлама

Олма-анор пишибди,
Тағларига тушибди.
Әсизгина дугонам,
Босмачига тушибди.
Олиб келинг, кўрайлик,
Сочини майда ўрайлик.
Қастумидан ушласам,
Ушлама,— дейди-ё,
Ушлама!

Қочади. Бошқалар уни қувадилар.

Шоғол-шоғол

Жўрақули жўя қазар,
Жўясини шоғол бузар,
Йиғлаб туриб яна қазар,
Шоғол келиб яна бузар.

Қувлашмачоқ

Лака-лак, лак-лака-лак,
Шамолда учди капалак.
Қочишинг сани капалак,
Сен тут, энди ман ҳалак.

* * *

— Балиқчи, балиқчи,
Бизни тутиб кўринг-чи?

Эшакка минди

Урра, дүст!
Урра, дүст!
Эгаси биз,
Бир сўм берасиз,
Миширамыз!

Отилган дўппини ким олдин олиб келади?

Тилло сандиқ очилди,
Тагига бодом сочилди.
У бодомни теролмай,
Қанотларим қайрилди.
Қанот беринг, учайлик,
Оқсаройга тушайлик.
Оқсаройнинг оқ тоши,
Оқсоқол бувам қоши,
Чакалак майдоннинг боши
Арра-марра,
Бўйингизга бир марра,
Бир дўппим бор — беш,
Орқасидан қайтиш.
Орқасидан ким қайтмаса,
Бир чимчилаб олиш!

Малакча боғи

Малакча боғи-ё,
Тўкилди ёғи-ё.
Чўлга чиқоли-ё,
Чодир қуроли-ё,
Кишим-кишим пиёла,
Ичи тўла гул-лола.
Гул-лолани олдим-да,
Сандиқчага солдим-да,
Сандиқчани бир тепдим.
Тилла, бодом тўкилди,
Тилла, бодом тергунча,
Қанотларим қайрилди.
Қанот беринг, учайлик,
Қорақўлга тушайлик.

Қоракўлнинг қизлари,
Қизил-қизил юзлари
Олма берсам, олмайди,
Беҳи берсам олади.
Яхшисини топайлик,
Ёмонини тепайлик.

Ҳа, кишма, кишма, кишма

Ҳа, кишма, кишма, кишма,
Бир лаъли маржон, кишма.
Маржонлари бўйнимда,
Чечаклари зулфимда.
Зулфим бору зулфим бор,
Дарвозанинг қулфи бор,
Дарвозани очайлик,
Чўлга қараб қочайлик.
Чўлнинг йўли ингичка,
Гулжон опам келинчак.
Қўлларида узукча,
Қошлари бор сузукча.
Узукчани олдилар,
Сандиқчага солдилар.
Сандиқчани бир тепдим
Тиллалари сочилди.
Тиллаларни тергунча,
Қанотларим қайрилди,
Қанот беринг, учайлик,
Қарминага тушайлик.
Қарминанинг қизлари
Қизил-қизил юзлари,
Қайрилмадир қошлари,
Йўқ асло бардошлари.
Имлаб қўйсам, ёнимга
Асло яқин келмайди.
Олма берсам, олмайди,
Беҳи берсам, олмайди.
Сақич берсам олади,
Тор оғзига солади.
Қарс-қарс қилиб чайнайди,
Даров-даров айнайди.
Гапга жавоб бермайди,
Қора қошин кермайди.
Яқин келинг, ой юзлар,

Сандиқчани бераман,
Тиллаларимдан сизга
Узук қилиб бераман.
Ҳа, кишма, кишма, кишма,
Бир лаъли маржон, кишма!

Тепдим сандиқ очилди

Тепдим сандиқ очилди,
Тўрга бодом сочилди.
Бодомни тергунимча,
Қизил гуллар очилди.
Қизил гулнинг ҳимчаси,
Бозор ноннинг кулчаси.
Паст қўрғонча, баланд тоғ,
Паст қўрғондан ўтайлик,
Холли гилам тутайлик.
Холли гилам устида
Нопар ипак эшайлик.
Нопар ипак тугунчак,
Моҳлар ойим келинчак.
Моҳлар ойим туғибди,
Оқ кўйлагин юғибди,
Бойтеракка илибди,
Бойнинг ўғли кўрибди.
Бой ўғли — бойвачча,
Оёғида нўғойча.
Нўғойчани олинглар,
Оқ сандиққа солинглар.
Оқ сандиқни қулфи йўқ,
Амир бувам зулфи йўқ,
Амир бува ўлибди,
Араваси қолибди.
Араваси изиман,
Отамнинг бой қизиман.
Отам мени ўқитди,
Орқа сочим тўқитди.
Орқа сочим оловдай,
Дамлаб қўйган паловдай.
Келинг ошга, келинг чошга, ҳей,
Гулчамбарлар солинг бошга, ҳей!

* * *

Чумоли, чумоли,
Чумолининг уяси,

Мискўзанинг куяси.
Тилла сандиқ очилди,
Ичидан бодом сочилди.
Бодомини тергунча,
Қанотларим қайрилди.
Қанот беринг, учайлик,
Сирдарёга тушайлик.
Сирдарёнинг суви бор,
Учар-учар қуши бор.
Учиб кетсин ҳавога,
Ёйилиб тушсин дарёга.
Дарё суви қурисин,
Итбалиғи чирисин.
Ҳасан-Ҳусан уришди,
Қизил қонга бўяшди.
Қизил қонни ким ювди?
Фотма-Зуҳра қиз ювди.
Фотмасига қўш дутор,
Куйлаб ўтаман,— дейди.
Зуҳрасига қўғирчоқ,
Уйнаб ўтаман,— дейди.
Арра, марра,
Бўйнингизга бир марра!

Ким чопорон

Қарим камонга кетди,
Собир сомонга кетди.
Толиб, Теша — иккови
Икки томонга кетди.
Қайсиси келса олдин,
Манов совғани олсин!
Ҳушт!

Оёқ чимчилаш

Отанг кимчи,
Онанг кимчи,
Ўтир,
Оёғингни чимчий!

* * *

Боқи бақалоқ,
Хом ошқовоқ.

Юзлари ловоқ¹ —
Елпугич товоқ.
Дарс тайёрламас,
Уқишда қолоқ.
Дўстларидан ҳам,
Олмайди сабоқ.
Зовур ёқалаб,
Овлайди чавоқ.
Чавоғи қочди,
Топган-топалоқ!

З у м

Шойи кўйлак киймайман,
Ҳилпиллатиб юрмайман.
Қалиш-маҳси киймайман,
Ғарчиллатиб юрмайман.
Ботинкамни киймайман,
Дўқиллатиб юрмайман.
Оёқ яланг чопаман,
Чопаман, довинг бераман,
Зум...м...м!..

Б е ш т ў п

Бири беш тўп,
Икки беш тўп
Учу беш тўп,
Пучу беш тўп,
Тошлар бешта,
Тошлар иккита,
Тошлар учта,
Тошлар нучта²
Босмон битта,
Босмон иккита,
Босмон учта,
Босмон пучта.

¹ Кенг.

² Иўқ бўлди.

Тарқалиш қўшиқлари

Тор кастюм таво¹ бўлди,
Маржоним шадо² бўлди.
Хуш келибсиз, ўртоқлар,
Ўйинимиз адо бўлди.

* * *

Уй-уйликка,
Тепа тўлликка!

* * *

Уй-уйинга
Тепа-тўйинга!

* * *

Уй-уйга,
Капа тўйга.
Бир пичоғим бор — суюнчисига!

* * *

Биз эдик, биз эдик,
Ўттиз икки қиз эдик.
Шу ўйинни биллолмай,
Тўрт томонга тўзидик.

* * *

Уй-уйингга,
Қатта куйингга.
Бир хўрозим бор,
Қайси бирингга?

* * *

Уйлик уйликка,
Тумлик³ тумликка,
Бир хўрозим бор,
У ҳам уйликка.

¹ Тўзиди.

² Шода.

³ Туйвук.

* * *

Алдаб-алдаб бопланди,
Бопланди-ю, тобланди.
Бўлди, мен кўп ўйнадим,
Ўйиндан чиқиб кетгум.

* * *

Даврма-даврга,
Чиқайлик даштга,
Келганда бизга навбат,
Қочганлар номард!

* * *

Ҳой ўртоқжон, ўртоқжон,
Бирга-бирга ўйнадик.
Қўшиқ айтиб баралла,
Дўстлигимиз куйладик.
Мана энди кун ботди,
Қарғалар уйига қайтди.
Биз ҳам энди қайтайлик,
Қўшиғимиз айтишиб.
Ҳой Тўлқинжон, олға ўт,
Мени энди эрта кут!

* * *

Кетамиз, кетамиз,
Лойга пиёз экамиз.
Пиёзчининг қизини
Эрга бериб кетамиз.

Ч а н д и ш л а р

- Қичи, дегин.
- Қичи.
- Онангнинг ичи
Онанг туғса,
Мен ноғорачи¹.

¹ «Мен гаворачи» тарзида ҳам учрайди. Гавора — бешик.

* * *

- Улуф, дегин,
- Улуф.
- Думинг юлуф.

* * *

- Бир, дегин.
- Бир.
- Ерга кир.

* * *

- Уч, дегин.
- Уч.
- Ичинг пуч.

* * *

- Тұрт, дегин.
- Тұрт.
- Каллагинанг мұрт.

* * *

- Етти, дегин.
- Етти.
- Онанг бозорга кетди.

* * *

- Олим, дегин.
- Олим.
- Ызинг ўзингга золим.

* * *

- Асад, дегин.
- Асад.
- Афтингни тузат.

* * *

- Дойи, дегин.
- Дойи.
- Қани ойинг?

* * *

- Турсун, дегин.
- Турсун.
- Хотининг урсун.

* * *

- Солдат, дегин.
- Солдат.
- Йиғламасин,
Болангни алдат.

* * *

- Коса, дегин.
- Коса.
- Айлантириб бир коса¹.

* * *

- Чўп, дегин.
- Чўп,
- Чоп мушукни ўп.

* * *

- Мошин, дегин.
- Мошин.
- Отанг келди, ёшин².

* * *

- Шапка, дегин.
- Шапка.
- Тушунмайсан гапга.

* * *

- Тандир, дегин.
- Тандир.
- Отанг командир.

¹ Солса.

² Яширин.

* * *

- Печак, дегин.
- Печак.
- Бувинг белачак¹.

* * *

- Патир дегин.
- Патир.
- Чоп, ёнимга кетир.

* * *

- Ирода, дегин,
- Ирода.
- Йўл юравер пиёда.

* * *

- Тўхта, дегин.
- Тўхта.
- Эшагинг нега бенўхта?

* * *

- Икки карра икки нечи?
- Тўрт.
- Келин бўлиб тўрга ўт.

* * *

- Наримон, дегин.
- Наримон.
- Ётаверсанг, эшигингдан қарийман.

* * *

- Мурч, дегин.
- Мурч.
- Қарсиллаб уч.

¹ Рўмолсиз.

* * *

- Уч, дегин.
- Уч.
- Хандакдан бориб сув ич.

* * *

- Атир, дегин.
- Атир.
- Онангнинг бошини қотир¹.

* * *

- Рауф, дегин.
- Рауф.
- Чарчадим, уф.

* * *

- Ранг-баранг, дегин.
- Ранг-баранг.
- Мунча бўлмасанг гаранг?

* * *

- Нима десам, «менам»² дея тасдиқлай оласанми?
- Ҳа.
- Мен кетдим.
- Менам.
- Эчки сотиб олдим.
- Менам.
- Эчки сакради.
- Менам.
- Эшак ҳангради.
- Менам.

* * *

- Ишлар қалай?
- Опагинангни олай.

¹ «Қўй, камроқ бошни қотир» варианты ҳам мавжуд.

² Мен ҳам.

* * *

- Мана бу нима?
- Дум.
- Оғзинг тўла қум¹.

* * *

- Мана бу нима?
- Тароқ.
- Юзингни яласин бароқ².

* * *

- Мана бу нима?
- Пиёз.
- Онангга хат ёз.

* * *

- Сан ўғримни ё тўғри?
- Тўғри.
- Уйингни урсин ўғри³.

* * *

- Ёзил, дегин.
- Ёзил.
- Куёв бўлиб сузил.

* * *

- Қирқдан ўттиз бирни олсак, нечи қолади?
- Тўққиз.
- Бурнингга бурундуқ ўтқиз.

* * *

- Орқангга қара, чуқур.

¹ «Кўп вайсама, оғзингни юм» варианты ҳам бор.

² Бароқ мушук.

³ «Уйни ўғри урмоқ» таъбирининг «Қиз туғилиши» билан боғлиқ маъносига ишора.

Погаҳоний саволнинг алдов эканлигини хаёлига келтирмаган бола орқасига ўгирилади. Шу заҳотиёқ унга тегишилади.

— Қўрмадингми, онанг букур?

* * *

— Ким катта?

— Мен катта.

— Оғзингга лойли латта.

* * *

— Укангни оти нима?

— Ниёз.

— Емишинг бўлсин пиёз.

* * *

— Аканг ким, Саттор?

— Абдужаббор.

— Сендаям бир гап бор.

Алданмачоқлар

— Карим қаёққа борди?

— Ола таёққа борди.

— Салим қаёққа борди?

— Қизил бўёққа борди.

— Балли.

— Какку кўкка учдими?

— Какку кўкка учади.

— Бақа кўкка учдими?

— Бақа кўлга тушади?

— Балли.

— Бўри узум ейдими?

— Бўри қўзи ейди.

— Тулки совун ейдими?

— Тулки товуқ ейди.

— Балли.

- Булбул чулда сайрарми?
- Булбул боғда сайрайди.
- Бургут сувда сузарми?
- Бургут тоғда яйрайди.
- Балли.

- Илон узум ейдими?
 - Илон, узум ейди.
 - Э... э!..
- Аҳмоқ шундай дейди.

* * *

- Томдан тараша тушди,
Бошимга реша¹ тушди,
Бошимга қаранг-қаранг,
Қалпоғим сувга тушди.

* * *

- Мавжи бўжи,
Тамара гужи,
Ушпулагинг²
Ерга тушди.

* * *

- Алдадим, алдадим,
Аталани ялатдим,
Деволчадан³ оширдим,
Чанғалоққа⁴ яширдим.

А разламалар

- Сан дема, саноғингга,
Қизил пичоқ томоғингга.
Еганинг парча-парча,
Сен ўзинг кучукбаёчча.

¹ Илдиэ. Бу жойда тараша маъносида.

² Хуштак.

³ Деворча.

⁴ Пахта чаноғи.

* * *

Қаҳринг келса,
Бурнингни тишла.
Қайнотангнинг
Қорнини тишла.

* * *

Фотима-Зухро урушди,
Манзилига етишди.
Анги-манги,
Ман сан минан жанги.

Яраш тиргичлар

— Қиличми, тўқмоқ?
— Тўқмоқ!
— Шундай бўлса,
Ман сан билан
Қирқ йилгача ўртоқ!

* * *

Каримга бердим тойчоқ,
У олавермади ҳар чоқ.
Тойчоғимни ким олса,
Мен у билан чин ўртоқ!

* * *

Ялинмачоқ-ялинчоқ,
Писта пўчоқ.
Қиличми, тўқмоқ?
Қилич — қирқ йилгача ўртоқ,
Тўқмоқ — тўқсон йилгача ўртоқ!

* * *

Ялинмачоқ, ялинмагин,
Писта пўчоқ, ачинмагин!

* * *

Ялинмачоқ,
Писта пўчоқ,
Бирингга арпа,
Бирингга буғдой,
Гиж-бадабанг.

Тез айтишлар

Оқ чойнакка оқ қопқоқ,
Кўк чойнакка кўк қопқоқ.

* * *

Кўк чойни кўк чойнакка дамлаб кўк кўзли кўйлаги кўк
Қаримга бердими ёки Қодирқул қора чойни қора чойнак-
ка дамлаб қора кўзли кўйлаги қора Қурсияга бердими?

* * *

Уктам кўм-кўк кўркам кўклам расмини кўп кўк қаламда
чизмоқчи.

* * *

Оқ тепада оқ каптар, Кўк тепада кўк каптар.
Оқ тепадаги оқ каптар кўк тепадаги кўк каптарга дон бер-
дими, кўктепадаги кўк каптар оқ тепадаги оқ каптарга
дон бердими?

* * *

Олти жуфт оқ чинни чойнакка тўрт жуфт кўк қопқоқ,
тўрт жуфт кўк чинни чойнакка олти жуфт оқ қопқоқ ёп-
са бўладими?

* * *

Бир туп тут,
Тўрт туп турп.

...

* * *

Бир туп тут,
Тутнинг тагида
бир туп турп;

Тут турпни туртиб турибдими?
Турп тутни туртиб турибдими?

* * *

Бир туп тут, бир туп тутнинг тагида бир туп турп.
Бир туп тут бир туп турпнинг томирини туртиб турибди,
Бир туп турп бир туп тутнинг томирини туртиб турибди.

* * *

Тўп-тўп кўк копток,
Ҳар бир кўк коптокда биттадан катта кўк копток.

* * *

Оқ от оқ ўт ейди,
Кўк от кўк ўт ейди.

* * *

Гоҳирнинг тўйига тўққиз юз тўқсон тўққиз тарелка топиб
гопширдим.

* * *

Гян-Шань тоғининг тагида Турсунали тракторни тарилла-
гиб тормозлатиб турибди.

* * *

Гян-Шань тоғининг теппасида трактор тормозини тортиб
сурган Турсун Тошпўлат тўққиз минг тўққиз юз тўқсон
тўққизта товуқ тухуми топширди.

* * *

Гян-Шань тоғининг теппасида трактор тасмасини таранг
ортиб турган Тўра Туроб тоғамга табриклар...

* * *

Жўжа чўчиб гўжа чўқир.

* * *

Ош пашшаси — пес пашша,
Пес пашша — махов пашша.

* * *

Нон ясашасизми, шоли санашасизми?

* * *

Олмахон олмадан олмани ол!

* * *

Наманганлик Тўлаган тўла лаган ҳандалак еган.

* * *

Шу ерни тўқмоқласам ҳам тўқмоқлайман, тўқмоқламасам
ҳам тўқмоқлайман.

* * *

— Сасиган сабзини саватга солиб Самарқанд сайқали
сайлига сотган савдогар синглиси Салимага саккиз юз
саксон саккиз сўм солиқ солисин!

* * *

Содиқ сочиққа сочини суртдими?
Сочиққа Содиқ сочини суртдими?

* * *

Содиқ Сиддиққа соат сотдими?
Сиддиқ Содиққа соат сотдими?

* * *

Чегаланган чинни чойнакдаги чой чегаланмаган чинни
чойнакдаги чойдан чиқди.

* * *

Тошкентлик Тоштемирнинг тешаси тошлоқлик Тошболтанинг тешасиданмас!..

* * *

Осмонда иккита калхат: бирининг оқ думи калта калхат, бирининг қора думи калта калхат. Оқ думи калта калхат қора думи калта калхатга халақит беради. Қора думи калта калхат оқ думи калта калхатга халақит беради.

* * *

Наманганда уста Муса пуч пистафурушнинг олтмиш уч пуд пистаси бор. Олтмиш уч пуд пуч пистаси бўлса ҳам ўша уста Муса пуч пистафуруш, олтмиш уч пуд пистаси бўлмаса ҳам ўша уста Муса пуч пистафуруш.

* * *

Бу писта уста Мусо кўса пистафурушнинг пистаси бўлса ҳам бу писта уста Муса кўса пистафурушнинг пистасидир. Бу писта уста Муса кўса пистафурушнинг пистаси бўлмаса ҳам бу писта уста Мусо кўса пистафурушнинг пистасидир.

* * *

Юқоридан келотипти қора калла катта калхот. Қуйидан келотипти оқ калла катта калхот. Қора калла катта калхотга оқ калла катта калхот рад берди.

* * *

Шокоса-ю шокоса,
Шокоса ичида нимкоса,
Нимкосани олай десам,
Яна чиқди бир коса,
Бу косани олайлик, деб
Овора бўлдик роса.

* * *

Олма шохида Олмахон,
Олмахонни олма, Олмахон!

* * *

Олим Олимадан олма олдим?
Олима Олимдан олма олдим?

* * *

Жамил Жўра жўжаларни жикиллатиб жўнатди.

* * *

Қишда кишмиш пишмасмиш,
Пишса кишмиш қишмасмиш.

* * *

Тубсиз денгиз дедингизми?
Денгиз тенгсиз дедингизми?

* * *

Қўнғироқ қўғирчоқникими, қўзичоқникими?

* * *

Аҳмад Раҳматга шахмат бердим?
Раҳмат Аҳмадга шахмат бердим?

* * *

Карим Қаримага карамни бердим?
Қарима карамни Қаримга бердим?

* * *

Лола аллалайди,
Сора арралайди.

* * *

Новвой нон ёпар,
Нонни новвот деб сотар.

* * *

Фани филдиракни физиллатиб филдиратди,
Филдиракни Фани филдиратиб физиллатди.

* * *

Уй ясашасизми?
Ош ошашасизми?

* * *

Машхура мошхўрдани, Машвара мошуврани,
Шура шўрвани пиширди.

* * *

Носир новвойхонада новатор новвой.

* * *

Гилос чинозлик Илёс гилосидан.

* * *

— Рамз, Термизда термосга қимиз қуйиб ола-
миз.

* * *

Эшик олдида булоқ,
Булоқдан сув ичар улоқ,
Узун қулоқ.

* * *

Тян-Шань тоғининг тагида Темир тоғамнинг тўққиз минг
тўққиз юз тўқсон тўққизта товуғи тухум туғиб турибди.

* * *

Тамарахоним тўйига тўққиз минг тўққиз юз тўқсон тўқ-
қиз тош товоқ Тошкентдан тракторда ташилди.

* * *

Ғуж чумчуқлар ғужум устида чуғурлашиб ғуж чумчуққа
ғужум чўқиллатмайди. Ғуж чумчуқ ғужум устида чуғур-
лашиб ғуж чумчуқларга ғужум чўқиллатмайди.

* * *

Беш мис баркаш. Беш мис баркашнинг ичида беш
минг беш мис баркаш.

* * *

Дарёнинг нариги бетида иккита жийда,
Жириллаган жийдами, жирилламаган жийдами?
Жириллаган бўлса ҳам жириллатиб кел,
Жирилламаган бўлса ҳам жириллатиб кел.

* * *

— Э жўра, бизнинг қуёшламада қуёшламалашиб кет,
қуёшламалашсанг ҳам қуёшламалашиб кет, қуёшлама-
лашмасанг ҳам қуёшламалашиб кет.

* * *

Хайробод шолисининг шохи тарошлоқсиз эмиш. Тарош-
ласа ҳам тарошлоқсиз эмиш, тарошламаса ҳам тарош-
лоқсиз эмиш.

* * *

Чустда уста Турсунматнинг учта тустовуғи бор. Уша учта
тустовуқ Чустдаги уста Турсунматнинг учта тус товуғими
ёки бошқа тусдаги уста Турсунматнинг учта тус тову-
ғими?

* * *

Қурилишга терак керак,
Демак, экмoқ керак терак.

* * *

Жўр Жўрага жўр бўлди,
Жўра жўрга жўр бўлди.

* * *

Асакалик Асад асил асал сақлайди.

* * *

Бузоқбоқар Боқи ботир бешта бузоқ боқаётир.

* * *

Олима ойисининг ошнаси Ойниса опасиникига олтига оқ
олма олиб отланди.

* * *

Оқ ва қора айиқ қирғоққа келди:
Оқ айиқ қора қайиққа минди,
Қора айиқ оқ қайиққа минди.

* * *

Ола бўғжомани бўғжомаласам ҳам бўғжомалайман,
бўғжомаламасам ҳам бўғжомалайман.

* * *

Турсун тоғам товуғининг тухумини тарозига тортмоқда.

* * *

Шофёр Шокир саҳар шаҳарга кетди.

* * *

Отамнинг отасининг оти отасининг отидан ориқ.

* * *

Мамадали, Асадали, Асқарали боқишади асалари,
Тўплагани асал бари.

* * *

Чор қулоқ,
Чандир қулоқ.
Қулоқлари
Шалпанг қулоқ.

* * *

Шимолдаги шарпачи¹,
Жанубдаги жарчи.
Жануб билан шимол
Иккаласи бир жаҳон.

¹ Пирпирак.

ТУРЛИ ҚҰШИҚЛАР

Қиқилламалар

Қаччи-каччи, дона,
Думала, дугона.

* * *

Тўрга ўтинг, тўралар,
Паловни енг, жўралар.

* * *

Шов-шув этади ариқ,
Карим экади тариқ.

* * *

Ачча-бачча,
Кучукбачча.

* * *

Карим дедим:— Ҳа,— деди,
Қўтариб урдим:— Ба!— деди.

* * *

Типи-тапи, типи-тон,
Типи-тапи, запи-зон¹.

* * *

Ҳалўши-лўши-лўши,
Ер бошида калуши.

* * *

Пу-пуб, пу-пуб, пишди тут,
Пу-пуб, пу-пуб, пишди тут.

¹ Сўқма (*мағноси*) сўз.

* * *

Абук-дубук, ошадук,
Қумри қошин қашадук.

* * *

Қизон-қизон, қизалоқ,
Сочгиналари бұзалоқ.

* * *

Туям құрқади чўкиб,
Сомон емайди бўкиб.

* * *

Тақ-туқ, тақа-туқ,
Мунча қиласан тўқ-тўқ?

* * *

Ҳолайлини билиб олдим,
Эчки думини юлиб олдим.

* * *

Қурбақа чатаноқ,
Бу бачча мунча йиғлоқ?

* * *

Чумчуқни урдим газ билан,
Қабобча қилдим туз билан.

* * *

Атга-матта,
Санми катта?

* * *

Эрта бозор,
Қисса қаззор.

* * *

Аллаттим, аллаттим,
Чакка халта ялаттим.

* * *

Ҳа, дўрма, дўрма, дўрма,
Қошу кўзингга сурма.

* * *

Мақсуда суда-суда,
Кичкина жуда-жуда.

* * *

Ҳандалак далак-далак,
Ҳалима, юлма палак.

* * *

Қарға қағиллайди,
Бақа бақиллайди.

* * *

Капалак, капалак,
Ея қол, ма, ҳандалак.

* * *

Лака-лак, лак-лака-лак,
Шамолда учди капалак.

* * *

Жал-ла-ла, лал-ла-ла,
Тупроқларда юмала!

* * *

Чапак-чапак, чапакча,
Ётар жойи катакча.

* * *

Ғури-ғур, ғур-ғури-ғур,
Ұйнасанг-чи, жонимга ур.

* * *

Тарри-тарри-тарри-тур,
Келаётир тарактур!

* * *

Ҳайло, ҳайло, самалўт,
Бизларга ҳам қараб ўт!

* * *

Эчки келади маъраб,
Ўз эгасига қараб.

* * *

Арра-арра-арра,
Чоп, сан онангга қара.

* * *

Чумоли-моли-моли,
Чумоли ейди оли¹.

* * *

Тақа-тақа-тақа-туқ,
Мана бу сенга қудуқ.

* * *

Карам, карам, картишка,
Отавер, мана пушка.

* * *

Шув-шув, шувва-шув,
Ичсанг, ҳу ариқда сув.

¹ Мева.

* * *

Ашши-маши, ашши-маш,
Урнингни дарров алмаш.

* * *

Бирди-бирди-бирди-бир,
Карим сен уйингга кир.

* * *

Тимини-тимини, Туморхон.
Қўйларни қайтар, Умархон.

* * *

Бера кел, укам ишим бор,
Қиссамда кишмишим бор.

* * *

Зод-зод, бўлди озод,
Шин-шин, бўлди пешин.

АЙТИШУВЛАР

Соттивой

- Соттивой сотди.
- Нимани сотди?
- Отини сотди.
- Соттивой сотди.
- Нимани сотди?
- Молини сотди.
- Соттивой сотди.
- Нимани сотди?
- Қўйини сотди.
- Соттивой сотди.
- Нимани сотди?
- Уйини сотди.
- Соттивой сотди.
- Нимани сотди?
- Итини сотди.
- Соттивой сотди.

- Нимани сотди?
- Битини сотди.
- Соттивой сотди.
- Э, музлаб қотди.
- У нега қотди?
- Ишламай ётди.
- Соттивой сотди.
- Энди не сотди?
- Узини йўқотди.

Адажон ҳорманг

- Адажон, ҳорманг
- Ишга борманг,
- Мани кўтаринг,
- Оҳ олиб беринг,
- Қанақасидан?
- Мана шунақасидан!

Ашула шула-шула

- Ашула шула-шула,
- Чинни товоқда шўла,
- Шўлани кимга бердинг?
- Шўлани холамга бердим.
- Холанг нима туғибди?
- Эгизаклар туғибди.
- Отини нима қўйибди?
- Тоҳир-Зуҳра қўйибди.

Буважон

- Буважон, буважон,
- Нимангиз йитди?¹
- Тилла қуббам.
- Ман топдим.
- Бозорга бордим,
- Келтириб кўрпа
- Тагига қўйгандим,
- Мушук еб кетибди!

¹ Йўқолди.

* * *

- Қаерга бордингиз?
- Бобомлар тўйига.
- Нима едингиз?
- Оши палов.
- Менга қани?
- Мушук еди.
- Мушук қани?
- Мушук ўлди.

* * *

- Ҳакка чуқ-чуқ,
Томда ким бор?
- Мен бор.
- Нима қиляпсан?
- Утин теряпман.
- Утинни нима қиласан?
- Ош пишираман.
- Ошингдан берасанми?
- Тошни бераман.

* * *

- Кади¹ борми?
- Экдим.
- Кади борми?
- Суғордим.
- Кади борми?
- Гуллади.
- Кади борми?
- Пишди, пишди.
- Очилча² шишди
- Ва гулга тушди.

* * *

- Шағар-шағар овозлар,
Йўлга бир ғараб кел-чи?
- Йўлдан ўтар юлғунчи,
Унинг лақаби «Уйинчи».

¹ Қовоқ.

² Исм.

* * *

— Работалак талак-талак,
Қозонида олти барак.
Тапара-тапар от келди.
От устида ким келди?
— Халқни қийноққа солган
Амир Олимхон келди,
Қовоғидан қор ёққан
Даюс золим хон келди,
Катта бошин силкитиб,
Қўзи тўла қон келди.

* * *

— Умидахон ой,
Унг қўлида чой.
Чап қўлида нон,
Вой,
Лабларида лой!
— Озодахон ой,
Рост қўлида чой,
Чап қўлида қанд,
Ҳой,
Лабимдаги мой!

* * *

— Сотволди милтиқ сотволди,
Осмонда ўрдак отволди.
— Урдаги чўлда қўйилди.
Сотволди кўлга югурди.
— Кўлга етолмай Сотволди,
Бақани кўриб ётволди.
Бақалар сайраб вақиллар,
Сотволди қўрқиб шақиллар!

* * *

— Ассалому алайкум, бойвачча,
Унг қўлингизда тўппонча.
Пах-пух отасиз,
Нега юмалаб ётасиз?
— Бизлар ботир бойвачча.
Унг қўлимизда тўппонча.

Пах-пух отамиз,
Бақадан қўрқиб ётамиз!

* * *

Кичкина қайчи
Қўлимни кесди.
Муллаваччалар
Йўлимни тўсди.
— Муллаваччалар,
Қера¹ кетасиз?
— Отахонникига.
— Отахон бахши,
Улгани яхши!

* * *

— Чилликтош-чилликтош,
Кунда қайга борасан?
— Момоникига бораман.
— Момонг нима беради?
— Эчки соғиб беради.
— Сутини қайга қўясан?
— Чилликтошга қўяман.
— Чилликтошда нима бор?
— Турна билан шалғом бор,
Бир арава қалам бор.

* * *

— Опа, опа, анжир,
Дарвоза занжир.
Дарвозанинг қулфи бор.
Дарвозани ким очди?
— Абдусамadbек очди.
Абдусамад ўлипти,
Оғзи қонга ботипти,
Бухорога элтипти,
Бухоронинг қизлари
Томошага чиқипти.

* * *

— Қатор-қатор туялар,
Қера кетиб боради?

¹ Қаерга?

Акам деган беномус,
Қера кетиб боради?
— Қатор-қатор туялар
Туза кетиб боради.
Акам деган беномус
Қиза кетиб боради.
— Қизин кетир, кўрайлик,
Орқа сочин ўрайлик,
Орқа сочи кам бўлса,
Тепиб-тепиб қувайлик!

Болалар репертуаридаги ўтмиш давр қўшиқлари

Бўз кўйлак қандай яхши,
Шаббодалар беради.
Қийиб олган қиз болалар
Жайдари пахта теради¹.

* * *

Отадек меҳрибон қайда,
Онадек меҳрибон қайда?
Бу ерларда сарсонман,
Улардек жонкуяр қайда?

* * *

Отам бўлса, ўлиб кетган,
Онам бўлса, ўлиб кетган.
Қариндош бўлгани бирлан,
Кўнгиллар бўлиниб кетган!

* * *

Отам борми бу чаңгалда,
Онам борми бу чаңгалда?
Қуриб-қақшаб ўтин бўлдим.
Ўтинчилар сотсин мени.
Харидорим етиб келса,
Етим, бечора, деб сотсин.
Мен етим бўлдим десам,
Барча етим бўлган экан!

¹ Бу бўлимга киритилган қўшиқларнинг муайян қисми катталар репертуарида мавжуд ёки болалар учун катталар томонидан айтилади.

Барчани етим қилиб,
Ер бағрига олган экан.
Ер бағрига олган чоғда
Болам етим қолган экан.

* * *

Отам борми бу шаҳрингда,
Онам борми бу шаҳрингда,
Нима қилай бу шаҳрингда,
Кетарман ўз маконимга.

* * *

Оталиклар, оналиклар
Бу дунёда кулар, ўйнар,
Отасизлар, онасизлар
Бу дунёдан йиғлаб ўтар.

* * *

Оқ саройинг бор экан,
Зардеворинг йўқ экан,
Ота-онанг бўлмаса,
Эътиборинг йўқ экан.

* * *

Ҳовлимизда шўралар
Оёқларга ўралар.
Синглим бечора деди:
— Яхши қолинг, жўралар.

Сингилгинам рўмоли
Олма учуда қолди,
Мақсадига етолмай,
Ғафлат ичида қолди.

* * *

Субҳидам салқин экан,
Бирпас дамимни олайн,
Етимлик кўп ёмон экан,
Энди қаерда қолайин?

* * *

Ойлар оралаб ўтар экан,
Кунлар мўралаб ботар экан.
Кун-куни келганда
Ота қадри ўтар экан.

* * *

Икки тол оралиғи кўкала майдон,
Менинг акам келади қўлида гаврон.
Урсалар ура қолсин, туриб бераман,
Мендай сингил топганини энди кўраман.

* * *

Рўмолим учи тугун,
Тугунини ечай бугун.
Узоқдаги акамни
Соғинибман шу бугун.

* * *

Сочим учи соч попук
Сочилгунча юраман,
Ун гулимдан бир гулим
Очилгунча юраман.

* * *

Тўп қайрағоч тагида
Тўп ўйнаган етимлар,
Ота-онам келар, деб
Йўл пойлаган етимлар.

* * *

Асли менга отасиз,
Нега мени отасиз,
Агар мени отсангиз,
Мен қоламан отасиз.

* * *

Ариқ бўйида турсам,
Сувга кавушим оқди.

Мени ташлаган онам
Бегоналарга боқди.

* * *

Хой бола, бола формалик,
Қошлари, кўзлари сурмалик,
Деразадан қараган,
Сочини майда тараган.

* * *

Тошга тошлигим,
Эсиз ёшлигим,
Ёшлик даврида
Қуён бошлигим.

* * *

Қизил гул гунчаси бўлсам,
Дадамнинг кенжаси бўлсам.
Дадам кенжа қилмасалар,
Онамнинг эркаси бўлсам.

* * *

Ошқовоқнинг палласи,
Уртоғимнинг ялласи.
Яллаци айтиб турса,
Қўшилганинг нимаси?!

* * *

Чирмандамиз пақ-пақа,
Ўйинчимиз тошбақа.
Тошбақага тушган пул,
Ҳаммаси ўтмас чақа.

* * *

Мен онамнинг қадрини
Билдимми, десам, билмадим,
Кўчада босган изини
Тўтиёлар қилмадим.

* * *

Сен мени ёмон дейсан,
Билмайман ёмонликни,
Мен ўзим етим ўғил,
Тилайман омонликни.

* * *

Отам билан онам мени
Машаққатлар билан боққан,
Азиз бошим ниёз айлаб
Мозорларга чироқ ёққан.

* * *

Бозорга борган бойлар,
Дадамга салом денглар,
Дадам мани сўраса,
Юрибди омон денглар,
Қошиқда оши денглар,
Кўзида ёши денглар.

* * *

Оқ айвоннинг ўрасиман, онажон,
Бир болангнинг сарасиман, онажон,
Ўлтирганда қизил гулман, онажон,
Тик турганда лоласиман, онажон.

* * *

Тандир тўла нон ёпиб
Еёлмаган, онажон
Ўз қизини эркалаб
Яйролмаган, онажон.

* * *

Тухум кўмдим ўчоққа,
Ярми чиқди пўчоққа.
Дугонамни соғиндим,
Кеб қолсачи, шу чоқда.

* * *

Шаҳрисабз катта шаҳар,
Етти дарвозаси бор.
Етти дарвоза ичида,
Булбулнинг уяси бор.
Булбул деган қуш бўлур,
Қанотлари кумуш бўлур.
Жониворнинг егани
Тоғлардаги кишмиш бўлур.

* * *

Бизнинг уйнинг орқаси бозор йўли,
Бозорчилар айтади:— Кимнинг уйи?
— Сўрасанг, сўрамасанг, акам тўйи,
Оқ гул билан қизил гул бўлсин уйи!

* * *

Бухорога бораётувдим
Тулкини излаб,
Олдимдан бир қизча чиқди
Зулфини товлаб,
Аста-секин салом бердим,
Утирди йиғлаб.
Йиғлама, қиз, йиғлама,
Эрта келаман,
Қанду асал, новвотлар
Олиб келаман.

* * *

Рўмолим бор — ойгули
Ўртаси чойнак гули,
Дадамнинг топган пули
Нарзижонга чой пули.

* * *

Тизза бўйи қор кўча,
Бу кеча — ойдин кеча.
Қўшни қизга тўй келди,
Думбаси катта қўй келди.

* * *

Оқ шолини оқ қилайлик,
Кўк шолини кўк қилайлик,
Қўрқоқ бўлган болаларни
Ботир ва мард қилайлик.
Ботир бўлсин дўстгинам,
Сафимизга кирсин дўстгинам,
Сафимизга кирмаса,
Яхши сўзлар айтайлик,
Ёмон йўлдан қайтарайлик.

* * *

Боққа киросим келди,
Гуллар теросим келди,
Узоқдаги дўстимни
Ҳозир кўросим келди.

* * *

Бозора боросим келди,
Олма олосим келди,
Бозордаги қизча билан
Дўст бўлосим келди.

* * *

Атола-батола қоқ,
Менга бўғирсоқ.
Тўйчи бобомнинг
Соқоллари оқ,
Думоқлари чоқ,
Қиссалари қоқ.

* * *

Девордан ошдим,
Қалампир сочдим,
Қалампир аччиқ,
Юрагим санчиқ.

* * *

Атала хому хатала,
Онамлар тўйга кетала,

Тўйда томошалар кўриб,
Сўнгра-чи, уйга қайтала.

* * *

Оғам мени ўқитса,
Сочларимни тўқитса.
Атлас кўйлак кийгизиб
Онам юзимдан ўпса.

* * *

Аттим-баттим,
Кўнгила латтим.
Пичоғимни чархлаб,
Офтобда ялтилладим.

* * *

Сим-сим сиёла.
Токчадаги пиёла.
Нари тургин, ҳу бола,
Уёлади қиз бола.

* * *

Этикчамни бўйи бор,
Қияй десам, жуда тор.
Бойвачча кунда кияр,
Кўнасига¹ бизлар зор.

* * *

Диқир-диқир диккоси,
Кавушчанинг жилоси,
Кавушча оёққа тор,
Қачон бўлар навоси?²

* * *

Ванғозининг минори,
Уртасида чинори.

¹ Эскисига.

² Янгиси.

Чинор таги соядир.
Берлик¹ ёмон салладор.
Минор сирти паранглик²,
Тепаси кенг яланглик.

* * *

Дастурхоннинг бўйида чой,
Сузиб бермаслар онам.
Ўзим сузиб оламан,
Ўзим сузиб олмасам,
Уришадилар-да онам.

* * *

Томдан тушдим тап этиб,
Овқат едим хап этиб,
Ейишим кўрган онам
Роса кулди зап этиб.

* * *

Пойиз келар фашиллаб,
Олдига фонар ташлаб.
Мақбула опам келар,
Кокулин ҳар ён ташлаб.

* * *

Тоғларда қор эрибди,
Боғда анор пишибди.
Бой бобонинг эрка қизи
Камбағалга тушибди.

* * *

Акам бозорга кетди
Айиқчалар оларга.
Айиқчалар бўлмаса,
Кетар уни топарга.

¹ Бу ерлик.

² Европа меъморчилиги типиди зийнатланган дейилмоқда.

* * *

Ман ўйнаб юрганымда
Рўмолчалар тўқийман,
Дадам уришмасалар,
Мактаб бориб ўқийман.

* * *

Ҳалон-чўқон бақалоқ,
Онанг туғсин чақалоқ.
Чақалоғи ул! бўлсин,
Бўғирсоғи мўл бўлсин.

* * *

Айвончада ўтирдим,
Тупроқ бошимга тушди,
Ун тўрт яшарлигимда
Рўзғор бошимга тушди.

* * *

Ака, мана дона шўрак,
Ука, мана дона шўрак.
Карима шўрак чақади,
Кўйлаги ерга тегади.

* * *

Солма² бўйинда жийда,
Жийданинг гули майда,
Ҳамманинг отаси уйда,
Манинг отам қайда?

* * *

Уфқ уфқдан,
Қотдим совуқдан,
Онам менга
Тўн тикади
Малла ипакдан.

¹ Уғил.
² Ариқча.

* * *

Мошобажон, мошоба,
Гур-гур этар мошоба.
Мошобанинг моши бор,
Ичида қўй гўши бор.
Тўғрай десам пичоқ йўқ,
Чол бобода қучоқ йўқ.

* * *

Ҳакиллатаман, ёр-ёр
Дўкиллатаман, ёр-ёр.
Осғимда хиром этик,
Ғарчиллатаман, ёр-ёр.

* * *

Томга чиқиб тош отдим,
Ғижим рўмол йўқотдим.
Ғижим рўмол қайғуси,
Гўзал опам уйқуси
Асло тамом бўлмади,
Юраккинам тўлмади.

* * *

Ёмғир ёғаман, дейди.
Эчки ўламан, дейди,
Қассоб сўяман, дейди.
Ёмғир, майли, ёғмасин,
Эчки, майли ўлмасин.
Чилдирмалар чалинсин,
Қизлар ўртага тушсин,
Ўйнасин-о, ўйнасин!

* * *

Холам келади,
Бир гули лолам келади.
Аммам келади,
Эшикка таммам келади.
Янгам келади,
Чақир тиконим келади.

* * *

Атала-батала,
Қиштала қоқ,
Ул-э, берган
Нонинг қоқ.

* * *

Оппоқ дадам бозорга
Юринг, қизим, демабди.
Бир метр атлас олиб,
Қийинг, қизим, демабди.

* * *

Ҳақағим ҳақиқ,
Томоғим тешиқ,
Бир парча нон беринг,
Айтаман қўшиқ.

* * *

Учоқ бошида танга,
Янга, овқатни қилинг.
Акажоним келоптилар,
Қайрилиб салом беринг.

* * *

Қизил-қизил олмачадан
Олиб беради янгам.
Олиб бермаса янгам,
Қўлимда мана тангам.

* * *

Бақир-буқур мошоба,
Мошобани пиширдим,
Тағини куймасин деб,
Қозони билан туширдим.

* * *

Ошхонамиз олди тор,
Орқаси шафтолизор.
Мен онамга интизор,
Еткирди парвардигор.

* * *

Тутга чиқдим, тут едим,
Бир шохидан тўймадим,
Низомбойнинг тўйларида
Тўйиб палов емадим.

* * *

Бика бийик,
Олтин кийик,
Кийикни сотиб,
Палов едик.

* * *

Отам менинг отли йигит,
Дафтари гул хатли йигит.
Йўрғаси бор, йўлга сиғмас,
Шўху салобатли йигит.

* * *

Менинг бобом
Сув,— деди.
Оёғимни
Юв,— деди.

* * *

Кун чиқардин кун чиқади ҳуришиб,
Опам кетди менинг билан уришиб,
Кетса-кетсин менинг билан уришиб,
Яна келар қизлар билан кулишиб.

* * *

Оппоқ қизим, оппоқ қизим, дедингиз,
Бир ҳовучча қора майиз бердингиз.
Қора майиз ширин экан — боли бор,
Онажоним чап юзида холи бор.

* * *

Ҳой одамлар, одамлар,
Борда пишган бодомлар.

Эшитмадим деманглар,
Эшак гўштин еманглар.
Эшитганлар, қочинглар,
Йўлга сомон сочинглар!
Қассоб эшак сўйибди,
Дўконига қўйибди,
Қассоб — ўзи уятсиз,
Когонга элтиб сотибди.

* * *

Бўри деган бакавул,
Бакавулга ким тегар?

Тулки деган ясавул,
Ясавулга ким тегар?
Айиқ деган отамиз,
Отамизга ким тегар?
Қашқир деган нейимиз,
Уни тутиб еймиз.

* * *

Маъмуржон ҳожи,
Қизларнинг сочи.
Қизлар ўйинга тушса,
Мен ноғорачи.

* * *

Дўм-дўм этади,
Дўппим учиб кетади.
Вақт ўтмай бирпасда
Самарқандга етади.

* * *

Або-ҳува,
Ариқда сув-а,
Қўқонда бўзим,
Тожиқда йилқим.
Ман борай Бухорога,
Сув қуяй гулхонага.
Гулхона кўкарибди,
Бойхолча йўқолибди.

Бойхолчанинг онаси —
Мис қозоннинг куяси,

* * *

Бичим-бичим, бичим бой,
Бурама темир солмайсан.
Бурама темир солганда
Учоғингиз бошида
Ўттиз бола ўйнасин.
Ўттиз бола мингани
Чопқир-чопқир той бўлсин,
Олдингизга келганда,
Кўнгил хуши жой бўлсин.

* * *

Поезд йўли майда тош,
Бойнинг қизи қаламқош.
Олай десам, пулим йўқ,
Қандай қилай қариндош?

* * *

Қумри, Қумри, Қумрича,
Тағларида кўрпача.
Бир қўлида китобча,
Ўқиб ўтади.
Бир қўлида камонча,
Отиб ўтади.
Яхши кўрган қизига
Олма отади.
Ёмон кўрган қизига
Кесак отади.

* * *

Амиркони ғўзаси-ё,
Ҳо-ҳо-ҳо,
Билагида кўзаси-ё,
Ҳо-ҳо-ҳо,
Кўзасини кўтаролмай,
Ҳо-ҳо-ҳо,
Кўзанинг овораси-ё,
Ҳо-ҳо-ҳо.

*Болалар репертуаридаги Совет
даври қўшиқлари*

Ёшим етди ўн тўртга,
Комсомолга ўтаман,
Ватан буюрган ишни
Аъло адо этаман¹.

* * *

Аста-аста юринглар,
Тупроқ майда бўлмасин.
Янги чиққан комсомолга
Душман пайдо бўлмасин.

* * *

Ленин бобом расми бор
Уйимизнинг тўрида,
Доим кўрсам китоб бор
У кишининг қўлида.

* * *

Бизнинг ерларда баҳор,
Баҳорнинг нашъаси бор,
Совет ўғил-қизлари
Партиядан миннатдор.

* * *

Боғимда ўсар гуллар,
Тинчликда яшар эллар.
Ленин номини айтсам,
Севинчга тўлар диллар.

* * *

Ариқ бошида терак,
Уни буталоқ керак,
Ленин тузган даврда
Яйраб-ўйнамоқ керак.

¹ Бу бўлимга киритилган қўшиқларнинг ҳам айримлари катталар томонидан ижро этилади.

* * *

Уқи, ўқи, ўқи,— деб
Ленин бобомиз айтган,
Доҳимизнинг бу сўзи
Нодонликни тугатган.

* * *

Ой ойдиндир, яхшидир,
Ўйнамоқлик вақтидир,
Партиямиз ўйлагани
Болаларнинг бахтидир.

* * *

Дала, қирни яшнатган
Баҳорнинг ёмғири бор,
Болаларни яйратган
Партия ғамхўри бор.

* * *

Хаётимиз фаровон,
Йўлларимиз чароғон,
Болаларга бахт берган
Партиямиз, бўл омон!

* * *

Ғижим рўмол тўқийман
Мактаб бориб ўқийман.
Яна қолган ўқишни
Москва бориб ўқийман.

* * *

Машинанинг ичида
Ғижим рўмол тўқийман,
Саводимни чиқарсам,
Тошкент бориб ўқийман.

* * *

Юринг, ўртоқ, мактабга,
Қўшилаётган составга.

Саводим чиқсин десанг,
Меҳрингни қўй китобга.

* * *

Осмон тўла қалдирғоч,
Сўзлаб турар симёғоч.
Эсинг бўлса, ўртоқжон,
Китоб ўқиб, кўзинг оч!

* * *

Аттим-баттим, дедилар,
Бўлка нонни едилар.
Бўлка нонни еб бўлиб,
«Спасибо!» дедилар.

* * *

Эни-бени дедилар,
Битта нонни едилар,
Еган нонлари учун
Катта раҳмат, дедилар.

* * *

Бозор бордим, от олдим,
Қамчини қиммат олдим.
Раъно деган қизчадан
Метр-метр чит олдим.

* * *

Бир патинкам бор эди,
Оёғимга тор эди,
Кийиб чиқсам кўчага
Қизлар менга зор эди.

* * *

Қўшиқ айтсам балли-ё,
Бизлар қўшиқнинг кони-ё!
Еганимиз қўй гўшти,
Аралаш буғдой нони-ё!

* * *

Ашула, шула-шула,
Қозонда пишди шўла¹.
Келинг, қўшиқ айтайлик,
Жўр бўлишиб бир йўла.

* * *

Томда қизил пиёла,
Ичи тўла гул-лола,
Имо билан чақирсам,
Уёлади қиз бола.

* * *

Томдаги тарошаман,
Ленинга қарашаман,
Қўлимда Қизил Байроқ,
Мактабда ўқишаман.

* * *

Мактаб боряпман,
Билим оляпман,
Сўнгра пионерга
Аъзо бўляпман.

* * *

Пасту баланд тераклар
Усти яшнади-кетди.
Омон бўлсин дадажоним
Мени ташлади-кетди.
Костюмидан ушласам,
Ушлама, болам, деди.
Омон бўлсам, келарман,
Йиглама, болам, деди.

* * *

Девор устида ҳакка,
Пойизга минди якка.
Тез-тез бўлинг, кондуктор,
Фронтда акам якка.

¹ Шовла.

* * *

Зиг¹ ўйнайман зиғлатиб,
Тош тепаман тиғлатиб,
Акам юрар урушда
Душманларни йиғлатиб.

* * *

Тегирмоннинг тошиман,
Қиз болалар бошиман,
Борсам агар войнага
Аскарлар қўлдошиман.

* * *

Ариқ бўйини ўяй,
Гулзорларга сув қуяй,
Қизсан, деманг, аяжон,
Аскарликка қўл қўяй.

* * *

Акам фронтга кетди,
Узоқ походга кетди.
Душманларни қиргани
Ёнган бир ўтга кетди.

* * *

Осмондаги ойларга
Йигитлар қарашади,
Фронт кетган акамга
Орденлар ярашади.

* * *

Аскарликка, акажоним, бориб кел,
Ваҳм этмай, душманларни қириб кел.
Юртга кириб элни вайрон этмасин,
Мардлик билан Қизил Юлдуз олиб кел.

¹ Уйин тури.

* * *

Акамнинг жойлари «Полевой почта»,
Липоларда номерлари «Қирқ уч»та.
Эрта билан хат ташласам акамга,
Самолётлар етказди шу кечда.

* * *

Тароғимни олиб сочим тарайман,
Хат келар деб йўлларига қарайман.
Акажоним хабарларинг келмагач,
Уйга кириб кўз ёш тўкиб йиғлайман.

* * *

Фронтларга борсам акам ёнина,
Ўтлар ёқсам душманларнинг жонина,
Бешотарнинг бир тилчасин босганда,
Кошки қолсам мингтасининг қонина.

* * *

Фашистларнинг вужудлари қақшагай,
Менинг акам армияда яшагай,
Армиядан соғ ва саломат қайтиб,
Ўз уйида қанду новвот ошагай!

* * *

Душманларнинг дарвозаси қақшайди,
Менинг акам армияда яшайди.
Пилоткани стол устина қўйиб,
Бугун салом хатлар ёзган ўхшайди.

* * *

Сочим узун бўлса, тарасам, ўрсам,
Липо¹ катта бўлса — ичина кирсам,
Армияга бориб акамни кўриб,
Бўйининан қучоқлаб, учгина ўпсам.

¹ Конверт демоқчи.

* * *

Азон палла тураман,
Ойначага қарайман,
Эрта байрам, сочимни
Урусчага тарайман.

* * *

Чойнак, пиёла,
Икков дугона.
Сайра, бедона,
Ейсан седона.

* * *

Столчага ўтирсам,
Дадажоним келдилар. 1.
— Ҳорманг, дадажон,— десам,
— Балли, қизим,— дедилар.

* * *

Тойча ясатиб қўйдим,
Сизга қаратиб қўйдим.
Аскар бўлган акамга
Булбул сайратиб қўйдим.

* * *

Лампа олдим ўнинчи,
Шижаси ўн биринчи.
Пионерлар изида
Менинг акам биринчи.

* * *

Менинг акам солдатча,
Келтиради соатча.
Келтирмаса соатча,
Яна битта солдатча.

* * *

Учала қиз чиқди ариқ бўйига,
Бири лола, бири сунбул, бири гул.

Энг кичиги энди кирди олтига,
Энг каттаси қалпоғига таққан гул.
Уртанчаси жуда ҳам маҳмадона,
Бири лола, бири сунбул, бири гул.

* * *

Ерни қаздим, сув чиқди,
Ичиб кўрдим, шўр чиқди.
Акамларнинг ичида
Анвар акам зўр чиқди.

* * *

Ботир товуқ олибди,
Хўрозини сотибди.
Лаган-лаган тухумни
Битта ўзи ютибди.

* * *

Эшик очиб гул кўрдим,
Гулзорда булбул кўрдим.
Сиздек азиз опамни
Ухлаб тушимда кўрдим.

* * *

Олмазорга сув қўйдим.
Доим гуллаб турсин деб.
Отажонимга хат ёздим,
Мени эслаб юрсин деб.

* * *

Атиргул гунча-гунча,
Гул бўлиб очилгунча.
Хайр энди, акажон,
Қўл бериб кўришгунча.

* * *

Тарелкада шоколад,
Емайсизми, бобожон.
Шаҳарларни айланиб
Келмайсизми, бобожон?

* * *

Мен Лола, Лола дейман,
Нонингни алдаб ейман,
Арпа, буғдой пишганда,
Лола йиғлоқ қиз дейман.

* * *

Наманганнинг чумчуғи
Сойга қараб учади.
Мен акамни соғинсам,
Унг қовоғим учади.

* * *

Хат ёзаман ручкада
Гап охири точкада.
Хат кечикди акамдан,
Иккала кўзим почтада.

* * *

Оппоқ олтин конида
Бирликда ишланг, болалар.
Меҳнатингиздан ҳамиша
Яшнасин боғ, далалар.

* * *

Менинг акам бўйлади,
Қозиқдадир тўнлари.
Юз мингларга арзийди,
Менинг акам сўзлари.

* * *

Оқ батисдан кўйлагим,
Кўринади билагим.
Армияда дадам бор,
Эзилади юрагим.

* * *

Томга чиқиб тош отдим,
Симёғочга тегсин деб.

Йиғлаб туриб хат ёздим,
Жон акамга тегсин деб.

* * *

Ариқча-ю, ариқча,
Ичи тўла балиқча.
Акамга олиб берай,
Сочи узун қайлиқча.

* * *

Ой чиқади даладан,
Қамчи софи лоладан.
Яхши-ёмон болалар
Чиқар мактабхонадан.

* * *

Орқа сочим қирқ бешта,
Энди ёшим ўн бешда,
Қўшиқ айтиб юборсам,
Ҳамма бўлар саргашта.

* * *

Шафтолининг танаси
Синаман, дейди.
Акажоним армияга
Бораман, дейди.
Чап қўлидан ушласам,
Ушлама, дейди.
Ўнг қўлидан ушласам,
Ушлама, дейди.
Орқасидан йиғласам,
Йиғлама, дейди.

* * *

Ҳилоли-ю ҳилоли,
Ўн беш килоли,
Манови қизни қаранглар,
Мунча чиройли?!

* * *

Тўлим тўп-тўп этади,
Тепсам қочиб кетади.
Деразани синдириб,
Мени ҳайрон этади.

* * *

Тақсимчада уч хил қанд,
Емайсизми, Тамарахон?
Бизникига айланиб
Келмайсизми, Тамарахон?

* * *

Уйнайман, ўйнайман,
Қўшиқлар куйлайман.
Отамлар келгунча,
Кўчани билмайман.

* * *

Ҳой бола, сен бўз бола,
Югуришда енгган бола.
Валижондан ўзмасанг,
Деймиз сени «лой» бола.

* * *

Олма оқиб келади,
Тўлқин қалқиб келади,
Қўлларига гул олиб,
Дугонажоним елади.

* * *

Там-там, там-там Тамара,
Тандир тўла зоғара.
Зоғарангдан бермасанг,
Уйнамайди Дилора.

* * *

Эй, гули Раъно,
Уқийман аъло.

Эй гули Ғунча,
Дўстман ўлгунча.

* * *

Зебо опам фабрикада
Атлас кўйлак тўқийдилар.
Дадам рухсат берсалар,
Москвада ўқийдилар.

* * *

Мошинам янги,
Тўқ сариқ ранги.
Ҳайдайман шошмай,
Йўлдан адашмай.
Ишимга бир боқ,
Йўл бу, ҳей, ўртоқ!

* * *

Бу боғчада олича,
Бу боғчада олича.
Қўшиқ айтиб ўтади.
Кўлида гул Хадича.

* * *

Самовару самовар,
Самоварда нима бор?
Қайнаб турган суви бор,
Дамлаб ичинг, жўралар.

* * *

Деразани очаман,
Тоза ҳаво кирсин, деб.
Иссиқ чойлар дамлайман,
Бувижоним келсин, деб.

* * *

Стол устида соат,
Стрелкасин бурайман.
Шундай азиз онамнинг
Соғлигини тилайман.

* * *

Ушугим, ҳо, ушугим,
Андармон қилар кишини,
Ушугим-ушук¹,
Томоғим — тешик.
Шўрва ичсам, оқади,
Палов есам, ёқади.

* * *

Мавжуда, жуда-жуда,
Жийданинг барги майда.
Лампа олдим ўнинчи,
Шишаси ўн биринчи,
Шунча қизнинг ичида
Мавжудахон биринчи.

* * *

Томга ўтин қалашган,
Уйга гажим ярашган.
Омон бўлгур акамга
Тилла соат ярашган.

* * *

Шарифахон ой,
Яхшиликка бой.
Яхшиликдан —
Осмондаги ой.
Қўлларига гул,
Оғзи тўла мой!

* * *

Деворда чиқ-чиқ сўзлар,
Нима дейди соатим?
Вақтингни беҳуда сарф
Қилма, — дейди соатим!
Ўқи, бир минут бекор,
Турма, — дейди соатим.
Сўнгра пушаймон қилиб
Юрма, — дейди соатим.

¹ Эргак, топишмоқ.

* * *

Ҳасса тўқ-тўқ қилади,
Бувижоним келади.
Очаман, очаман эшикни
Очаман, очаман эшикни.
Бувим юзи маржон тер,
Елпигични менга бер.
Елпийман, елпийман бувимни,
Елпийман, елпийман бувимни.
Уйга келса бувимиз,
Нурга тўлар уйимиз.
Бувимдан, бувимдан айланай,
Бувимдан, бувимдан айланай.

* * *

Уйинчи бувим кетибди,
Рўмолчаси қолибди.
Рўмолчасин гули ман,
Отамнинг шўх қизиман —
Отам мени ўқитди,
Қирқ хунарга ўргатди,
Рўмолчалар тўқитди.
Рўмолчани бераман,
Ўзим ўқишга кетаман.

* * *

Сенинг дугонанг бўлай,
Доим ҳамроҳинг бўлай.
Бу боғчада майсалар,
Майсада ўйнасалар,
Булар ким?— деб сўрсалар,
Аълочилар, десалар.

* * *

Ғўзапоя карт экан,
Бизнинг ада мард экан
Мукархоннинг ейиши
Оқ қоғозда қанд экан.

* * *

Оққинаману оққинаман,
Тош кўчага қоқинаман.

Соат саккиз бўлганда
Мен акамни соғинаман.

* * *

Боққа кирдим боқмоққа.
Гулни олиб тақмоққа.
Дўппи тикиб юборай,
Московдаги дўмбоққа.

УЗУН ҚУШИҚЛАР

Ҳалқа-ҳалқа билагузук

Ҳалқа-ҳалқа билагузук,
Ўнг қўлимда ўн узук.
Тепдим сандиқ очилди,
Тўрга бодом сочилди,
Шу бодомни тергунча,
Қизил гуллар очилди.
Қизил гулнинг гунчаси,
Ҳовлима-ҳовли юрсак-чи,
Бувимникига борсак-чи?
— Бувим менга не берар?
— Эчкини соғиб сут берар.
— Сутни қаерга қўямиз?
— Қўштепага қўямиз.
— Думалаб кетса қайтамиз?
Мамат акага айтамиз.
— Мамат аканинг хотини
Суғоради отини.
Оти кишнайди: Ҳи-ҳи-ҳи...
Қизлар кулади: Ҳинг-ҳинг...

Оқ танга-кўк танга

Оқ танга-кўк таъга,
Оқ танга-кўк танга...
Зинғир Зулайҳо.
Зулайҳонинг боғида
Бир туп олича-я,
Оличага қўнибди,

Зинғир-зинғирча-я,
Зинғирчанинг оёқлари
Бўғим-бўғимча-я.
— Бўғим-бўғим тахта кўприк,
Хонлар ўтади-я,
Хонлар билан биргалашиб
Акам ўтади-я.
Бир қўлида пистаси
Чақиб ўтади-я,
Бир қўлида чироғи
Ёқиб ўтади-я,
Ёмон-ёмон хонларни
Тепиб ўтади-я!

* * *

Алдатдим-о, алдатдим,
Чакка халта ялатдим.
Деворчадан ошириб,
Чанғалоққа яширдим.
Ҳакка чўқилаб кетди.
Ҳаккани қува-қува
Йўлимдан ҳасса топдим.
Ҳассани бекка бердим,
Бек менга қамчи берди.
Қамчини сувга урдим,
Сув манга балиқ берди.
Балиқни едим, қошдим,
Чилдиртепадан ошдим.
Чилдиртепанинг тоши —
Янгамнинг қалам қоши.
Янгам ясаниб чиқди,
Акам кўтариб қочди.

Юмаландим

Юмаландим — юмоқ топдим,
Юмалоқ ичидан тароқ топдим.
Тароқни бир момога бердим,
Момо манга чўрак¹ берди.
Чўрагимни чўпонга бердим,
Чўпон манга таёқ берди.

¹ Нон.

Таёғимни дарёга ташладим,
Дарё манга кўпик берди.
Кўпигини тутимга суртдим,
Тутим манга япроқ берди.
Япроқни молимга бердим,
Молим манга моққа¹ берди.
Моққамни икки тош ўртасида
Қўйиб пишириб тургандим.
Қуён келди, чиқ, деди.
Қарға келди, қағ, деди,
Қуён думи лик этди,
Моққам тўкилди кетди.

* * *

Юмаландим — юмоқ топдим,
Тагидан бир тароқ топдим.
Тароғимни чўпонга бердим,
Чўпон менга таёқ берди.
Таёғимни дарёга ташладим,
Дарё менга сув берди.
Сув билан тутни суғордим,
Тут менга япроқ берди.
Япроқни қуртга бердим.
Қурт менга пилла берди.

Кун чиқди

Кун чиқди, кулча пишди,
Олатоғда олма пишди.
Қоқдим, қоқдим, битта тушди,
Олақарға олиб қочди.
Қувдим, қувдим, етолмадим,
Дарё сувдан ўтолмадим.
Олдимдан бир чўпон чиқди,
Чўпонга мен таёқ бердим.
Чўпон менга гўшт берди,
Гўштини этиб момома бердим.
Момом менга мунчоқ берди.
Мунчоқни этиб қизга бердим,
Қиз менга мояк берди.
Моякни этиб тандира солдим,
пақ этди,

¹ Сув

Учсққа солдим, шақ этди,
чанги чиқди.
Янгамнинг ранги ўчди,
Акамга бердим, емади.
Янгамга бердим, емади.
Оғзимга солдим, йўқ бўлди,
Қорингинам тўқ бўлди.

* * *

Ош пишди-ю, ош пишди,
Янгамнинг оши пишди.
Акамга қўйган ошин
Ҳаккалар чўқиб қочди.
Ҳаккани қува-қува
Бир даста бўян¹ топдим.
Бўяни хонга бердим,
Хон менга қилич берди.
Қилични сувга отдим,
Сув менга балиқ берди.
Балиқни товуққа бердим,
Товуқ менга тухум берди.
Тухумни қўрга кўмдим,
Пақ этди, чанги чиқди,
Янгамнинг ранги ўчди.

* * *

Йўлдан топдим бир қамчи,
Уни бердим бир чолга.
Чол менга ипак берди,
Ипакни қизга бердим.
Қиз менга рўмол берди,
Рўмолни сувга бердим
Сув менга балиқ берди,
Балиқни бойга бердим,
Бой менга тариқ берди,
Тариқни товуққа бердим,
Товуқ менга тухум берди.
Тухумни ўтга кўмдим.
Пақ этди, шақ этди,
Ерилди-кетди.

¹ Ёсимликнинг бир тури.

Гун¹ чиқди, гунон чиқди,
 Момоннинг оши пишди.
 Бир чимча ичай десам,
 Ичига чичқон тушди.
 Чичқонни қува-қува
 Бир даста бўян топдим.
 Бўянни сува солдим,
 Сув менга балиқ берди.
 Балиқни едим, қусдим,
 Қундуз дапага² чиқдим.
 Қундуз дапада яшар
 Охунхўжанинг қизи,
 Йўлдан ўтанни куйдирадди
 Қора қоши билан кўзи.

Томдан тараша тушди

Томдан тараша тушди,
 Зулфим яраша тушди,
 Очамга³ қўйган ошни
 Шодмон ялақи ичди.
 Шодмон ялақини
 Қувлаб-қувлаб кетяпсам,
 Йўлдан қамчин топиб олдим.
 Қамчини акамга бердим,
 Акам менга рўмол берди,
 Рўмолни қизга бердим.
 Қиз менга дон берди.
 Донни товуққа бердим,
 Товуқ менга тухум берди.
 Тухумни ўчоққа кўмдим,
 Тақ этди, пақ этди,
 Икки кўзим боқиб қолди.

Томдан тараша тушди,
 Зулфим яраша тушди.

¹ Кун.

² Тепа.

³ Она.

Зулфимни олай девдим,
Қалпоғим ерга тушди.
Қалпоғим олай девдим,
Аккола¹ олиб қочди.
Акколани қува-қува
Бир парча талоқ топдим.
Талоқни сувга отдим,
Сув манга балиқ берди.
Балиқ олиб чопдим,
Чиллик тепага чиқдим.
Чиллик тенанинг тоши,
Янгамнинг қалам қоши.

Опа, опа, анжил-о

Опа, опа, анжил-о,
Дарвоза занжил-о...
Дарвозани очинглар,
Очинглар-о, очинглар:
Қилич бобом ўлибди,
Аробаси қолибди.
Аробанинг изиман,
Бобомнинг бой қизиман.
Бобом мени ўқитди,
Орқа сочим тўқитди,
Орқа сочим оловдай,
Қайнаб турган паловдай.
Паловингни емайман,
Оловингга тегмайман.
Аробанинг ипи бор.
Дарвозанинг зулпи бор,
Дарвозани очайлик,
Чўлга қараб қочайлик,
Чўлнинг йўли ингичка
Белимни қийди ипча².

Тонг отди

Тонг отди-ю, кун ботди,
Тоғам айвонда ётди.
Тоғам олган хотини

¹ Ҳаккалар.

² Бу сатрнинг «Энди кирдим ўн учга» варианты ҳам бор.

Тилла бешик тебратди,
 Тилла бешик ичида
 Оппоқ бўбак¹ бор эди.
 Оппоқ бўбак қўлида
 Чинни коса бор эди.
 Чинни коса ичида
 Қизил олма бор эди.
 Қизил олма тарам-тарам,
 Тор кўзага тушибди,
 Тор кўзага сиз бир қаранг,
 Қизим олиб кетибди.
 — Қизим, қаерга борасан?
 — Момомникига бораман.
 — Момонг нима беради?
 — Эчки сути беради.
 — Эчкисининг сути йўқ,
 Улоғининг бити йўқ.
 Хумрони² қаерда қўясан?
 Тугунчакда қўяман.
 — Тўкилса, на этасан?
 — Ғоз акамга айтаман.
 — Ғоз акамнинг хотини
 Ойдаи бўлиб ўтирибди,
 Икки юзи қип-қизил,
 Қиздай бўлиб ўтирибди.

Югуриб бордим шотутга

Югуриб бордим шотутга
 Қўйним тўлди мурутга³
 Бориб айтинг, айтинг,
 Оқ жийдали йигитга.
 Оқ ўтови бор эмиш.
 Оқ ўтовнинг ичида
 Ой келинчак бор эмиш.
 Ой келинчак олдида
 Тилла бешик бор эмиш.
 Тилла бешик ичида
 Ой чақалоқ бор эмиш.
 Ой чақалоқ қўлида

¹ Бола.

² Қизил. Бу ўринда олтин танга маъносида.

³ Нок'тури.

Чинни пиёла бор эмиш,
Чинни пиёла ичида
Нақш олмалар бор эмиш,
Нақш олмани бир тишланг,
Маккаға бориб бир кишнанг.
Макка йўли узоқдир,
Ичган сувим булоқдир.
Ича-ича маст бўлдим,
Қизлар билан дўст бўлдим.
Қизлар кетди қир ошиб,
Бизлар қолдик адашиб.

* * *

Дастурхонга седона
Териб есин бедона,
Ҳовли ичи гулхона
Кунда бўлсин тўйхона
Бизлар икки дугона,
Қўшилмасин бегона.

Бийим-бийим

Бийим-бийим, бийимча,
Тағларида кўрпача.
Кўрпачани олдилар,
Сандуқчага солдилар.
Сандуқчани бир тепдим,
Нуқра-бодом сочилди.
Нуқра-бодом сочилган,
Ҳовлида гул очилган.
Гулларни шохи катта,
Очилган боғи катта.
Шу боғчага кирайлик,
Гулларидан терайлик.
Гулимиз даста-даста,
Бозорнинг ичи раста.
Растанинг охири йўқ,
Орқаси айлана боғ.
Бу боғда фонтанча бор,
Олдида пойтунча бор.
Пойтунчани минайлик,
Мазза қилиб юрайлик.

Келин-чодир

Тоққа чиқамиз,
Чодир қурамиз,
Чодиргинам тургунча,
Гулнор опам келинча.
Гулнор опам зулфи бор,
Дарвозанинг қулфи бор.
Қулфга калит солайлик,
Эрам боққа кирайлик.
Эрам боғда пари бор,
Гулнор опа, нари бор.
Пари сени кўрмасин,
Кўриб ошиқ бўлмасин.
Ошиқ бўлса майлига,
Мажнун бўлсин Лайлига.
Тоғ бошига гулхан қур,
Атрофида ўйнаб юр.
Ҳо, янгам сиз-о, янгамсиз.
Кўйлак бича билмайсиз.
Уйингиз олди ариқ,
Тиниқ сув ичолмайсиз.

Дугонагинам

Дугонагинам нон ёпади,
Борсам кучуги қопади.
Ою йилда бир боропман,
Зулфига тилло тоқади.
Зулфинойнинг бўйи хумор,
Орқасида ўттиз тумор.

Ўғай она

Қўшни қишлоғимизда
Икки ўғай она бор.
Иккиси ўртасида
Ўн олти қизчаси бор.
Қизчалари бирдан
Ўйноқлашиб чиқишди,
Биринчи онасига
Орзуларин айтишди:
— Менга калапўши зардўзи, — деди.

- Марғилон атласидан бир кўйлак,— деди.
- Оёғимга ялтироқ кавушдан,— деди.
- Қоп-қора сочларимга жамалак,— деди.
- Хуснимни кўриш учун ойнача,— деди.

Она уларни алдаб:

— У онанг бозор кетди,
 Сизларга нарса олишга.
 Ана келди, боринглар,
 Бирданига боринглар!—
 Дея ўзи пойлади.
 Қизчалар югурушди,
 Нарсаларни сўрашди.
 Онанинг жаҳли чиқиб,
 Қувиб кетди шу онда.
 Шу тариқа қизчалар
 Кўрқиб она қаҳридан
 Орзуларин ютишди,
 Уксиб-ўксиб чунон-да!

Ҳуй бале!

Томга сепдим седона,
 Териб есин бедона
 Келинг тўйга, келинг тўйга,
 Сизга тўлсин тўйхона,
 Ҳуй бале!
 Ҳуй бале-бале, ҳуй бале!
 Томга сепдим седона
 Териб есин бедона.
 Уйнанг яйраб, ўйнанг яйраб,
 Завқдан кулсин тўйхона,
 Ҳуй бале!
 Ҳуй бале-бале, ҳуй бале!

Тез қайтдим

Чиқдим бозорга бормоққа,
 Бек акани кўрмоққа.
 Ити чиқди ҳурмоққа,
 Қизи чиқди кўрмакка,
 Қизига яхши сўз айтдим,
 Итидан кўрқиб тез қайтдим.

Дадам келаёптила

Дадам келаёптила,
Жоним келаёптила.
Унг кўлида китобча
Уқиб келаёптила.
Чап кўлида чойдишча
Қайнатиб келаёптила.
Оёғида макарон¹ этик
Ғарчиллаб келаёптила.

Сават-сават қалампир

Сават-сават қалампир,
Аччиқ деманг Жабборхон.
Жабборхоним ўлибди,
Шойи тўни қолибди.
Шойи тўни — ипак пахта,
Ичи тўла тилла ҳалқа.
Тилла ҳалқа лой бўлди,
Дадажоним бой бўлди.

Дейди-дейди

Тоғдан кийик тушади,
Сув ичаман, дейди.
Боғда булбул сайрайди,
Гул очаман, дейди.
Дейди-ё, дейди,
Минораман дейди.
Минорага суянган
Қиз боламан, дейди.
Анов тоғдан манов тоғ
Баланд экан, дейди.
Анув қиздан манув қиз
Яхши экан, дейди.
Яхшисини акамга
Опбераман, дейди.
Ёмонини аравага
Қўшиб бераман, дейди.
Дейди-ё, дейди,

¹ Амиркон.

Минораман, дейди.
Минорага суянган
Қиз боламан, дейди.

САТИРИК ВА ЮМОРИСТИК ҚҰШИҚЛАР

Тег иш ма чоқлар

Карим-бўшка¹,
Этамиз гўшга².

* * *

Карим — кирмак,
Жуда кўрнамак.

* * *

Жўра, Жўра — жиртилдоқ,
Оёқ-қўли қарсилдоқ.

* * *

Жўра жўппи,
Эски дўппи.

* * *

Ҳаким ҳакки,
Думи дакки.

* * *

Лутфи жинни,
Эшакка минни³.

* * *

Бахти бақалоқ,
Эчки чақалоқ.

¹ Бочка.

² Гўштга.

³ Минди.

* * *

Қурбон қуруқ,
Қорни буруқ.

* * *

Сафия-сафон,
Бошида чопон.

* * *

Раъно пучуқ,
Лабида учуқ.

* * *

Толиб толли¹
Изи йўқолли.

* * *

Ашури шури-шури,
Оғзига тўла нури.

* * *

Ашури шури-шури,
Бурнидир худди мўри.

* * *

Баҳри буқур²
Қорни чуқур.

* * *

Салим чўтир,
Бўлди қўтир.

* * *

Рухсора аҳмоқ,
Сочлари паҳмоқ.

¹ Толди.

² Букри.

* * *

Жумми жумоқ,
Оғзи юмоқ.

* * *

Қосим қотди,
Камалак отди.

* * *

Усмон улама,
Иўлда йиғлама.

* * *

Ҳалима ҳалўл, ҳалўши,
Тўрт томонда калўши.

* * *

Прогоулчи шарманда,
Икки баҳо — чирманда.

* * *

Ҳуррам ҳуруш,
Хамиртуруш.

* * *

Самир-самир сазонда,
Икки кўзи қозонда.

* * *

Султон саёқ,
Ейди таёқ.

* * *

Суюн суюқ,
Еган буюқ¹.

¹ Б у ю қ — қаттиқ совуқ маъносида.

* * *

Абдулло-дилло,
Боши ўн кило.

* * *

Тожи тажанг,
Ўзи гаранг.

* * *

Садир сайроқи,
Тили қайроқи.

* * *

Жаббор жиппала,
Емиши атала.

* * *

Зокир зуқур,
Аравалари тақир-туқур.

* * *

Упка, жигар, талоқ
Ҳаммадан ҳам Ҳамид ялоқ.

* * *

Малика малак,
Худди ҳандалак.

* * *

Дили, Дили, Дилочка,
Оёғида тапичка,
Тапичкаси ғарчиллайди,
Дилиойим аччиғлайди.

* * *

Латта-латта,
Оғзи катта.

«Икки» олди.
Боши катта.

* * *

Қосим суқ,
Қорни қудуқ.
Кўзи оч,
Нафси қулоч.
Кўзи лўқ,
Уяти йўқ.

* * *

Қосим қотди,
Камалак отди.
Камалагини отолмай,
Ерга юмалаб ётди.
Қосим ердан тургунча,
Ой ботиб, тонг отди.

* * *

Мамажон макки,
Олгани «икки»,
Ҳамма муаллимдан
Егани дакки.

* * *

Анови болапп-я,
Кўзлари олани-я.
Хом ошқовоқ,
Емиши қовоқ.

* * *

Бақо буқур,
Ичи чуқур.
Чой ичади —
Қулдур-қулдур.

* * *

Жалол чўтир,
Йўлда ўтир.

Қатиг берай,
Ялаб ўтир.

* * *

Чандир чакалак,
Бошида элак.
Бир сўм учун
Иўлда ҳалак.

* * *

Қурбон қуруқ,
Қорни буруқ,
Томда ётар,
Тараша отар,
Қурбақа келиб,
Лаққа ютар.

* * *

Эшон қора,
Қорни яра.
Ишонмасанг,
Очиб қара.

* * *

Жума жумалайди,
Хандаққа юмалайди.
Хандақни печак босди,
Жумани чечак босди.
Жума ўламан, дейди,
Пишак кўмаман, дейди.
Сичқон очаман, дейди,
Илон чақаман, дейди.

* * *

Эргаш деган оти экан,
Оёқлари шоти экан,
Носкадудай бурни экан,
Кажавадай қорни экан,
Сомонхона ўрни экан.

* * *

Бахти бақалоқ,
Эчки чақалоқ,
Еб юради
Мудом шапалоқ.

* * *

Карим, Карим-карракка,
Югуриб чиқди теракка.
Икки сичқон уришди,
Карим қорни буришди.

* * *

Камол Норвой,
Касбинг новвой.
Унинг тугади,
Ҳолгинангга вой!

* * *

Фотима фотиллайди,
Ошини қатиглайди.
Ошига чивин тушса,
Ўтириб йиғлайди.

* * *

Болта бодиринг,
Этади динг-динг,
Ҳар бир кўзида
Бир ботмон йиринг.

* * *

Кетаётувдим йўл билан,
Ариқчанинг ичи билан,
Хоннинг қиличи билан.
Қизлар салом беради,
Тилининг учи билан.

* * *

Анови опамни қаранг,
Тракторчи бўлибди.

Бир қарич ер ҳайдамай,
Ариққа тўнқарибди.

* * *

Бир тўп ўрдак тушди,
Ўрдак лойланди,
Ичкаридан уч қиз чиқди,
Нозланди.
Катгасининг қўлида
Қўлрўмолча,
Ўртанчасин икки қўли
Белинда,
Энг кичиги дўпписини
Дол қўйган.
Ўзи эса энди кирди
Етмишга-ю,
Ҳали ёшман, дея
Мактабга бормайди.

* * *

Ўпкаласанг ўпка,
Илиб олай чўпга.
Илиб олиб чўпга
Кўз-кўз қилай кўпга.

* * *

Келинчак, ҳой келинчак,
Соядаги бой чечак.
Шунча катта ҳовлиси,
Супурмоққа эринчоқ.
Сабзи кертиб билмайди,
Шиннисида пиёз бор,
Ишлари ўлда-жўлда.
Таннозойим сервиқор.
Кечқурун қилган оши
Пишмайди саҳаргача,
Қайнонам кўрмасин, деб
Қочибди наҳоргача.

* * *

Келинчак-келинчак,
Иш қилишга эринчак.

Ховлингиз жуда катта,
Шипиришга эринчак.
Хамирингиз ачиб кетибди,
Сутингиз тошиб кетибди.
Кир ювибди, ҳорибди,
Атир-упа қўйибди.
Акасининг қўйлагин
Очилтирмай ювибди.

* * *

Кали-кал, катмани кал,
Ариқчадан ҳатлади кал.
Бошига чивин қўнса¹,
— Вой, она!— деб додлади кал.

* * *

Ашқа калу, қашқа кал.
Қошу қовоғинг бошқа, кал.
Қўлингни урма ошга, кал,
Қозон-товоғинг бошқа, кал.

* * *

Кал боради Қаршига,
Нўхат теради ошига.
Бир нўхати кам бўлса,
Муштлаб уради бошига.

* * *

Кал-кал, биттами кал?
Таровланиб сакради кал.
Онаси бозорга борса:
— Кака,— деб бақради кал².

* * *

Тегирмон-тегирмон,
Тевараги темирдан,

¹ Мазкур сатрнинг «Етти қарич лойга ботиб» тарзидаги варианты ҳам бор.

² Кейинги икки сатрнинг тубандагича ўзгарган намунаси ҳам бори: Онаси битта урди.— Зоғора,— деб йиғлади кал.

Манави холамни қаранг,
Лабини сичқон кемирган.

* * *

Ҳамдам бобом ош пиширар,
Ичига пашша туширар.
Ичсам қорним шиширар,
Кун бўйи эгим тиришар.

* * *

Тақар-туқур, тақ-тақа.
Дойра чалар қурбақа.
Кўп керишманг кеннойи,
Гапларингиз сафсата.

* * *

Ой янга-ю, ой янга,
Учоқ бошида танга.
Шўрвани шўр қилибсиз,
Бобомни кўр қилибсиз.

* * *

Янгам сиз-э, янгамсиз,
Кўйлак тика олмайсиз.
Қирқ игнани синдириб,
Ҳалиям одам бўлмайсиз.

* * *

Анбар келин нон ёпади,
Ярмисини хом ёпади.
Куёв келиб бир тепади,
Кўрққанидан сув сепади.

* * *

Дук-дук этади момом,
Барак букади момом.
— Битта барак беринг, — десам,
Лабин буради момом.

* * *

Тақ-туқ этади қизгина,
Барак букади қизгина.
Биттасини олай десам,
Қўзин қисади қизгина.

* * *

Ҳайит, опанг туғибди,
Оқ кўйлагин ювибди,
Баланд дорга илибди,
Бойнинг ўғли кўрибди,
Кула-кула ўлибди.

* * *

Оқ каптарим нон ейди,
Қўк каптарим дон ейди.
Қимнинг эси йўқ бўлса,
Қўлини ювмай нон ейди.

* * *

Банги, банги, банги боз,
Банги ейди ўрдак, ғоз.
Қим қилса қаттиқ овоз,
Уриб ўлдирса ҳам оз.
Банги осмонда учар,
Эс-ҳушини қочирар.
Э банги, банги, банги,
Ўлмасдан мурда ранги.
Банги сира бойимас,
Қорни ҳеч нонга тўймас.

* * *

Осмондаги юлдузлар:
— Ой бўламан!— дейди.
Шу вақтнинг кампирлари:
— Қиз бўламан!— дейди.
Ариқдаги қурбақа:
— Мен оламан!— дейди.
Қарнайлатиб, сурнайлатиб
Тўй қиламан!— дейди.

* * *

Ой қиз, ойлар қиз,
Ҳар нарсага йиғлар қиз.
Оппоқ-оппоқ бўйнига
Носкадини бойлар қиз.

* * *

Тол барги-ей, тол барги,
Тол барги ерга тушди.
Очилча қўлга тушди,
«Вой болам!»— деб онаси
Уша зум йўлга тушди,
Онасини ахтариб,
Отаси пулга тушди.

* * *

Дик-дик этиб қочаман,
Икки олиб ётаман,
Муаллимим кўрганда,
Ич-ичимдан ботаман.

* * *

Лайлак лақиллайди,
Тумшуғи тақиллайди.
Кўрса уни бақалар,
Зовурда вақиллайди.
Бақага ўхшаб Қосим ҳам
Жавраб тақиллайди.
Ўз гапини ҳижжалаб,
Бир ўзи маъқуллайди.

* * *

Ҳалимахон ойим,
Юмшоқ мулойим.
Дарсга келиб-кетмас,
«Икки» олар доим!

* * *

Томга қўйдим шотини,
Анув кимнинг хотини.
Гажжагидан танидим,
Раис акам хотини.

* * *

Менинг акам раис,
Олиб беради майиз.
Олиб бермаса майиз,
Ну погоди зайиц!

* * *

Менинг отам инженер,
Олиб беради шифонер,
Олиб бермаса шифонер,
Яна битта инженер!

* * *

Самовар, самовар,
Чўнтагингда нима бор?
Шунча қизлар ичида,
Бу болага нима бор?

* * *

Зубайда, байда-байда,
Сочлари майда-майда.
Сандиқчага кирибди,
Келин бўлиб чиқибди.

* * *

Хувийча-хувийча,
Оёғида кўрпача.
Кўрпачани олайлик,
Чўп сандиққа солайлик:
Чўп сандиқнинг чўпи йўқ,
Келинчакнинг сепи йўқ.

* * *

Дилсорахон арийди,
Сочини қуруқ тарийди,
Оналари келганда,
Рўйдарчадан қарийди.

* * *

Сув келади муқом билан,
Боғладилар тикон билан.

Қари қизга тўй келади
Хўрозу макиён билан.
Хўрозини тўғрадилар,
Макиёнини боғладилар,
Тўёнани жамладилар,
Палов тўра дамладилар.

* * *

Қишлоққа кино келди, деб
Эълон ёзилди, ёзилди.
Лоп этди-ю, луп этди,
Лентаси узилиб кетди.

* * *

Прогулчининг каттаси,
Оёғида латтаси.
Латтасини олай десам,
Югуриб чиқди онаси.

* * *

Алгебра аланг-жаланг,
Синуслари қилди гаранг,
Домлажон, менга қаранг,
Бугун эмас, эрта сўранг.

* * *

Она тили — қоним,
Рус тили — жоним,
Ботаника — бақалоқ,
Чет чили — чақалоқ.

* * *

Альфа, бетта,
Аранг-аранг.
Гамма мени
Қилди гаранг.

* * *

Ассалому алайкум, алла,
Учоқ бошида салла.

Салла думалаб кетди,
Мишиқ қувалаб кетди,
Миёв-миёв мишигим,
Аҳмадали қийшигим.

Масхараламалар

Бозорга бордим,
Қадини кўрдим.
Қалласи катта,
Қозини кўрдим.

* * *

Шилдира қошиқ, шилдира.
Оқ эшакка миндир-а.
Угай онанинг дарди,
Кўҳна сурпанинг гарди.
Ноннинг куюгин беради,
Ошнинг суюгин беради.
Шилдира қошиқ, шилдира,
Оқ эшакка миндира!

* * *

Барс-барс ўйнар, барс ўйнар,
Барс қуйруғин сол ўйнар.
Қари билан қарт ўйнар,
Эшак билан сарт ўйнар.
Ориқ отда қамчи ўйнар,
Йиртиқ уйда томчи ўйнар.
Девона билан ит ўйнар,
Етим қизнинг бошида
Сирка билан бит ўйнар.

* * *

Бойнинг қизи ош ичди,
Қошиғи ерга тушди,
Уни кўриб суйгани
Девордан ошиб тушди.

* * *

Эрка қиз чиқиб кетди,
Дарчани очиб кетди,

Суйганининг бетига,
Шўр тупроқ сочиб кетди.

* * *

Тегирмоннинг тошлари,
Ойимчахон қошлари,
Ултирса ерга тегар,
Уламалик сочлари.

* * *

Емғир ёғалоқ,
Эчки чақалоқ,
Бойлар боласи
Қорни думалоқ,
Камбағал боласи,
Бўлади бодроқ.

* * *

Емғир ёғалоқ
Эчки чақалоқ.
Бойнинг қизининг
Қорни юмалоқ.

* * *

Офтоб ботиб ой чиқди,
Кимнинг юлдузи ўчди?
Ойша опамнинг қизи
Чолга хотин бўб тушди.

* * *

Қарғалар, ҳой қарғалар,
Бойнинг боғида йўрғала.
Бой қизини бермаса,
Соқолларини юмдала.

* * *

Жўрабой, Жўра, жиртилдоқ,
Оёқ-қўли қирсилдоқ.
Бултур бердим бир ўғлоқ¹,

¹ Улоқ.

Қани менга қовурдоқ?
Қовурдоғингни ит есин,
Сенинг ўзингни бит есин!

* * *

Уроқчи-ю, кетмончи,
Бозордаги қўтир эчки.
Қўтир эчкини сўйдилар,
Қовурдоғидан тўйдилар.
Қовурдоғингни ит есин,
Орқа-бўйингни бит есин.

* * *

Лайли йиқилди,
Бўйни буқилди.
Эшонга ош этувди,
Йўлда тўкилди.

* * *

Салом, салом, бойвачча,
Қўлингизда тўппонча.
Парақ-парақ отасиз,
Бақадан қўрқиб ётасиз.

* * *

Отам кетган урушга,
Душманни кўп қиришга,
Боши узун, кўзи кўр
Гитлерни ўлдиришга.

Гитлер экан бадқовоқ,
Афти хунук, кар қулоқ.
Бош деб олиб юргани
Қалла эмас, зўр қовоқ.

МЕҲНАТ ҚҰШИҚЛАРИ

ДЕҲҚОНЧИЛИК БИЛАН БОҒЛИҚ ҚУШИҚЛАР

Қ у ш х ай да ш

Эгамнинг оти Маллахол,
Менга берар шоли похол,
Уни еёлмай ҳолма-ҳол
Мен қўшга қандай ярайин?!

Шохларим бор газ-газ қулоч,
Устида ўйнар қалдирғоч,
Ҳайдай десам, вой, қорним оч,
Мен қўшга қандай ярайин?!

Қобирғам бор вассадай,
Гаврон ясарлар ҳассадай,
Ҳар бир кўзим шокосадай
Мен қўшга қандай ярайин?!

Бўйнимда бор бўйинтуриқ,
Омочлари шарақ-шуруқ,
Оқшом борсам охур қуруқ,
Мен қўшга қандай ярайин?!

Шохларим бор қулоч-қулоч,
Шохимга қўнар қалдирғоч.
Юрай десам, вой, қорним оч,
Мен қўшга қандай ярайин?!

* * *

Епиққинамни ўясан,
Ярамга пахта қўясан,
Юролмай қолсам сўясан,
Токай мен ҳам юрган бўлай?!

Бир тўнкариб ёгса ҳаво,
Тошдай қотиб мен белаво,
Бир уйни кўрмайсан раво,
Токай мен ҳам юрган бўлай?!

Беришинг бир боғ буруғ,
Ҳайдашинг ботмон қуруқ.
Мен қайдан илдам бўлай,
Сенга ишламай ўлай.

* * *

Ётар жойим ўнқир-чўнқир,
Ётолмайман тинчим йўқдир,
Тана-тўшим бўлди чуқур,
Мен қўшга қандай ярайман.

Шохларим бор чамбарак,
Кўзларим ёнган чироқ,
Қўшга тушсам меҳнатимдан,
Эгамнинг бўлар вақти чоқ.

Қўшга қўшиб жабирлаб,
Говрон урди чўққимга,
Йил ўн икки ой ишладим,
Сомон қолди ҳаққимга.

* * *

Эниб келдинг экишдан,
Тўрт оёғинг кумушдан.
Очкўз бой қарашмади,
Базўр чиқдинг бу қишдан.

Шохларинг бор чамбарак,
Кўзларинг ёнган чироқ,
Деҳқонлар минган пироқ,
Сен ҳайвондан чоғроқ

* * *

Шохгинанг мулла давати,
Сенсан деҳқоннинг қуввати,
Сен бўлмасанг деҳқоннинг,
Қайрилади қаноти.

Шохгинанг бор шойнадай,
Қўзгинанг бор ойнадай,
Сендан бўлган болалар,
Тўти билан майнадай.

* * *

Хўжайинга деҳқон тушдим баҳордан,
Ишга тушдим қўш ҳайдадим саҳардан,
Хабар олмас сира очу наҳордан,
Қуйиб-ёндик хўжайиннинг дастидан.

* * *

Уроқ ўрмоқ олмоқ-солмоқ,
Қўш ҳайдамоқ бормоқ-келмоқ,
Хаммасидан қийин экан,
Эй хўкизим, рўзғор қурмоқ.

Қўш ҳайдайди саман сариқ,
Хўкизлари жуда ориқ,
Хўкизлари кўтаролмас,
Ерда қолди бўйинтуриқ.

Ҳайда-ҳайда химич билан,
Донни сепма чўмич билан,
Кенжа бача олишади,
Кучи етмай омом билан.

Хўкизгинам бўйнигинанг эзилди,
Қўзгинангдан ёшлар қатор тизилди,
Бўйинтуриқ билан омом тортмасанг,
Сенинг билан менга гўрлар қазилди.

Қора ерни қоқ ёрган,
Қовун экиб лаб ёрган,
Меҳнатининг зўридан,
Тос тебадан шох ёрган.

Хўп-майда қўшиқлари

Майда десам, хўп дейди, майда-ё, майда,
Хўпга кўнглим кўп дейди, майда-ё, майда,
Майда қилиб бўлган сўнг, майда-ё, майда,
Пешонамдан ўп дейди, майда-ё майда.

Қоракўли қовчини майда-ё, майда,
Чўлда кўрдим овчини, майда-ё, майда,
Овчи ака кўрдингми, майда-ё, майда,
Майдагулнинг кучини, майда-ё, майда.

Ҳар шохида кўтарар, майда-ё, майда,
Неча қора қуччини, майда-ё, майда,
Узи ҳам олмай қўймас, майда-ё, майда,
Қирқ йил ўтган ўчини, майда-ё, майда.

Бир боғ беда говзаси, майда-ё, майда,
Пўлатдан дарвозаси, майда-ё, майда,
Ёвин янчиб ёйилган, майда-ё, майда,
Майдахон овозаси, майда-ё, майда.

Майдахонни кўрайин, майда-ё, майда,
Бўйнига гуллар ўрайин, майда-ё, майда,
Бўйнига гуллар ярашса, майда-ё, майда,
Бўйдошлар олиб берайин, майда-ё, майда.

Қизил-қизил қиялар, майда-ё, майда,
Қийғир инда уялар, майда-ё, майда,
Қадрин билмас подонлар, майда-ё, майда,
Майдажонни сўялар, майда-ё, майда.

Товларда бор навшатир, майда-ё, майда,
Уни заргар ушатир, майда-ё, майда,
Қўлимдаги говрон чўп, майда-ё, майда,
Қовурғанни қоқшатир, майда-ё, майда.

Майдам кетди айлоққа, майда-ё, майда,
Тўда бўлиб сойлоққа, майда-ё, майда,
Хирмонининг бошида, майда-ё, майда,
Бири қолди пойлоққа, майда-ё, майда.

Майда-майда порисин, майда-ё, майда,
Дон сомондан арисин, майда-ё, майда,
Чорисини олган сўнг, майда-ё, майда,
Қайтараман қарисин, майда-ё, майда.

Меҳмонхонанг вассаси, майда-ё, майда,
Қизил гулнинг дастаси, майда-ё, майда,
Айтсам адо бўлмайди, майда-ё, майда,
Майдажоннинг қиссаси, майда-ё, майда.

* * *

Ғиша-ғиша, ғишалар, майда-ё, майда,
Қонинг ютар пашшалар, майда-ё, майда.
Пашшанинг оёғи қилдан бўлар, майда-ё, майда,
Ўғрининг жойи зиндон бўлар, майда-ё, майда.

Боса-боса балқон қил, майда-ё, майда,
Босган еринг талқон қил, майда-ё, майда.
Йўрта-йўрта юринглар, майда-ё, майда,
Юз ботмонлар келсин, майда-ё, майда.

Найлайино-найлайн, майда-ё, майда,
Отим толга бойлайн, майда-ё, майда,
Отим толга турмаса, майда-ё, майда,
Тол симчага бойлайн, майда-ё, майда.

* * *

Қичкина гул хирмондан олдим сомон, майда-ё, майда,
Ошиққа қоронғидан ойдин ёмон, майда-ё, майда.
Ошиқлар муродини берсин худо, майда-ё, майда,
Кечалар ёмғир ёғар кундуз туман, майда-ё, майда.

Ошиқлар бўлдим ман ўзим арпанинг сомонига, майда-ё,
майда.

Ўлим берсин қизларнинг ёмонига, майда-ё, майда,
Яхши қиз сочин тараб, зулфин ўрар, майда-ё, майда,
Ёмон қиз ёнбош ётиб, нонни урар, майда-ё, майда.

* * *

Ҳаво ёғди дим бўлди, майда-ё, майда,
Эшик очган ким бўлди, майда-ё, майда,
Майдажоннинг боғидан, майда-ё, майда,
Чиқиб қочган ким бўлди, майда-ё, майда.

Қоратоғнинг қораси, майда-ё, майда,
Торқапчиғай дараси, майда-ё, майда,
Майдажонга борсанглар, майда-ё, майда,
Олти ой йўл ораси, майда-ё, майда.

Қирқ қиз дейди жойингни, майда-ё, майда,
Довкамар дер сойингни, майда-ё, майда,
Ўттиз кунда янгилаб, майда-ё, майда,
Турар кўрар ойингни, майда-ё, майда.

Филонда бор парилар, майда-ё, майда,
Мироқидан борилар, майда-ё, майда,
Майдажонни билади, майда-ё, майда,
Газаракдан нарилар, майда-ё, майда.

Сув келади Маридан, майда-ё, майда,
Маридан ҳам наридан, майда-ё, майда,
Майдам келар ёвонлаб, майда-ё, майда,
Найман ота саридан майда-ё, майда.

Бундан бордим Чироқчи, майда-ё, майда,
Чироқчилар сўроқчи, майда-ё, майда,
Майдажонни сўрсангиз, майда-ё, майда,
Чиялида ўроқчи, майда-ё, майда.

Ҳаводаги ҳулкарман, майда-ё, майда,
Бадавлатга нўкарман, майда-ё, майда,
Уч кунликча ишим бор, майда-ё, майда,
Тўрт кунликда бекорман, майда-ё, майда.

Майманақда макони, майда-ё, майда,
Тагитимда дўкони, майда-ё, майда,
Уроқ ўргани кетди, майда-ё, майда,
Қизил сойнинг деҳқони, майда-ё, майда.

Майда десанг ярашар, майда-ё, майда,
Қизлар қирдан қарашар, майда-ё, майда,
Сағрингдаги терингга, майда-ё, майда,
Чаримгарлар талашар, майда-ё, майда.

Сенинг онанг сийирди, майда-ё, майда,
Отанг навқон туярди, майда-ё, майда,
Уч ёшингдан бермагон, майда-ё, майда,
Шу ишларга буюрди, майда-ё, майда.

Майда дедим, хўп дединг, майда-ё, майда,
Хўпга майлим йўқ дединг, майда-ё, майда,
Эрта бўлар бозорда, майда-ё, майда,
Харидорим кўп дединг, майда-ё, майда.

* * *

Қора-қора қулоғинг, майда-ё, майда,
Қалқон бўлсин жонивор, майда-ё, майда,
Сенинг босган изларинг, майда-ё, майда,
Талқон бўлсин жонивор, майда-ё, майда.

Майдам ўзи азамат, майда-ё, майда,
Соқоли узун қиёмат майда-ё, майда,
Соқолини қирқдилар, майда-ё, майда,
Олти орқон бўлганди, майда-ё, майда,
Қолгани такка намат, майда-ё, майда.

Қарчиғай қаноти қийиқ, майда-ё, майда,
Чопаринг ундан ҳам мийиқ, майда-ё, майда,
Чопарингнинг устида, майда-ё, майда,
Сакраб ўйнайди кийиқ, майда-ё, майда.

Майдажон айтар ота, майда-ё, майда,
Чори қўйингдан сота, майда-ё, майда,
Чори қўйинг пулига, майда-ё, майда,
Нуралига ол пўта, майда-ё, майда,
Нурали қилди хато, майда-ё, майда,
Ҳўпчилар ҳўкизни мата, майда-ё, майда.

Ой боради пешингга, майда-ё, майда,
Айил тортай тўшингга, майда-ё, майда,
Майда қилгин шу ишни, майда-ё, майда,
Ҳайрон қолсин ишингга, майда-ё, майда.

Қора-қора қулоғим, майда-ё, майда,
Усталарнинг улгуси, майда-ё, майда,
Бўйинигдаги матов ип, майда-ё, майда,
Бободехқон белгиси, майда-ё, майда.

Ёна ерда ён булоқ, майда-ё, майда,
Майдамга сўяй улоқ, майда-ё, майда,
Майдажон деб чақирсам, майда-ё, майда,
Эшитмайди кар қулоқ, майда-ё, майда.

Тоғларнинг бошида торма¹, майда-ё, майда,
Тормада сувлар борма, майда-ё, майда,
Мен майдамни йўқотдим, майда-ё, майда,
Майдамни кўрган борми, майда-ё, майда.

Майдагул, ҳо майдагул, майда-ё, майда,
Эринг ўлиб қолган тул, майда-ё, майда,
Чочбовларинг чўнтайиб², майда-ё, майда,
Ўз бозоринг ўзинг қил, майда-ё, майда.

¹ торма — чуқур.

² Чўнтайиб — калта.

Қора қўйим Қовчини, майда-ё, майда,
Чўлларда кўрдим овчини, майда-ё, майда,
Ун тўрт яшар майдамга, майда-ё, майда.
Энди қўяман совчини, майда-ё, майда.

Майда сенинг ишингди, майда-ё, майда,
Айлантирай бошингди, майда-ё, майда,
Агар майда қилмасанг, майда-ё, майда,
Чангакка илай гўштингни, майда-ё, майда.

* * *

Бўз-бўзига — бўзига, майда-ё, майда,
Қўйлар келар қўзига, майда-ё, майда,
Йигитлар ҳазил қилмайди, майда-ё, майда,
Ҳамсояннинг қизига, майда-ё, майда.

Майдалагин қўрингди, майда-ё, майда,
Тўк бўрвойга зўрингди, майда-ё, майда,
Бўрвойга тўкмасанг зўрингди, майда-ё, майда,
Қуритарман шўрингди, майда-ё, майда.

Орқагинанг орқовул, майда-ё, майда,
Чўққигинанг қоровул, майда-ё, майда,
Қаровулдан қарасам, майда-ё, майда,
Кўринади кўп овул, майда-ё, майда.

Узун-узун даралар, майда-ё, майда,
Ундан кийик йўрғалар, майда-ё, майда.
Уни кўрган мерганлар, майда-ё, майда,
Улганича мўралар, майда-ё, майда.

Майда-майда майдонга, майда-ё, майда,
Икки кўзинг ҳайдовга, майда-ё, майда,
Майдам ўзи ҳўптирган, майда-ё, майда,
Уйда хамир кўптирган, майда-ё, майда.

* * *

Ялтираган шохингни, майда-ё, майда,
Жиловлайн, жонивор, майда-ё, майда.
Жилвираган қошингни, майда-ё, майда,
Сурмалайн, жонивор, майда-ё, майда.

Шохгинанг бор бир ёшдан майда-ё, майда,
Тишларинг бор гуручдан, майда-ё, майда,

Йил-ўн икки ой ишлайсан, майда-ё, майда,
Қани сенга бир иштон, майда-ё, майда.

Иштон тугул ковуш йўқ, майда-ё, майда,
Уласанда бу қишдан, майда-ё, майда,
Уламан деб ғам ема, майда-ё, майда,
Жой оласан бийиштан, майда-ё, майда.

Шохи олдига қараган, майда-ё, майда,
Меҳнат учун яраган, майда-ё, майда,
Меҳнатининг зўридан, майда-ё, майда,
Бобо деҳқон сўраган майда-ё, майда.

Майдалайин мен ўзим, майда-ё, майда,
Майда қилар ҳўкизим, майда-ё, майда,
Гўзал экан, гул экан, майда-ё, майда.
Гўзал қора ҳўкизим, майда-ё, майда.

Шохинг мулла давоти, майда-ё, майда,
Ўзинг деҳқон қуввати, майда-ё, майда,
Деҳқон сендан айрилса, майда-ё, майда,
Белдан кетар қуввати майда-ё, майда.

Қуйкунак қушнинг қаноти, майда-ё, майда,
Ҳиндистоннинг санъати, майда-ё, майда,
Бу йил айтсам адо бўлмас, майда-ё, майда.
Икки ҳайвоннинг зийнати, майда-ё, майда.

Ҳулкар билан тарози, майда-ё, майда,
Той чоптириб ораси, майда-ё, майда,
Сирагина битмайди, майда-ё, майда,
Гаврон қилган яраси, майда-ё, майда.

Узун-узун шохларинг, майда-ё, майда,
Ботир йигит найзаси, майда-ё, майда.
Ялтираган кўзларинг, майда-ё, майда,
Келинчакнинг ойнаси, майда-ё, майда.

Олдинг олғир тозидай, майда-ё, майда,
Кейтинг ширбоз қўзидай, майда-ё, майда.
Алчанглаб юришларинг, майда-ё, майда,
Қатта бойнинг қизидай, майда-ё, майда.

Майдаласам ярашар, майда-ё, майда,
Қизлар қирдан қарашар, майда-ё, майда,

Чаққон-чаққон юринглар, майда-ё, майда,
Раис акам уришар, майда-ё, майда.

Сенинг онанг сийирди, майда-ё, майда,
Сувдан бурнин жийирди, майда-ё, майда,
Галаговга қўшсин деб, майда-ё, майда,
Бошдан худо буюрди, майда-ё, майда.

* * *

Майда-майда, майда қил майда-ё, майда,
Майда қилсанг ундай қил, майда-ё, майда,
Сочини ювган қиздай қил, майда-ё, майда,
Тонг шамолга тайёр қил, майда-ё, майда.

Майда-майда морисин майда-ё, майда,
Дон сомондан арисин, майда-ё, майда.
Айни саҳар бўлганда, майда-ё, майда,
Хўжайи Хизир дорисин, майда-ё, майда.

Қирқиб-қирқиб ҳайдагин, майда-ё, майда,
Қирқ ботмонлар келсиной, майда-ё, майда,
Тўғриб-тўғриб ҳайдагин, майда-ё, майда,
Тўқсон ботмон келсиной, майда-ё, майда.

Йўртиб-йўртиб ҳайдагин, майда-ё, майда,
Юз ботмонлар келсиной, майда-ё, майда.

* * *

Осмонда бор ола қуш, майда-ё, майда,
Тўрт оёғинг темир тиш, майда-ё, майда,
Елиб-йўртиб айлангин, майда-ё, майда.
Келаётир уч ой қиш, майда-ё, майда.

Майда-майда морисин, майда-ё, майда,
Дон сомондан арисин, майда-ё, майда.
Тонг шамоли эсганда, майда-ё, майда,
Бободехқон дорисин, майда-ё, майда.

Қора молли қобилим, майда-ё, майда,
Ўз ишига тобиним, майда-ё, майда.
Тез-тез юриб майда қил, майда-ё, майда,
Тайёр дону сомонинг, майда-ё, майда.

Майда-майда, майда қил, майда-ё, майда,
Қопда турган ундай қил, майда-ё, майда,
Бул майдани бўлган сўнг, майда-ё, майда,
Ўтли, сувли сойда бўл, майда-ё, майда.

Майда-майда мой босар, майда-ё, майда,
Майдам сенга ярашар, майда-ё, майда,
Сенинг қалин териларинг, майда-ё, майда,
Этик қилса ярашар, майда-ё, майда.

Оққўрғон-о, Оққўрғон, майда-ё, майда,
Тилла билан қўпарғон, майда-ё, майда,
Ун тўрт яшар майдагул, майда-ё, майда,
Упа билан оқарғон, майда-ё, майда.

Майда гулинг қайдавор, майда-ё, майда,
Асовлиғинг тойча бор, майда-ё, майда,
Икки қадаминг ораси, майда-ё, майда,
Арава турган йўлча бор, майда-ё, майда.

Майда десам майсазорми-я, майда-ё, майда,
От ўрнини той босарми-я, майда-ё, майда,
Отадан қолган етимимиз, майда-ё, майда,
Улмаса ўрнин босарми-я, майда-ё, майда.

Хўп-хўп деса, хўпади, майда-ё, майда,
Хаамири тез кўпади, майда-ё, майда,
Майдажоннинг юзидан, майда-ё, майда,
Хўппи оғанг ўпади, майда-ё, майда.

Майда-майда машатти-я, майда-ё, майда,
Беклар минар қўш отти-я, майда-ё, майда,
Майда-майда, майда бор-а, майда-ё, майда,
Бундай майда қайда бор-а, майда-ё, майда.

Жар ёқалаб ўтлаган, майда-ё, майда,
Ётган жойин жуплаган, майда-ё, майда,
Агар бири ўла кетса, майда-ё, майда,
Кўпайлашиб йиғлаган, майда-ё, майда.

Серғалдоқ қуш боласи, майда-ё, майда,
Сойларда бўлар уяси, майда-ё, майда,
Сой бошидан сел келса, майда-ё, майда,
Сайраб йиғлар онаси, майда-ё, майда.

Майда қилсанг шул ишди, майда-ё, майда,
Борар жойинг биҳишди, майда-ё, майда,
Майда қилмасанг шул ишни, майда-ё, майда,
Ейсан гаврон-химичди майда-ё, майда.

Майдалайман чинғириб, майда-ё, майда,
Юрағой-да югуриб, майда-ё, майда,
Юрмасанг-да, югуриб, майда-ё, майда,
Ейсан таёқ сидириб, майда-ё, майда.

Қибладан чиққан қирқ юлдуз, майда-ё, майда,
Қиялаб борди ботгани, майда-ё, майда,
Улиб кетган бебошлар, майда-ё, майда,
Охират борди ётгани, майда-ё, майда.

Паст-пастгина тевалар, майда-ё, майда,
Унга ёмғир севалар, майда-ё, майда,
Қадрингни билмас нодонлар, майда-ё, майда,
Қобирғанга тебалар, майда-ё, майда.

Оғзинг аллоп қопидай, майда-ё, майда,
Турқинг түриқ отидай, майда-ё, майда,
Думчагинанг бир тори, майда-ё, майда,
Бойбичанинг сочидай майда-ё, майда.

* * *

Хўп ҳайда-ё, хўп ҳайда,
Қалқан қулогим, ҳайда,
Темир туёғим, ҳайда,
Остингда босган донни
Оёғинг қилсин майда.

Сен пўстидан жудо қил,
Сомони сенга фойда,
Чу, ҳе, жонворим, ҳайда,
Хирмонни қилгин майда,
Ишни томом қилмасанг
Жонингга тишим ҳайда.
Мен белгинангга мишиб,
Чу-чу дейман силкиниб,
Чарчаб мен ҳам, жонворим,
Бораман кўзим тишиб,
Чу-ҳе, жонворим, ҳайда.

Бошингни ерга солма,
Сўзимни оғир олма,
Кўзим илиниб кетганда,
Тағин-а тўхтаб қолма,

Чу-ҳе, жонворим, ҳайда,
Хирмонни қилгин майда,

Донни йиғиб олмасак,
Бизларга тиним қайда?
Чу-ҳе, жонвор, чу-ҳа, чу.
Қамчи емай дувва-дув,
Ердан чиққан экиннинг
Тириклиги тиниқ сув.

* * *

Майда деган биз эдик, майда-ё, майда,
Отадан олти қиз эдик, майда-ё, майда,
Шу майданинг дастидан, майда-ё, майда,
Бош-бошимизга тўзидик, майда-ё, майда.

Майдамнинг овозаси, майда-ё, майда,
Пўлатдан дарвозаси, майда-ё, майда,
Тўқсан хумда қайнайди, майда-ё, майда,
Майдажоннинг бўзаси, майда-ё, майда.

Манов тоғ дара-дара, майда-ё, майда,
Майдамнинг қоши қора, майда-ё, майда,
Солиштириб кўравер, майда-ё, майда,
Ҳамма қизлардан сара, майда-ё, майда.

Сенинг энанг сийирди, майда-ё, майда,
Сувдан бурнинг жийирди, майда-ё, майда,
Бобо деҳқон бобомиз, майда-ё, майда,
Сизни ҳўпга буюрди, майда-ё, майда.

Майдажон келар ҳали, майда-ё, майда,
Ирғалар майдам толи, майда-ё, майда,
Юлгундан қамчи қилиб, майда-ё, майда,
Юлдузга минган ҳали, майда-ё, майда.

* * *

Майдам сенинг ўронинг, майда-ё, майда,
Тоғлардан ошди бўронинг, майда-ё, майда,
Тоғлардан ошмай туриб, майда-ё, майда,
Қайтибди гўргўронинг, майда-ё, майда.

Майда десам бўкасан, майда-ё, майда,
Кўзингдан ёш тўкасан майда-ё, майда,
Энди сенга ором йўқ, майда-ё, майда,
Умринг шундай ўтасан, майда-ё, майда.

Қийғир ётар қияда, майда-ё, майда,
Болалари уяда, майда-ё, майда.
Жами меҳнат ичида, майда-ё, майда,
Шу меҳнатинг зиёда, майда-ё, майда.

* * *

Майда, майда, майда, майда-ё, майда,
Юришлари ҳўп-майда, майда-ё, майда,
Сомони қолди сойда, ҳо майда-ё, майда,
Дони бiзга фойда, ҳо майда-ё, майда.

Майда дедим, хўп дединг, майда-ё, майда,
Хўпга майлим йўқ дединг, майда-ё, майда,
Галаговга қўшганда, ҳо майда-ё, майда,
Кўргилигим кўп дединг, ҳо майда-ё, майда.

Майда қилгин шу ишди, ҳо майда-ё, майда.
Борар еринг беҳишди, ҳо майда-ё, майда,
Шундай майда қилмасанг, ҳо майда-ё, майда,
Эгангдан кўр болишди, ҳо майда-ё, майда.

* * *

Қарчиғайни қочириб,
Боғи қолди билакда,
Ўн тўрт яшар майданинг
Доғи қолди юракда.

Думларинг бор қамчидай,
Учи қизнинг сочидай,
Баданингдан оққан тер,
Совурдаги томчидай.

Майдамнинг овозаси,
Пўлатдан дарвозаси,
Тўда ёвни қувганда,
Ярқирар найза-ю ноғараси.

Майда десанг кўрайин,
От билан хўп янчайин,
Майда-майда мой босар,
От ўрнини той босар.

Майда десам бўқарсан,
Кўзингдан ёш тўқарсан,
Кўксингдан жўя олиб,
Қовун, гарвуз эқарсан.

Майда-майда мойчини,
Чўлда кўрдим овчини,
Хону беклар қиз учун,
Олдин қўйди совчини.

* * *

Майда дейман кечалаб,
Қичқираман чечалаб,
Эшитмайсан, кар қулоқ,
Қайга кетдинг бўчалаб.

Устингга ёпиқ солдим,
Сени майда қилар деб,
Ўз вақтида сувлатдим,
Сени майда қилар деб.

Ёшлигингдан боққанман,
Фойда бердинг деҳқонга.
Саратоннинг кунда,
Олиб кетдим хирмонга.

Орқангдаги чопаринг,
Майда сени сафаринг,
Галаговда гавронинг,
Ўзинг менинг давроним.

Талқон қилсанг кул бўлсин,
Ҳосил жуда мўл бўлсин,
Майда қилсанг қўрингни,
Тоғдан ошар суронинг.

Орқангдаги чопаринг,
Деҳқон сенинг повқаринг,
Майда қилсанг мой босар,
От ўрнини той босар.
Бу тойлар от бўлгунча,
Йигитларни ғам босар.

Йўртиб юргин, нари бор
Жийрон отим жонивор.
Дони менга бўлса ҳам,
Сенга сомон, чори бор.

Туёқларинг темирдек,
Бошоқни еб семирдинг,
Тоғ-тоғ буғдой сомонни,
Бир пешинда емирдинг.

Тоғнинг боши қиядир,
Сенинг энанг биядир,
Хизматинг эвазига
Элим нондан тўядир.

Майда-майда дейишар,
Хўпчилар бўз кийишар,
Ўлпончилар галаси
Қутуришиб келишар.

Майда қилгин уватиб,
Сенсан менинг қувватим.
Келаётир эшонлар,
Дасторини чуватиб.

Қора-қора қарғалар,
Қўрга қараб йўрғалар,
Қўрим қутин учирди,
Келмай кетгур дарғалар.

Қаҳ-қаҳлаган қарғалар,
Қамишни кўрса йўрғалар,
Уйинг куйгур дарғалар,
Хирмонни кўрса йўрғалар.

Майда сенга порисин,
Сомондан дон арисин,
Амлақдорлар уйига
Вабо, ўлим дорисин.

Майда ўзи яхши қиз,
Майда билан тўқмиз биз,

Бугдой кирса омборга,
Туй қилардик эрта куз.

Хўп-хўп десам хўпади,
Хаамири тез кўпади,
Тангасимон қашқангдан
Хўппи оғанг ўпади.

Создир найим товуши,
Адо бўлди ковушим.
Отам билан чориқни,
Қийишамиз овушиб.

Икки овора бир иштон,
Қандай чиқамиз қишдан,
Топганимиз етмайди,
Билсанг қишки емишдан.

Қорнигинанг қозондай, майда-ё, майда,
Киприкларинг сўзондай, майда-ё, майда,
Анқиллаган овозинг, майда-ё, майда,
Мулла айтган азондай, майда-ё, майда,

Қарчиғай қуш қора қуш, майда-ё, майда,
Қанотлари ола қуш, майда-ё, майда,
Елиб, юртиб юринглар, майда-ё, майда,
Яқин қолди уч ой қиш, майда-ё, майда,

Майда қилсанг шундай қил, майда-ё, майда,
Элаб қўйган ундай қил, майда-ё, майда,
Қизилини қирдай қил, майда-ё, майда,
Сариғини сойдай қил, майда-ё, майда.

Майда, майда майда бор, майда-ё, майда,
Қамбағалнинг бари хор, майда-ё, майда,
Бойлар бўлсин бари кўр, майда-ё, майда,
Сизлар бўлинг баринг зўр, майда-ё, майда.

Майдалар майда, майда-ё, майда,
Хотинлар ётар сояда-ё, майда-ё, майда,
Сояларда ётса ҳам, майда-ё, майда,
Иккала кўзи пояда-ё, майда-ё, майда.

Азаматим, олмосим, майда-ё, майда,
Босган изинг қолмасин, майда-ё, майда,

Ишдан чарчаб толмасим, майда-ё, майда,
Майда қилгин ҳайвонот, майда-ё, майда.

Майдалар қил, кўрайин, майда-ё, майда,
Шохингга ипак ўрайин, майда-ё, майда,
Шохингдаги ипакни, майда-ё, майда,
Кўз туморлар қилайин, майда-ё, майда.

* * *

Боса-боса юринглар, майда-ё, майда,
Бод бўлсин жонивор, майда-ё, майда,
Сени боққан деҳқонлар, майда-ё, майда,
Шод бўлсин жонивор, майда-ё, майда.

Майда қилсанг иш битар, майда-ё, майда,
Иш бошингдан кетар, майда-ё, майда,
Яхши муродга етар, майда-ё, майда,
Ёмон оёқдан йитар, майда-ё, майда.

Майдам ўзи яхши қиз, майда-ё, майда,
Ошга қатиқ, нонга туз, майда-ё, майда,
Олти хумда қайнайди, майда-ё, майда,
Майдажоннинг бўзаси, майда-ё, майда.

Тепа-тепа юринглар, майда-ё, майда,
Тепа бўлсин донаси, майда-ё, майда,
Боса-боса юринглар, майда-ё, майда,
Талқон бўлсин пояси, майда-ё, майда.

* * *

Тепа устида қуюн, майда-ё, майда,
Тепадан топдим тугун, майда-ё, майда,
Бултур кетган майдамнинг, майда-ё, майда,
Дарагин топдим бугун, майда-ё, майда.

* * *

Қарға, қарға, қарғалар, майда-ё, майда,
Қора кўрса йўрғалар, майда-ё, майда,
Тезроқ майда қилмасанг, майда-ё, майда,
Қора теринг шўрғалар, майда-ё, майда.

* * *

Чухей-чухей кўрнинг оти, майда-ё, майда,
Эганг Ёвмутнинг бекзоти, майда-ё, майда,
Ҳалвочининг хоназоти, майда-ё, майда,
Чухей-чухей, зўрнинг оти, майда-ё, майда.

* * *

Галаговни ганг босган,
Орқа-бошин чанг босган,
Бу майданинг дастидан,
Юрак бағрин ғам босган.

Ҳўкизгинам ҳўп-ҳўп,
Обжувозда икки ўқ,
Бирини қўй-да, бирини суқ,
Олақарға оғзинг тўқ.

* * *

Куйкунак қуш боласи,
Кўлда қўяр уясин.
Кўлни шамол учирса,
Куйиниб йиғлар онаси.

Зарғалдоқ қуш боласи,
Сойда қўяр уясин,
Сой бошидан сел келса,
Сарғайиб йиғлар онаси.

Япалоқ қуш боласи,
Жарга қўяр уясин,
Жар бошидан сел келса,
Етиб йиғлар онаси.

Майда қилгин гўзаллар,
Тоғнинг бағрин кезарлар.
Тоғнинг бағрин сел олса,
Ўрдак бўлиб сузарлар.

Майда-майда Мойбарак,
Сийна билан Ойбарак,
Ойбарак устида Сийна,
Қизлар қўяди хина,

Хина қўйган қизларнинг
Юрагида йўқ гина.

* * *

Майдам ўзи яхши қиз, майда-ё, майда,
Ошга қатиқ, нонга туз, майда-ё, майда,
Пиёванга пиёз қиз, майда-ё, майда,
Хўжасига ниёз қиз, майда-ё, майда.

Чапаргинанг сочиқдан, майда-ё, майда,
Ўлмай чиқдинг шу қишдан, майда-ё, майда,
Қутулсанг шундай ишдан, майда-ё, майда,
Каминг йўқдир юришдан, майда-ё, майда.

* * *

Майдамнинг андозаси, майда-ё, майда,
Пўлатдан дарвозаси, майда-ё, майда,
Тўққиз хумда қайнайди, майда-ё, майда,
Майдажоннинг бўзаси, майда-ё, майда.

Айри туя минганлар, майда-ё, майда,
Эгарли отдай бўлар, майда-ё, майда,
Ёвга бориб чангмаса, майда-ё, майда,
Мол олдирган сортдай бўлар, майда-ё, майда.

Пас-пасгина пас овул, майда-ё, майда,
Тевараги ҳас овул, майда-ё, майда
Майда гулнинг бахтига, майда-ё, майда,
Қунда келар ясовул, майда-ё, майда.

Товларда бор олақор, майда-ё, майда,
Ола қордан сув оқар, майда-ё, майда,
Ота-энанг ўлгандир, майда-ё, майда,
Энди сени ким боқар, майда-ё, майда.

Товларда бордир бир булоқ, майда-ё, майда,
Майда гулга сўйдим улоқ, майда-ё, майда.
Майда гул деб чақирсам, майда-ё, майда,
Эшитмайди кар қулоқ, майда-ё, майда.

* * *

Қийғир солдим арчага, майда-ё, майда,
Олиб учди боғчага, майда-ё, майда,

Қаердан ошиқ бўлибман, майда-ё, майда,
Нуралидай бекчага, майда-ё, майда.

Майда гулинг ўн бешда, майда-ё, майда,
Чор этаги чим кашта, майда-ё, майда,
Майда гулга ошиқ бўлди, майда-ё, майда,
Нуралидай саргашта, майда-ё, майда.

* * *

Майдага берди порани, майда-ё, майда,
Юзига урди қорани, майда-ё, майда,
Кайвонилар кўрсинлар, майда-ё, майда,
Нурали қилган ярани, майда-ё, майда.

Қарчиғайнинг эркаги, майда-ё, майда,
Човли бўлар жонивор, майда-ё, майда,
Оёғида оқ тасма, майда-ё, майда,
Бовли бўлар жонивор, майда-ё, майда.

* * *

Азаматим овғоним, майда-ё, майда,
Чўммоқ сигир совғоним, майда-ё, майда,
Чўммоқ сигир соғсам ҳам, майда-ё, майда,
Аталаси ёвғоним майда-ё, майда.

Майда гул кетди ҳайлоққа, майда-ё, майда,
Юкини ортди тайлоққа, майда-ё, майда,
Бир тайлоғи кам келса, майда-ё, майда,
Утирди йиғламоққа, майда-ё, майда.

Ғарқа-ғарқа ғоз келди, майда-ё, майда,
Қиш бошидан ёз келди, майда-ё, майда,
Қокил ташлаб ўйнангиз, майда-ё, майда,
Дойра дасти соз келди, майда-ё, майда.

* * *

Майдажон юришинг хомуш, майда-ё, майда,
Қорнинг катта белинг бўш, майда-ё, майда,
Хивич билан бир солсам-а, майда-ё, майда,
Кўзингга тўлар жиққа ёш, майда-ё, майда.

Қабадиян қўрғони, майда-ё, майда,
Беклар минар йўрғани, майда-ё, майда,

Қур оқсоқол жұнади, майда-е, майда,
Майдагулни кўргани, майда-е, майда.

Қабадиян қўриғи, майда-е, майда,
Қайнаб битар тариғи, майда-е, майда,
Майда гул бўбди бувоз, майда-е, майда,
Қалай бўлар тўриғи, майда-е, майда.

* * *

Майдагул кетди чол билан, майда-е, майда,
Баланд қия йўл билан, майда-е, майда,
Келинг икков кўришайлик, майда-е, майда,
Ноз хинали қўл билан, майда-е, майда.

Пас-паскина тепанинг, майда-е, майда,
Теварағи хас экан, майда-е, майда,
Совчи қўйдим бермади, майда-е, майда,
Отанг қурғур пес экан, майда-е, майда.

Севилмаган майдагул, майда-е, майда,
Севганига йўлиқар, майда-е, майда,
Отилмаган оқ айиқ, майда-е, майда,
Мерганига йўлиқар, майда-е, майда.

Ёрғичоқ қўшиқлари

Ёрғичоқ торта-торта,
Пўран бўлдим,
Ёрғичоқ нонини еб
Хўран бўлдим.

Ёрғичоғим гумбур-гумбур этади,
Нортуялар қулоқ солиб ўтади,
Қарвон билан ризқи-рўзимиз олиб,
Эсон-омон оғажоним қайтади.

Арпа экиб, буғдой экиб чош этай,
Дарғаларнинг кўнгилларин ғаш этай,
Тўрт томонимга қозонлар қуриб ош этай,
Ош устига укаларим бош этай.

Укажоним кичкина муштдаккина,
Отга минса қарчиғай қушдаккина,

Бўйлари етмайди отнинг белига,
Ўзим бўлай тилла қамчи қўлига.

Осмондаги ой бўламан, укажон,
Шарқираган сой бўламан, укажон,
Ёрғичоқнинг унидан нон пишириб,
Сенлар билан бой бўламан, укажон.

Ёрғичоқни санночи булбул қуши,
Дугона, дугонанинг кўнгил хуши,
Дугона дугонага қилмаса вафо,
У ҳам бир вайронаи кўнгил хуши.

Дугона қарга бораяпсан элакка,
Олти каптар келиб қўнди теракка,
Олти каптар овозингдан ўргилай,
Қулфи занжир дарвозангдан айланай.

Қулфи занжир дарвозанг тилламиди,
Ичидаги ўғил-қизи мулламиди,
Мулла бўлса, ўқисин, биз кўрайлик,
Орқа сочин тарасин, биз ўрайлик.

Ёрғичоқни тақ-тақижон дейдилар-о,
Тегирмонни роҳатижон дейдилар-о,
Ёрғичоқдан терлаб чиққан бандамон-о,
Хўжаҳайрон, бўйни йўғон дейдилар-о,

Ёрғичоғим устида бош айланур-о,
Бодом қовоқ устида қош айланур-о,
Бойга тушиб бахтсиз бўлган дугонажон-о,
Сени кўрсам кўзимга ёш айланур-о.

Ёрғичоқни торта-торта толаман-о,
Эрта туриб дугонамга бораман.

Бўз кўйлагинг ойи борми, дугона-ё,
Дардлашгани сиринг борми, дугона,
Кунда-кунда бозор қараб борасан-о,
Севиб қолган ёринг борми, дугона.

Дугона дугонага гул юборар,
Отини булбулдан айтиб юборар,
Оти булбул, сочи сунбул дугонам-о,
Таги жигар қизил гулдан юборар.

Ёрғичоғим гулдур-гулдур,
 Бўғзинг тўла оппоқ ундир,
 Бой бобонинг хонадони
 Иккимизни ейдур-ейдур.

Утирибман катта уйнинг тўрида,
 Икки кўзим Бухоронинг йўлида,
 Бухоронинг таги-тоши ўйилсин,
 Оғагинам бўйи-басти кўринсин.

Бухоро кетган оғам молинг қани,
 Ишқ билан севиб олган ёринг қани?!
 Уйнинг куйгур қароқчилар йўл тўсдими,
 Бор-йўғидан айрилганлар қон қўсдими?

Осмонда бор бир юлдуз важиллайди,
 Ёрғичоқ тортган қўлим жазиллайди,
 Етти йиллик бир дардим бор ёзилмайди
 Қўлим эмас, бедаво қалб жазиллайди.

Қулоқ солай, овоз чиқар, ёрғичоғим,
 Муллалар айтган азондай, ёрғичоғим,
 Бой қорнининг катталиги, ёриғичоғим,
 Маъракадаги қозондай, ёрғичоғим.

Ёрғичоқ тортмас эдим,
 Оч қолганимдан тортаман,
 Сабзавон айтмас эдим,
 Куйганларимдан айтаман,
 Куйганим, куйдирганинг
 Ҳар жойга борсам айтаман.

Ёрғичоқдан рўзгоримда ун бор экан,
 Гўзал қизнинг юзида нур бор экан,
 Гўзал қизнинг бетида нур бўлса-я,
 Оқ юзига қуёш ҳам хуштор экан.

Ёрғичоқ ялпоққина,
 Ун қилар оппоққина,
 Ёрғичоқ хир-хир этар,
 Муштдакқина хамир этар.

Икки тошу бир санноч,
Қонимни сўрар ёрғичоқ,
Ёрғичоқ торта-торта
Толди қўлим,
Икки тош орасида
Қолди қўлим.

* * *

Кузгинамнинг ёшлари,
Дарё бўлиб оқади,
Юраккинамнинг дардига,
Танам сув бўп оқади.

Ғўзапоянинг ўтини,
Бурқсиб чиқар тутуни,
Ҳеч бандага солмасин,
Кундошликнинг ўтини.

Том айланиб сув тутдим,
Ёр келар деб кўз тутдим,
Кундошликнинг дастидан,
Коса-коса қон ютдим.

Ёрғичоқ, сен ёрғичоқ,
Тишларинг бўлсин қоқроқ,
Бўғзинг тўлсин ҳамиша,
Бўғдойим бўлсин қайроқ.

Арпа тортсам майин қил,
Тарифимни қил упа,
Жўхоримга бўлгин зил,
Бўғдойимни ўзинг бил.

Бой отамдан олганман
Чорак арпа донини.
Доним қимматга тушган,
Жоним гаровга тушган.

Айлантириб мен сени,
Айлантирдим бошимни.
Қўлларим мунча толди
Таним балчиққа қолди.

Қўй боқиш

Тоғларнинг боши қобилда,
Қобилга қўйлар жобилда,
Садафгина тўгилди,
Астароқ ҳайданг сабилди.

Ҳаво бир ёғар тов-товга,
Йилқилар кирди матовга,
Ўн беш ёшли бир қизгина,
Йиғлаб-а кирди ўтовга.

Қўй ҳайдадим қайирга,
Қўйним тўлиб туюрга
Бориб бир айтинг қизларга,
Бизни бир кўрсин уюрга.

Тоғларга чиқдим тақиллаб,
Қовурғаларим шақиллаб,
Ҳар бир қизларни кўрганда,
Ўла берғойдим ҳиқиллаб.

Чўпонлар қўй боқади нола қилиб,
Чўпонга қиз берманглар зоя қилиб,
Чўпонга қиз берсангиз зоя қилиб,
Чайдаман¹ олар кетар пана қилиб.

* * *

Эламон-а, эламон,
Эчки боқиб келаман,
Шўрдан шоғол ўтдими,
Думи лойга ботдими,
Гул бутанинг тагида
Ғазал айтиб ётдими!

Турей-турей қўшиқлари

Эсли молим, оқилим, турей-турей,
Елкамдаги кокилим, турей-турей,

¹ Чайда — чакмон.

Шунча молнинг ичида, турей-турей,
Боғда очилган гулим, турей-турей.

Чаланадан маъраб, турей-турей,
Ериб чиққан боланг-ку, турей-турей,
Юролмай эсанкираб, турей-турей,
Бўйнин тутган боланг-ку, турей-турей.

Қўй ичида қорасан, турей-турей,
Ақллисан, доносан, турей-турей,
Агар боланг олмасанг, турей-турей,
Бозорларга борасан, турей-турей.

Болагинанг оққина, турей-турей,
Уйқулари соққина, турей-турей,
Агар боланг олмасанг, турей-турей,
Сағирдир бебоққина, турей-турей.

Тоғларга бор қув олма, турей-турей,
Совди бўлгин сув олма, турей-турей,
Болангнинг йўқлигини, турей-турей,
Кўнглингга оғир олма, турей-турей.

Сенинг боланг ўлибди, турей-турей,
Қади боланг бўлибди, турей-турей,
Қўзингдаги ёшларинг турей-турей,
Юзингдан ирғалибди, турей-турей.

Тоғларда бор олича, турей-турей,
Совдилар бўл бу йилча, турей-турей,
Келар йили жонивор, турей-турей,
Сен кўрарсан бекбачча, турей-турей.

Тоғларда бор гўлхайр, турей-турей,
Оқ сутингни қил хайр, турей-турей,
Келар йили туққанинг, турей-турей,
Бўлсин-да Зухра — Тоҳир, турей-турей.

Совди бўлиб совдиргин, турей-турей,
Совса қади тўлдиргин, турей-турей,
Бунча куйма жонивор, турей-турей,
Тақдирингни кўндиргин, турей-турей.

Болалининг боғи бор, турей-турей,
Боласизнинг доғи бор, турей-турей,

Ким куймайди болага турей-турей,
Юрагида чўғи бор, турей-турей.

Болалилар бозорда-ё, турей-турей,
Боласизлар ҳазарда-ё, турей-турей,
Куни тўлиб ўлганлар, турей-турей,
Яна чиқмас мозорда-ё, турей-турей.

Болалилар бош бўлар, турей-турей,
Боласизлар ёш бўлар, турей-турей,
Келар йили туққанинг, турей-турей,
Узингга йўлдош бўлар, турей-турей.

Агар боланг олмасанг, турей-турей,
Икки итни қўшарман-а, турей-турей,
Молдан олдин келмасанг-а, турей-турей,
Бўрларга берарман-а, турей-турей.

* * *

Ол болангни жонивор-а, турей-турей,
Сол меҳрингни жонивор-а, турей-турей,
Ёна ерда ётганда-я, турей-турей, 20
Ёнингда ўйнар шул боланг-а, турей-турей.

Даштга борсанг ганг босар-а, турей-турей,
Бозор борсанг чанг босар-а, турей-турей.
Агар боланг олмасанг-а, турей-турей,
Юраккинанг ғам босар-а, турей-турей.

Болалилар ёш бўлар-а, турей-турей,
Беболали ғаш бўлар-а, турей-турей,
Шул болангни олмасанг-а, турей-турей,
Эмчакларинг тош бўлар-а, турей-турей.

Турткиласам иясан, турей-турей,
Бир қади сут берасан, турей-турей,
Яшириб қолган сутингни, турей-турей,
Қай бир кимга берасан, турей-турей.

* * *

Тоғларда булоқ шарқирар, турей-турей,
Елинқопинг ярқирар, турей-турей,
Агар боланг олмасанг, турей-турей,
Эмчакларинг зирқирар, турей-турей.

Оқил бўлсанг англагин-а, турей-турей,
Қулоқ солиб тинглагин-а, турей-турей,
Агар боланг олмасанг-а, турей-турей,
Бева жонинг ҳазарда-я, турей-турей.

Қўй соғаман қўшоқда, турей-турей,
Қўй ишқи менга ёққан, турей-турей,
Қўй сутини ичганлар, турей-турей,
Кундан-кун шифо топган, турей-турей.

Тоққа битар болдирғон-а, турей-турей,
Бойлар кўпни ёндирган-а, турей-турей,
Яйловингни ёв олди-я, турей-турей,
Савлатингни сув олди-я, турей-турей.

Чурей-чурей қўшиқлари

Ол болангни жонивор-а, чириё,
Маъраб-маъраб келаға-я, чириё,
Молдан олдин келмасанг-а, чириё,
Уйдан кетмай қўяқол-а, чириё.

Молда билинар қашқанг-а, чириё,
Борма-ё бундан бошқанга, чириё,
Ена ерда ётганда-ё, чириё,
Ёнингда ўйнар жон боланг-а, чириё.

Соқолинг бор бир тутам-а, чириё,
Ёки бўлдингми кўсам-а¹, чириё,
Бўлган бўлсанг кўсам-а, чириё,
Бўлади сени сўйсам-а, чириё.

Шохларинг бор бир минор, чириё,
Минорга қушлар қўнар, чириё,
Боланг олиб искасанг, чириё,
Куюнган юрагинг қонар, чириё

* * *

От оёғин от босар, чурей-чурей,
Оқ юзингни гард босар, чурей-чурей.

¹ Кўсам — бичилган улоқ, сарка.

Агар шуйтиб соғдирмасанг, чурей-чурей,
Қассоблар бутингдан осар, чурей-чурей.

Оғзинангда ўтинг бор, чурей-чурей,
Елингинангда сутинг бор, чурей-чурей,
Серсоқолим жонивор, чурей-чурей,
Керилиб турган бутинг бор, чурей-чурей.

Болагинанг бахтингдир, чурей-чурей,
Уни олиб ухлагин, чурей-чурей,
Болалилар маърашар-а, чурей-чурей,
Боласизлар қарашар-а, чурей-чурей.

Ена ерда ётгансан-а, чурей-чурей,
Чаланага ботгансан-а, чурей-чурей,
Ўзинг боланг билмасдан-а, чурей-чурей,
Ўзгалабсан жонивор-а чурей-чурей.

* * *

Эшик олди гулҳовуз, чирия,
Эчки боқиб келган биз, чирия,
Юз минг товланиб уйдан чиқди, чирия,
Сочи тўлғаниб сулув қиз, чирия.

Эниб келдим элларингдан, чирия,
Чанқаб-чанқаб чўлларингдан, чирия,
Хумор тутиб бир ушласам, чирия,
Хипча нозик белларингдан, чирия.

Минган отим сурма йўрға, чирия,
Жилови бўш, ўзи бурма, чирия,
Намойишга кийиниб чиқар, чирия,
Гулгун кўйлак, бели бурма, чирия.

Оқ юзинг қордай бўлиб, чирия,
Уйдан чиқсанг ойдаи бўлиб, чирия,
Зулпақкинанг эшилибди, чирия,
Чўпон эшган чилвирдай, чирия.

* * *

Тикрайган қулоғи бор,
Чашмадек булоғи бор,
Ичда эгиз улоғи бор,
Олгин, шу эчким яхши эчки.

Ўйнайди дорбознинг бўз оти,
Қаймоқлари лаззатли,
Ўзи ола эчким хоназоти,
Олгин, шу эчким яхши эчки.

Ўтлар чиқиб гуркирайди,
Ҳаволар ёғиб буркирайди,
Эчким бадани диркирайди,
Олгин, шу эчким яхши эчки.

Сувга солсам ўлади,
Ўтга солсам тўяди,
Қавоб қилсам қуяди,
Олгин, шу эчким яхши эчки.

Шохи тикка ўсгандир,
Қалласин қассоб кесгандир,
Ўз оёғидан ўзи осгандир,
Олгин, шу эчким яхши эчки.

Ҳўш-ҳўш қўшиқлари

Ҳўшам турсанг ярашар,
Ҳўш-ҳўш, ҳўшам, ҳўш,
Ҳалойиқлар қарашар,
Ҳўш-ҳўш, ҳўшам, ҳўш.

Мен айланай ҳайвоним,
Ҳўш-ҳўш, ҳўшам, ҳўш,
Ҳайвони безавоним,
Ҳўш-ҳўш, ҳўшам, ҳўш.

Болалари бош бўлар,
Ҳўш-ҳўш, ҳўшам, ҳўш,
Боболари ёш бўлар,
Ҳўш-ҳўш, ҳўшам, ҳўш.

* * *

Зангги бобо боққаним,
Момо ҳаво соққаним,
Емишинг кўп бўлгин хуш,
Говмиш-молим ҳўш-ҳўш.

Сенинг сутинг элхайр,
Эганг сен билан бойир,
Тўртовидан тирқираб,
Эмчак-сутинг сирқираб,
Сен келибсан айни туш,
Говмиш молим ҳўш-ҳўш.

Сени сийлаб боқайин,
Кўзминчоқлар тақайин,
Қуралай кўз говмишим,
Туёқлари кумушим.
Зотли молим ҳўш-ҳўш,
Сутли молим ҳўш-ҳўш.

Зотдорим ола танам,
Отингни қўйдим санам,
Говмиш молим ҳўш-ҳўш,
Зотдор молим ҳўш-ҳўш.

* * *

Ҳўш-ҳўшласам иясан, ҳўшей-ҳўшей,
Ковшабгина турасан, ҳўшей-ҳўшей,
Анграймагин жонивор, ҳўшей-ҳўшей,
Сен болангга тўясан, ҳўшей-ҳўшей.

Тоғда олқар ўтинг бор, ҳўшей-ҳўшей,
Оқар булоқ сутинг бор, ҳўшей-ҳўшей,
Сўлохмондай жасадда, ҳўшей-ҳўшей,
Хурма-хурма сутинг бор, ҳўшей-ҳўшей.

Тоғда олқар ўтингни, ҳўшей-ҳўшей,
Унитмагин, жонивор, ҳўшей-ҳўшей.
Ийиб турган сутингни, ҳўшей-ҳўшей,
Қуритмагин, жонивор, ҳўшей-ҳўшей.

* * *

Сигир соғдим, ҳўш-ҳўш,
Сигиргинам, ўзинг жўш.
Сигирга ем бермасам,
Хурмагинам шукун бўш.

Сигиргинам боласи, ҳўш-ҳўш,
Сигирларнинг сараси, ҳўш-ҳўш,

Хоназотим феъли бўш,
Сулувгинам, ҳўш-ҳўш.

* * *

Хўшим молим, говмишим,
Эмчакларинг совмишим,
Оралаб единг ўтингни,
Ийиблар бергин сутингни.

Тутаккўлда ўтинг бор,
Қозон-қозон сутинг бор,
Отли молим, ҳўш-ҳўш.
Зотли молим, ҳўш-ҳўш.

Сени ҳайдаб боқайин,
Қўз туморлар тақайин,
Нормуродим феъли бўш,
Говмиш молим, ҳўш-ҳўш!

* * *

Хўш-ҳўш дейман ола бош,
Қўзинг ўткир қаламқош,
Қалам қошинг сузилсин,
Сутинг ерга сизилсин.

Хўш-ҳўш жонивор қўнғир,
Сутинг оқади шир-шир,
Олти хурма қўлимда,
Ийиб сут билан тўлдир.

Хўш-ҳўш сардорим сори,
Ким айтар сени қари,
Олти қизни толдирдинг,
Сут бердинг совган сари.

Хўш-ҳўш дейман қора бош,
Ўзинг қўйлардан ювош,
Ичиб адо қилолмас,
Сояда олти ҳовош.

* * *

Одам Ота боққанам, ҳўш-ҳўш,
Момо Ҳаво соққанам, ҳўш-ҳўш,

Ҳўш-ҳўшласам жўшиган, ҳўш-ҳўш,
Дарё бўлиб оққанам, ҳўш-ҳўш.

Сой ёқалаб ўтлаган, ҳўш-ҳўш,
Боласини йўқлаган, ҳўш-ҳўш,
Бири ўлса жонивор-а, ҳўш-ҳўш,
Бўкиришиб йўқлаган, ҳўш-ҳўш.

Уйлаб турсам ҳўшинг бор, ҳўш-ҳўш.
Сўфидай товушинг бор, ҳўш-ҳўш,
Болангни чақирасан, ҳўш-ҳўш,
Бир одамча эсинг бор, ҳўш-ҳўш.

Қади-қади тўлдиргин, ҳўш-ҳўш,
Сутлигингни билдиргин, ҳўш-ҳўш,
Икки қиз соға кетса, ҳўш-ҳўш,
Билагини толдиргин, ҳўш-ҳўш.

* * *

Икки шохинг каллангда, ҳўш-ҳўш,
Ювош дейди холангни, ҳўш-ҳўш,
Нимага тайсаллайсан, ҳўш-ҳўш.
Танимайсан болангни ҳўш-ҳўш.

Жонивор мени кўргин, ҳўш-ҳўш,
Кавш қайтар, жим тургин, ҳўш-ҳўш.
Хурмаларни тўлдириб, ҳўш-ҳўш,
Ийиб сутингни бергин, ҳўш-ҳўш.

Ҳулкар тарози оғар, ҳўш-ҳўш,
Севганим сигир соғар, ҳўш-ҳўш.
Сигир соғар ийдириб, ҳўш-ҳўш,
Сочини ерга ғейдириб, ҳўй-ҳўш.

* * *

Қади-қади сут бергин,
Қади боғи узилсин,
Қатиқларинг жонивор,
Тулумларга сузилсин.

Чўпонлар сени боқсин,
Қўйга қўнғироқ тақсин,
Ийиб бергин сутингни
Дарёдай тошиб оқсин.

Қадимни келтирарман,
Болангни кулдирарман,
Алаймагин жонивор,
Қўзингга қолдирарман.

Ола сигир ол дейди,
Иссиқ жойга сол дейди,
Ола сигир сутини,
Асал билан бол дейди.

* * *

Емғир ёғиб келади тизақайлаб,
Бойнинг қизи қарайди чийи бойлаб,
Қўй сов деса совмаган бойнинг қизи,
Сигир қандай совади бошин бойлаб.

* * *

Сори биям шохасин,
Шавшатмангиз, бобоси,
Чаннаб турган суякни,
Қақшатмангиз, момоси.

Туя совган вақтингда,
Ий дебмидинг, Тўлганой,
Икки қўлинг бир-бирига,
Тей дебмидинг, Тўлганой.

Бия совган вақтингда,
Ийиб бергин дебмидинг,
Эчки соққан вақтингда,
Жийиб бергин дебмидинг.

Қозон-қозон қимизни,
Ич дебмидинг, Тўлганой,
Жовдираган қўйнимга-ё,
Қир дебмидинг, Тўлганой.

От ҳақида

Отни боқсанг қашиб боқ,
Емини емига қўшиб боқ.
От кунингга ярайди,
Сендан арпа сўрайди.

Туя чўкди жой олди,
Оёғига лой олди.
Тургин туям, қор ёғди,
Нобуд қилдинг бор-йўғди.

* * *

Қатра лайдан ўтолмай,
Балчиққа ботган отим,
Олти ботмон арпа еб,
Тиррайиб қотган отим.

* * *

Менинг ҳолимга куласан,
Қуруқ тўрвани иласан,
Ичида бор чангал сомон,
Токай мен ҳам юрган бўлай.

Арпа бердим деб ёлғон,
Қайдан бўлсин менда дармон,
Боз айтасан, ётиш ёмон,
Токай мен ҳам юрган бўлай.

Епиққинамни ўясан,
Ярамга пахта қўясан,
Юролмай қолсам сўясан,
Токай мен ҳам юрган бўлай.

Ҳеч бир адо бўлмайди иш,
Ишдан кейин дейсан тутиш,
Қиш бошланса бўлмай емиш,
Токай мен ҳам юрган бўлай.

Бир тўнқариб ёгса ҳаво,
Тошдай қотиб мен бенаво,
Бир уйни кўрмайсан раво,
Токай мен ҳам юрган бўлай.

Нимча кепакни иласан,
Уни емасдан оласан,
Мен ишга ярамасам,
Сўнгра очликдан ўласан.

* * *

Отсан, жонивор, отсан,
Рўзғор учун қанотсан,
Олисни олдирасан,
Уйимга келтирасан,

Жониворим, жонивор,
Бир одамча меҳринг бор.
Рўзғор учун доимо,
Қўлтиқда қанотинг бор.

Хизмат қиласан менга,
Ем берайин мен сенга,
Бир кунлик меҳнатимиз,
Ҳилла бўлди бир танга.

* * *

Бул сағрингга қарайман,
Куёвли қиз ётгидай,
Бурнингдан чиққан дамингга,
Қаррак босса ёнгидай,
Қулоғинг орасидан,
Қўш тегирмон ўтгидай.

Бали-бали болинг бор,
Минг туморли норинг бор.
Жасатингга қарайман,
Чопадиган ҳолинг бор.

Бурни катта дамламас,
Пой қадами емламас,
Қирқ кун чопсанг жонивор,
Чиргилигинг терламас.

ҚАСБ ВА ҲУНАР БИЛАН БОҒЛИҚ ҚЎШИҚЛАР

Урчуқ қўшиқлари

Эшик олди қумалоқ,
Менинг ипим юмалоқ,
Элак ичида кепак,
Менинг ипгинам ипак,

Менинг ипимдай қилиб,
Эшолмайди ўргимчак,

Уйнинг олдида олма,
Эртагача тўл қолма.
Айлантирайин сени,
Урчуққинам сен толма,

Сўйлана сўйлан, урчуғим.
Суқсурдай бўйлан, урчуғим.

Эшик олди юнғичқа,
Менинг ипим ингичка.

Тез-тез айлан урчуғим,
Тезлаб бўлайин кечка.
Бурайин қўлим билан,
Гуриллаб айлан урчуғим.

Ипгинам чўзилмасин,
Кўнгиллар бузилмасин.
Эртасига ўрмакда,
Ипгинанг узилмасин,

* * *

Боғларда каклик сайрайди,
Арчалар бука боғлайди,
Мен ёримни ўйласам,
Юрагим мойдай қайнайди.

Ойлар ёруғ бўлибди,
Ўйнагимиз келибди,
Урчуғ йигириб бўлдингми,
Урчуғинг ҳеч тўлмайми?!

Ойлар ёруғ бўлсаям,
Ўйнагимиз келсаям,
Қалава тамом бўлмайми,
Ўгай она қўймайми?!

Энанг қурғур қўймайми,
Муштдай қорнинг тўймайми,
Саҳардан намозшомгача,
Қалаванг тамом бўлмайми?!

Бўзалай тўрғай бўзолмас,
Бир-биридан ўзолмас,
Ёмон хотин олмангиз,
Урчуғини чўзолмас.

Чарх қўшиқлари

Чархгинам ғум-ғум этади,
Дуккинам тўлмасмикан,
Ойи, йилда бир бозор,
Нимча ип чиқмасмикан?!

Чарх йигириб, чарх йигириб,
Чорбоғ олган ман ўзим,
Сояларида ўлтириб,
Кашта тиккан ман ўзим.

Чарх йигириб, чарх йигириб,
Шойи кўйлак оламан,
Шойи кўйлакни кийиб,
Шоҳимардон бораман.

Чарх йигириб, чарх йигириб,
Шул қўлгинам толадур,
Агар шуни йигирмасам,
Болалар оч қоладур.

Чархгинам, эй, чархгинам,
Юраккинамни оласан,
Айт-чи, сен бу юртлардан,
Қачонгина йўқоласан?!

* * *

Чарх йигирсам пул бўлур,
Бошимга даста гул бўлур,
Неча сендек шўх йигитлар,
Эшигимга қул бўлур.

Чархгинамнинг паст таноби,
Саккиз тугун,
Саккиз ой кетган оғам,
Келсин бугун.
Бошидан айлантирай
Чархи дугим.

Чархим гум-гум этади,
Товуши Қўқон кетади,
Қўқонликнинг қизлари,
Олма, талқон сотади.

* * *

Чархгинам узилгиси-сузилгиси,
Чолларам куёв бўлиб сузилгиси,
Чолларга ярашмайди, олсин худой,
Йигитга ярашади, берсин худой.
Чархгинам жиқ-жиқ этиб, соз этади,
Уста бобосини кўриб ноз этади.

Чархгинамнинг мояси,
Рўзфоримнинг сарпояси,
Чархгинамга поя керак,
Қиз болага она керак.

* * *

Чархгинам ул пояси, бул пояси,
Лалмидан кўринади ёр сояси,
Лалмидан кўринса ёрнинг сояси,
Ўзим бўлай оқ салласин сепояси.

Чархгинам сарпараси саккиз тугун,
Саккиз ой кетган оғам келсин бугун,
Саккиз ой кетган оғам келса шукун,
Қўй сўйиб майлис қилайлик шу бугун.

Чарх йигира-чарх йигира, ҳоридим,
Хорганимдан дугонамга боридим.
Дугонам ойна эди, ман нор эдим,
Дугонамни бир кўрмоққа зор эдим.

* * *

Чархим таноб ташлайди,
Бир балони бошлайди,
Кундошлиги қурсин,
Кунда уруш бошлайди.

Оқ пахта, малла пахта йигирайлик,
Катта тутнинг остига югурайлик,

Катта тут каттаман деб синмайдами,
Қариндошга қиз берган тинмайдами.

Чархим палак,
Чарх йигирсам,
Сайлаб кияман алак.
Чархим арча,
Чарх йигирсам
Сайлаб киярман парча.

Чархимнинг қулоғида хамиртуруш,
Сенинг тенгинг менмидим ғўзапуруш,
Сенинг тенгинг боғдаги бойваччалар,
Менинг тенгим бағри қон етимчалар.

* * *

Чарх йигира-йигира қўлим толибди,
Менинг ойнам қўл бўйида қолибди,
Ёрнинг ойналари холли қўлинда,
Менинг ойнам саргардонлик йўлинда.

Чарх йигириб чўзиб солдим дукка,
Ёр келди деб югуриб чиқдим якка,
Ёр соғинган ёмон экан, янгажон
Ичим тўлди ғусса билан куюкка.

Ўрмак тўқиш қўшиқлари

Ўрмагим ётибди ўралиб,
Мен юрибман керилиб,
Қайнонам қарамайди,
Ўрмагимга уйрилиб.

Ўрмагимни тўқийман,
Кеча-кундуз нўқийман,
Қачон тамом бўлади,
Деб ашула тўқийман.

Одарғим ошиб келгин,
Қиличим шошиб келгин,
Шу ўрмагим бўлгунча,
Ғайратим тошиб келгин.

Урмагимни ўрай-ё,
Мен бошимга қарай-ё,
Урмаккинам ўнгин деб,
Энди сендан сўрай-ё.

Кашта тикиш

Кашта тикдим санама,
Ўтлар ёнди танама,
Тикмай десам уришар,
Ўйда турган энама.

Санамани сардор тикар.
Санаб-санаб кўзин тикар,
Санама тамом бўлгунча,
Гап эшитмай бўлади кар.

Санамани санар қўлим,
Қариганда ёшлик гулим,
Сайраб-сайраб ҳайрон қолсин,
Тўтилар билан булбулим.

Ипгинам адо бўлди,
Жонгинам жудо бўлди,
Санамани тиккунча,
Қайнонам худо бўлди.

Санадим санамани,
Роса қийнади мани,
Пулига олиб берай,
Деган рўмолинг қани.

* * *

Илма тикдим илиб-илиб,
Томошани ҳамма қилиб,
Раҳмат дейди кўрган киши,
Ҳар гулимга ҳайрон қолиб.

Ипи ипларнинг зари,
Ҳайрон қолса ёшу қари,
Илма ҳам осон эмас,
Уни тикар қиз илгири.

Илма тикар қўлгинам-а,
Фаросат қил кўзгинам-а,

Эртаю кеч тикдим илма,
Тер келади юзгинам-а.

* * *

Кашта тиктиради бой,
Кашта пулига гадой,
Кеча-кундуз тик дейди,
Нега юрибди ўлмай.

Жамовини жўнли тикади,
Тугмани эгри тикади,
Тўн тикиш, кўрпа тикиш,
Уни кўр ҳам тикади.

* * *

Кашта тикай элима,
Яхши сөлган гулима,
Кашта тиксам чиройли,
Орден берар қўлима.

* * *

Босма тиккан ботир қиз,
Жамалай тиккан чевар қиз,
Санама тиккан сардор қиз,
Илма тиккан илгир қиз.

Босма тиккин ботириб,
Иссиқ сувга қотириб,
Шунинг учун ботир қиз,
Эл кўрганда шошириб.

Оқ босма — оппоқ босма,
Еқасида кўк тасма,
Ботир бўлсанг бойлагин,
Тиккан йўлдан айланма.

Жамалакни чимчиб тикар,
Кўз нурини селдай тўкар,
Гули текис бўб чиқмаса,
Кўрган киши боплаб сўкар.

Жамалакнинг гули создир,
Гоҳи баҳор, гоҳи ёздир,
Агар чевар қиз тикканда,
Юлдуз ўйнаган аёздир.

* * *

Йўрма тикдим жимиллатиб,
Шойи белқарс ҳимиллатиб,
Йигитларга ярашади,
Дўстлар унга қарашади.

* * *

Гул солдим гулдуз-гулдуз,
Гул эмас, кўкда юлдуз,
Қим олса тикканимни,
Тиклайди кеча-кундуз.

Кашта тикаман гулдан,
Ҳайрон қолади Улдон,
Нега ҳайрон қоласан,
Менга ўргатган Холдон.

Шоли солдим келига,
Чегаранинг йўлига,
Шойи рўмол тикаман,
Севган ёрим белига.

Д ў п п и т и к и ш

Дўппи тиксанг чилдирма,
Чўпи-хасга илдирма,
Юртингни чиндан севсанг,
Душманингга билдирма.

Боққа кирдим боқмоққа,
Гулни узиб тақмоққа,
Дўппи тикиб қон бўлдим,
Дайди саёқ, аҳмоққа.

* * *

Қалпоқ тикдим зардўзи,
Қияди ёрнинг ўзи,

Кийсалар ёрнинг ўзи,
Куйдирар қошу-кўзи.

Сув келар тош устига,
Қалпоғнинг қош устига,
Мен ёримни соғинсам,
Йиғлайман ош устига.

Кўчаларингдан ўтай,
Хиёла-хиёл йўл солиб,
Қалпоғингни мен тикай,
Чин хиёлдан гул солиб.

Тўн бичиш ва тикиш

Мен оғамга тўн бичай,
Жума, чоршанба куни,
Уни оғам кийсинлар,
Рўзаю-наврўз куни.

Унг қобоғим учди-я,
Сочим белимга тушди-я.
Улла булла шу бугун,
Оғам эсимга тушди-я.

* * *

Мен укамга тўн бичарман,
Етти гул боғдан кесиб,
Чокига пўпак тикаман,
Теппа сочимдан кесиб.

Теппа сочинг қатма-қат,
Қаватларидан айланай,
Укаларинг иш севарман,
Меҳнатларидан ўргулай.

Тегирмоннинг тахтаси тарашадир.
Бек укамга ола тўнлар ярашадир,
Ола тўннинг чалмаси сариқ бўлур,
Ҳар йигитнинг номуси, ори бўлур.

Оғам тўни, қўзим тўни,
Тиклаб, тиклаб тикай уни.
Ёрим тўни, жоним тўни,
Жоним билан тикай уни.

Банорасдан тўн тикай,
Олдига пўпак тутай,
Ёқасига гул солай,
Арабининг хатидай.

ДОН, САБЗАВОТ ВА МЕВАЛАР ҲАҚИДАГИ ҚҶШИҚЛАРДАН АЙРИМ НАМУНАЛАР

Қорадарё

Арпа айтар замон-замон,
Сувсизликдан бўлдим сомон,
Мен бўлмасам нон қайдадир,
Тўлмадингми, Қорадарё,

Буғдой айтар олашаман,
Тўйларга хўп ярашаман,
Уқловларга ёвошаман,
Тўлмадингми, Қорадарё.

Зиғир айтар зиройиман,
Халойиққа керайиман,
Паловга хўп ярайиман
Тошмадингми, Қорадарё.

Кунжут айтар ироғиман,
Кечаларнинг чироғиман,
Жувозрангнинг баройиман,
Тошмадингми, Қорадарё.

Жугори айтар тарошади,
Сепоям хўп ярошади,
Тандирига қалашади,
Тошмадингми, Қорадарё.

* * *

Лавлаги айтар ловланмадим,
Қозон, қозон димланмадим,
Эли халқим шайламадим,
Тошмадингми, Қорадарё.

Шолгам айтар шод бўлмадим,
Бу ғамдан озод бўлмадим,
Сув ичиб обод бўлмадим,
Тошмадингми, Қорадарё.

Арзин айтиб йиғлади мош,
Ҳеч кимса йўқ менга тенгдош,
Кунда қозонда иссиқ ош,
Тошмадингми, Қорадарё.

БОҒ ҚЎШИҒИ

Олмагинам, ош энди,
Эртароқ сен пиш энди,
Кун ўтказма, осилма,
Кел эртароқ туш энди.

Олмагинам озиқсан,
Кўкариб эдинг қозиқдан,
Кўкартиб эдим сув бериб,
На пишмайсан қизиқсан.

Олмаганим, ола кўз,
Ялтирайди икки юз,
Бозор борсам талашсин,
Келиб қолсин, ўғил-қиз.

Олмагинам ўрайин,
Саватларга терайин,
Кимлар пулни кўп берса,
Сени шунга берайин.

* * *

Ҳовли ичи олича,
Териб олсин борича,
Мен ўғлимни чақирай,
Овозимнинг борича.

Том устида седана,
Териб олсин бедана,
Ўғлим солган гулхона,
Кунда бўлсин тўйхона.

Ҳовлим тўла мошпоя,
Барги бошимга соя,
Имлаганим билдирдинг,
Чақирганим ошкора.

Усма экдим ўти йўқ,
Баргини тергим келади,
Рўзгор боши ёримни,
Кунда кўргим келади.

Дўкир-дўкир от келди,
Чиқиб қаранг ким келди,
Узангиси тилладан,
Юракдан севган ёр келди.

Тутдай дарахт

Эрта оқшом олма пишар,
Тўпир-тўпир тагига тушар,
Унга бачалар чопишар,
Сира бўлмас, тутдай дарахт,

Эрта-кеча узум пишар,
Иккита патир йўлга тушар,
Қовми-қариндош топишар,
Сира бўлмас тутдай дарахт.

Анжир ўзи пастда бўлар,
Ётарли ери хаста бўлар,
Борар жойи раста бўлар,
Сира бўлмас, тутдай дарахт.

Зардолидир мисли биҳиш,
Ўтар-кетар бу уч ой қиш,
Бандалар қилмасин нолиш,
Сира бўлмас тутдай дарахт.

Қоролидур донаси тахир,
Пишар ҳамма мевадан охир,
Бачалар келиб менга гапир,
Сира бўлмас тутдай дарахт,

Тагидан туриб боқаман,
Устингга чиқиб қоқаман,

Тўрттаси чодир тутади,
Биттаси товоққа чопади.
Сира бўлмас тутдай дарахт.

Шохларидир ҳар ёққа,
Қизлар чиқди сайрбоққа,
Қизлар донани чақади
Тутмайизга хўп ёқади,
Сира бўлмас тутдай дарахт.

* * *

Югуриб чиқдим шотутга, бўёна,
Қўзим тушди муритга, бўёна,
Бориб айтинг йигитга, бўёна,
Оқ ўтови боримиш, бўёна.

Оқ ўтови ичига, бўёна,
Ой келинчак боримиш, бўёна,
Ой келинчак ёнига, бўёна,
Тилла бешик боримиш, бўёна.

Тилла бешик ичига, бўёна,
Ой чақалоқ боримиш, бўёна,
Ой чақалоқ бошига, бўёна,
Қизил олма боримиш, бўёна.

БОЛАЛИК ҚУЙЛАСА — ОЛАМ МУНАВВАР

Ўзбек болалар фольклори узоқ асрлардан бери мавжуд. Бунга катталар ҳам, болалар ҳам баб-баравар ҳисса қўшганлар. Катталар бутун бир системадан иборат болаларни эркалаш поэзиясини яратганлар; болаларга мўлжаллаб ажойиб-ғаройиб эртақлар тўқиганлар; уларнинг зеҳнини чархловчи топишмоқлар, нутқини ривожлантирувчи тез айтишлар ижод қилганлар.

Ўзбек болалар фольклорида болаликнинг қалб тебранишлари, қизиқиш ва эҳтирослари, воқеликка муносабатлари ўзига хос ифодасини топган. Болалар шулар билангина чекланмаганлар; ижтимоий-тарихий тараққиёт тақозоси билан катталар репертуарига дахлдор айрим фольклор намуналарини ўзлаштириб, «ўзлариники» қилиб борганлар. Бугунги кунда топишмоқлар, тез айтишлар ва қўғирчоқ театрининг том маънода болаларники бўлиб қолгани ҳеч кимда шубҳа уйғотмайди.

Бизда ўзбек болалар фольклори намуналарини ёзиб олиш ишлари анча кеч бошланди. Утган асрнинг ўрталаридан бошлаб, айрим рус ориенталистлари, умуман, туркий халқлар фольклорига эътибор бера бошладилар. Жумладан, Н. П. Остроумов ва А. Васильевлар ўзбек топишмоқларини тўплаб нашр эттирдилар¹. А. Диваев қозоқ ва қирғиз аллаларини, шунингдек, қозоқ болалари ўйинларини тўплашга киришди². А. Н. Самойлович Татарларнинг тез айтишлари, В. Гордлевский усмонли турклар ва М. Ф. Гавриловлар қирғиз тез айтишларига оид кузатишларини эълон қилдилар³. Н. П. Пантусов қирғизларнинг «Тўққиз кумалоқ» ўйинини тавсифлади⁴. Аммо бундай кузатишлар қатъий системали йўналишга эга бўлмаганлигидан туркий халқлар болалар фольклорига хос барча жараёнларни тўла акс эттира олмас-да, туркий халқлар болалар фольклорини тўплашдаги муайян бир босқич сифатида фавқуллода илмий қимматга молик. Шунингдек, эр-хотин Н. ва М. Наливкинларнинг Фарғона водийси ўзбек болалари турмушига оид кузатишлари ҳам эътиборга лойиқ. Улар болаларнинг ўтмишдаги айрим ўйинлари, шунингдек, «Оқ теракми, кўк терак», «Е рамазон» сингари қўшиқларига ҳам тўхталганлар. Бу маълумотлар фактларни тарихан муқояса қилишда қимматлидир.

¹ Остроумов Н. П. Пословицы и загадки сартов. Этногр. матер. аля, вып. III, 1885, с. 138 — 168; Васильев А. Сартовские загадки. Газ. «Туркестанские ведомости», 1909, № 113.

² Диваев А. А. Киргизские колыбельные песни. Известия ГОРГО. 1920, т. 568, 9 — 14; Еше: Кара-Киргизские колыбельные песни. Известия ТУРГО. 1900, с. 19 — 32; Еше: Игры киргизских детей. ТС, т. 440, с. 33 — 36.

³ Самойлович А. Н. Крымско-татарские скороговорки. Сб. Музея Антр. Этногр.; т. У, вып. 1, с. 197. Гордлевский В. О скороговорках анатолийских (осмонских) турок; Гаврилов М. Ф. Киргизские скороговорки. Бюллетень САГУ, № 16, 1927, с. 35 — 37.

⁴ Пантусов Н. Н. Игра тогуз кумалак. Известия Общества археологии, истории и этнографии. т. XXII, вып. 4, Казань, 1906, с. 1 — 4.

⁵ Наливкин Н. и Наливкина М. Очерки быта женщины оседлого туземного населения Ферганы. Казань, 1886.

Ўзбек болалар фольклори намуналарини ёзиб олиш ишлари, асосан, совет даврида кенгроқ йўлга қўйилди. Жумладан, М. С. Андреев Урта Осиё халқлари орасида кенг тарқалган «Ҳавзак-ҳавзак» овуточогининг 13 намунасини тўплаб, нашр эттирди¹. Тўра Зиҳний ва Исмонл Орифийлар ўзбек топишмоқларини тўплашда давом этдилар². Ғози Олим Юнусов «Алла тўғрисида бир неча сўз» мақоласини эълон қилди³. САГУнинг Шарқшунослик факультети студентлари А. К. Боровков ўзбек болалари ўйинларини кузатса, Е. К. Боровкова лайлак билан боғлиқ ҳукламалар асосида халқ иримлари тарихига назар солди⁴. Ўзбек болалари ўйинларини, мавсум ва маросимларга оид ўйин қўшиқларини ва ўйинчоқларини тўплаш ва этнографик жиҳатдан ўрганишда Е. М. Пешчерова алоҳида ғайрат кўрсатди⁵. Шу тариқа 20-йиллардаёқ ўзбек болалар фольклоршунослигининг тамал тоши қўйила бошлаган эди.

30-йилларда ўзбек болалар фольклори намуналарини ёзиб олиш ва нашр этиш, ўқув программаларига, дарслик ва хрестоматияларга киритиш ишлари бир қадар жонланди. Ўзбек томонидан тартиб берилиб, 1937 йилда чоп этилган «Болалар қўшиғи» тўплами ана шу йўлдаги дастлабки жиддий урнини бўлди⁶.

Ўзбек совет фольклоршунослигининг асосчиси профессор Ҳоди Зариф ташаббуси билан тузилган хрестоматияларда болалар фольклори намуналарига ҳам жой берилди. Кейинчалик бу ўзига хос анъанага айлана борди⁷. Натижада 70-йилларга келиб, болалар фольклори намуналарини боғча болаларига мўлжалланган хрестоматияларга киритиш, ҳатто айрим жанрга оид асарлар намунасини миттивоёлар дидига мувофиқлаштириб, расмли, безакли қилиб нашр этиш анчагина яхши йўлга қўйилди⁸.

Ҳ. Зариф раҳбарлигида ўзбек фольклористлари болалар фольклорини тўплашга ва тадқиқ этишга кириша бошладилар. Бундай изланишлар, айниқса, 60—70 йилларда авж олди. З. Ҳусайнова ўзбек топишмоқларини тўлаб, текстологик жиҳатдан нашрга тайёрлаш ва уларни тадқиқ этишда эътиборга лойиқ натижаларга эришди. Айниқса, унинг «Ўзбек топишмоқлари» монографик тадқиқоти⁹ ва 2664 та

¹ Андреев в М. С. Вещие сны, несколько примет и детская игра «Сорока-ворона», среди некоторых народов главным образом Средней Азии. Материалы по этнографии. «Известия Гл. Сред. Аз. Музея» вып. II, Ташкент, 1923, с. 1—33.

² Тўра Зиҳний. Жумбоқлар. «Зарафшон» газ. Самарқанд, 1923, 17-сон; Исмонл Орифий. Топишмоқлар, Самарқанд—Тошкент, 1929.

³ Ғози Олим Юнусов. Алла тўғрисида бир неча сўз. «Маориф ва ўқитувчи» журнали, 1926, 4-сон.

⁴ Боровков А. К. Игры узбекских детей. Сбор. научн. кружка при Восточном фак. САГУ, Ташкент, вып. 1, 1928, с. 35—41; Боровкова Е. К. Аист и связанные с ними приметы и поверья у местного населения. Там же, стр. 43—46.

⁵ Пешчерова Е. М. Некоторые игры среди оседлого населения Туркестана. «Бюллетень САГУ», № 11, 1925, Ташкент, с. 82—98; Еше: Праздник тюльпана (лола) в сел. Исфара Кокандского уезда. Сб. «В честь В. В. Бартольда», Ташкент, 1927, стр. 374—383; Еше: Игрушки и детские игры у таджиков и узбеков (по материалам 1924—1935 гг.) Сб. Музея антропологии и этнографии Института этнографии им. Н. Н. Миклухто-Маклаёв АН СССР, т. XVII, М.—Л., 1957, с. 22—94.

⁶ Болалар қўшиғи. Мактабгача ёшдаги болалар учун халқ адабиёти. Тўпловчи Ёлбек, Тошкент, 1937.

⁷ Ўзбек фольклори. Пединституглар учун хрестоматия. Тузувчи Ҳоди Зариф, Тошкент, 1939;

⁸ Юлауза, тўпловчи Султон Жаббор, Тошкент, 1977, 346—353-бетлар; Кичкинтойлар учун хрестоматия. Болалар боғчасининг кичик ва ўрта гуруппалари учун. Тўпловчилар С. Ғозиева, Л. Долимова, Тошкент, 1978; Боғчаларнинг тайёрлов гуруппалари учун хрестоматия, тузувчилар: А. Пулатов, С. Пулатова. Тошкент, 1979, С. Ғозиева. Расмли топишмоқлар. Тошкент, 1979.

⁹ Зубайда Ҳусайнова. Ўзбек топишмоқлари, Тошкент, 1963.

ё барҳам топиши натижасида унинг эҳтиёжлари доirasидан чиқиб қолиши туфайли бошқа бир ижтимоий қатлам эрмагига айланиши ё тамоман йўқолиши табиийдир. Бу ўзига хос традицион ворислик ҳалқасининг юзага келишидан иборат жараён бўлиб, ўз навбатида, қўшиқ умрининг кўп қатламлилигини таъминлашдан ташқари, яна катталар репертуарига тааллуқли у ёки бу фольклор асарининг болалар репертуарига ўтишининг, болалар оғзаки ижодиёти ва ижрочилигининг намунасига айланишининг қонунийлигини тасдиқлайди. Бу қонуният болалар фольклорининг катталар фольклорига ворислик ҳуқуқини асослайди, улар ўртасидаги муносабатнинг характерини кўрсатади, катталар фольклори ва халқ этнографияси заминда ривожланиш тенденциясини равшанлаштиради, шуни таъкидлаш зарурки, бу ворислик болалар фольклорининг катталар фольклорига мутелиги қобигида ўралиб қолмай, балки мустақил ижодий ўзлаштириш, ўсиш ва бойиш негизда кечиб, ўзбек болалар фольклорининг, жумладан, унинг беҳад кенг тарқалган ва хилма-хил жанрларга бой тармоғи бўлган болалар қўшиқчилигининг тараққиётига ўзига хослик бағишлаган омил ҳамдир.

Ана шу мулоҳазаларнинг ўзиёқ ўзбек болалар қўшиқларини тўплаб, текстологик жиҳатдан тартибга солишни, жанр характерига кўра саралаб нашр этишни, марксча-ленинча эстетика жиҳатида тадқиқ қилишни, шу асосда ғоявий-бадий, ижтимоий-тарбиявий хусусиятларни умумлаштириб, коммунистик тарбия мақсадлари йўлида хизмат қилдиришни даврнинг долзарб эҳтиёжига айлантриб қўяётир. Зотан, Элбек тартиб берган «Болалар қўшиғи»дан кейинги 40 йилдан зиёд муддат давомида нашр қилинган болалар қўшиқларининг умумий миқдори 1500 сатрдан ошмайди. Улар ҳам, асосан, катталар фольклори нашрларига ё аралаштирилган, ё илова қилинган. Ҳам давр, ҳам манба эътиборига кўра беҳад сочилиб кетган бу қўшиқларнинг кўпчилиги, асосан, Тошкент воҳаси, Хоразм ва Фарғона водийсига қарашли шаҳар ва қишлоқларда яшовчилардан Е. Пешчерова, Элбек, Ҳ. Зариф, И. Акбаров, Ю. Ражабий, М. Алавия, Ҳ. Раззоқов, Ж. Қобулниёзов, З. Ҳусайнова, Ғ. Жаҳонгиров, И. Султонов ва бошқалар томонидан ёзиб олинган. Бироқ шуни айтиш керакки, нашр этилган материал ҳали жуда оз бўлиб, ўзбек болалар қўшиқчилигининг яхлит манзарасини тасаввур этишга имкон бермайди. Бунинг оқибатида қадимий ва муттасил янгиланиб бораётган ўзбек болалар қўшиқчилиги, қолаверса, бутун болалар фольклори бирмунча қашшоқ тасаввур этилмоқда. Бу нарса ўзбек болалар фольклорини тўплашга жиддий киришиш ва нисбатан мукаммал тўпламлар тузишни тақозо этади.

1969 йилдан бошлаб республикамининг жанубий областлари, Бухоро, Самарқанд, Қашқадарё, Сурхандарё, қисман Хоразм ва Туркманистон ССРининг Фароб райони ҳамда Чоржўй шаҳарларида, қишлоқларида болалар фольклорини кузатиш ишларини олиб бордик, жуда кўп намуналар ёзиб олдик. Бу ишда С. Оржоникидзе номидаги Ҳурмат Белгиси орденли Бухоро педагогика институти ўзбек филологияси, бошланғич таълим методикаси факультетлари студентлари ҳам жалб этилди. 12 йил давомида йиққан болалар қўшиқларининг умумий миқдори 20 минг сатр атрофида бўлиб, шундан ўн беш минг мисрадан зиёдроғи ўзбек тилидадир. Ана шу материаллар, шунингдек, Ҳоди Зарифов номидаги фольклор архивида 287, 288, 289, 948, 1138, 1522, 1630, 1636, 1638, 1665, 1668-инвентарь рақамлари остида сақланиб, республикамининг турли жойларидан турли вақтларда Ҳ. Зарифов, М. Алавия, З. Ҳусайнова, Т. Мирзаев, М. Муродов, Б. Саримқов, Ғ. Жаҳонгиров, Ҳ. Раззоқов, С. Рўзимбоев ва бошқалар тўплаган

қўшиқлар, ҳозиргача эълон қилинган фольклор асарлари асосида қўлингиздаги «Бойчечак» тўпламини туздик.

Тўпланда ўзбек болалар қўшиқлари жанр хусусиятларига кўра гуруҳлаштирилди. Бунда шу гуруҳларнинг ҳар бирига хос ғоявий-бадий белгилар ҳисобга олинди. Бунинг учун ўзбек тили имкониятлари асосида у ёки бу жанр моҳиятини ифодаловчи атамалар қўлланилди.

Бинобарин, рус ва қардош халқлар фольклоршунослигида мавжуд таснифларга суюниб, ўзбек болалари поэтик фольклорига оид материалларни учта катта қисмга ажратиб ўрганишни маъқул топдик.

Катталар ҳамиша ўз фарзандларини ўйлаб яшаганлар — меҳнат ва ижод билан шуғулланганлар. Бу жараён уларда бола ва унинг тақдири тўғрисида қайғуриш мажбуриятининг тобора чуқурлашуви тарзида кечиб, талай қўшиқларнинг тўқилишига сабаб бўлган. Айниқса, чақалоқни парвариш этиш масъулияти беҳад катта бўлган. Оналар ана шу мураккаб масъулиятни зиммаларига олганлар, ўткир заковат, тадбиркорлик, беқийё инсоний меҳрибонлик эвазига ўзлари гоҳо тушуниб, гоҳо тушунмай, «болаларни тарбиялаб, ўстириш билан мамлакатнинг келажак тарихини ва демак, дунё тарихини ҳам тарбиялаб етиштирган»¹ лар. Бу йўлда қўшиқ уларга мададкор бўлган: болаларини қўшиқ билан ухлатганлар, йиғласа қуйлаб овутганлар, эркалаганлар, ҳатто қўшиқ билан чақалоққа дахлдор расм-русумларни бажарганлар. Шу зайдда аллалар, айтим-олқишлар, овутмачоқлар, эркаламалар, қизиқмачоқлар юзага келган. Шунинг ҳам айтиш зарурки, аллалар, айтим-олқишлар, овутмачоқлар, эркаламалар, қизиқмачоқларнинг ижод этилишида барча катталар — оталар, бувилар, боболар, амма-ю холалар қатнашган бўлсалар-да, барибир, оналар етакчи мавқеда турганлар. Қолаверса, ўша амма-ю холалар, бувилар ҳам, аввало, она эдилар. Шу сабабли халқ оғзаки поэзиясининг ана шу намуналарини оналик фольклори тарзида умумлаштириш ва характерлаш асослидир.

Оналар фольклори кенг маънодаги тушунча бўлиб, ўз қамровига фақат поэтик асарларнигина эмас, балки эртақ, латифа, реприз сингари насрий намуналарни ҳам олади. Оналар фольклорига мансуб алла, эркалама, овутмачоқ, қизиқмачоқ ва айтим-олқишлар каби поэтик намуналарда эса эркалаш мотиви етакчидир. Шу мантиққа асосланиб, оналик фольклоридagi поэтик асарлар силсиласини прозаик асарлар гуруҳидан равшанроқ ажратиш ниятида оналарнинг эркаловчи поэзияси деб аташ маъқулроқ туюлди. Зотан рус болалар фольклоршунослигида ҳам бу гуруҳ шундай номланган.

Ўз навбатида эркалаш поэзиясига мансуб намуналар ижро мақсади, ўрни ва бола ёш савиясига муносабатига кўра икки гуруҳга ажралади:

Биринчи гуруҳга мансуб қўшиқлар боланинг бешикдалиги даври билан чамбарчас боғлиқ. Шу ваздан уларни бешик қўшиқлари дейишади. Аллалар ва талай этнографик мазмундаги поэтик парчалар — айтим-олқишлар ана шундай характерга эга.

Бешик қўшиқлари чақалоқ уч ёшга тўлдиригунигача айтилса, иккинчи гуруҳга мансуб қўшиқлар бола тўғилганидан то 6—7 ёшга тўлгунигача ижро этилади ва улар бешик билан боғланмайди. Булар сўйиш қўшиқлари бўлиб, эркаламалар, овутмачоқлар, қизиқмачоқлардан таркиб топган, шу маънода эркалаш поэзияси халқ педагогик даҳосининг ифодаси бўлиб, кейинчалик болалар учун махсус адабиётни юзага келтиришда муҳим манбага айланди.

¹ Макаренко А. С. Ота-оналар китоби. Тошкент, 1954, 5-бет.

Тагин шундай қўшиқлар силсиласи ҳам борки, уларни катталар қачонлардир у ёки бу муносабат билан тўқиганлар. Булар маросим ва мавсум тароналари бўлиб, давр ўтгани сайин янгича социал ўзгаришлар тақозосига кўра ижтимоий-эстетик моҳияти ва мавқеи ўзгариб турган, аниқроғи, ижтимоий-маънавий эҳтиёжга кўра катталар репертуаридан болалар репертуарларига ўтган: «Бойчечак», «Читти гул» — мавсумий ва «Е, рамазон» — маросимий қўшиқлари каби. Натижада болалар қўшиқчилигида мавсум ва маросим тароналари юзага келишига асос солинган.

Шу билан катталар сафида ўша маросимларга қатнашган болаларнинг ўзлари ҳам талай тақлидий қўшиқлар ижод этганлар, болаликнинг ўзига хос мавсумий анъаналарини яратганлар ва шу мавсумлар моҳиятига муносиб бадиҳалар, ялинчоқлар, ялнқумлағичлар тўқиганлар. Шу тариқа катталар раҳнамолигида, аниқроғи, улар билан бевосита ҳамкорликда болаларнинг ўз мавсум ва маросим тароналари юзага келган. Буларда халқ этнографиясининг тарихий илдизлари сақлаб қолинган ва шулар таъсирида болаларнинг катталарникидан фарқ қиладиган этнографияси ва календарни юзага келган.

Улғайиш эҳтирослари, ўйинлар, катталар билан муносабатлар, ҳаётда ўз мавжудлигини англай бориш шавқу завқлари мурғак қалблардаги тебранишларни ранг-баранг оҳангларда товлантириб, болаларнинг ўзларини ҳам қўшиқчи-шоирга айлантириб қўйган. Шу йўсинда болалар ҳам ижод эта бошлаганлар ва айтиш мумкинки, улар яратган қўшиқлар ўзбек болалар фольклорининг хилма-хил жанрларга бой энг қатта таркибий қисмини ташкил этади. Бинобарин, уларга болалар қўшиқлари сифатида қараш табиийдир.

Болалар қўшиқлари ижро ўрни, ижтимоий-эстетик моҳияти жиҳатидан хилма-хил бўлиб, уларни тўрт гурпуга ажратиш ўрганиш мақсадга мувофиқдир:

1. *Ўйинга чорловчи қўшиқлар.* Маълумки, болалар кўпчилик ўйинларининг асосини ҳаракат ташкил этади ва улар ҳаракатли ўйинлар деб юритилади. Бироқ болалар ижрочилигида шундай қўшиқлар ҳам борки, улар ҳаракатдан иборат ана шу ўйинларнинг қайсидир қисми мазмундорлигини тўлдиришга хизмат қилади: ё ўйинга чорлайди, ё ўйинга замин бўлади, ё ўйин учун шарт вазифасини ўтайди, яъни ўйинга муқаддималик функциясини бажаради; ё ўйиндаги ҳаракатнинг йўналишини белгилаб, драматик ҳолатни юзага келтиради; ё ўйинга яқин ясаб, иштирокчиларни тарқалишга даъват этади. Бу типдаги қўшиқлар ўйин таркибидagi компонент ҳисобланади. Чорламалар, чеклашмачоқлар, гулдур-гуллар, санамалар, ўйин-қўшиқлар ва тарқалиш қўшиқлари ана шундай характерга эга.

2. *Маънавий ўйинлар.* Буларни сўз ўйинлар деб ҳам юритишади. Болалар сўз билан ўйнаб, маънавий камолот пиллапояларидан илдамлайди. Бола ўз камолотининг илк босқичида сўз маъносини англашдан йироқ туради. Бироқ сўзнинг сеҳрли оламига у билан ўйнаб туриб кира боради. Оналар аллаларининг назокатли оҳанги билан танглайи кўтарилган болакай энди товушларнинг мўъжизакор оҳангларидан ҳузурлана бошлайди. Энг муҳими, шундай ҳузурланиш завқини ўзи учун ўзи кашф этишга интилиб, аста-секин сўзлар ҳосиласидан туғилган ритмларнинг ҳаракатга ёки фикрга омухта тароватидан маъно уқишга майли кучая боради. Катталар болалардаги бу маънавий эҳтиёжни қондиришни кўзлаб, қачонлардир топишмоқ, тез айтиш сингари маънавий ўйинларни ўйлаб топганлар. Болаларга булар гоят мақбул тушди ва уларни чинакамга ўзлаштириб, ҳатто ўзлариники қилиб олдилар. Айни чоқда ўзлари ҳам бир-бирини сўзда

чандишни чинакам маънавий ўйин даражасига кўтардилар, натижада хилма-хил яширин тил шаклларини ўйлаб топдилар.

3. *Турли қўшиқлар.* Оналар алласидан ритмик уқуви шакллана бошлаган кичкинтойларда 2—5 ёшликларидаёқ ўз хатти-ҳаракатлари, ўйинларини ритмик жиҳатдан баҳолаш майли туғилади. Бу шунчаки баҳолаш бўлмай, уларнинг ўша хатти-ҳаракатлари, ўйинларидаги ҳаётий мазмунни ритмга солишдан иборат поэтик кўтаринкилик ҳисобланади. Шу сабабли улар шовқин солиб айтилади ва аксар ҳолатларда икки мисрадан ошмайди. Товушлар шовқинининг ритмик гармонияси ҳосиласи бўлган бундай қиқилламалар болалар фаолиятида илк поэтик ижод акти ҳисобланиши билан қимматлидир.

Турли ёшдаги болаларнинг воқеликка поэтик муносабатлари чуқурлашган сайин қўшиқлар ҳам шакл, ҳам мазмун жиҳатидан теранлашиб, такомиллашиб боради. Шу заминда учлик, тўртлик, бешлик, олтилик ва саккизлик шаклидаги намуналари юзага келган. Айниқса, тўртлик шакли болалар репертуарида кенг тарқалган.

Композицион жиҳатдан диалог асосида қурилган қўшиқлар ҳам бир талай. Одатда бундай қўшиқлар — айтишувлар (айтишмалар) ҳам дейилган.

Ҳажман анчайин узун қўшиқлар ҳам бор; рус болалар фольклоршунослигида улар катта қўшиқ номи остида ажратиб таъкидланган. Хуллас, қўшиқлар қандай ҳажмда ва шаклда бўлмасин, асосан, болалар ёши ва савияси даражасида ижтимоий воқеликка поэтик муносабатларнинг ифодаси сифатида битилган.

4. *Болалар ҳам ҳазил-мутойибага* алоҳида рағбат билан қарашади. Бир-бирларида табиий ёки маънавий камчиликларни пайқашган заҳотиёқ, тап тортмасдан, аяшмай, аввалига номга қофиядош лақаб топиб, кейинроқ — жараён чуқурлашгани сари шу лақабнинг оҳангдошлигига омукта ритмга уйғунлашган ҳазилни чуқурлаштириб мазах қилишади, тегишишади; ҳатто ота-оналаридаги ноҳўя хатти-ҳаракатларни ҳам боллаб юзларига солишади. Болалар ақл-идроқлари тўлиша ва теранлаша боргани сайин социал воқеликка ҳам активроқ муносабатда бўлишга ҳаракат қиладилар. Шу фаол муносабат жараёнида ўзлари пайқаган ижтимоий иллатларни масхаралаш даражасида журъат сеза бошлайдилар. Ана шундай ассоциация замирида сатирик ва юмористик қўшиқлар силсиласи юзага келган. Ўзбек болалар оғзаки поэзиясида қофиядош лақаблар ва тегншмачоқлар сингари юмористик асарлар билан бир қаторда сатира ўти ярқираб турган масхараламалар ҳам анчагинадир.

Албатта, бу тасниф ҳали тўлиша борар. Чунки ўзбек болалари оғзаки поэзияси намуналарини янада кўпроқ ёзиб олиш, чуқурроқ тадқиқ этиш уни тобора мукаммаллаштиришига шубҳа қилмас ва бўлади. Шунга қарамай, дастлабки тажриба сифатида ана шу тасниф асосида тартиб берилган бу тўплам кичкинтойларнинг тиниқ ва сержилва эҳтиросларини қўзғаб, болалик завқларини янада жўшга келтирса — не ажаб! Ҳа, болаликнинг хилма-хил қўшиқлари жилоси бор. Қўшиқда айтилганидек:

Болалик куйласа — йўқолур алам,
Болалик куйласа — ёшарур олам!

Охунжон САФАРОВ,
филология фанлари кандидати

МЕҲНАТ ҚҰШИҚЛАРИ ҲАҚИДА

Халқимизнинг қўшиқчилик репертуарида муҳим ўрин тутган меҳнат қўшиқлари бевосита меҳнат жараёни билан боғлиқдир. Уларнинг тематикаси, жанр хусусиятларини меҳнат турлари ва уни амалга ошириш жараёни белгилайди. Бундай қўшиқлар ўзига хос оҳангда сөзсиз куйланган.

Меҳнат турлари, жараёнлари турли-туман бўлганидек, унинг қўшиқлари ҳам хилма-хилдир. Бу ҳол уларни муайян турларга, туркумларга бирлаштирган. Бизнингча, меҳнат қўшиқларини: 1. Деҳқончилик қўшиқлари; 2. Боғ-боғдорчилик қўшиқлари; 3. Чорвачилик қўшиқлари; 4. Қасб-ҳунар қўшиқлари каби катта турларга бўлиш мумкин.

Бундай гуруҳларга кирувчи қўшиқлар меҳнатнинг конкрет тури, ижро этилиш жараёни, ғоявий-бадний хусусиятларига қараб ўзаро ички бўлинишларга ҳам эга. Масалан, деҳқончилик билан боғлиқ қўшиқларни «Қўшчи қўшиқлари», «Урим қўшиқлари», «Хирмон янчиш қўшиқлари» каби турларга ажратса бўлади.

Қўш ҳайдаш қўшиқлари деҳқончиликка онд алоҳида туркумни ташкил қилиб, уларда асосан учта традицион образ кўзга ташланади. Булар: золим бой, меҳнаткаш-қашшоқ деҳқон, эзилган, жабрланган ҳўкиз образларидир. Бу хил қўшиқларда кўпинча очкўз бойларнинг пасткашликлари фош қилинади. Жабрдийда ҳўкиз ва унга ёрдам беролмаган муҳтож деҳқоннинг унга ҳамдарлик туйғулари изҳор этилади. Қўш ҳайдаш қўшиқлари орасида:

Эниб келдинг экишдан,
Тўрт оёғинг кумушдан,
Очкўз бой қарашмади,
Базўр чиқдинг бу қишдан,—

сингари гўё иш ҳайвонига ҳамдардлик билан айтилган, шу баҳонада ўз дардларини изҳор этаётган деҳқон тилидан куйланган байтлар кўп учрайди.

Қўшчи қўшиқларида кўпинча ишлаб ҳориган, мадори қуриган иш ҳайвони — ҳўкиз ҳам «гапиради»:

Бўйнимда бор бўйинтуриқ,
Омочлари тарақ-туриқ,
Оқшом борсам охур қуруқ
Мен қўшга қандай ярайин.

Шохларим қулоч-қулоч,
Шохимга қўнар қалдирғоч,
Юрай десам, вой, қорним оч,
Мен қўшга қандай ярайин.

Ишдан толиқиб, кечқурун оғилхонага қайтган ҳўкизнинг қуруқ охурга рўбарў бўлиши деҳқоннинг ғурбатли руҳий кечинмасига параллел ҳолда берилади.

Қўшчи қўшиқлари қадимий меҳнат қўшиқларидандир. Қўлингиздаги китобда Қашқадарё воҳасидан йиғилган намуналар берилди. Бу ерда қадимий тушунчалар, тасавурлар кам сақланган. Қўшиқларнинг бизгача етиб келган айрим намуналари феодализм даврининг маҳсулидир.

Урим қўшиқлари, хирмон янчиш қўшиқлари ҳақида ҳам шунга яқин гапларни айтиш мумкин. Уроқ ўриш жараёнида куйланадиган

қўшиқлар деҳқончилик билан боғлиқ халқ поэзиясининг каттагина қисмини ташкил этади. Қўл меҳнатининг машаққати ўрим туркумига кирувчи қўшиқларда ўзининг ёрқин ифодасини топгандир. Ўрим жараёнига бағишланган халқ қўшиқларида арпа, буғдойнинг халқ тирикчилиги учун нақадар қимматлиги, рўзгорнинг бирдан-бир яшаш воситаси, инсон тирикчилигининг сабабчиси эканлиги мароқ билан куйланади. Ўрим-йиғим қўшиқларида деҳқоннинг билак кучи улугланади, унинг олмос, қайқи ўроғи мақталади.

Хирмон янчиш қўшиқлари эса кўп жиҳатлари билан ажралиб туради. У энг аввало деҳқонларнинг турмуш тирикчилигини ифода этади, қолаверса, кўз олдимизда гавдалантиради. Бу хил қўшиқларнинг кўпчилиги «Хўп-майда қўшиқлари» деб ҳам айтилади. Хўп-майда қўшиқлари ўзбек, қирғиз, тожик халқлари орасида кенг тарқалган. Хирмон янчишда айтиладиган бундай қўшиқларни ўзбеклар: «хўп-майда», «майда», «майдагул», қирғизлар: «оп майда», тожиклар: «майдо» деб юритадилар.

Хўп-майда қўшиғининг мазмуни инсон меҳнатини қадрлаш, ҳосилни хирмондан кўпроқ кўтариш умиди билан тўладир. Масалан:

Қизилини қирдай қил, майда-ё, майда,
Сариғини сойдаи қил, майда-ё, майда.

Майда қўшиқлари алоҳида-алоҳида мустақил тўртликлардан ташкил топган бўлиб, уларга майда-ё, майда каби турли сўзлар, эмоционал қийқириқлар, нидолар қўшиб куйланади. Булар шу қўшиқнинг радифи ҳисобланиб, олдинги мисраларга қараганда бирмунча чўзиқроқ талаффуз қилинади ва ўзига хос мустақил куй касб этиб, барча бандлар учун характерли бўлган мазмуний белгиларни яхлит композицион қурилмага жойлаштира олувчи бош пафос қиёфасида кўринади.

Шу билан бирга бу хил эмоционал қичқириқлар хирмон янчиш қўшиқларининг жанр хусусиятларини белгиловчи муҳим бир белгидир.

Майда қўшиғи асосан якка ҳолда бир хил куй ва баланд овоз билан ижро этилади. Фаллакорликка техниканинг кириб келиши билан кўп меҳнат талаб қиладиган, нисбатан ибтидоий даражадаги хўпга ҳожат қолмади. Натижада хўп-майда қўшиқларини ижро этиш ҳам камайиб борди. Шунга қарамай хўп-майда қўшиқлари 30-йилларда, шунингдек Улуғ Ватан уруши ва урушдан сўнги тикланиш даврида республикамизнинг айрим тоғлиқ районларида ижро этилиб турди.

Бундан ташқари, халқ қўшиқлари орасида қўлла тегирмон тортиш билан боғлиқ ёрғичоқ қўшиқлари, сигир, бия, туя, эчки каби уй ҳайвонларини соғиш жараёнида айтиладиган соғим қўшиқлари, бузоқ, қўй-қўзиларни эмишиш жараёнида айтиладиган турей-турей қўшиқлари деб номланувчи озгаки ижод намуналари ҳам бор.

Ўтмишда ёрғичоқ муҳим тирикчилик воситаларидан бўлса ҳам меҳнати оғир, иш унуми кам, жуда катта жисмоний кучни талаб қилар эди. Ёрғичоқ қўшиқларида мана шу ҳоллардан зорланиш ўз ифодасини топган:

Икки тошу бир санноч¹,
Қонимни сўрар ёрғичоқ.
Ёрғичоқ торта-торта толди қўлим,
Икки тош орасида қолди қўлим.

¹ Санноч — махсус қайрағоч ёки дубулгадан тайёрланган ёрғичоқ тошларини айлантиришга мослаштирилган чўп.

Юксак оптимизм, келажакка ишонч билан қараш, бахтсизлик кунлариди бахтни, ғам-алам билан ҳаёт кечира туриб шодликни куйлаш халқимизнинг азалий одатидир:

Ергичоқдан рўзгоримда ун бор экан,
Гўзал қизнинг бетида нур бор экан.
Гўзал қизнинг бетида нур бўлса-я,
Оқ юзига қуёш ҳам хуштор экан.

Бу қўшиққа бир назар солайлик. Ергичоқ тортиш жуда катта қора меҳнатни талаб қилади. Шу билан бирга бу оғир меҳнатдан қанчалик зорланмасин, у тирикчиликнинг асосий воситаси. Чунки у туфайли рўзгор тебратилади, яъни унинг воситасида рўзгорда ун, демак яшаш давом этади. Қўшиқчи мана шуларни ифодалаган «Ергичоқдан рўзгоримда ун бор экан» мисрасига «Гўзал қизнинг бетида нур бор экан»ни параллель келтириб ажойиб бир қиёсий картина яратади. Бундай ёрқин манзарали тасвирларни меҳнат қўшиқларидан истаганча топса бўлади.

Кўпгина ергичоқ қўшиқларида тасвир объекти ниҳоятда таъсирли ва гўзал бир шаклда сифатланади. Қуйидаги тўртликка эътибор беринг:

Ергичоғим гумбур-гумбур,
Бўғзинг тўла оппоқ ундир,
Бой бобонинг хонадони,
Иккимизни ейдур-ейдур.

Бу ерда қўшиқчининг қайси синфга, қайси гуруҳга мансублиги яққол кўриниб турибди. Бой бобонинг хонадонидидаги оқсоч ёки чўри ергичоқ ҳам, мен ҳам сийқалана-сийқалана адо бўламиз деган фикрни таъсирли бир шаклда айтади. Қўшиқдаги ҳар бир сўз, ҳар бир таъбир ўтмишдаги оғир турмушнинг реал манзараларини ёрқин кўрсатиб турибди. Ергичоқ айлантирганда ундан чиқадиган товуш «гумбур-гумбур» тақлидий сўзига «ундир» ва «ейдур» сўзлари жуда ўринли қофияланиб келган. Ергичоқ тортувчи ўзини дастгоҳига жуда яқин олиб, уни жонланттириб, хавфдан («Иккимизни ейдур-ейдур») огоҳлантirmoқчи, бу билан ўзига таскин бермоқчи бўлади.

Деҳқончилик билан боғлиқ қўшиқлар ниҳоятда кўп ва хилма-хилдир. У деҳқончиликда бўладиган жараёнлар сингари турли-тумандир. Пахтачилик, полизчилик, боғчилик ҳақида махсус қўшиқлар мавжуд. Ўзбек деҳқони каш-каш қўшганда, арава ҳайдаганда, экин экканда ва уни парвариш қилганда, ҳосилни қўриганда, борингки, барча меҳнат жараёнлари билан боғлиқ махсус қўшиқларни тўқиган ва куйлаган. Умуман, деҳқончилик қўшиқлари бутун ўзбек фольклори ва этнографияси материаллари асосида махсус тадқиқотларни талаб қилади.

Деҳқончилик билан боғлиқ халқ қўшиқлари устидаги кузатишларимиз шуни кўрсатадики, улар деҳқон меҳнатининг мазкур соҳаси билан қаттиқ боғланган, ўша меҳнат жараёнини ўзига хос равишда бадний формада акс эттирган, деҳқоннинг орзу-умидларини, интилишларини куйлаган, бу ўзбек халқ қўшиқларининг ўзига хос махсус бир турини ташкил этган.

Чорвачилик турли меҳнат жараёнлари мажмуидан ташкил топганидек, унинг қўшиқлари ҳам хилма-хилдир. Ижодкор халқимиз ўз меҳнатининг характери, бажарилиш ўрни ва вазифаларига қараб, шунга мос қўшиқлар тўқий олган. Бу ҳол маълум турларни, туркумларни юзага келтирган.

Масалан, соғим қўшиқларини олайлик. Соғим қўшиқлари ҳам алоҳида-алоҳида мустақил тўртликлардан ташкил топган бўлиб, «турей-турей», «чурей-чурей», «хўш-хўш» каби эмоционал нидолар, хитоблар қўшиб ижро этилади. Қўшиқларнинг темаси уй ҳайвонларини соғиш бўлиб, унинг мазмуни чорвадорнинг меҳнатга юқори баҳоси ва орзу-умидлари, меҳнатни қадрлаш, сутни кўпроқ соғиб олиш умиди билан тўладир.

Бизгача сақланиб қолган «хўш-хўш», «турей-турей», «чурей-чурей» қўшиқларининг тексти жуда қадимий бўлмаса ҳам, уларда қадим тушунчаларнинг изларини топиш мумкин.

Соғим қўшиқларидаги «хўш-хўш», «турей-турей», «чурей-чурей» каби эмоционал хитоб, нидолар шу қўшиқларнинг меҳнат ритми билан чамбарчас боғлангандир.

Тутаккўл! да ўтинг бор,
Оқар булоқ сутинг бор,
Отли молим хўш-хўш,
Зотли молим, хўш-хўш.

Соғим қўшиқлари эл орасида «хўш-хўш қўшиқлари», «турей-турей қўшиқлари», «чурей-чурей қўшиқлари» деб юритилади. Бунда бир томондан қўшиққа қўшиб айтиладиган эмоционал хитоблар назарда тутилса, иккинчидан соғиладиган ҳайвон тури ҳисобга олинган.

Жумладан, хўш-хўш қўшиқлари сигир соғишда айтилади.

Сигир рўзғор, оила эканомикасида муҳим роль ўйнаган. У деҳқон ва чорвадорнинг бирдан-бир суюнчигидир. Шунинг учун ҳам сигирнинг ҳар бир аъзоси унинг эгаси учун азиз, қилиқлари жозибалидир. Сигир мақтови «хўш-хўш» қўшиқларининг асосий лейтмотивини ташкил этади:

Зотдор ола отинг бор, хўш-хўш,
Қозон-қозон сутинг бор, хўш-хўш,
Қуралай кўз говмишим, хўш-хўш,
Туёқлари кумушум, хўш-хўш.

Соғим қўшиқлари ичида қўйларни соғиш ва қўзиларни эмизиш жараёнида айтиладиган турей-турей қўшиқлари ҳам алоҳида аҳамиятга эга. Турей-турей қўшиқларининг асосий мазмуни машаққатли меҳнатни қадрлашдир.

Хотин-қизлар қўйларни ийдириб сут соғиб олиш учун худди ёш болани аллалаётгандек («Шунча молнинг ичида, турей-турей. Боғда очилган гулим, турей-турей») оқилим, кокилим, гулим каби сўзлар билан мурожаат қилади.

Қўйлар ҳам худди сигирлар каби сезувчан ҳайвондир. Агар қўзиларга бошқа биронта ҳайвоннинг ёки ётган жойнинг ҳиди уриб қолган бўлса, ўз боласига бегонасираб қарайди.

Соғим қўшиқлари орасида унинг яна бир тури бўлган «чурей-чурей», «чури-ё»² алоҳида ўрин тутади. Чурей-чурей эмоционал қичқириқлар турей-турей қўшиқлариникига нисбатан анча чўзиқ талаффуз қилинади ва шу қўшиқнинг оҳангдорлигини оширади.

¹ Тутаккўл — Қарши район Энгельс номли совхоз территориясида жойлашган.

² Чурей-чурей ёки чури-ёлар — эчкиларни соғиш ва улоқларни эмизиш жараёнида хотин-қизлар томонидан куйланади.

Ол болангни жонивор-а, чури-я, чурей,
Мағраб-мағраб кела қол-а, чурия, чурей.
Молдан оддин келмасанг-а, чури-я, чурей,
Уйдан кетмай қола қол-а, чури-я, чурей.

Меҳнат қўшиқлари ритмик қурилиши, бандларининг композицион тузилиши, товуш системаси ва муסיқийлиги жиҳатидан анча мукам-маллиги билан ажралиб туради.

Шеъринг мисраларининг ритмик қурилиши, вазн, туроқлар, қофия ва унинг бандларининг шаклланиш ўрни, товушлар системаси шеърининг юзага келишидаги муҳим тасвирий воситалардир.

Соғим қўшиқлари асосан хотин-қизлар томонидан яратилган ва куйланган. Шунинг учун ҳам уларда хотин-қизлар табиатига хос бўлган соғнаётган ҳайвонга нисбатан ўта меҳрибончилик хислати бўртиб туради.

Чорвачилик билан боғлиқ бўлган қўшиқлар хилма-хилдир. Қўйларни ўтлатганда, сувлатганда, маълум бир жойга йиққанда махсус қўшиқлар айтилади. Қора моллар, йилқилар, туялар ҳақида ва уларнинг мақтовига бағишланган қўшиқлар мавжуд.

Меҳнат қўшиқларининг каттагина тури мавжудки, уларни шартли равишда касб ва ҳунар билан боғлиқ қўшиқлар деб аташ мумкин. Қўшиқларнинг бундай намуналарида у ёки бу касб, ҳунар улуғланади, косиб ва ҳунарсандларнинг машаққатли ҳаёти кўрсатилади, муайян ишларни бажариш жараёни тасвирланади. Бу хил қўшиқлар ҳам қатор ички бўлинишларга эга. Бундай халқ қўшиқларидан урчуқ қўшиқлари, чарх ва тикувчилик билан боғлиқ қўшиқлар алоҳида ажралиб туради.

Урчуқда ип йигириш қадимги машаққатли меҳнат турларидан бири ҳисобланиб, бу иш ҳам кўпроқ хотин-қизлар томонидан бажарилган. Хотин-қизлар ўзларининг машаққатли, оғир турмушларини, эрксиз ҳаёт кечириётганликларини, севган ёрига етишолмай қари чолга зўрлаб турмушга чиқарилишларини, умуман, кўнгилдаги дарду аламларини, севинч, шодликларини урчуқ йигириб, қўшиқ айтиб енгганлар. Шунинг қайд қилиб ўтиш керакки, лирик қўшиқларнинг кўпчилиги урчуқ ва чарх йигириш пайтида айтилган.

Урчуқ ва чарх йигириш жараёнида лирик қўшиқларни куйлаш билан бирга бевосита шу меҳнат жараёнида яратилган ёки бу меҳнат турининг у ёки бу томонларини акс эттирувчи қўшиқлар ҳам анчагинадир. Мана шулардан бири:

Элак ичида кепак,
Менинг ипгинам ипак,
Менинг ипимдек қилиб
Эшолмайди ўргимчак.

Ўргимчак жуда нозик ҳашарот бўлиб, ўзидан суюқлик чиқариб, нозик тўрдан ип ясайди. Урчуқ йигираётган қиз ўзининг ниҳоят даражада усталлигини таъкидлаш учун ўзи йигирган ипнинг нафислигини ўша ўргимчак тўрига қиёс қилмоқда. Урчуқ ипини йигириш санъат ҳисобланади. Агар унинг ипи узилиб қолса, у меҳнат унумдорлигига зарар еткази, ип йигирувчининг юраги сиқилиб, зиқ бўлади. Баъзи қўшиқларда ана шу санъат улуғланади ва унинг сифатли бажарилиши таъкидланади.

Ипгинам чўзилмасин¹.
Кўнгиллар бузилмасин.
Эртасига ўрмакда
Ипгинам узилмасин.

Кўшиқда ипнинг узилиши билан кўнгилнинг бузилиши ҳеч бир алоқаси йўққа ўхшаб кўринади. Ип бир текисда чўзилиши керак. Агар у норавон, ғадир-будур чўзилганда албатта узилиш аломати сезилади. Кўшиқда чўзилишнинг ана шу иккинчи маъноси кўзда тутилмоқда. Бундай чиройли параллелизм орқали моддий ва руҳий ҳолат ёрқин бирликда тасвирланмоқдаки, бу нарса кўшиқнинг таъсирчанлигини таъминлайди.

Чарх кўшиқлари ҳам асосан хотин-қизлар томонидан яратилган ва ўзлари томонидан ижро этилган, куйланган. Бевосита чарх йиғириш процесси билан боғлиқ бўлган кўшиқларда меҳнатнинг машаққатлилиги, эртадан-кечгача меҳнат қилиб қорни тўйиб нон емагани, устига янги кийим кийиб роҳат қилолмагани алам билан куйланади. Бу туркумга кирувчи баъзи кўшиқларда эса лирик қаҳрамоннинг кундош ва кундошликдан тортган азоби, дарду алами маъюслик билан тасвирланади:

Чархим таноб ташлайди,
Бир бўлони бошлайди.
Кундошлик уй қурисин
Кунда уруш бошлайди.

Чархнинг таноб ташлаши ёки йиғириб турган ипнинг узилиб кетиши халқимизнинг тушунчасига кўра хосиятсизлик ҳисобланади. Кундош хотин бор уйда ҳамиша ғалва, жанжал бор. Шунинг учун ҳам чархнинг таноб ташлаши билан кундошлик ёнма-ён келтирилади ва ажойиб манзара яратилади.

Шундай қилиб, урчуқ ва чарх кўшиқларида, бир томондан, бу оғир қўл меҳнатининг турли жараёнлари тасвирланса, иккинчидан, шу билан боғлиқ равишда ижтимоий норозилик мотивлари куйланади. Унинг бир қанча намуналарида, кўпроқ лирик характердаги кўшиқларда эса ёр васли, вафо ва садоқат, самимий муҳаббат, севгида поклик каби чин инсоний сифатлар улуғланади, инсон қадри, оғ-номуси ва ша-рафини оёқ ости қилувчилар, саёқ эрлар, чол куёв, кундошлик балоси қаттиқ қораланади.

Тикувчилик касбининг турлари кўп бўлганидек, унинг кўшиқлари ҳам хилма-хилдир.

Қашта тикиш билан боғлиқ кўшиқларга назар ташлар эканмиз, унда тикувчининг муайян шароитдаги кайфияти, руҳий ҳолати акс этганлигини кўраемиз. Қўйидаги тўртлик уйдаги қиз (ҳали турмушга чиқмаган қиз) томонидан тўқилганлиги аён бўлиб турибди. Қаштанинг ниҳоятда нозик ва машаққатли майда тури — санама қизни ниҳоятда зериктириб қўйган, ҳатто танасига ўтлар ёққан. Бу ишидан воз кеча олмайди, чунки ишбоши — онаси назорат қилиб турибди. Кўшиқда қизнинг ана шу шароитдаги кайфияти, руҳий ҳолати тасвирланган.

Қашта тикдим, санама,
Ўтлар ёқдим танама,

¹ Жонли сўзлашувда ўзаро сўзлашувчилардан бири гапни чўзавериб, есимлик, майда гаплик қилса, суҳбатдошларнинг иккинчиси унга нисбатан «урчунингни кўн чўзма» деган нборани ишлатиш ҳоллари мавжуд. Бу идиоматик ифода бўлиб, «ганим қисқа қил», «сўзингни кўн чўза берма» деган маъноларда ишлатилади.

Тикмай десам уришар,
Уйда турган энам-а.

Келинчаклар томонидан тўқилган баъзи бир қўшиқларда золим қайноналар аччиқ киноя билан танқид қилинади. Қуйидаги тўртликда бу ҳолни яққол кўрамиз. Унда диний ақидаларга нисбатан ҳам новик бир («Қайнонам худо бўлди») танқид бор.

Ипгинам адо бўлди,
Жонгинам жудо бўлди,
Санамани тиккунча
Қайнонам худо бўлди.

Тикувчилик қўшиқларида деярли лирик оҳанглар янграйди. Тикилаётган мато, бу ўринда тўн ёрга мўлжалланганлиги, бу билан севги шодликлари куйланади. Тўн бичиш ва тикиш чеварликда мураккаб санъатдир, жуда нозиклик ва нафислик билан иш тутишни талаб қилади. Бу нарса қуйидаги тўртликда яққол кўринади.

Мен укамга тўн бичарман,
Етти гул боғдан кесиб,
Чокига пўпак тикарман,
Теппа сочимдан кесиб.

Бу яхши ният, тилаклар билан укасига тўн тикаётган лирик қаҳармон, ҳатто тўннинг пўпакларига ўзининг сочидан қўйишга ҳам рози. Бу халқнинг ўз яқинларига нақадар катта меҳр-муҳаббат билан қарашини кўрсатади. Бугина эмас, тўн бичиш санъати боғдан кириб ранг-баранг гуллардан чиройли гулдаста боғлаш билан баробар. Наинки гулдаста боғлаш, балки, тўн шундай бичилиши керакки, гўё унга боғдаги етти хил гул табиий тиркаб қўйилгандек бўлсин.

Қасб ва ҳунар билан боғлиқ қўшиқлар ҳам хилма-хилдир. Қосибчилик, кулолчиликда, бўз олача, беқасам, шойи, гилам тўқишда, жувоз ҳайдашда ва бошқа меҳнат жараёнларида яратилган ва айтиладиган қўшиқлар бўлган.

Қасб ва ҳунар билан боғлиқ қўшиқлар майдагул, ўрим, соғим қўшиқларидан принципаал равишда фарқ қилади. Майдагул ва соғим қўшиқлари алоҳида бир қўшиқ жанри сифатида батамом шаклланган ва улар соф меҳнат қўшиқлари жанрини ташкил этади. Қасб ва ҳунар билан боғлиқ қўшиқларни эса умуман қўшиқда меҳнат темасининг акс этиши деб қараш тўғрироқ бўлади.

Меҳнатнинг у ёки бу турининг йўқолиши ёки ўзгаришига боғлиқ равишда унинг қўшиқлари ҳам йўқола ва ўзгара борган. Айрим намуналар эса бутунлай йўқолиб ва унутилиб кетган. Бу жараён ҳозир ҳам давом этмоқда. Қадимий меҳнат қўшиқлари меҳнат жараёнининг ўзгариши билан йўқолиб ва унутилиб бормоқда. Шу маънода матбуот органлари, нашриётларда унутилиб кетаётган қўшиқларни йиғиб, чоп этишни янада яхшироқ йўлга қўйиш лозим.

Камол ОЧИЛОВ,
филология фанлари кандидати

МУНДАРИЖА

Болалар фольклори

Бешик қўшиқлари	5
Суйиш қўшиқлари	57
Мавсум ва маросим тароналари	101
Хукмлагичлар	116
Қўриқчилик даъватлари	126
Қўшиқ ўйинга чорлайди	136
Айтишма ўйинлар	162
Ўйин-қўшиқлар	173
Турли қўшиқлар	206
Айтишувлар	210
Болалар репертуаридаги ўтмиш давр қўшиқлари	215
Болалар репертуаридаги совет даври қўшиқлари	230
Узун қўшиқлар	245
Сатирик ва юмористик қўшиқлар	255

Меҳнат қўшиқлари

Деҳқончилик билан боғлиқ қўшиқлар	272
Чорвачилик билан боғлиқ қўшиқлар	297
Касб ва ҳунар билан боғлиқ қўшиқлар	309
Дон, сабзавот ва мевалар ҳақидаги қўшиқлардан намуналар	317
О. Сафаров. Болалик куйласа — олам мунаввар	321
К. Очилов. Меҳнат қўшиқлари ҳақида	328

На узбекском языке

ПОДСНЕЖНИК

Узбекское народное творчество

Такризчи **СУННАТ АХМЕДОВ**

Редактор **А. Қосимов**

Рассом **Р. Зуфаров**

Расмлар редактори **Ю. Габзалилов**

Техн. редактор **М. Мирражабов**

Корректор **А. Азимов**

ИБ № 2770

Босмахонага берилди 10.02.84. Босишга рухсат этилди. 19.09.84. P14755. Формати 84X108^{1/32}. Босмахона қоғози № 2, Адабий гарнитура. Юқори босма Шартли босма л. 17,64+0,21 вкл. Шартли кр.-оттиск 18,14. Нашр л 15,13+0,25 вкл. Тиражи 45600, Заказ № 56. Баҳоси 1 с. 60 т. Гафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти. 700129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30

Нашриётлар, полиграфия ва китоб савдоси ишлари бўйича ЎзССР Давлат комитети Тошкент „Матбуот“ полиграфия ишлаб чиқариш бирлашмаси 1-босмахонаси. Тошкент Ҳамза кўчаси, 21.

УзФ

Б 81

Бойчечак: Болалар фольклори ва меҳнат тароналари [Тўпловчилар: О. Сафаров ва К. Очилов; Редкол.: С. Азимов ва бошқ.].— Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1984.— 336 б.— (Ўзбек халқ ижоди: Кўп томлик.)

Сарл. олдиди: ЎзССР ФА, А. С. Пушкин номидаги тил ва адабиёт ин-ти.

Ушбу мажмуага инқилобгача яратилган бой ва хилма-хил ўзбек болалар фольклори, шунингдек, совет даври болалар оғзаки поэзияси ҳамда меҳнат қўшиқларидан намуналар киритилди.

Подснежник.

УзФ